

T.C.
EGE ÜNİVERSİTESİ
Fen Bilimleri Enstitüsü

SOĞUK HAVA KOŞULLARINDA DEPOLANAN MEYVE VE SEBZELERİN RAF ÖMRÜNE FARKLI UYGULAMALARIN ETKİSİ

Yüksek Lisans Tezi

Aysu GÜRMAN

Gıda Mühendisliği Anabilim Dalı

İzmir
2019

T.C.

EGE ÜNİVERSİTESİ

Fen Bilimleri Enstitüsü

**SOĞUK HAVA KOŞULLARINDA DEPOLANAN
MEYVE VE SEBZELERİN RAF ÖMRÜNE FARKLI
UYGULAMALARIN ETKİSİ**

Aysu GÜRMAN

Danışman: Prof. Dr. Taner BAYSAL

Gıda Mühendisliği Anabilim Dalı

Gıda Mühendisliği Yüksek Lisans Programı

**İzmir
2019**

Aysu GÜRMAN tarafından **Yüksek Lisans Tezi** olarak sunulan “**Soğuk Hava Koşullarında Depolanan Meyve ve Sebzelerin Raf Ömrüne Farklı Uygulamaların Etkisi**” başlıklı bu çalışma E.Ü. Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği ile E.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Eğitim ve Öğretim Yönergesi’ nin ilgili hükümleri uyarınca tarafımızdan değerlendirilerek savunmaya değer bulunmuş ve 06/09/2019 tarihinde yapılan tez savunma sınavında aday oybirliği ile başarılı bulunmuştur.

Jüri Üyeleri

Jüri Başkanı : Prof. Dr. Taner BAYSAL

Raportör Üye : Prof. Dr. Semih ÖTLEŞ

Üye : Dr.Öğr.Üyesi A.Zeki HEPCİMEN

İmza

EGE ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ETİK KURALLARA UYGUNLUK BEYANI

EÜ Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinin ilgili hükümleri uyarınca Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum **“Soğuk Hava Koşullarında Depolanan Meyve ve Sebzelerin Raf Ömrüne Farklı Uygulamaların Etkisi”** başlıklı bu tezin kendi çalışmam olduğunu, sunduğum tüm sonuç, doküman, bilgi ve belgeleri bizzat ve bu tez çalışması kapsamında elde ettiğimi, bu tez çalışmasıyla elde edilmeyen bütün bilgi ve yorumlara atıf yaptığımı ve bunları kaynaklar listesinde usulüne uygun olarak verdiğimi, tez çalışması ve yazımı sırasında patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığını, bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversite veya diğer bir üniversitede başka bir tez çalışması içinde sunmadığımı, bu tezin planlanmasından yazımına kadar bütün safhalarda bilimsel etik kurallarına uygun olarak davrandığımı ve aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul edeceğimi beyan ederim.

06 / 09/ 2019

İmzası

Aysu GÜRMAN

ÖZET**SOĞUK HAVA KOŞULLARINDA DEPOLANAN MEYVE VE SEBZELERİN RAF ÖMRÜNE FARKLI UYGULAMALARIN ETKİSİ**

GÜRMAN, Aysu

Yüksek Lisans Tezi, Gıda Mühendisliği Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Taner BAYSAL

Eylül 2019, 133 sayfa

Soğukta muhafaza yöntemi, gıda maddelerinin depolama süresini artırmak için en çok kullanılan yöntemler arasında yer almaktadır. İnsan beslenmesinde oldukça önemli yeri olan meyve ve sebzelerin, soğukta muhafaza yöntemiyle düşük sıcaklıkta solunum hızının azaltılması uzun süre depolama ömrüne ulaşmamıza yeterli olmamakta ve bunun yanında ürünün soğuk zararlanmasına uğramasına da sebep olmaktadır. Bu nedenle, solunum hızını etkileyen bir diğer faktör olan depo atmosferindeki gaz bileşimi oranlarının kontrolü yoluyla solunum hızının baskılanması ile depolama ömrü uzatılmaktadır.

Meyve ve sebzelerin hasattan satışına kadar olan süreçte ürünlerin depolama süresini arttırmak için birçok yöntem geliştirilmiş olsa da tüketiciye ulaştıktan sonraki saklama süresini uzatmak adına az sayıda çalışma bulunmaktadır.

Bu tez çalışmasında, solunum hızı yüksek bazı meyve ve sebzelerin (marul ve limon armudu) depolanması için ev tipi buzdolabı içine yerleştirilen, farklı oranlarda oksijen içeren atmosfer uygulaması (azot ve ozon gazı) ve bitki büyüme düzenleyicisi olan 1-MCP uygulaması ile bozulmayı tetikleyen her bir etkeni azaltarak raf ömrünü uzatmak hedeflenmiştir.

Buna istinaden, marul ve limon armudunun farklı atmosfer altında (azot, ozon) ve 1-MCP uygulaması yapıldıktan sonra atmosferik koşullar altında depolayarak ürünlerin fiziksel (nem miktarı, renk, ağırlık kaybı, suda çözünen kuru madde), kimyasal (pH, klorofil miktarı) ve duyu kalite değişimleri saptanmıştır.

Sonuç olarak, atmosferik koşullar altında depolamaya göre ev tipi buzdolaplarında azot beslemesiyle oluşturulan kontrollü atmosferde depolama uygulamasının marul ve limon armutlarında bozulmayı yavaşlatarak; fiziksel, kimyasal ve duyusal açıdan en iyi şekilde koruduğu görülmüştür. Bu uygulamayla normal buzdolabı koşullarında depolamaya göre marul örneklerinin depolama süresini 1 haftadan 1 aya, limon armutlarının depolama süresini ise 2 haftadan 6 haftaya ıkardığu görülmüştür.

Anahtar sözcükler: Meyve sebze, depolama, kontrollü atmosfer, 1-MCP, ozon.

ABSTRACT**THE EFFECT OF DIFFERENT APPLICATIONS ON THE SHELF LIFE
OF FRUITS AND VEGETABLES STORED IN COLD AIR CONDITIONS**

GURMAN, Aysu

MSc in Food Engineering

Supervisor: Prof. Dr. Taner BAYSAL

September 2019, 133 pages

Cold storage is one of the most commonly used method to increase the storage time of foodstuffs. Fruits and vegetables are very important in human nutrition. Therefore, storing fruits and vegetables at low temperatures is not sufficient to achieve long-term shelf life. Also low temperature storage can cause cold damage to products. Accordingly, storage life is prolonged by controlling gas composition ratios in storage atmosphere, which is another factor affecting respiration rate.

Although, many storage methods have been developed to increase the storage life of the products after harvest, there is no study to extend the storage period after reaching the consumer.

In this thesis, each of the factors triggering the deterioration with the application of 1-MCP which is a plant growth regulator and the application of oxygen-containing atmosphere (nitrogen and ozone gas) in the refrigerator placed in the refrigerator for the storage of some fruits and vegetables (lettuce and lemon pear) with high respiration rate. It is aimed to extend the shelf life by reducing one factor.

Accordingly, lettuce and lemon pears under different atmosphere (nitrogen, ozone) and 1-MCP application after storage under atmospheric conditions of products physical (moisture content, color, weight loss, water soluble dry matter), chemical (pH, chlorophyll content) and sensory quality changes were determined.

As a result, the application of controlled atmosphere storage in refrigerators compared to storage under atmospheric conditions slows the deterioration of lettuce and lemon pears; physical chemical and sensory aspects. With this application, storage of lettuce samples according to storage under normal refrigerator conditions increases from 1 week to 1 month and storage of lemon pears increases to 6 weeks in 2 weeks.

Key words: Fruit and vegetable, storage, controlled atmosphere, 1-MCP, ozone.

ÖNSÖZ

Türkiye, sahip olduğu geniş tarımsal arazileri bakımından tarıma elverişli bir ülke konumundadır. Ancak artan dünya nüfusu, iklimsel değişiklikler, mevcut kaynakların etkin kullanılamaması ve bu nedenle azalan tarımsal alanlar göz önüne alındığında gıda israfının önüne geçilmesi kaçınılmaz bir gerçeklik olarak karşımıza çıkmaktadır. Tarımsal ürünlerin üretilmesi, insan yaşamı ve ülke ekonomisi için ne kadar önemli ise, tüketilinceye kadar korunması da bir o kadar önem taşımaktadır. Bu nedenle gıdaların, özellikle de hasattan sonra hızla bozulan meyve ve sebzelerin nihai tüketiciye ulaştıktan sonra da saklama süresinin uzatılması gerekmektedir.

Bu tez çalışmasında; meyve ve sebzelerin nihai tüketiciye ulaştıktan sonraki saklama süresini uzatmak amacıyla, buzdolabı sebzelik bölmesinde ürünlerin tazeliğinin uzun süre korunmasını sağlayacak uygulamalar üzerine çalışılmıştır. Çalışmada solunum hızı yüksek olduğu düşünülerek hammadde olarak seçilen marul ve limon armudu kullanılmıştır. Çalışma sonunda meyve ve sebzelerin buzdolabı sebzelik bölmesinde kontrollü atmosfer oluşturularak ürünlerin depolama süresinin kaliteyi koruyarak arttırılabildiği görülmüştür.

Çalışma sonunda elde edilen sonuçlar ışığında geliştirilecek buzdolaplarıyla azalan gıda kaynaklarının tüketiciler tarafından tasarruflu kullanımı mümkün olacaktır.

İZMİR

06/09/2019

Aysu GÜRMAN

İÇİNDEKİLER**Sayfa**

İÇ KAPAK.....	ii
KABUL ONAY SAYFASI.....	iii
ETİK KURALLARA UYGUNLUK BEYANI.....	v
ÖZET	vii
ABSTRACT	ix
ÖNSÖZ.....	xi
İÇİNDEKİLER.....	xiii
ŞEKİLLER DİZİNİ	xvii
ÇİZELGELER DİZİNİ	xxi
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ.....	xxiii
1.GİRİŞ.....	1
2.LİTERATÜR ÖZETİ	6
2.1. Meyve ve Sebzelerin Soğukta Depolanması	6
2.2.Meyve ve Sebzelerin Kontrollü Atmosferde (KA) Depolanması	12
2.3. Ozon.....	18
2.3.1. Ozonun Gıdaya Etki Mekanizması.....	21

2.3.2. Ozon Gazının Etkinliğini Etkileyen Faktörler	21
2.3.3. Meyve Ve Sebzelerde Ozon Kullanımı	22
2.4. 1-Metilsiklopropen (1-MCP)	28
2.4.1. 1-MCP'nin Etki Mekanizması	28
2.4.2. 1-MCP'nin Meyve ve Sebzelerde Kullanımı.....	30
3. MATERYAL VE YÖNTEM.....	42
3.1. Materyal	42
3.1.1. Hammadde	42
3.1.2. Kullanılan Kimyasallar	43
3.1.3. Kullanılan Alet ve Ekipmanlar	43
3.2. Oksijen Oranı Azaltılmış Kabinin Tasarlanması	44
3.2.1 Armut ve Marul Depolanmasında Kullanılan Buzdolabı Sızdırmaz Kabinleri	45
3.2.1.1. Kontrollü Atmosfer Kabini	45
3.2.1.2. Ozon Atmosfer Kabini	46
3.2.1.3. 1-MCP uygulama kabini	47
3.3. İşleme Yöntemleri.....	48
3.4. Fiziksel ve Kimyasal Analizler	52
3.4.1. Ağırlık kaybı	52

3.4.2. Suda çözünebilir kuru madde miktarı.....	52
3.4.3. Toplam kuru madde miktarı	53
3.4.4. pH ve Titre edilebilir asit miktarı	53
3.4.5. Klorofil analizi.....	53
3.4.6. Meyve kabuk rengi	54
3.4.7. Duyusal değerlendirmeler.....	55
3.4.8 İstatistiksel analizler	56
4. ARAŞTIRMA BULGULARI VE TARTIŞMA.....	57
4.1. Farklı Uygulamaların Marul Örneklerinin Kalitesi Üzerine Etkileri	57
4.1.1. Ağırlık Kaybı.....	57
4.1.2. Suda Çözünen Kuru Madde.....	60
4.1.3. Nem Miktarı	64
4.1.4. pH ve Titre Edilebilir Asitlik.....	67
4.1.5. Klorofil Miktarı	69
4.1.6. Renk.....	72
4.2. Farklı Depolama Uygulamalarının Limon Armudu Örneklerinde Analiz Sonuçları.....	83
4.2.1. Ağırlık kaybı.....	83
4.2.2. Suda Çözünen Kuru Madde.....	86

4.2.3. Nem miktarı	88
4.2.4. pH ve Titre Edilebilir Asitlik	91
4.2.5. Renk	94
4.3. Duyusal Değerlendirme Sonuçları	104
4.3.1. Marul örnekleri için duyusal değerlendirme sonuçları	104
4.3.2 Limon armudu örnekleri için duyusal değerlendirme sonuçları	107
5. SONUÇ ve ÖNERİLER	110
KAYNAKLAR DİZİNİ	116
TEŞEKKÜR.....	132
ÖZGEÇMİŞ.....	133

ŞEKİLLER DİZİNİ

<u>Şekil</u>	<u>Sayfa</u>
Şekil 2.1. Farklı sıcaklıklarda marul raf ömrü değişimi.....	9
Şekil 2.2. Ozon molekülünün yapısı.....	19
Şekil 2.3. Ozon molekülü ve etilen reaksiyonun şekilsel gösterimi.....	21
Şekil 2.4. Ozonun etilen ile reaksiyonu (şekilsel gösterimi).....	25
Şekil 2.5. Etilen reseptör ilişkisi.....	29
Şekil 3.1. Oksijen kontrol sistemi blok diyagramı.....	44
Şekil 3.2. Kontrollü atmosfer depolama kabini.....	46
Şekil 3.3. Ozon kabini.....	47
Şekil 3.4. Ozon jeneratörü ve ozon ölçüm cihazı.....	47
Şekil 3.5. 1-MCP uygulama ortamı.....	48
Şekil 3.6. Depolama uygulamasının deneme planı şekilsel gösterimi.....	49
Şekil 3.7. Depolama uygulaması deneme planı	49
Şekil 3.8. 1-MCP uygulaması.....	51
Şekil 3.9. a^* , b^* ve h° açısı değerlerinin renk diyagramı üzerinde gösterilmesi.....	55
Şekil 4.1. Kontrollü atmosfer, 1-MCP (625 ve 1250 ppm), ozon ve kontrol grubu marul örnekleri için ağırlık kaybı değişimi.....	59
Şekil 4.2. Marul örneklerinde, kontrollü atmosfer, 1-MCP, ozon ve kontrol grubunun SÇKM miktarındaki değişim.....	62

ŞEKİLLER DİZİNİ (devam)

<u>Şekil</u>	<u>Sayfa</u>
Şekil 4.3. Marul örneklerinde, kontrollü atmosfer, 1-MCP, ozon ve kontrol grubunun nem miktarı değişimi.....	64
Şekil 4.4. Marul örneklerinde, kontrollü atmosfer, 1-MCP, ozon ve kontrol grubunun pH değişimi.....	67
Şekil 4.5. Marul örneklerinde, kontrollü atmosfer, 1-MCP, ozon ve kontrol grubunun TEA miktarının değişimi.....	68
Şekil 4.6. Marul örneklerinde, kontrollü atmosfer, 1-MCP, ozon ve kontrol grubunun toplam klorofil miktarındaki değişim.....	71
Şekil 4.7. Marul örneklerinde, kontrollü atmosfer, 1-MCP, ozon ve kontrol grubunun L* değerinin değişimi.....	73
Şekil 4.8. Marul örneklerinde, kontrollü atmosfer, 1-MCP, ozon ve kontrol grubunun -a* değerindeki değişimi.....	75
Şekil 4.9. Marul örneklerinde, kontrollü atmosfer, 1-MCP, ozon ve kontrol grubunun b* değerinin değişimi.....	76
Şekil 4.10. Marul örneklerinde, kontrollü atmosfer, 1-MCP, ozon ve kontrol grubunun ΔC değerinin değişimi.....	78
Şekil 4.11. Marul örneklerinde, kontrollü atmosfer, 1-MCP, ozon ve kontrol grubunun Hue° değerinin değişimi.....	79

ŞEKİLLER DİZİNİ (devam)

<u>Şekil</u>	<u>Sayfa</u>
Şekil 4.12. Limon armudu örneklerinde, kontrollü atmosfer, 1-MCP, ozon ve kontrol grubunun ağırlık kaybı.....	82
Şekil 4.13. Limon armudu örneklerinde, kontrollü atmosfer, 1-MCP, ozon ve kontrol grubunun suda çözünen kuru madde miktarı değişimi.....	85
Şekil 4.14. Limon armudu örneklerinde, kontrollü atmosfer, 1-MCP, ozon ve kontrol grubunun nem miktarı değişimi.....	87
Şekil 4.15. Limon armudu örneklerinde, kontrollü atmosfer, 1-MCP, ozon ve kontrol grubunun pH değişimi.....	89
Şekil 4.16. Limon armudu örneklerinde, kontrollü atmosfer, 1-MCP, ozon ve kontrol grubunun TEA miktarı değişimi.....	91
Şekil 4.17. Limon armudu örneklerinde, kontrollü atmosfer, 1-MCP, ozon ve kontrol grubunun L* değerinin değişimi.....	93
Şekil 4.18. Limon armudu örneklerinde, kontrollü atmosfer, 1-MCP, ozon ve kontrol grubunun -a* değerinin değişimi.....	95
Şekil 4.19. Limon armudu örneklerinde, kontrollü atmosfer, 1-MCP, ozon ve kontrol grubunun b* değerinin değişimi.....	96
Şekil 4.20. Limon armudu örneklerinde, kontrollü atmosfer, 1-MCP, ozon ve kontrol grubunun ΔC değerinin değişimi.....	97

ŞEKİLLER DİZİNİ (devam)

<u>Şekil</u>	<u>Sayfa</u>
Şekil 4.21. Limon armudu örneklerinde, kontrollü atmosfer, 1-MCP, ozon ve kontrol grubunun Hue° değerinin değişimi.....	98
Şekil 4.22. Kontrol grubu marul örnekleri.....	101
Şekil 4.23. 625 ppm konsantrasyonda 1-MCP uygulamasında depolanmış marul örnekleri.....	101
Şekil 4.24. 1250 ppm konsantrasyonda 1-MCP uygulamasında depolanmış marul örnekleri.....	102
Şekil 4.25. KA uygulamasında depolanmış marul örnekleri.....	102
Şekil 4.26. Ozon uygulamasında depolanmış marul örnekleri.....	102
Şekil 4.27. Kontrol uygulamasında depolanmış limon armudu.....	104
Şekil 4. 28. 1-MCP uygulamasında depolanmış limon armudu.....	104
Şekil 4.29. KA uygulamasında depolanmış limon armudu.....	104
Şekil 4.30. Ozon uygulamasında depolanmış limon armudu.....	105

ÇİZELGELER DİZİNİ

<u>Çizelge</u>	<u>Sayfa</u>
Çizelge 2.1. Bazı meyve ve sebzelerin soğuk depolamadaki muhafaza süreleri.....	7
Çizelge 2.2. Bazı meyve ve sebzelerin solunum ısıları (W/t)	8
Çizelge 2.3. Bazı meyve ve sebzelerin sıcaklık bağıl nem ilişkisi.....	10
Çizelge 2.4 Farklı meyve ve sebzelerin KA depolanma koşulları.....	13
Çizelge 2.5. Saf ozonun bazı özellikleri.....	19
Çizelge 2.6. Bazı Meyve ve Sebzelerde 1-Metilsiklopropan (1-MCP) Uygulamaları.....	32
Çizelge 2.7. Bazı meyvelerde 1-MCP tarafından geciktirilen, azaltılan, artırılan veya etkilenmeyen bazı fizyolojik oluşumların veya bozuklukların özeti.....	39
Çizelge 2.8. Bazı sebzelerde 1-MCP tarafından geciktirilen, azaltılan, artırılan veya etkilenmeyen bazı fizyolojik oluşumların veya bozuklukların özeti.....	40
Çizelge 3.1. Beğeni ile ilgili kullanılan puanlama kriterleri.....	56
Çizelge 4.1. Marul örneklerindeki farklı uygulamaların zamana bağlı ağırlık kaybı değişimlerinin istatistiksel verileri.....	58
Çizelge 4.2. Marul örneklerindeki farklı uygulamaların zamana bağlı SÇKM değişimlerinin istatistiksel verileri.....	62

ÇİZELGELER DİZİNİ (devam)

<u>Çizelge</u>	<u>Sayfa</u>
Çizelge 4.3. Marul örneklerindeki farklı uygulamaların zamana bağlı nem miktarındaki değişimlerinin istatistiksel verileri.....	65
Çizelge 4.4. Marul örneklerindeki farklı uygulamaların zamana bağlı pH değişimlerinin istatistiksel verileri.....	68
Çizelge 4.5. Marul örneklerindeki farklı uygulamaların zamana bağlı toplam klorofil miktarındaki değişimlerinin istatistiksel verileri.....	70
Çizelge 4.6. Marul örneklerindeki farklı uygulamaların zamana L* değişimlerinin istatistiksel verileri.....	73
Çizelge 4.7. Marul örneklerindeki farklı uygulamaların zamana bağlı –a* değişimlerinin istatistiksel verileri.....	75
Çizelge 4.8. Marul örneklerindeki farklı uygulamaların zamana bağlı b* değişimlerinin istatistiksel verileri.....	77
Çizelge 4.9. Marul örneklerinde kontrollü atmosfer, 1-MCP, ozon ve kontrol grubunun renk değerinin değişimi.....	83
Çizelge 4.10. Limon armudu örneklerindeki farklı uygulamaların zamana bağlı ağırlık kaybı değişimlerinin istatistiksel verileri.....	85
Çizelge 4.11. Limon armudu örneklerindeki farklı uygulamaların zamana bağlı SÇKM değişimlerinin istatistiksel verileri.....	88
Çizelge 4.12. Limon armudu örneklerindeki farklı uygulamaların zamana bağlı nem miktarındaki değişimlerinin istatistiksel verileri.....	90
Çizelge 4.13. Limon armudu örneklerindeki farklı uygulamaların zamana bağlı pH değerindeki değişimlerinin istatistiksel verileri.....	93
Çizelge 4.14. Limon armudu örneklerindeki farklı uygulamaların zamana bağlı L* değerindeki değişimlerinin istatistiksel verileri.....	96

ÇİZELGELER DİZİNİ (devam)

<u>Çizelge</u>	<u>Sayfa</u>
Çizelge 4.15. Limon armudu örneklerindeki farklı uygulamaların zamana bağlı -a* değerindeki değişimlerinin istatistiksel verileri.....	98
Çizelge 4.16. Limon armudu örneklerindeki farklı uygulamaların zamana bağlı b* değerindeki değişimlerinin istatistiksel verileri.....	100
Çizelge 4.17. Farklı depolama uygulamaları yapılan marullarda depolama boyunca sertliklerinde meydana gelen değişimler (puan)	107
Çizelge 4.18. Farklı depolama uygulamaları yapılan marullarda depolama boyunca genel tercih edirliliklerinde meydana gelen değişimler (puan).....	107
Çizelge 4.19. Farklı depolama uygulamaları yapılan limon armutlarının depolama boyunca sertliklerinde meydana gelen değişimler (puan).....	109
Çizelge 4.20. Farklı depolama uygulamaları yapılan limon armutlarının depolama boyunca genel tercih edirliliklerinde meydana gelen değişimler (puan)	110

SEMBOLLER ve KISALTMALAR DİZİNİ

<u>Simgeler</u>	<u>Açıklama</u>
a*	Yeşil/Kırmızı renk değeri
Atm	Atmosfer
b*	Mavi/Sarı renk değeri
Briks	Suda çözünür kuru madde
C ₄ H ₆	Etilen gazı
C ₆ H ₁₂ O ₆	Glikoz
CO ₂	Karbondioksit
°C	Derece santigrat
ΔC	Kroma*
Dk	Dakika
g/L	Gram/Litre
H ₂ O	Su
lb	Libre
KA	Kontrollü atmosfer
kg	Kilogram
kg	Kilogram saat
KJ	Kilo joule
L	Litre

SEMBOLLER ve KISALTMALAR DİZİNİ (devam)

<u>Simgeler</u>	<u>Açıklama</u>
L*	Aydınlık değeri (renk)
MAP	Modifiye atmosferde paketlenme
MCP	Metilsiklopropan
MES	Meyve eti sertliği
mg	Miligram
ml	Mililitre
µg	Mikrogram
nl	Nanolitre
NA	Normal atmosfer
Nd	Tespit edilemedi
N ₂	Azot
Nm	Nanometre
PE	Polietilen
Ppb	Milyarda bir
Ppm	Milyonda bir
s	Saat
SÇKM	Suda çözünen kuru madde

SEMBOLLER ve KISALTMALAR DİZİNİ (devam)

<u>Simgeler</u>	<u>Açıklama</u>
t	Zaman
TAA	Toplam antioksidan aktivite
TEA	Titre edilebilir asitlik
W	Watt

1. GİRİŞ

Meyve ve sebzeler insan beslenmesinde oldukça önemli bir yer işgal etmektedirler. Bu ürünler şeker, pektin, antioksidan, fenolik ve diğer benzeri maddelerden başka vitamin ve organik asitler gibi önemli besin maddelerini yapılarında bulundurdıkları için beslenmede hububat ve eti tamamlamaktadırlar.

İklim ve toprağın birçok meyve ve sebze türlerinin yetiştirilmesinde yüksek miktarda potansiyele sahip olmasıyla beraber, ürünün mümkün olduğu kadar geniş bir sahaya sevki ve her üründen yine uzun bir mevsim süresi boyunca faydalanılmasında uygun bir işlem ve muhafaza yönteminin yapılması oldukça önemlidir. Bir bölgede yetiştirilen ürünlerin bir başka bölgede bulunan insanlar tarafından tüketimini ya da ürünlerin üretildiği zamandan daha sonraki dönemlerde de tüketimini sağlayabilmek için gıdalar çeşitli yöntemlerle muhafaza edilmektedir. Gıda muhafaza yöntemlerinin ortak amacı gıdaların bozulmasına yol açacak mikrobiyolojik, enzimatik, kimyasal ve fiziksel değişimleri önlemek veya sınırlamaktır. Gıda muhafazasında bir yandan bozulma sebepleri ortadan kaldırılırken diğer yandan da gıdanın beslenme değerinin, kalite özelliklerinin, renk, doku, tat ve aroma gibi duyuşal özelliklerinin en az seviyede etkilenmesi esas alınmaktadır. Gıda muhafazasında kullanılan yöntemler; ısı uygulaması ile muhafaza (pastörizasyon, sterilizasyon), soğuk uygulaması ile muhafaza (soğukta, dondurarak), kurutarak muhafaza, koruyucu maddelerle muhafaza, ışınlarla muhafaza, yeni elektriksel yöntemlerle muhafaza ve diğer muhafaza yöntemleridir.

Soğukta muhafaza yöntemi, gıda maddelerinin muhafaza süresini artırmak için en çok kullanılan yöntemler arasında yer almaktadır. Bu yöntemde genel olarak sıcaklık, depolanan ürünün donma noktasının 1-2°C üzerinde bulunmaktadır (Cemeroğlu, 2009). Hasat edilmiş meyve ve sebzelerin taze haldeki özelliklerini koruyabilmeleri için hızlı bir şekilde uygun koşullardaki soğuk zincire dahil edilmeleri gerekmektedir. Bu uygun koşullar; sıcaklık ve depo bağlı neminin ürüne özel olarak ayarlanması ile sağlanır. Her meyve ve sebzenin en iyi şekilde

depolanabileceği koşullar yapısal ve bileşen özelliklerinin farklı olmasından dolayı aynı değildir. Fakat ürüne göre depolamadaki uygun koşullar ne kadar iyi sağlanırsa sağlansın, her meyve sebzenin ancak belli bir süre depolanma olanağı vardır.

Soğukta depolama işleminde gıda donmadığı için canlılığını korumakta ve bu nedenle hücredeki çeşitli reaksiyonlar devam etmektedir. Meyve ve sebzeler, bu reaksiyonları gerçekleştirebilmek için gerekli olan enerjiyi solunum yaparak sağlarlar. Solunum sonucu serbest kalan solunum ısısının küçük bir kısmı hücrede gerçekleşen kimyasal reaksiyonlar için harcanırken, büyük bir kısmı da ortama yayılır ve ortamı daloyısıyla ürünü ısıtır. Bu sıcaklık artışıyla da gıdanın solunum hızı daha da artar (Cemeroğlu, 2009). Meyve sebzelerin solunum hızlarıyla depolanma ömürleri arasında yakın bir ilişki bulunmaktadır (Haard, 1985). Genel olarak solunum hızı ve ısısı ile hasat sonu raf ömrü arasında ters bir ilişki vardır. Bir başka ifade ile bir ürünün solunum hızı onun metabolik aktivitesinin kesin bir göstergesi olduğundan aynı zamanda raf ömrünün de belirleyicisidir.

Soğukta muhafaza yönteminde düşük sıcaklıkta solunum hızının azaltılması uzun süre depolama ömrüne ulaşmamıza yeterli olmamakta ve ürünün soğuk zararlanmasına uğramasına da sebep olmaktadır. Bunun için solunum hızını etkileyen bir diğer faktör olan depo atmosferindeki oksijen ve karbondioksit oranlarının kontrolünün sağlanması, solunum hızının azalmasını ve depolama ömrünün artmasını sağlamaktadır. Depo atmosferindeki oksijen oranının azaltılıp, karbondioksit veya azot oranı arttırılarak, solunum hızı yavaşlatılabilmektedir (Merodio, 1994). Bu durumdan yararlanılarak kontrollü atmosfer (KA) yöntemiyle depolama tekniği geliştirilmiştir. Yöntemin temel prensibi ortamdaki oksijen oranını azaltarak aerobik şartlarda ürünün metabolik faaliyetlerini yavaşlatıp olgunlaşma ve yaşlanmayı geciktirmek, aynı zamanda çeşitli mikroorganizma, böcek, fare gibi tüm zararlıların faaliyetlerini durdurmak, bozulma ve çürümeleri önlemektir (Ünal ve Babacan, 1988). KA işleminde amaç, solunum sonucu üretilen CO₂'in ürünün tolere edebileceği maksimum seviyeye kadar yükseltilmesini ve depo ortamındaki O₂'nin ise yine ürünün tolere edebileceği minimum seviyeye kadar düşürülmesidir (Kader, 2003). Böylelikle depo kayıpları azaltılmış ve depolama süresi uzatılmış olmaktadır. Bu açıklamalar ışığında depo atmosferindeki

gaz oranının ayarlanmasıyla meyve ve sebzelerin daha uzun süre ve daha iyi niteliklerde depolama olanağı doğmaktadır.

Soğukta muhafaza tekniğini geliştirmek adına uygulanan bir diğer yöntem ise modifiye atmosferde paketlemedir. Modifiye atmosferde paketleme (MAP); ambalajlanmış ya da ambalajsız olarak kitle halinde depolanmakta olan gıdaların bulunduğu ortam atmosferinin bileşiminin, raf ömrünü uzatmayı sağlayacak şekilde, bizzat veya kendiliğinden değiştirilmesine dayanan bir yöntemdir (Brody, 1989; Floros, 1990; Dennis ve Stringer, 1992). Aktif modifikasyon, kapalı bir hücre atmosferinin gaz bileşiminin istenen şekilde oluşturulması, ya bu bileşimdeki gazın içeriye enjekte edilmesiyle ya da “gaz absorberlerinden” veya “gaz jeneratörlerinden” yararlanmak suretiyle gerçekleştirilebilmektedir (Floros, 1990; Ooraikul ve Stiles, 1991; Hui, 1992). KA ve MAP teknikleri arasındaki temel farklılık, KA depolamada depo gaz bileşiminin sürekli olarak büyük bir duyarlılıkla denetlenmesi ve uygun koşulların devamlı olarak sağlanması ve korunmasına karşın, aktif modifikasyon tekniğiyle depolamada, depo koşullarının kabaca kontrol edilmesidir.

Meyve ve sebzelerin depolamada raf ömrünü ve mikrobiyal kalitesini arttırmak amacıyla çeşitli dezenfektanlar kullanılmaktadır. Fakat kullanılan dezenfektanların yetersiz kalması ve bazı dezavantajlarından (kalıntı bırakması, yüzeyde ve yapıda kimyasal etkileşim) dolayı alternatif dezenfektan arayışına girilmiştir. Son yıllarda araştırılan alternatiflerin başında ozon uygulamaları gelmektedir. Ozon, güçlü bir oksidan ve dezenfeksiyon maddesidir. Gıdalarda kullanılmasına izin verilen ozonun en önemli avantajı geride kalıntı bırakmamasıdır. Ozon uygulaması bakteri, maya, küf, patojen mikroorganizmaları ve sporlarını hızlı bir şekilde öldürmektedir (Fan vd., 2002). Karaca (2010), tarafından yapılan bir araştırmada, ozonlamanın marul, ıspanak ve maydanozlardaki klorun yerine geçebilecek kadar etkin ve klor uygulamalarından kaynaklanan toksik kalıntı problemini ortadan kaldırabilecek, güvenli bir dezenfektan olarak kullanılabileceğini göstermektedir. Bunun yanında, ozon yüksek oksidasyon kapasitesiyle bazı gıda bileşenlerine zarar verebilmektedir. Bu da üründe kalite kayıplarına yol açmaktadır. Meyve ve sebzelerin muhafazasında

ozon uygulaması ürün çeşidine bağlı olarak değişmekle beraber, ozonun uygulanma şekli de farklılık göstermektedir (Karaca, 2010). Ayrıca ürünün raf ömrünün uzamasında etileni bağlayıcı özelliği ile oldukça etkili sonuçlar alınmıştır (Beltran vd. 2005). Meyve ve sebzelerin doğal olarak ürettiği etilen gazıyla ozonun ilişkisi göz önüne alındığında, ozon gazının doğru miktar ve yöntemle uygulanması ile depolama süresini arttırıcı etkisi olduğu yapılan çalışmalarla da belirlenmiştir (Karaca, 2010).

Meyve ve sebzelerin hasat sonrası olgunlaşmasında etkili olan bir diğer etmen etilen gazıdır. Bahçe bitkilerinin üzerinde hasat sonrası olgunlaşma ve yaşlanmada önemli etkiye sahip olan etilen gazı uzun yıllardır bilinmektedir (Kasım, 2007). Meyve ve sebzeler, etilen üretimlerine ve solunum yapmalarına göre klimaterik ve klimaterik olmayan olarak iki sınıfa ayrılmaktadır. Klimaterik meyve ve sebzelerde hasattan sonra renk ve tat değişimi ile beraber yumuşama görülmektedir. Bu türlerde olgunlaşma ile birlikte, etilen üretimi dolayısıyla solunum artmaktadır. Birçok meyve ve sebze için etilene maruz kalma ile olgunlaşma ve yaşlanma hızlanmakta, buna bağlı olarak da ürünlerin raf ömrü ve kalitesi azalmaktadır. Etilenin bu etkisi, soğuk depolama, modifiye atmosfer ve kontrollü atmosfer depolama vb. gibi teknikler kullanılarak azaltılmaktadır. Günümüzde etilenin etkisini azaltmaya yönelik olarak geliştirilmiş, yeni bir bitki büyüme düzenleyicisi olan 1-Metilsiklopropan (MCP)'de bu amaçla kullanılmaktadır. 1-MCP; standart sıcaklık ve basınçta, molekül ağırlığı 54 ve formülü C_4H_6 olan bir gazdır. 1-MCP, bitkiye uygulandığında, etilen alıcılarına bağlanarak, etilenin bu bölgeye bağlanmasını engellemekte ve bu nedenle etilenle ilişkili biyokimyasal tepkimelerin hızını yavaşlatmaktadır (Sisler ve Blankenship 1996, Sisler ve Serek 1997, 2003, Lurie 2005, Watkins 2006). Etilen algılamasını engelleyen bitki büyüme düzenleyicisi 1-MCP meyve ve sebzelerde olgunlaşma, solunum ve yaşlanma üzerine etkili olup, etkinliği türe, çeşide ve depolama koşullarına bağlı olarak değişim göstermektedir (Kasım, 2007).

Solunum hızı yüksek meyve ve sebzelerin kontrollü atmosfer altında ve 1-MCP gibi etilen bağlayıcı gazların kullanımıyla raf ömürlerini uzatmak mümkündür. Özellikle raf ömrünü uzatmak için solunum hızları yüksek olan meyve

ve sebzelerin depolamalarında bu bozulma hızını yavaşlatıcı uygulamaların yapılması gereklidir. Hasat sonrası solunum hızı yüksek olan ve etilen duyarlılığı yüksek olan marul (*Lactucasativa var. campania*), dünya çapında üretimi oldukça yaygın olan ve salata malzemesi olarak tüketilen, ekonomik değeri yüksek bir sebzedir. Üretimi tüm yıl içerisinde vejetasyon süresi çok kısa olduğu için de tüm bölgelerde gerçekleşmektedir (Atlas ve Sümer, 2016). Türkiye İstatistik Kurumu'nun 2016 yılının verilerine göre Türkiye genelinde toplam 478.442 ton marul üretimi yapılmıştır. Bu üretimin 179.712 tonunu ise kıvırcık marul oluşturmaktadır (TÜİK, 2017). Üretimi Türkiye genelindeki yaş sebze üretiminin %1,7 olan marulun depolanması, uygun sıcaklık ve bağıl nem de en fazla 2 hafta süre ile gerçekleşmektedir (Hardenburg, 1986).

Yine aynı şekilde armut, gerek sofralık gerekse sanayiye yönelik (meyve suyu, pasta, kurutulmuş, dondurma vb.) olarak çok fazla kullanım alanına sahip bir meyvedir. TÜİK'in son verilerine göre 2017 yılında armut üretimi 503.004 ton olarak verilmiştir. Armut meyvesi klimaterik bir meyvedir ve dolayısıyla diğer klimaterik meyvelerde olduğu gibi hasat sonrasında solunum yapmakta ve etilen üretmektedir. Taze olarak kullanımı yaygın olan bu iki gıda ürününün soğuğa duyarlılıkları, solunum hızları ve etilen gazına duyarlılıkları bakımından değerlendirildiğinde de uzun süreli muhafazası depolama işleminde sadece sıcaklık ve bağıl nem ayarlaması yapılarak uzun süreli muhafaza sağlanamamaktadır.

Bu tezin amacı, yukarıda verilen bilgiler ışığında solunum hızı, etilen üretimi ve etilen duyarlılığı yüksek olduğu düşünülerek hammadde olarak seçilen marul ve limon armudunun depolanması için ev tipi buzdolabı içine yerleştirilen oksijen oranı azaltılmış soğutucu bir kabin içerisinde kontrollü atmosfer uygulaması, ozon gazı uygulaması ve bitki büyüme düzenleyicisi olan 1-MCP ön işlem uygulaması ile bozulmayı tetikleyen her bir etkeni azaltarak raf ömrünü arttırmaktır. Bununla birlikte marul ve armudun farklı uygulamalar ile depolanmasının meyve ve sebzelerin fiziksel (nem miktarı, renk, ağırlık kaybı, suda çözünen kuru madde (SÇKM), kimyasal (pH, klorofil miktarı) ve duyu kalitesine etkilerinin saptanması hedeflenmiştir.

2. LİTERATÜR ÖZETİ

2.1. Meyve ve Sebzelerin Soğukta Depolanması

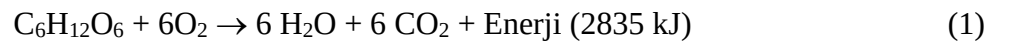
Gıda maddelerinin dayanıklı olması ve güvenli bir şekilde son tüketiciye tüketilebilir limitlerin üzerinde ulaştırılabilmesi için birçok teknolojik muhafaza yöntemleri uygulanmaktadır. Bu yöntemler; soğukta muhafaza, dondurularak muhafaza, ısı uygulamaları, tuzlama, kurutma, paketlenme, katkı maddeleri eklenmesi, tütsüleme, ışınlama ve yeni elektriksel yöntemlerden oluşmaktadır. Gıdaların soğukta depolanması muhafaza süresini artırmak için en çok kullanılan yöntemler arasında yer almaktadır. Gıdaların düşük sıcaklıklarda muhafaza edilmesinin temel nedenleri, mikroorganizmaların gelişmesi ve kimyasal bozulma reaksiyonlarının gerçekleşmesinin önüne geçmektir. Yaş meyve ve sebzeler de işleninceye veya nihai tüketiciye ulaşıncaya kadar ürün canlılığını korumakta yani metabolik faaliyetleri devam etmektedir. Bozulmanın gerçekleşmemesi ve kalite kaybı yaşanmaması için bu metabolik faaliyetleri minimuma indirmek gerekmekte ve bu da hızlı bir şekilde gıdanın soğuk zincire dahil edilmesiyle sağlanabilmektedir.

Soğukta muhafaza yöntemi ürünün donma noktasının üzerindeki sıcaklıklarda gerçekleştirilir. Bu hususta dikkat edilmesi gereken en önemli nokta üründe soğuk zararının meydana gelmemesidir. Soğuk zararlanması depolanan üründe yumuşak yanıklık, çekirdek evi kararması, dağılma, iç et kararması, yüzey yanıklığı gibi fizyolojik bozulmalara sebep olmaktadır (Çağırır ve Kasım, 1996). Bu nedenle depolama sıcaklığı belirlenirken soğuk zararlanmasına sebep olmayan en düşük sıcaklık seçilmektedir. Çizelge 2.1’ de bazı meyve ve sebzelerin soğuk depolamadaki sıcaklıkları muhafaza süreleri verilmiştir. Ürün bu sıcaklıklarda depolandığı süre boyunca donmadığı için canlılığını korur ve düşük hızda solunum yapmaya devam eder.

Çizelge 2.1. Bazı meyve ve sebzelerin soğuk depolamadaki muhafaza süreleri (Claypool, 1968)

Ürün	Depolama sıcaklığı (°C)	Depolama süresi
Elma	(-1) – 4	3 – 8 ay
Muz	13	10 – 20 gün
Böğürtlen	(-0,5) – 0	5 – 7 gün
Kiraz	(-0,5) – 0	10 – 20 gün
Üzüm	(-1,5) – 0,5	3 – 6 ay
Limon	13	1 – 6 ay
Armut (Barlett)	(-1,2) – 0,5	2 – 3 ay
Erik	(-1,0) – 0	3 – 4 hafta
Nar	1 – 2	2 – 4 ay
Çilek	0,5 – 0	7 – 10 gün
Enginar	0	30 gün
Kuşkonmaz	0	15 – 20 gün
Lahana	0	3 – 4 ay
Marul (kıvırcık)	0	2 – 3 hafta
Maydanoz	0	2 – 4 hafta
Ispanak	0	10 – 14 gün
Domates (olgun yeşil)	13	2 – 6 hafta

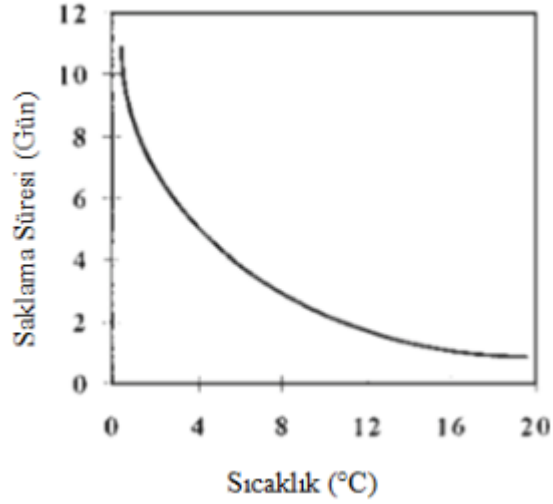
Meyve ve sebzelerdeki solunum, hücre içerisinde bulunan nişasta, şeker ve organik asitler gibi karmaşık yapıya sahip moleküllerin CO₂ ve su gibi daha basit moleküllere parçalanmasıyla gerçekleşir (Batu ve Şen, 2014). Solunum sonunda denklem (1)'de görüldüğü gibi CO₂ ve suyun yanı sıra solunum ısı da oluşur. Bu şekilde serbest kalan solunum ısının küçük bir kısmı hücrede gerçekleşen kimyasal reaksiyonlar için harcanırken büyük bir kısmı da ortama yayılır ve ürünün ısınmasına neden olur. Bunun sonucunda gıdanın solunum hızı daha da artar (Cemeroğlu, 2009).

Çizelge 2.2’de bazı meyve ve sebzelerin farklı ortam sıcaklıklarındaki solunum ısıları verilmiştir. Meyve sebzelerin solunum hızlarıyla depolanma ömürleri arasında yakın bir ilişki bulunmaktadır (Haard, 1985). Sıcaklığın artmasıyla solunum ısılarının yani solunum hızı artmaktadır. Solunum hızı, ürünün ısısı ne kadar yüksekse o kadar yüksektir ve depolama ömrü de bir o kadar kısa olmaktadır. Şekil 2.1’de marul sebzесinin depolama süresi - sıcaklık arasındaki ilişkisi verilmiştir.

Çizelge 2.2. Bazı meyve ve sebzelerin solunum ısıları (W/t) (Cemeroğlu, 2009)

Meyve ve sebzeler	Sıcaklık (°C)		
	0	5	15
Armut	8-11	17-42	83-126
Böğürtlen	47-68	85-138	210-433
Çilek	34-47	44-92	131-243
Elma	10-18	15-32	53-92
Kavun	14-19	22-27	53-70
Muz, ham	-	22-51	60-131
Muz, olgun	-	40-60	88-166
Portakal	5-11	11-19	36-55
Şeftali	13-19	25-41	88-132
Domates, olgun	14-18	19-27	53-88
Marul	32-39	41-51	110-190
Mantar	114-122	148-160	470-486
Yeşil soğan	73-80	146-153	243-250

Şekil 2.1. Normal atmosfer altında, farklı sıcaklıklarda marulun raf ömrünün değişimi (Nunes ve Emond, 2003)

Depolama işlemindeki solunum ısısını etkileyen bir diğer faktör ise meyve ve sebzelerin bizzat oluşturduğu bazı metabolizma ürünleridir. Bu maddelerden, asetilen, etilen ve butilen solunum hızını artırır (Cemeroğlu, 2004). Etilen gazı bitkisel bir hormon olan L-metioninden sentezlenir. Otokatalitik olarak artan etilen sentezi ve difüzyonu olgunlaşmanın eşzamanlı ve hızlı gelişmesine neden olur. Meyve ve sebzelerin soğukta depolanmalarında kapalı depoda zamanla etilen miktarı artar (Foodelphi Science of Food Engineering, 2018). Depolanan üründe olgunlaşma devam ederken depo atmosferinde etilen artacağından olgunlaşma daha da hız kazanır ve ürün bozulabilir. Bu nedenle soğuk depodan etilenin uzaklaştırılması gerekmektedir.

Soğukta depolama yönteminde solunum hızını etkileyen bir diğer faktör de terlemedir. Canlılığın önemli belirtilerinden biri olan terleme, ürünün depolama sırasında devamlı olarak su kaybetmesine neden olmaktadır. Meyve ve sebzeler ortalama olarak % 75-95 arasında su içerirler ve depolama süresince bu suyun bir kısmı terleme ile kaybolur. Terleme sonucu su kaybı ile meyve ve sebzelerin yüzeyinde pörsümeler oluşarak buruşma gerçekleşir. Buna bağlı olarak görünüşe ait kalite kayıpları meydana gelir. Yaklaşık olarak meyveler % 4-6, sebzeler ise % 3-5 oranında su kaybettikleri zaman buruşup pörsümektedirler. Terleme sırasında

dokudan sadece su değil bazı uçucu metabolizma ürünleri de uzaklaşıp ayrılmaktadır. Bir kısmı zararlı olan bu metabolizma ürünleri, meyve ve sebzelerin dış doku ve kabuklarında birikerek, kabuk ve et kısmında esmer leke veya bölgeler oluşturur. Bu olaya “fizyolojik zararlanma” denir. Fizyolojik zararlanmaya uğrayan gıdaların teknolojik ve ticari kalitesinde önemli kayıplar oluşur. Terleme hızı; ortamın sıcaklığına, meyve ve sebzenin solunum hızına, çeşidine ve özellikle de dış dokuların morfolojik yapısına bağlı olarak değişir. Bu nedenle, meyve ve sebzelerin soğukta depolanmasında, depoda belli bir seviyede bağıl nem oluşturulmasıyla, depo sıcaklığı azaltılmasıyla ve depo havası hareketinin belli sınırlarda tutulmasıyla terleme kontrol altına alınıp, terleme sonucu beliren kalite kaybı önlenir (Valizadeh ve Dündar, 2015)

Soğuk depo atmosferinin bağıl nemi Çizelge 2.3’te görüldüğü gibi gıdanın çeşidine, ortam sıcaklığına ve depo atmosferinin hava dolaşımı durumuna bağlı olarak değişebilir. Ortam neminin çok düşük olması ürünlerde kütle ve nem kaybına, solma, pörsüme ve büzülmelere neden olmaktadır. Bağıl nemin fazla olması ise üründe mikrobiyolojik bozulmayı teşvik etmektedir (Claypool, 1968).

Çizelge 2.3. Bazı meyve ve sebzelerin sıcaklık bağıl nem ilişkisi (Cemeroğlu, 2009)

Meyve ve sebzeler	Sıcaklık (°C)	Bağıl nem (%)
Domates, olgun	12-15	85-90
Ispanak	0	95’ e kadar
Mantar	1-2	95’ e kadar
Yeşil soğan	-2-(-1)	95’ e kadar
Armut	-1-2	90-95
Elma	0-5	90-95
Şeftali	-1-0	90-95

Depo bağıl neminin ve sıcaklığının deponun her tarafında aynı olması, ortam havasının hareketlendirerek mümkün olmaktadır. Depo ortamındaki hava

sirkülasyonu kötü kokuları uzaklaştırabilmek, istenilmeyen koku ve aromanın oluşumunu engelleyebilmek açısından da önemlidir. Ancak hava hızı ortalama olarak 0.2 m/s olmalıdır. Aksi takdirde depo içindeki gıdada nem kaybının hızlanmasına neden olur (Vardin ve Akın, 2013).

Gıdanın hangi dereceye kadar soğutulması gerektiği, ortamın bağıl nemi ve depolama gaz bileşim oranları gıdadan gıdaya o gıdanın özellikleri doğrultusunda değişmektedir. Yani, her gıda kendine özgü bir sıcaklığa kadar soğutulur, bu sabit sıcaklıkta ve gaz bileşiminde depolanmalıdır. Depolama süresi; gıdaların çeşitlerine, depolama sıcaklığı, depolama yöntemine ve ambalaja bağlı olarak birkaç günden aylara kadar değişebilmektedir.

Soğukta muhafaza edilecek meyve ve sebzelerde önemli hususları kısaca özetlemek gerekirse;

- Gıdaların soğukta depolama toleransları, bu ürünlerin üretim, hasat zamanı ve işleme tekniklerine göre değişmektedir.
- Soğukta depolama işleminde meyve ve sebzelerin bazıları yeme olgunluğunda, bazıları ise tam olgunlaşmadan hasat edilmelidirler.
- Meyve ve sebzelerin hasat ve taşıma sırasında zedelenmemelerine özen gösterilmelidir.
- Hasat sonrası ürünlerin yağmur ve güneş gibi iklimsel etkilerin olumsuzluklarından korunmaları gerekir.
- Birçok meyve ve sebzede, depolanmadan öncesi zaman kaybetmeden ön soğutmaya alınması oldukça olumlu sonuçlar vermektedir.
- Depolama işleminde kapasite hiçbir zaman aşılmamalıdır. Depolanmış ürün üst düzeyi ile depo tavanı arasında 80-90 cm boşluk olmalıdır (Türk vd., 2015).

1.2. Meyve ve Sebzelerin Kontrollü Atmosferde (KA) Depolanması

Soğukta muhafaza yönteminde solunum hızının azaltılması sıcaklığın düşürülmesiyle istenilen depolama ömrüne ulaşmamızı sağlamamaktadır ve bunun yanında ürünün soğuk zararlanmasına da sebep olmaktadır. Bunun için solunum hızını etkileyen bir diğer faktör olan depo atmosferindeki oksijen ve karbondioksit oranlarının kontrolü sağlanarak, solunum hızının azalması ve depo ömrünün artması sağlanmaktadır. Depo atmosferindeki oksijen oranının azaltılıp, karbondioksit veya azot oranı artırılarak, solunum hızı yavaşlatılabilmektedir (Merodio, 1994). Bu durumdan yararlanılarak kontrollü atmosfer (KA) yöntemiyle depolama tekniği geliştirilmiştir.

KA depolama tekniği 19. yy başından beri bilinmektedir ancak KA depoculuğunun gelişimi 20. yy ortalarından sonra hız kazanmıştır. Ülkemizde KA depoculuk uygulamalarına 1960 yılından bu yana rastlanmaktadır (Türk ve Karaca, 2015). Yaş meyve ve sebzelerin üretiminin yüksek olduğu ülkemiz coğrafyasında ürünlerin gerek kalite gerekse de ekonomik değerlerinin artırılması açısından gelişmeye açık bir sektördür (Batu ve Şen, 2014).

KA depolama sistemi, taze meyve, sebze, tahıl, tohum, çiçek gibi bitkisel tarım ürünlerinin dalından koparıldığı tazelikte, fire vermeden, daha uzun süreli depolanması için geliştirilen muhafaza yöntemlerinden biridir. Yöntemin temel prensibi; ortamdaki oksijen oranını azaltarak aerobik şartlarda ürünün metabolik faaliyetlerini yavaşlatıp, olgunlaşma ve yaşlanmayı geciktirmek, aynı zamanda çeşitli mikroorganizma, böcek, fare gibi tüm zararlıların faaliyetlerini durdurmak, bozulma ve çürümeleri önlemektir (Ünal ve Babacan, 1988). Depo atmosferinde bulunan karbondioksit konsantrasyonunun % 10'a yükseltilmesinin solunum hızını yavaşlatma etkisi, oksijen konsantrasyonunu % 2'ye düşürmekle aynı düzeydedir. Depo atmosferinde %2 O₂+%10 CO₂ kombinasyonunun solunum hızını yavaşlatma etkisi, her ikisinin tek tek etkilerinin iki katı düzeyindedir (Herregods, 1994).

KA sisteminde amaç, solunum sonucu üretilen CO₂'nin ürünün tolere edebileceği maksimum seviyeye kadar yükseltmek ve depo ortamındaki O₂'nin ise yine ürünün tolere edebileceği minimum seviyeye kadar düşürmektir (Kader, 2003). KA ile depolama süresini uzatmak için uygun sıcaklık, nem, O₂ ve CO₂ seviyelerinin seçimi ürüne, ürünün çeşidine ve hasat zamanına göre değişkenlik göstermektedir. Bazı meyve ve sebzelerin KA depolama şartları ve bu şartlardaki raf ömürleri Çizelge 2.4'te verilmiştir.

Çizelge 2.4 Farklı meyve ve sebzelerin KA depolanma koşulları (Ünal ve Babacan, 1988; Dinçer, 2003; Cemeroğlu, 2009; Batu ve Şen, 2014)

Meyve ve Sebzeler	Gaz Konsantrasyonu(%)		Sıcaklık (°C)	Depolanma süresi
	O ₂	CO ₂ / N ₂		
Ahududu	5-10	15-20	-0,5-0	1 hafta
Ananas	5	10	7,0-10,0	2-4 hafta
Armut (Deveci)	2.5-3	1	-1-0	8 ay
Armut (Santa Maria)	2.5-3	1	-1-0	10 ay
Brokoli	1-2	5-10	0,5-3,5	1-2 hafta
Çilek	5-10	15-20	0,5-0	1 hafta
Domates	3-5	2-3	11,5-20,0	1-3 ay
Elma (Gala)	1.2	2	0-2	6.5 ay
Enginar	2-3	3-5	0,5-1,5	1-2 hafta
Erik	1-2	0-5	-0,5-0	4-5 ay
Ispanak	7-10	5-10	0	3 hafta
Kiraz	3-10	10-12	1,0-3,5	2-3 hafta
Kivi	1-2	3-5	-0,5-0,0	3-4 ay
Kuşkonmaz	8-21	5-10	0,0-3,5	2-3 hafta
Lahana	3-5	5-7	0,0-3,5	3-6 ay
Limon	5-8	<10	13,0-15,0	1-2 ay
Marul	1-3	0	0	3-4 hafta
Muz	2-5	2-5	14	1-6 ay
Nar	5-10	10-15	4-7	6-7 ay
Üzüm	2-5	1-3	-1-0	2 hafta
Yaban mersini	1-3	1-5	0,0-1,5	2-3 hafta
Yeşil soğan	1	5	0	2 ay

*Oksijen konsantrasyonu modifiye edilmemiştir.

CO₂ ürünün solunum hızını azaltarak olgunlaşmasını yavaşlatan ve ürünün raf ömrünün uzamasını sağlayan bir gazdır. Depolama ortamında bulunan CO₂ miktarının artması sonucunda bitkinin doğal dokusunda da CO₂ konsantrasyonunun artmasına neden olmaktadır. Bununla birlikte CO₂'in solunum hızı üzerindeki baskılayıcı etkisi, ürün KA depodan çıktıktan sonra bile belirli bir süre devam etmektedir (Mir ve Beaudry, 2002; Batu ve Şen, 2014).

KA depolamada CO₂ konsantrasyonunun arttırılmasıyla olgunlaşma geciktirilmiş, bazı organik uçucu bileşiklerin üretimi azaltılmış, birtakım enzimlerin üretimi ve klorofil parçalanması inhibe edilmiş, fungal gelişme yavaşlatılmış olmaktadır. Bunun yanında depo atmosferindeki CO₂ miktarının belirli bir seviyenin üstünde bulunması sonucunda oksijensiz solunum gerçekleşmekte ve bitki dokusunda geriye dönüşü olmayan fizyolojik bozulmalara (meyve eti kararması, beneklenme, çürüme şeklinde soğuk zararlanması vb.) neden olmaktadır (Thompson, 2010).

Soğuk hava depolama işleminde yüzey yanıklığı problemi elma ve armut meyvelerinde en çok karşılaşılan önemli bir problemidir. Bu problem neticesinde de üründe kalite kaybı yaşanarak tüketilemez, pazarlanamaz hale gelmektedir (Meheriuk vd., 1994). Bu durum depo ortam sıcaklığının ayarlanmasının yanında, O₂ oranının azaltılması ve CO₂ oranının arttırılması ile de kontrol altına alınabilir (Wang ve Dilley, 1999). Kontrollü atmosfer depolama CO₂ oranının arttırılması ile gerçekleştirildiğinde ürünlerde kahverengi leke oluşumuna neden olmaktadır (Prange ve Delong, 2014). Öyle ki armutlarda CO₂ zararı kahverengi lekeler ve çekirdek evinin kahverengileşmesi şeklinde ortaya çıkar (Calderon ve Barkai-Golan, 1990). Bu nedenle armut meyvesinin KA depolanmasında oksijen seviyesinin CO₂ beslemesiyle azaltılması olumlu etki göstermemektedir.

KA yöntemiyle marul depolama işlemi gerçekleştirilirken O₂ seviyesi 1 kPa'ın altında olursa "water-soaked" denilen yaprak hastalığı ortaya çıkmaktadır (Lidster vd., 1990). Düşük oksijen ortamını CO₂ beslemesiyle sağlanan KA depolamada CO₂ seviyesi 2 kPa' ın üzerinde olursa kahverengi leke oluşumu

gözenmektedir (Calderon ve Barkai-Golan, 1990; Lidster vd., 1990; Prange ve Harrison, 1993; Varoquaux, 1996; Kim vd., 2005).

Meyve ve sebzelerin KA depolama sistemlerinin etkisi depodaki gaz konsantrasyonuna, meyve ve sebzenin hasat olgunluğuna hatta tür ve çeşitlere göre değişmektedir (Brackmann ve Streif, 1993; Thompson, 2010). Bu nedenle KA depolamada her ürün ve çeşidi için uygun gaz bileşimi belirlenmelidir. Kontrollü atmosfer depoların avantajlarını kısaca sıralayacak olursak;

- İşletme ve bakım giderleri düşüktür.
- Enerji tasarrufu açısından avantajlıdır.
- Depo atmosferi kontrol altında olduğundan diğer zararlı gazlar bulunmaz.
- Üründen su kaybı minimum düzeyde tutulabildiğinden ağırlık kaybı düşüktür.
- Bu sistemle depolanan ürünün kalitesi hasat edildiği anda ki kalitesine en yakın özelliktedir ve tüketici tarafından tercih edilir.
- Ürünlerin daha uzun süre ve kalite özelliklerini koruyarak depolanmasına olanak sağlar (MODES, 2018).

KA'de depolamada, ortam atmosferindeki oksijen (O_2) oranının azaltılmasıyla, ürünlerin solunum hızının düştüğü, metabolik aktivitenin azaldığı, sonuç olarak olgunlaşma ve yaşlanmanın geciktirildiği yapılan çok sayıdaki çalışmada bildirilmiştir. Ayrıca KA depolamayla meyve etindeki sertliğin korunduğu (Öz, 2009; Yılmaz ve Gökdoğan, 2012; Koyuncu ve Bayındır, 2013), ağırlık kayıplarını azaldığı (Batu, 1998; Özer, 2002; Çalhan vd., 2012; Koyuncu ve Bayındır, 2013) yapılan çalışmalarda belirlenmiştir. Depolama süresi boyunca

ürünlerde meydana gelen ağırlık kaybının azaltılması ve meyve eti sertliğinin (MES) korunması gibi olumlu etkilerinin yanında, özellikle O₂ miktarı azaltılmış KA koşullarının sağladığı bir diğer avantaj da titre edilebilir asitlik (TEA) değerlerinin korunmasıdır (Batu ve Thomson, 1998; Öz, 2009; Onursal vd., 2015).

Özer (2002), Jonagold elma çeşidinin KA depolama koşullarının belirlenmesi için yaptığı çalışmada KA bileşimini (% 0 CO₂ : % 21 O₂ - kontrol, 3:1, 3:1.5, 3:2, 3:2.5) olacak şekilde belirlenmiştir. 0±0.5°C sıcaklık ve %90-95 nispi nem koşullarında gerçekleştirilen çalışmada örneklere depolama süresince ve raf ömrü sonunda ağırlık kaybı (%), solunum hızı (mg CO₂ / kgh), pH, titre edilebilir asit (%), SÇKM (%), MES (lb), pektin esterase aktivitesi (ml/h), meyve kabuk rengi (L*, a*, b*) gibi bazı fiziksel ve biyokimyasal analizler yapmıştır. 6 ay süren depolama sonunda, uygun atmosfer bileşiminde muhafazadan sonra, raf ömrü belirlemek için meyveler oda koşullarında (20±2°C ve %60-65 nispi nem) 5 gün süreyle bekletmiştir. Çalışma sonunda en yüksek ağırlık kaybının kontrolde olduğu, en iyi sonucun 3:1.5 KA uygulamasında olduğu görülmüştür. Yine aynı KA koşullarında MES, kabuk rengi, TEA değerlerinin istenilen seviyelerde olduğunu ve elmaların bu koşullarda 6-7 ay süreyle depolanabileceği belirlenmiştir.

Koyuncu ve Bayındır (2012), bir başka elma çeşidi olan “Scarlett spur” da yaptıkları çalışmada, 5 farklı atmosfer bileşimi (NA: % 21 O₂ + % 0,03 CO₂, K1: % 1 O₂ + % 1 CO₂, K2: % 2 O₂ + % 2 CO₂, K3: % 1 O₂ + % 3 CO₂, K4: % 3 O₂ + % 5 CO₂) altında depolama gerçekleştirmiştir. Depolama süresi NA altında 6 ay, KA altında 8 ay süreyle yapılmış ve kalite parametreleri değerlendirilmiştir. Bütün kalite parametreleri değerlendirildiğinde KA koşullarında depolanan elmalar, NA altında depolanan örneklere göre çok daha iyi sonuçlar vermiştir. Ayrıca “Scarlett Spur” elma çeşidinde kalitenin korunması açısından en iyi KA koşullarının % 1 O₂ + % 3 CO₂ oranındaki atmosfer bileşimi olduğu görülmüştür.

Onursal vd. (2015), Eğirdir koşullarında yetiştirilen “Pink Lady” elma çeşidinde farklı atmosfer bileşimlerinin KA altında depolama boyunca meyve kalitesi üzerine etkilerini incelemiştir. Uygun hasat zamanında toplanan meyveler 3 farklı atmosfer bileşimine (% 2 O₂ + % 2 CO₂; % 1.5 O₂ + % 1 CO₂; % 3 O₂ +

% 1 CO₂) sahip KA depolarında 0°C' de ve % 85-90 oransal nem koşullarında 8 ay süreyle muhafaza etmişlerdir. Depolama boyunca 0., 4. ve 8. aylarda alınan meyve örneklerinde; ağırlık kaybı, meyve kabuk rengi, MES, SÇKM, TEA, solunum hızı ve etilen üretimi yanında fizyolojik ve mantarsal bozulmalar da belirlenmiştir. Çalışmanın sonunda % 1.5 O₂ ve % 1 CO₂'ye sahip atmosfer bileşiminin diğer bileşimlere göre "Pink Lady" elma çeşidinde hasat sonrası kalitenin korunması açısından daha başarılı sonuçlar verdiği, özellikle solunum hızını ve etilen üretim miktarını büyük ölçüde azalttığını ortaya koymuşlardır.

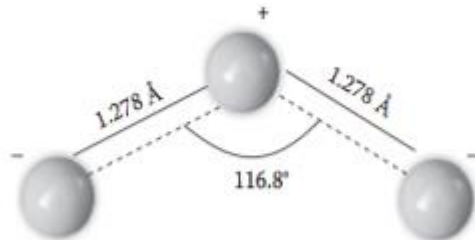
Mantar, hasat sonrası depolanma süresi uygulanan yöntemlere göre birkaç gün ile birkaç hafta arasında sınırlı kalan bozulma hızı oldukça yüksek bir üründür. Dünyada mantar üretiminin hızla artması, mantar türlerinin muhafaza süresinin uzatılması için yeni yöntemlerin geliştirilmesini gerektirmiştir. Bu nedenle birçok araştırmacı mantar türlerinin depolama süresini uzatabilmek için soğukta muhafazaya ek olarak ambalajlama ve KA tekniği üzerinde yoğunlaşmıştır. Lopez Briones vd., (1994), da mantarın içinde bulunduğu ortamdaki CO₂ miktarının azalması ile dokuda yumuşamanın arttığını gözlemişlerdir (Halloran, 1995). Bu kadar çok hassas bir yapıya sahip olan mantarın depolanması için uygun KA koşullarını belirlemek için Halloran (1995), 20 farklı atmosfer bileşiminde depolama işlemi gerçekleştirmiştir. Çalışmada mantarın kesme kuvveti, şapka rengi, nemlenme ve istenmeyen koku oluşumu incelenmiş ve genel görünüşleri dikkate alınarak kalite değerlendirmesi yapılmıştır. Elde edilen veriler sonucunda % 5 CO₂ + % 21 O₂, % 10 CO₂ + % 0 O₂ ve sürekli azot uygulamaları diğerlerine göre 12 günlük muhafaza süresi ile olumlu sonuç vermiştir. İncelenen tüm kriterler dikkate alındığında ise optimum atmosfer bileşimi % 15 CO₂ + % 0 O₂, % 10 CO₂ + % 0 O₂ olduğu ve bu türün KA muhafazasında O₂ miktarının olabildiğince düşük tutulması gerektiği görülmüştür.

Yıldırım vd. (2014), "Gold Nugget" yenidoğru çeşidinin kontrollü atmosfer (KA) koşullarında depolanmasının meyve kalitesi üzerine etkileri araştırmışlardır. Bu amaçla, meyveler % 10 O₂ + % 1 CO₂ (KA1) , % 5 O₂ + % 3 CO₂ (KA2), % 1 O₂ + % 5 CO₂ (KA3) içeren koşullarda ve kontrol meyveleri ise normal atmosfer koşullarında, 0°C sıcaklık ve % 90 oransal nemde depolanmıştır. 10 günde bir

alınan meyve örneklerinde kalite özellikleri incelenmiştir. Araştırma sonunda, KA’de muhafaza edilen yenedünyaların depolama süresince saptanan ağırlık kayıpları kontrole göre daha düşük olduğu, MES, muhafaza süresince genel olarak artış gösterdiği ve KA2 ve KA3 uygulamaları sertliğin korunmasında daha etkili olduğu görülmüştür. Meyvelerin en düşük kararma oranı KA2 ve en yüksek değer ise KA3 grubunda belirlenmiştir. Muhafaza süresince en yüksek SÇKM KA3 grubunda ve en yüksek TEA miktarları ise KA2 grubunda saptanmıştır. ‘Gold Nugget’ yenedünya çeşidinin depo ömrünü özellikle meyve kararmasını azaltarak ve rengi koruyarak uzatabilecek en iyi KA uygulamasının % 5 O₂ + % 3 CO₂ içeren KA koşulları olduğu belirtilmiştir.

2.3. Ozon

Ozon isminin bazı kaynaklarda Yunancada “koklamak” (Kutlubay vd., 2010) bazı kaynaklarda ise “tanrının nefesi” (Madden ve Hogsett, 2001) anlamına gelen “ozein” sözcüğünden türetildiği düşünülmektedir. Ozon (O₃) oda sıcaklığında renksiz, keskin, kendine has kokusu olan bir gazdır; havadaki oksijen molekülünün (O₂) yüksek bir enerji ile atomlarına ayrışması ve bu kararsız atomların bir başka oksijen molekülü ile hızla birleşmesiyle Şekil 2.2’de görüldüğü gibi oluşmaktadır (Karaca, 2010). Bir başka deyişle, ozon gazının oluşum reaksiyonu “3 O₂ ↔ 2 O₃ + ısı ve ışık” şeklinde verilebilmektedir (Karaca 2010). Ozonun bazı özellikleri Çizelge 2.5’te özetlenmiştir.

Şekil 2.2. Ozon molekülünün yapısı (Muthukumarappan vd. 2010)

Çizelge 2.5. Saf ozonun bazı özellikleri (Mahapatra, 2005; Ekici vd., 2006; Çatal ve İbanoğlu, 2010; Yıldız ve Yangınlar, 2014)

Özellikler	Ozon
Formülü	O ₃
Molekül Ağırlığı	48
Renk	Açık mavi
Koku	Kendine has, keskin
Sudaki çözünürlük (0°C)	0.64
Yoğunluk (g/L)	2.144
Erime Noktası	-192.5±0.4°C
Kritik Basınç	54.6 atm
Kritik Sıcaklık	-12.1°C

1840'ta Schonbein tarafından keşfedilen ozon 1900'ların başında antimikrobiyal ajan olarak içilebilir su üretiminde kullanılmaya başlanmıştır. Diğer dezenfektanlara göre daha geniş bir spektrumda mikroorganizma faaliyetini engelleyen ozonun kalıntı bırakmaması ve klorine göre daha etkili olması onun gıda sanayinde etkili olarak kullanılmaya başlanmasında önemli bir sebep olmuştur. Amerikan Gıda ve İlaç dairesi (FDA) tarafından 1997 yılında güvenli ajanlar (GRAS) statüsü kazanan ozon 2001 yılından itibaren “gıdalarla doğrudan temasında sakınca olmadığı” yönündeki kararlar gıda sanayinde kullanım alanı bulan alternatif bir koruma yöntemi olarak karşımıza çıkmaktadır (Savaş vd., 2014).

Ozon, gıda endüstrisinde (meyve ve sebze ürünlerinde, tahıllarda, et ürünlerinde, balık ve kabuklu deniz canlılarında) oldukça geniş bir kullanım alanına sahiptir. Gıda endüstrisinde ozonun, gıda işletmelerinde yüzey hijyen ve sanitasyonunda kullanımı tavsiye edilmektedir. Ozon multifonksiyonel özellikleri sayesinde geleceğin umut verici dezenfeksiyon araçlarından birisi kabul edilmektedir (Savaş vd., 2014). Ozon uygulamasıyla ortamda bulunan nano partiküllerin çökmesi sağlanmaktadır. Mikroorganizmaların büyüme hızı yavaşlatılır ve mikrobiyal kirlilik ve kötü koku oluşumu azaltılmış olur. Aynı

ortamda depolanan ürünlerin kokularının birbirine karışmasını önler ve meyve ve sebzelerin saklanma sürelerinin artmasını ve tazeliğinin devamını sağlar.

Ozon uygulamasının avantajları; yüksek oksidasyon gücü nedeniyle birkaç saniye gibi kısa bir sürede mikroorganizmaları öldürür, sudaki rengi, kötü tadı ve kokuyu yok eder, dezenfeksiyon sonrası suda bulunan oksijen miktarını artırır, kimyasal reaktif kullanımı gerektirmez, demiri ve manganı yükseltgeyerek ortamdaki uzaklaştırır, organik maddeleri ortamdaki uzaklaştırır, suda hızlı bir şekilde bozunur ve böylece istenmeyen kalıntı oluşumuna neden olmaz, pek çok ham su üzerinde ozonlama yapılarak daha sonra kullanılacak klor ihtiyacını azaltır ve klor bileşiklerinin kararlı olmasını sağlar, kalsiyum karbonatın tortu oluşmasını önler, suyun pH'sında değişiklik yapmaz, vücutta tahribat oluşturmaz (Güzel-Seydim vd., 2004; Uzun, 2011; Jurado-Alameda vd., 2012; Yıldız ve Yangılar, 2014). Bunun yanında bu uygulamanın dezavantajları ise yüksek maliyetli bir işlemdir, sistem kurulumu nispeten zordur, ozonun bazı organik maddelerle reaksiyonu sonucu istenmeyen aldehit ve ketonlar oluşabilir, çözünürlüğü klordan daha az olduğundan özel karıştırıcılar gerektirir, bazı organik türler üzerinde etkisiz veya ihmal edilebilecek kadar az olabilir, ozon kullanımı sonucu açığa çıkan biyo-bozunur organik maddeler organizma gelişmesine neden olabilir (Uzun, 2011).

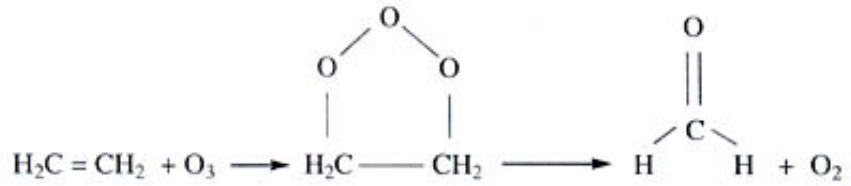
Gıda sektörünün yanında ozon, başlıca gaz ve sıvı fazda soğuk hava depolarında, veterinerlik ve hayvancılıkta enfeksiyon giderilmesinde, hastane, hava alanı, otel, hamam gibi klima sistemleri olan yerlerde, yüzme havuzlarında, arabalarda sigara veya yangından hasar görmüş yapıları temizlenmesinde ve kokularının giderilmesinde, insan kanında bulunan virüslerin giderilmesinde, virüslerin sebep olduğu hastalıklarda, zayıflamada, cilt hastalıklarında, dolaşım bozukluklarında, kronik yorgunlukta, akne, sedef dirençli mantar gibi cilt hastalıklarında, migren ve multipl skleroz gibi nörolojik hastalıklarda, endüstriyel atık suların kontrolünde, dezenfeksiyonunda ve atık su arıtımında kullanılmaktadır (Yıldız ve Yangılar, 2014).

2.3.1. Ozonun gıdaya etki mekanizması

Ozon gazının gıdalarda kullanılmasının başlıca nedeni antimikrobiyal özellikte olmasıdır. Aynı zamanda ozon gazı, ortamda bulunan etilen ve pestisit miktarını azaltıcı etkide olması nedeniyle gıdalarda kullanılmaktadır. Tüm bu özellikleri için de ozon gazının yüksek oksidatif özelliği önem taşımaktadır (Çavuşoğlu, 2014). Bu tez kapsamında ozon gazının depolama sırasında meyve ve sebzelerin kalitesi üzerine etkisi çalışılmıştır. Bu nedenle literatür çalışmaları bu kapsamla sınırlı tutularak incelenmiştir.

2.3.1.1. Ozonun etilene etkisi

Ozon gazı, Şekil 2.3'te de görüldüğü gibi, okside edici ajan olduğu için etilen gazı ile oksidasyon reaksiyonuna girerek, ortamda bulunan etilen gaz miktarını azaltmaktadır (Çavuşoğlu, 2014). Yapılan çalışmalarda, elma depolarında 0,4 ppm konsantrasyonda ozonlamanın etilen gazı üretim miktarını önemli seviyede azalttığı, mantar, brokoli ve salatalık düşük miktardaki ozon gazı seviyesini, kalitelerinde herhangi bir değişim olmadan tolere edebildikleri görülmüştür (Skog ve Chu, 2001).

Şekil 2.3. Ozon molekülü ve etilen reaksiyonun şekilsel gösterimi (Mudd, 1998; Çavuşoğlu, 2014)

2.3.2. Ozon gazının etkinliğini etkileyen faktörler

Ozon etkinliğinin bağlı olduğu temel faktörler; sıcaklık, bağıl nem, konsantrasyon, süre, mikrobiyal suşun karakteristiği, popülasyon büyüklüğü, doğal ya da yapay inokülasyon, gıda türü, meyve-sebzenin türü, ürünün yüzey karakteristiği ve yüzey alanı şeklinde sıralanmaktadır. Bu bağlamda ozon gazının

etki derecesine dış faktör olarak hava sıcaklığı, hava nemi ve ozon konsantrasyonu ile ozon süresi etki ederken, iç faktör olarak uygulama yapılan gıdanın mikrobiyal yükü ile gıdanın türü önem taşımaktadır (Tiwari ve Muthukumarappan, 2012).

Ozon uygulamasında temel etki faktörü olan sıcaklık ile ilgili yapılan bazı çalışmalarda, ozonun mikroorganizmalar üzerinde 10°C'nin altındaki sıcaklık değerlerinde daha etkili olduğu sonucu elde edilmiştir. Düşük sıcaklıklarda ozonun çözünürlüğü ve stabilizesi artarken, reaktivitesi ise yüksek sıcaklıklarda artış göstermektedir (Kim vd., 2003).

Nem ve ozonun etkisi arasında direkt bir ilişki bulunmaktadır. Bunun yanında yüksek bağıl neme sahip ortamlarda ozon, daha hızlı dekompoze olmaktadır (Kim vd., 2003).

2.3.3. Meyve ve sebzelerde Ozon kullanımı

Meyve sebzelerin muhafazasında ozon uygulaması; ürün çeşidine bağlı olarak değişmekle beraber; ozonun uygulama şekli de farklılık göstermektedir. Meyve sebzelerde ozon uygulamaları; ozonlanmış su ile yıkama, ozon atmosferinde depolama ve belirli bir süre ozon gazı ile muamele etme şeklinde; taze meyve ve sebzelerin muhafaza süresini uzatmak, kuru meyve ve sebzeleri dezenfekte etmek, pestisit ve mikotoksinleri indirmek, enzim aktivitesini azaltmak amacıyla kullanılmaktadır (Tetik vd., 2006). Ozonlama işlemi gerek gaz gerekse sıvı halde en çok meyve ve sebzelerin yıkanması ve depolanması esnasında kullanılmaktadır. Meyve ve sebzelerin soğukta depolanması sırasında, çok düşük konsantrasyonlarda ozon uygulaması, mikroorganizma inhibisyonunda oldukça iyi sonuçlar vermektedir. Böylelikle meyve ve sebzelerin depolama ömrü uzamış olmaktadır. Öyle ki ozonun *Yersinia enterocolitica*, *Salmonella typhimurium*, *Staphylococcus aureus*, *Listeria monocytogenes* ve *Escherichia coli* O157:H7 gibi patojenleri ve *Penicillium expansum*, *Penicillium digitatum*, *Penicillium italicum*, *Geotrichum citriaurantii* ve *Botrytis cinerea* gibi küfleri inhibe ettiği böylelikle mikrobiyal

bozulmanın engellendiği bildirilmektedir (Beltran vd., 2005; Çatal ve İbanoğlu, 2010).

Ozonun etkinliği sıcaklıkla ters, bağıl nemle doğru orantılı olarak değişir ve ortam asitliği arttıkça ozonun etkinliği de artmaktadır (Kim vd., 1999). Yüksek dozda ozon kullanımının ise gıdaların renk ve lezzet gibi duyuşal özelliklerini olumsuz etkilediği aktarılmaktadır (Tan vd., 2005). Meyve ve sebzelerin muhafazasında ozon uygulaması ürün çeşidine göre değişmekle beraber, ozonun uygulanma şekli de farklılık göstermektedir.

Meyve ve sebzelerin fizyolojisi ve duyuşal kalite özellikleri (renk-görünüm, lezzet (tat ve aroma), tekstür ve besin değeri) üzerine ozonun etkisi incelendiğinde bu temel parametrelerin korunması için; hasattan tüketime kadar büyüme ve gelişmeye devam eden ve depolanacak her meyve ve sebzelerin kendine özel olan en uygun olgunlukta hasat edilmesi, uygun koşullarda depolanması gerekmektedir (Nsibuka, 2011).

Doğrudan satışı etkileyen renk ve görünüş değişimleri, gıdalarda kalitenin değerlendirilebildiği en temel parametre olup, meyve ve sebzelerde çoğu olgunlaşma süresince değişen doğal pigmentleri tarafından etkilenmektedir (Barrett vd., 2010). Ozon uygulamasının antosiyaninlerin stabilitesine bağılı olarak; çilek, böğürtlen gibi meyvelerde antioksidan aktivite ve fenolik içeriği etkilemediği belirtilmiştir (Karaca ve Velioğlu, 2014). Ozon içeren atmosferde depolama uygulamasıyla ise kerevizlerde (Zhang vd., 2005) ve çileklerde (Zhang vd., 2011) enzimlerin inaktivasyonuna bağılı olarak ürünlerin renklerinin korunabildiği de bildirilmiştir. Antosiyaninlerden başka meyvelerde bulunabilen diğerk renk pigmentleri yeşil renk veren klorofiller ve turuncu-sarı renk veren karotenoidler de vardır. Ancak; ozon atmosferinde depolanan meyve ve sebzelerde hücre zarı geçirgenliği artmaktadır. Artan hücre zarı geçirgenliği ve oksidatif enzim aktivitelerinden dolayı pigmentlerin parçalanmasına bağılı meyve renginde değişim hatta esmerleşme meydana gelebilmektedir (Skog ve Chu, 2001). Buna rağmen literatürde yer alan bazı çalışmalarda (Karaca ve Velioğlu, 2014) ise maydanozların klorofil içeriği üzerine ozon gazı uygulamasının olumsuz etkisinin olmadığı

belirtmiştir. Öte yandan; şeftali, havuç ve domateslere (Tetik vd., 2006), karotenoid miktarlarında ozon uygulaması sonucu azalma gözlemlendiği ve bu ürünlerde renk açılması olduğu belirtmiştir.

Ağıza alınan maddenin, tat alma ve koku alma duyularıyla ve bunlara ek olarak acı verme, sıcaklık gibi diğer duyularla ağızda oluşturduğu algıların toplamı lezzet olarak tanımlanmaktadır. Bu duyular bileşkesinin en önemli öğelerini tat, koku, aroma ve tekstür oluşturmaktadır (Cemeroğlu, 2009). Ozon uygulamasının meyvelerin duysal kalitesi üzerine en önemli etkisinin aroma kaybı olduğu belirtilmiştir (Nadas vd., 2003). Nadas vd. (2003), yaptıkları bir çalışmada, soğukta ozon gazı altında depolanan çileklerin aromasında yaklaşık olarak % 40 oranında kayıp gözlemlendiğini ve bu kaybın meyveden yayılan uçucu bileşiklerin ozon gazıyla oksidasyonu sonucu gerçekleşmiş olabileceği bildirilmiştir. Bunun yanında ozon uygulamalarının cennet elması (Salvador vd., 2006), sofralık üzüm (Cayuela vd., 2009) meyvelerinde aromayı olumsuz etkilemediği bildirilmiştir.

Bir diğer kalite parametrelerinden olan sertlik, meyve ve sebzelerin olgunluk derecesi ile doğrudan ilişkilidir. Meyve sertliği, hasat, hasat sonrası işleme ve depolama süreçlerinden etkilenebilmektedir (Nsibuka, 2011). Meyvelerin doğal olarak ürettikleri etilen gazı muz, cennet elması ve elma gibi meyvelerin olgunlaşma hızını artırmakta ve meyvelerin hızla yumuşamasına neden olmaktadır. Ozon gazı; etilen gazı ile Şekil 2.3'teki gibi reaksiyona girerek ortam atmosferinden etileni uzaklaştırmak için kullanılmakta ve böylece meyve ve sebzelerin olgunlaşma hızını azaltarak raf ömürlerinin uzamasını sağlayabilmektedir (Mermelstein, 1999; Tabakoğlu, 2016).

Şekil 2.4. Ozonun etilen ile reaksiyonu (Mermelstein, 1999).

Ozon altında depolama uygulaması ile etilen üreten ve etilene duyarlılığı yüksek farklı gıdaların birlikte depolanabilmesi mümkün olabilmektedir (Skog ve Chu, 2001; Tabakoğlu, 2016). Bu konuda yapılan literatür çalışmaları incelendiğinde farklı sonuçlar elde edildiği de görülmüştür. Palou vd., (2002) ozon altında depolama işleminin, şeftali meyvelerinin solunum ve etilen üretim hızını etkilemediğini; yine benzer şekilde ozon atmosferinde depolanan domateslerin de etilen üretim hızlarının etkilenmediğini bildirmiştir. Öte yandan ozon uygulamasının; olgun halde hasat edilmiş cennet elmalarında (Salvador vd., 2006) ve sofralık üzümlerde (Cayuela vd., 2009) yumuşamaya; elma (Mermelstein, 1999), sofralık üzüm (Salvador vd., 2006) ve çileklerin (Keutgen ve Pawelzik, 2008) dış görünüşlerinde ise bozulmaya neden olduğu belirtilmiştir. Skog ve Chu (2001), üründe oluşan mat ve buruşuk görünümün ve fiziksel hasarın ozon uygulama işlemi sonucu gerçekleşen nem kaybından kaynaklanabileceği ve ozonun bu etkisinin ise meyve ve sebzelerin hem katı hem sıvı kısmı ile reaksiyona girmesinden kaynaklanabileceğini bildirilmişlerdir. Bununla ilişkili olarak; yapılan bir çalışmada, marul, üzüm, çilek, soğan, biber mantar, havuç, brokoli, salatalık gibi birçok meyve ve sebzeye ozon atmosferinde depolama sırasında dumanlama sistemi ile ortamın nemlendirilmesinin tüm ürünlerde ağırlık kaybı ve görünüş bozulmalarını azalttığı bildirilmiştir (Çatal ve İbanoğlu, 2010). Böylelikle ozon gazı uygulamasının kurutucu etkisi ortamın nemlendirilmesiyle önüne geçilmiştir.

Ozon gazı altında depolama işlemi uygun doz ve koşullarda yapılmadığında ozon, meyve ve sebzelerde mat bir görünüme neden olabilmekte, fiziksel ve duyu kalitede önemli kayıplar ortaya çıkabilmektedir (Skog ve Chu, 2001). Ozon uygulamasının kirazların (Çağatay, 2006); çileklerin (Keutgen ve Pawelzik, 2008) ve böğürtlen sularının (Tiwari vd., 2009) açıklık-koyuluk değerinin (renk skalasındaki “L*” değerinin) negatif etkilendiği, salatalıklarda (Skog ve Chu, 2001) ve çileklerde (Keutgen ve Pawelzik, 2008) doku hasarının gerçekleştiği, böğürtlenlerde (Barth vd., 1995; Mermelstein, 1999) ve cennet elmalarında (Salvador vd., 2006) herhangi bir fitotoksik yaralanmanın gerçekleşmediği ve ozon uygulamasıyla mantar yüzeyinde leke oluşumunun arttığı belirtilmiştir (Skog ve Chu, 2001; Tabakoğlu, 2016).

Çakır ve Koyuncu (2014), yaptıkları çalışmada, ozon gazı uygulamasının “Red Globe” üzüm çeşidinin muhafaza süresi ve kalitesi üzerine etkilerini incelemişlerdir. Bu amaçla, uygun hasat zamanında toplanan üzümler hava ile ön soğutma uygulaması yapıldıktan sonra çalışma için 3 gruba ayrılmıştır. 1. grup kontrol grubu olmuştur ve üzümler hiçbir uygulamaya tabi tutulmadan plastik kasalarda depolamaya almışlardır. 2. grup (MAP), üzümler modifiye atmosfer poşetleri içerisinde soğuk depolara yerleştirmişlerdir. 3. grup (MAP+O₃) ise, üzümlere 0°C sıcaklıkta 12 saat süreyle 4-5 ppm dozunda ozon gazı uygulaması yapılmış ve modifiye atmosfer poşetlerine koyup soğuk depolara yerleştirmişlerdir. Bütün bu uygulamalardan sonra üzümleri 0°C’de sıcaklıkta % 90±5 oransal nemde 90 gün depolamaya almışlardır. Raf ömrü çalışmaları için, her analiz döneminde soğukta muhafazadan çıkarılan üzümler 20°C’de % 90±5 oransal nemde 2 gün bekletilmiş, 15’er gün aralıklarla depolardan çıkarılan üzümlerde; kalite analizleri ve duyuşal değerlendirmeler ile mikrobiyolojik analizler yapılmıştır. MAP+O₃ uygulamasının ağırlık kaybı, meyve sertliği ve solunum hızı değerleri bakımından kontrole ve MAP uygulamasına göre daha olumlu sonuçlar verdiği ayrıca ozon uygulamasının mikrobiyolojik bozulmaları da diğer uygulamalara oranla önemli ölçüde azalttığı saptanmıştır. Sonuç olarak, uygun doz ve uygulama süresi belirlendiğinde ozonun üzüm muhafazasında kullanılabileceğini belirtmişlerdir.

Soğan ve patateslerin 5 gün süresince 8’er saat 0.2 µg/L ozon atmosferinde depolandığı çalışmada oksijen tüketimi, katalaz ve peroksidaz aktiviteleri ile yüzeydeki mikroorganizma sayısında azalma olduğu aktarılmaktadır (Kuşçu ve Pazır, 2004).

Ozon uygulamasıyla şeftali (Badiani vd., 1996) ve brokoli (Lewis vd., 1996) renklerinin açıldığı görülmüştür. Sakaki ve Kondo (1981), ıspanak yapraklarında yaptıkları bir çalışmada ozon uygulamasının klorofil ve karotenoid parçalanmasını arttırdığı sonucuna varmışlardır. Bir başka çalışmada ozonlama işlemi ile brokolilerde renk değerlerinin olumsuz etkilendiği (sararma) belirlenmiştir (Skog ve Chu, 2001).

Beltran vd. (2005), tarafından doğranmış marullarda yapılan çalışmada 4°C’ de 3 farklı konsantrasyonda ozon içeren suya daldırılarak yıkanan ve ardından normal hava veya modifiye atmosfer tekniğiyle paketleme işlemi gerçekleştirmişlerdir. Doğrama işlemi ile yüksek oksidasyon aktivitesi gerçekleşmesine rağmen marulların solunum hızının artmadığı görülmüştür. Bunun yanında ozonlu su, marulların başlangıçtaki görsel kalitesinin korunmasında ve depolamada sürecinde kahverengileşmeyi önlediği belirtilmiştir.

İki farklı hasat döneminde hasat edilen Trabzon hurmasının kalitesi üzerine ozon gazı uygulamasının etkisi değerlendirildiği çalışmada, meyvelere %90 oransal nem ve 15°C’de 30 gün boyunca sürekli olarak 0,15 ppm konsantrasyonunda ozon gazı uygulanmıştır. Bu uygulamanın ardından meyvelerde gerçekleşen acılığı önlemek için 20°C’de 24 saat boyunca %98 CO₂ uygulaması yapılmış ve meyveler 20°C’de 7 gün süreyle %90 nemde depolanmıştır. Meyveler, 15°C’de raf ömrü koşullarına alındığında karşılaşılan en önemli sorun meyve etinin yumuşamasıdır. Daha düşük meyve sertliği görülen ikinci hasat döneminde, ozon gazı uygulaması meyve sertliğini istenilen seviyede korumayı sürdürdüğü görülmüştür. Bu çalışmada ozonun kurutucu etkisinden dolayı en yüksek ağrlık kaybı ozon uygulanmış meyvelerde görülmüştür. Ozon gazının renk indeksi, etanol, toplam çözünebilir katı madde ve pH’yı etkilemediği ve meyve dokularında fitotoksisite görülmediği bildirilmiştir (Salvador vd., 2006).

Singh vd. (2002), *E. Coli* inoküle edilmiş marul ve havuçlarda 2.1, 5.2 ve 7.6 ppm konsantrasyonundaki ozon gazını 5, 10 ve 15 dakika süre ile uygulayarak mikrobiyal yükün azaltılabildiğini tespit etmişlerdir.

Arigo (2013), tarafından patentlenmiş bir diğer çalışmada ise, meyve ve sebze bölmesinde bir ozonlama sistemi kullanılmıştır. Etilen ile tepkimeye girecek olan ozon, meyve ve sebzelerde rrmeyi hızlandıran etilenin ortamdaki yok olmasını sağlamaktadır. OSHA (Occupational Health and Safety) yönetmeliklerine göre seçilen ozon değerleri ise sebzelik içerisinde 0.075 ve 0.95 ppm arasında tutulmuştur. Yönetmeliklere göre 0.1 ppm değerinin üstündeki miktarda ozon,

insan tarafından direkt olarak uzun süre solunduğunda baş ağrısı gibi etkilere neden olabilmektedir (Özkan, 2014).

2.4. 1-Metilsiklopropen (1-MCP)

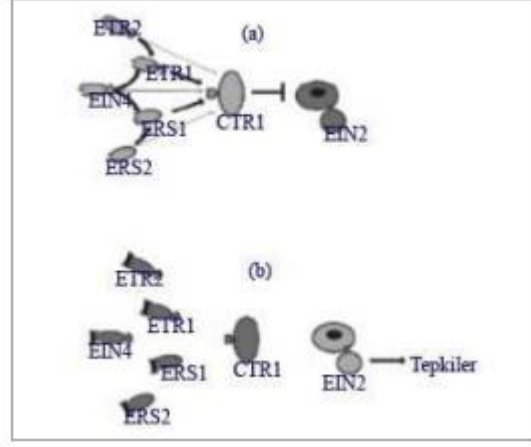
Etilen gazının hasat sonrası olgunlaşma ve yaşlanmada bahçe bitkilerinin üzerinde önemli etkiye sahip olduğu uzun yıllardır bilinmektedir. Meyve ve sebzeler, etilen üretimlerine göre klimaterik ve klimaterik olmayan meyve ve sebzeler olarak iki sınıfa ayrılmaktadır. Klimaterik ürünlerde hasattan sonra renk ve tat değişimi ile beraber yumuşama görülmektedir. Bu türlerde olgunlaşma ile birlikte, etilen üretimi dolayısıyla solunum artmaktadır. Meyve ve sebzelerde etilen solunumu hızlandırmakta, buna bağlı olarak olgunlaşma ve yaşlanma hızlanmaktadır. Etilenin bu etkisi, soğuk depolama, modifiye atmosfer ve kontrollü atmosfer depolama vb. gibi teknikler kullanılarak azaltılabilmektedir. Günümüzde etilenin etkisini azaltmaya yönelik olarak 1980’li yılların başında Sisler ve Blankenship tarafından keşfedilip geliştirilmiş, bitki büyüme düzenleyicisi olan 1-metilsiklopropen (MCP)’de bu amaçla kullanılmaktadır.

1-MCP; standart sıcaklık ve basınçta, molekül ağırlığı 54 ve formülü C_4H_6 olan bir gazdır. Etilen algılamasını engelleyen bitki büyüme düzenleyicisi 1-MCP meyve ve sebzelerde olgunlaşma, solunum ve yaşlanmaları üzerine etkili olup, etkinliği türe, çeşide ve depolama koşullarına bağlı olarak değişim göstermektedir (Kasım ve Kasım, 2007a). Solunum hızı yüksek meyve ve sebzelerin kontrollü atmosfer altında ve 1-MCP gibi etilen bağlayıcı gazların kullanımıyla raf ömürlerini uzatmaya yönelik birçok çalışma yapılmıştır.

2.4.1. 1-MCP’nin etki mekanizması

Binder ve Bleecker (2003), 1-MCP’nin etilen hareketini nasıl engellediğini Arabidopsis bitkisi üzerinde yaptıkları araştırmalarla açıklamaya çalışmışlardır.

Etilen hareketi üzerine en son teori etilen reseptör işlevinin bir negatif düzenleyici modeli üzerine kurulu olduğu şeklindedir (Şekil 2.5).

Şekil 2.5. Etilen reseptör ilişkisi (Ergun, 2006)

Etilen reseptör ilişkisi etilenin olmadığı durumda (Şekil 2.5a) etilen reseptörleri (ETR1, ETR2, EIN4, ERS1 ve ERS2) aktif durumdadır. Bu reseptörlerin bazıları, CTR1 proteinini üzerine doğrudan etkide bulunurken bazıları, dolaylı etkide bulunmaktadır. Bu aktif durumdaki reseptörler CTR1 proteininin EIN2 proteinini hareketsiz hale getirir ve bu modelde, etilen negatif bir düzenleyici olarak düşünülmektedir. Şekil 2.5b' de ise etilen reseptörlere bağlanarak hem reseptörleri hem de CTR1 proteinini hareketsiz duruma getirmektedir. CTR1 proteinini hareketsiz duruma geldikten sonra, EIN2 protein eski aktif formuna geri döner ve bitkilerde gerçekleşen etilen etkilerini meydana getirirler. 1-MCP ise etilenin yerine reseptörlere bağlanır. Bu bağlanma sonucunda CTR1 proteinini hala EIN2 proteinini engellemeye devam eder ve böylece bilinen etilen hareketleri engellenmiş olur. Bu durumda da Şekil 2.5a'daki durum korunur. 1-MCP'nin etilen reseptörlerine nasıl bağlandığı ve niye etilenin aksine hareket ettiği henüz tam olarak bilinmemektedir. Binder ve Bleeker (2003) 1-MCP'nin sterik engellemeden dolayı etilen reseptörlerinin bakır kofaktörüne bağlandığını ileri sürmektedir (Blankenship ve Dole, 2003; Ergun, 2006).

2.4.2. 1-MCP'nin meyve ve sebzelerde kullanımı

Etilen gazı, bahçe bitkilerinin üzerinde hasat sonrası olgunlaşma ve yaşlanmada önemli bir etkiye sahiptir. 1-MCP, hücrede etilen reseptörlerine bağlanarak etilen üretimini yavaşlatmaktadır. Watkins (2002), bu maddenin etilenin fizyolojisi ile ilişkili olarak meyve ve sebzelerin üzerinde olan etkilerini özetlemiştir. Buna göre; 1-MCP kimyasal anlamda etilen reseptörlerini tutmakta ve etilen bağlanması engellenerek aktivasyon gerçekleşmemektedir. Böylelikle 1-MCP olgunlaşmayı ve yaşlanmayı engeller, solunum hızını, renk değişimini ve yumuşamayı azaltır. Elma, kayısı, kivi, avokado, Trabzon hurması, erik, kabak, papaya, armut, kavun, domates ve mangoda olgunlaşmayı geciktirerek hasat sonrası raf ömrünü uzatmak amacıyla ticari olarak birçok ülkede kullanılmaktadır (Watkins, 2006). Huber vd., (2003), 1-MCP kullanımını, tüketici için kaliteyi koruma açısından elma depolama teknolojilerinde bir atılım olarak görmüşlerdir. Ayrıca, 1-MCP'nin nispeten kısa sürelerle (2-24 saat) gaz halinde uygulandığı, çok düşük konsantrasyonlarda bile etkili olduğu, toksik olmadığı ve neredeyse hiç kalıntı bırakmadığı belirtilmiştir (Sakar vd., 2014).

1-MCP etkinliği; uygulanan konsantrasyona, uygulama süresine, uygulama sıcaklığına ve uygulama yöntemine göre değişmektedir. Birçok araştırmacı farklı ürünler üzerinde araştırmalar yaparak 1-MCP'nin etkinliğini göstermesinde uygulama süresi ile sıcaklığı arasında bir ilişkinin olduğunu belirtmiştir. Tam bir etki gösterebilmesi için 1-MCP'nin uygulama süresinin 12-24 saat arasında olması gerektiği belirtilmektedir (Ergun, 2006). Fan vd., (1999), 1-MCP'nin etilenin etkisini engellenmek için gerekli olan minimum gaz konsantrasyonu elmalarda 1 µl/L olduğunu ifade etmişlerdir. Şen ve Türk (2008), 5 ve 50 nl/L konsantrasyonunda 1-MCP uygulamasının olgunlaşmamış muzlar üzerinde etkisinin olmadığını, 500 nl/L konsantrasyonunun ise olgunlaşmayı geciktirdiğini belirlemişlerdir. Elmalarda 1-MCP uygulamasının 3°C'de etkin olabilmesi için 9 saatlik bir uygulama süresine gerek varken, yüksek sıcaklıklarda bu süre 6 saate düşmüştür.

Mattheis vd., (2000), elma ve armut meyvelerinin 1-MCP uygulamasına karşı tepkisini etkileyen faktörleri; 1-MCP konsantrasyonu, uygulama süresi, meyve olgunlaşması, uygulama zamanında sıcaklık, hasat ve uygulama arasındaki süre olarak vermiştir. 1-MCP'nin teşvik ettiği tepkimelerin süresi, meyve olgunlaşma ve uygulama konsantrasyonu arasındaki interaksyondan etkilenebilmektedir. Olgunlaşmamış meyve, 1-MCP teşvikli tepkimelerin maksimum süresine erişmek için etkili aralığın sonundaki üst konsantrasyon (1ppm) kullanımını içeren uygulamaya ihtiyaç duyabilmektedir. 1-MCP'nin kontrollü atmosferde fark edilir bir tepkimeyi ortaya çıkarabilmesi için ise 0.625 ppm'i aşan konsantrasyonuna ihtiyaç duyulduğu ifade edilmiştir (Sakar, 2014).

Birçok çalışmada 1-MCP uygulama sıcaklığı 20-25°C arasında değişim göstermiştir. Mir vd., (2001), yaptığı çalışmada uygulama sıcaklığının azalmasıyla etkinliğin de buna paralel olarak azaldığı görülmüştür. Elma meyvesinde düşük sıcaklıklarda 1-MCP'nin meyve sertliği üzerine etkisi az olmuş ve araştırmacılar bu durumu 1-MCP'nin reseptörlere bağlanma bölgesindeki çekiminin düşük olabileceği ihtimali ile açıklamışlardır (Mir vd., 2001). 1-MCP'nin uygulama süresi ve konsantrasyonu da ürünün çeşidine göre Çizelge 2.6'da görüldüğü gibi değişmektedir. 1-MCP ürünlere gaz olarak uygulandığında uygulama süresi 12-24 saat aralığında değişirken çözelti halindeki 1-MCP'nin içine ürünün daldırılması suretiyle uygulandığında uygulama süresi 5 dakikaya kadar düşmektedir (Şen ve Türk, 2008).

Çizelge 2.6. Bazı Meyve ve Sebzelerde 1-Metilsiklopropen (1-MCP) Uygulamaları (Ku ve Wills (1999), Wills ve Ku (2002), Blankeship ve Dole, 2003; Watkins (2006), Kasım, 2007a; Şen ve Türk, 2008)

Ürün	Konsantrasyon	Sıcaklık (°C)	Süre (saat)
Brokoli	1-12 µl/L	5-20	6-16
Domates	5-7;10-20;150nl/L; 20µl/L	20	2-24
Marul	0,1-1 µl/L	6	4
Karpuz	5 µl/L	20	18
Trabzon Hurması	300 nl/L	20	3
Elma	0,6-2 µl/L	0-25	7-20
Muz	5-50 nl/L;1,0µl/L	20-24	6-24
Kayısı	1 µl/L	20	4-20
Şeftali	20nl/L;0,1µl/L;0,5 µl/L	20	4-24
Erik	1-39 µl/L	20	6-24
Armut	2-4 µl/L	2	16
Çilek	5-15;250-500nl/L;2 µl/L	20	2-18
Portakal	100nl/L	25	6-12
Kivi	10-20 µl/L	20	14
Avokado	50-300nl/L;0,45-25 µl/L	3-22	6-48
Papaya	25 µl/L	20	14
Kavun	0,1 µl/L	-	10dk
Havuç	1 µl/L	20	4
Bezelye	40 nl/L	-	20

1-MCP uygulamasının dezavantajı, etilen duyarlılığını elimine ederken aroma maddelerin miktarının gerilemesine sebep olmasıdır. Escibano vd., (2016), 1-MCP uygulamasının “Barlett” armutlarının duyusal kalitesi üzerine etkilerini araştırmışlardır. Çalışmada 1-MCP ve etilen uygulamaları yapılmış ve üç farklı olgunlukta hasat edilmiş armutlarda uygulamanın etkinliğinin değiştiği görülmüştür. 1-MCP uygulamasıyla solunum hızı yavaşlamış ve buna ek olarak, 1-MCP ile işlem gören armutların duyusal profilleri, üç hasat tarihindeki meyveler arasında, etilenle işlenmiş armutlara göre daha istikrarlı olmuştur. Zou vd., (2018), kiraz domateslerin 1-MCP ve sıcaklık etkisiyle aromatik lezzetine etkisini araştırmışlardır. Çalışma sonunda sıcaklığa da bağlı olarak 1-MCP uygulamasının aromatik lezzeti olumsuz etkilediği görülmüştür. 1-MCP konsantrasyonunun

azaltılarak kalsiyum uygulamasıyla kombine çalışıldığında, elmaların aromatik formunun korunduğu ve yumuşamanın geciktiği görülmüştür (Lu vd., 2018). 1-MCP'nin titre edilebilir asit miktarı, suda çözünür kuru madde üzerine etkisi değişmektedir: bazı çalışmalarda miktarı artırmakta (Sakaldaş vd., 2009; Chiabrando ve Gaicalone, 2011), bazılarında azaltmaktadır (Kuzucu ve Aydın, 2014; Doğan vd., 2016; Doğan vd., 2017). 1-MCP portakallarda ağırlık kaybını etkilememesine rağmen avokado için ortaya çıkan ağırlık kaybını kontrol örneklerine göre geciktirmiştir (Porat vd., 1999; Jeong vd., 2002).

1-MCP uygulanırken bitkinin gelişme evresi ile meyve ve sebzelerin olgunluk aşaması göz önünde bulundurulmalıdır. Birçok çalışmada olgunluğun ilerlemesiyle 1-MCP etkinliğinin azaldığı görülmüştür (Şen ve Türk, 2008). Ekman vd., (2004), "Barlett" tipi armutlarda 1-MCP uygulamalarının iki mevsim boyunca depo denemelerini gerçekleştirmiştir. "Barlett" armutlarının 1-MCP' ye karşı aşırı duyarlı olduğunu ve 1-MCP'nin etkilerinin hasat zamanı ve uygulama konsantrasyonuna bağlı olarak değiştiği çalışma sonucunda görülmüştür.

Jiang vd., (2004), olgun muzlarda 1-MCP uygulamasının solunum hızı ve etilen üretimini belirgin bir şekilde azalttığını belirlemişlerdir. Çalışmada olgun muzlara 20°C' de 24 saat süre ile 1-MCP uygulaması yapılmış daha sonra bu meyvelere dışarıdan 50 mg/L etilen vererek dışarıdan ilave edilen etilenin etkisini araştırmışlardır. 1-MCP uygulanan muz meyvelerinde meyve eti sertliği (MES), titre edilebilir asitlik (TEA) ve nişasta miktarında azalmanın kontrol örneklerine göre geciktirildiğini, toplam çözünür şeker ve çözünür pektin içeriklerinin artışının önlendiğini belirlenmiştir. 1-MCP uygulanmış meyvelerin SÇKM içeriğinin 20°C' de ilk 10 gün boyunca değişmeden kaldığını tespit etmişlerdir. 1-MCP uygulamasından sonra etilen uygulanan meyveler ile sadece 1-MCP uygulanan meyveler arasında TEA, SÇKM, toplam çözünür şeker ve çözünür pektin içeriği açısından belirgin bir fark görülmediği belirlenmiştir.

Minimal işlenmiş ve işlenmemiş yeşil soğanlarda depolama sırasındaki kalite kayıpları üzerine yapılan bir çalışmada, 0.05 mg/L dozunda toz 1-MCP uygulanmıştır. 1-MCP uygulanan örneklerin yarısı polietilen (PE) ambalajlara

yerleştirilmiş, diğer yarısı ise köpük tabaklara yerleştirilerek streç filmle kaplanmıştır. Soğanlar $5\pm1^{\circ}\text{C}$ sıcaklık ve % 90-95 oransal nem içeren soğuk odalarda 14 gün depolanmış ve 7 günde bir kalite değerlendirilmesi yapılmıştır. 1-MCP uygulamasının soğanlarda yeşil rengin ve kalitenin korunmasında etkili olduğu; minimal işlemenin soğanları mekanik zararlardan koruduğu, ürünlerin daha sağlıklı kaldığı tespit edilmiştir (Kasım ve Kasım, 2007b).

Lui vd., (2015), şeftali meyvesinin olgunlaşması sürecinde 1-MCP kullanımının fenolik bileşikler ve toplam antioksidan aktiviteleri (TAA) üzerindeki etkilerini araştırmıştır. Şeftali örneklerine 24 saat süreyle $5\text{ }\mu\text{L/L}$ 1-MCP uygulaması yapılmış ya da yapılmadan (kontrol) 20°C 'de on güne kadar depolanmıştır. 1-MCP uygulamasıyla SÇKM, titrasyon asitliği ve askorbik asit miktarı değişmemiştir. Ayrıca, etilen üretimi ve solunum hızını geciktirdiği görülmüştür. 1-MCP uygulamasıyla, şeftali meyvelerinde pozitif olarak tespit edilen fenolik bileşiklerin en yüksek değerlerinin başlangıcını etkin bir şekilde ertelediği görülmüştür. 1-MCP' nin, uzun süreli olgunlaşma döneminde antioksidan aktivitenin artmasını geciktirdiği ve TEA' nin azaldığı görülmüştür. Bu sonuçlar, 1-MCP uygulamasının meyve kalitesini korumak için iyi bir uygulama olduğunu, ancak fenolik metabolizma ve antioksidan aktivite üzerinde karmaşık etkilere sahip olduğunu göstermiştir. Özkaya vd., (2016), şeftali meyvesinde 1-MCP ve MAP uygulaması yapmış ve meyvenin kalite ve enzimatik değişimini incelemişlerdir. Çalışma sonunda üşüme zararı, polifenol oksidaz, poligalaktranaz ve pektin metil esteraz aktivitelerinde azalma görülmüştür. Kalite özelliklerinin de kontrole kıyasla daha iyi olduğunu ve her iki uygulamanın depolama sürecini arttırdığını belirtmişlerdir.

Özüpek (2010), "Cooper 900" ve "Gloster" elma çeşitlerine ait meyvelerin soğukta muhafazası üzerine hasat sonrası dönemde farklı konsantrasyonlarda (625 ve 1250 ppb) yapılan 1-MCP uygulamalarının etkisini araştırmıştır. Bu amaçla meyvelere oda sıcaklığında 24 saat süreyle 1-MCP uygulamaları yapıldıktan sonra meyveler $0\pm1^{\circ}\text{C}$ sıcaklık ve % 85-90 nispi nem koşullarında depolanmıştır. Çalışma sonunda her iki elma çeşidinde de 1-MCP uygulamaları etilen üretiminin engellenmesinde etkili olmuştur. Ayrıca özellikle 625 ppb 1-MCP uygulaması, her

iki çeşitte meyve eti sertliğinin korunmasını olumlu etkilemiştir. 1-MCP uygulamalarının, kontrol meyvelerine göre TEA miktarındaki düşüşü yavaşlattığı, meyve kabuk rengi korunumunu sağladığı, ağırlık kaybını azalttığı ve yüzeysel yanıklık oranı ve şiddetini önemli düzeyde azalttığı saptanmıştır. Çalhan vd. (2016) yılında yaptığı çalışmada, “Galaxy gala” elma çeşidinde de 1-MCP uygulamasıyla raf ömrünün uzatılabileceği, 6 aylık depolama boyunca tüm kalite özelliklerinin (ağırlık kaybı, MES, SÇKM, renk, TEA, etilen üretimi) korunduğu görülmüştür.

Doğan vd., (2017a) yaptıkları çalışmada “Hass” avokado çeşidinde farklı konsantrasyonda 1-MCP uygulamalarının ürünün depolama sürecine etkisi incelenmiştir. Bu çalışmada 1-MCP uygulamaları 5°C sıcaklıkta 24 saat sürede gerçekleştirilmiştir. Çalışmada, 625 ppb konsantrasyonunda 1-MCP, etilen üretimi ve solunum hızı açısından en iyi sonuçları vermiştir. Ancak, 625 ppb 1-MCP dozunda kısa süreli depolamalar sırasında meyvelerde özellikle olgunlaşmada düzensizlikler yaşanmış ve meyvelerin depolama sonrası tam olarak yumuşamadığı gözlenmiştir. 1-MCP kullanım maliyetleri de dikkate alındığında “Hass” avokado çeşidi meyvelerinin iki ay süreyle muhafazası için 312.5 ppb dozunda 1-MCP kullanımı önerilmektedir.

Armut üretim miktarları ve üretim alanları incelendiğinde ülkemiz rakamsal olarak önemli bir üretici görünümünde olmakla birlikte uluslararası piyasalarda talep edilen miktar ve kaliteye uygun çeşitlerin olmaması nedeniyle aynı başarıyı üretilen ürünlerin pazarlanması bakımından yakalayamamaktadır. Bununla birlikte; uygun hasat zamanının ve özellikle çeşitlerin hasat sonrası fizyolojik özelliklerinin yeterince bilinmemesi ve çağdaş teknolojinin gerektirdiği şekilde uygulanamaması sonucu soğuk zincir boyunca çeşitli nedenlere dayanan bozulmalar büyük kayıplar meydana getirmekte ve üretimin yaklaşık % 25-30 unu kullanmadan alıp götürmektedir. Sakaldaş (2014), Marmara bölgesinde üretim oranı yüksek olan “Deveci” armut çeşidinde hasat sonrası 1-MCP uygulamalarının muhafaza süresince kaliteye olan etkilerini incelemiştir. Bu amaçla farklı dozlarda 1-MCP uygulamaları gerçekleştirilmiştir. 1-MCP uygulamaları yapılan meyveler 2°C ile 3°C arasında sıcaklık ile % 85-90 oransal nem koşullarında sırasıyla 60, 120 ve 180 gün süreyle muhafaza edilmişlerdir. Meyveler her muhafaza süresinin sonunda

20°C ile 22°C arası sıcaklıkta 7 gün süresince raf ömrüne tabi tutulmuşlardır. Çalışmanın sonuçlarına göre; depolama süresi uzadıkça tüm meyvelerde farklı düzeylerde olmak üzere kalite kayıpları meydana gelmiştir. Bunun yanında; söz konusu kalite özelliklerinin depolama ve raf ömrü süresince korunması açısından en etkili uygulamalar 625 ppb ve 1250 ppb dozunda 1-MCP uygulamaları olmuştur. Bakoğlu ve Güneş (2014), ‘Ankara’ armudunda 1-MCP uygulamasının depolama ve raf ömrüne etkisini araştırmışlardır. Armut meyvelerinde 150 ppb ve 300 ppb’lik dozlarda 1-MCP uygulamalarının meyve kabuk renginin korunması, yumuşamanın geciktirilmesi ve titre edilebilir asitlik kapsamındaki düşüşün yavaşlatılmasında etkili olduğunu görmüşlerdir. Uygulama yapılan meyvelerde ağırlık kaybı azalmış, suda çözünür kuru madde kapsamındaki düşüşün geciktiği görülmüştür. Elde ettikleri sonuçlara göre en iyi kalitede korumanın, 200 günlük muhafaza süresi için 150 ppb, daha uzun süreli depolama ve en az iki haftalık raf ömrü için 300 ppb’lik 1-MCP dozları ile sağlanabileceğini belirtmişlerdir.

1-MCP uygulamasının etkinliğinin sıcaklıkla değiştiği Sakaldaş vd., (2009), kavunda yaptıkları bir çalışmada da görülmüştür. İki farklı dozda (625 ve 1250 ppb) 1-MCP uygulaması yaparak 4.0±0.5°C’de % 90–95 oransal nem ve 20±1°C sıcaklık ile % 55–60 oransal nem koşullarında 3 hafta süre ile depolama yapmışlar ve farklı sıcaklıkların ürün kalitesine etkilerini saptamışlardır. Çalışma sonucunda; 1-MCP uygulamaları, “Dellteks F1” çeşidi kavunlarda MES, SÇKM, ağırlık kaybı değerlerini ve çürüme/bozulma oranını kaliteyi koruyacak şekilde olumlu yönde etkilediği görülmüştür. 1250 ppb dozunda yapılan uygulamanın etkinliği daha belirgin şekilde ortaya çıkmış ve bunun yanında bu etkilerin önemlilik düzeyi depolama sıcaklıkları ile incelendiğinde daha belirgin olarak görüldüğü belirtilmiştir. Bu çalışmayla hasat zamanının da, 1-MCP uygulamaları ve depolama sıcaklığının etkilerinde önemli bir faktör olduğu ortaya konulmuştur.

1-MCP yalnızca kalite parametrelerini değil bazı küflerin (*Alternaria alternata*, *Monilinia laxa*, *Penicilium expansum*) yarattığı sorunları da elimine etmektedir. Elmalarda hasat sonrası mavi küf oluşumuna neden olan *Penicilium expansum* üzerinde 1-MCP etkilerini inceleyen Li vd., (2017), 1-MCP’nin

P.expansum sporlarının plazma membran bütünlüğünü bozduğunu ve gelişimini engellediğini görmüşlerdir.

Kuzucu ve Aydın (2014), tarafından Çanakkale koşullarında yetişen “Fuji Kiku” elma çeşidine 1-MCP uygulayarak farklı sıcaklıklarda depolamanın ürün kalitesine etkisi incelenmiştir. Bu çalışmada 625 ppb ve 1250 ppb dozlarında 1-MCP uygulamaları gerçekleştirilmiştir. Uygulama yapılan ve yapılmayan meyveler 0°C ve 2°C sıcaklıkta % 90-95 oransal nem koşullarında 180 gün süreyle muhafaza edilmiştir. Uygulama yapılan meyvelerde 1-MCP uygulamasının meyve eti kararması, fungal etmenli çürüme oranı, TEA, MES kayıplarının azaltılması ve etilen üretim miktarının baskı altında tutulması üzerine etkili olduğu belirlenmiştir. Bu etkilerin kıyaslanan sıcaklık dereceleri birbirine yakın olduğu için (0°C ve 2°C) depolamalarda ticari anlamda depolama maliyetini göz önüne alarak bir değerlendirme yapılmış ve 0°C’de depolamanın enerji tasarrufu sağlayacağı görülmüştür.

Ülkemizde armudun uygun hasat zamanının ve meyve çeşitlerinin hasat sonrası fizyolojik özelliklerinin yeteri kadar bilinmemesi ve yeni nesil teknolojinin olması gerektiği şekilde uygulanamaması sonucu soğuk zincir boyunca bu meyvede bozulmalar gerçekleşmektedir. Armutların hasat sonrası depolama ömrünü uzatmak için düşük sıcaklıklarda depolanması yeterli olmamaktadır. Armutlarda berelenme ve iç et esmerleşmesi, soğukta uzun süreli depolamalarda sıklıkla ortaya çıkmaktadır (Sakaldaş, 2016). Her iki sorun kontrollü atmosfer (KA) ve bitki büyüme düzenleyicisi 1-MCP ile azaltılabilmektedir.

Lum vd., (2017), “Cold Snap” ve “Swiss Bartlett” armutlarında, 1-MCP ve KA’nın fizyolojik bozukluklar ve oksidatif stres metabolitleri üzerindeki etkilerini araştırmışlardır. 1- MCP ve KA, her iki çeşitteki depolanan meyvelerdeki etilen üretim oranlarını azaltmıştır. 1-MCP ve KA, “Swiss Bartlett” armutlarında meyve yumuşamasını geciktirmiştir. Her iki çeşitte de, soğuk hava depolaması sırasında 1-MCP uygulanmamış armutlarda berelenme ve iç et esmerleşmesi miktarında artış görülmüştür. Bu bulgular KA ve 1-MCP ile azaltılmış, 1-MCP uygulaması yapılan ve 2.5 kPa O₂’de depolanan armutlarında ihmal edilebilir etki ortaya çıkmıştır.

Armutlarda biriken γ -Aminobütirat miktarı, 1-MCP ve KA depolanmış “Cold Snap” meyvelerinde azalmış ve 1-MCP uygulanan “Swiss Bartlett” meyvelerinde seviyeleri artmıştır. Askorbat (toplam ve azaltılmış) seviyeleri, 1-MCP işleminden bağımsız olarak “Cold Snap” meyvede hızla tükendiği, 1-MCP uygulaması yapılmış “Swiss Bartlett” meyvelerinde, tüm depolama atmosferlerinde kontrol meyve oranından daha iyi korunduğu görülmüştür. Her iki çeşitte de, depolamada glutatyon konsantrasyonları ve redoks potansiyelinde artış ve azalmalar ortaya çıkmıştır, ancak bu seviyeler genellikle 1-MCP ile işlenmiş meyvelerde daha yüksek olarak gözlemlenmiştir.

Genel olarak özetlenecek olursa; bazı meyve ve sebzelerde 1-MCP uygulaması ile geciktirilen, azaltılan, artırılan veya etkilenmeyen bazı fizyolojik oluşumların veya bozuklukların özeti Çizelge 2.7 ve Çizelge 2.8’de verilmiştir.

Çizelge 2.7. Bazı meyvelerde 1-MCP tarafından geciktirilen, azaltılan, artırılan veya etkilenmeyen bazı fizyolojik oluşumların veya bozuklukların özeti (Watkins ve William, 2005). (↓ işareti azalan ve geciken, ↑ işareti artan, ↔ işareti etkilenmeyen ve - işareti boş olan parametreleri göstermektedir)

Parametreler	Armut	Çilek	Elma	Erik	Kaysı	Kiraz
Ağırlık kaybı	↓	-	↓	↓ ↔	-	-
Alkol oluşumu	-	-	↑	↓	-	-
Aroma	↔	-	↓ ↔	↓	↓	-
Etilen	↓ ↑	↓ ↑	↓	↓	↓	↑
Kabuk yanıklığı	↓	-	↓	-	-	
Kararma	↓	-	↓	↓ ↑	-	-
Klorofil kaybı	-	-	↓	-	-	-
Meyve albenisi	-	↔	-	-	-	-
Nişasta	-	-	↔	-	-	-
Renk değişimi	↓ ↔	-	↓	↓ ↔	↓ ↔	-
SÇKM	↔	-	↑ ↔	-	↔	-
Solunum	↓	↓ ↔	↓	↓	↓	↔
TA kaybı	↔	-	↓ ↔	↓ ↔	↓ ↔	-
Yeşil renk kaybı	-	-	-	-	-	-
Yumuşama	↓	↓	↓	-	↓	↔
	Muz	Nektarin	Portakal	Şeftali	T.Hurması	Üzüm
Acılık kaybı	-	-	-	-	↓	-
Ağırlık kaybı	-	-	↔	-	↔	-
Alkol oluşumu	-	-	-	-	↓	↓
Aroma	↓	-	↑	-	-	-
Depolama ömrü	↑	-	-	↑	-	-
Etilen	↓ ↑	↓	-	↓	↓ ↔	-
Kararma	-	-	-	↑	-	-
Klorofil kaybı	↓	-	-	-	-	-
Nişasta	↓	-	-	-	-	-
Renk değişimi	↓	↑	-	-	↓	↓
SÇKM	↓	-	-	-	-	-
Soğuk zararı	↑	-	↑	-	-	-
Solunum	↓	↔	-	↓	↔	-
TA kaybı	↓	↓	-	↓ ↔	-	↓
Yeşil renk kaybı	-	-	↓	-	-	-
Yumuşama	↓	↓	↔	↓	↓	-

Çizelge 2.8. Bazı sebzelerde 1-MCP tarafından geciktirilen, azaltılan, artırılan veya etkilenmeyen bazı fizyolojik oluşumların veya bozuklukların özeti (Watkins ve William, 2005). (↓ işareti azalan ve geciken, ↑ işareti artan, ↔ işareti etkilenmeyen ve - işareti boş olan parametreleri göstermektedir)

Parametreler	Biber	Brokoli	Domates	Havuç	Hıyar	Kavun
Ağırlık kaybı	-	-	↔	-	-	↔
Aroma	-	-	↑	-	-	-
Berenme	-	↑	-	-	-	-
Çürüme	-	↔	-	-	-	↑ ↔
Depolama ömrü	-	↑	-	-	-	-
Elektrolit sızıntısı	-	-	-	-	-	↓
Etilen	↓	-	↓	-	-	↓
Fitolaleksin	-	-	-	↓	-	-
Kalite kaybı	-	-	↑	-	-	-
Meyve suyu	-	-	-	-	-	-
Olgulaşma süresi	-	-	-	-	-	↑
Protein kaybı	-	↓	-	-	-	-
Renk değişimi	↓	-	↓ ↑	-	↔	-
SÇKM	-	-	↔	-	-	↔
Soğuk zararı	-	-	-	-	-	↓
Solunum	↓	↓	↓	↓	-	↓
Sulu görünüm	-	-	-	-	-	-
TA kaybı	-	↓	↓ ↔	↓	-	↔
Yeşil renk kaybı	-	↓	-	-	↓	-
Yumuşama	-	-	↓	-	-	↓

Meyve ve sebzelerin muhafaza edilmesinde ürünlerin tüketiciye ulaştıktan sonraki dönemde saklama sürelerinin uzatılması adına literatürde az sayıda çalışmaya rastlanmıştır. Bu çalışmada, meyve ve sebzelerin nihai tüketiciye ulaştıktan sonraki dönemde depolama süresinin uzatılması amaçlanmıştır. Bu bağlamda, ev tipi buzdolaplarının sebzelik bölümü için yukarıda bahsedilen yöntemlerle 1-MCP gazı beslenmiş ya da oksijen oranı azaltılmış sızdırmaz kabin içerisinde depolama gerçekleştirilerek ürünlerin raf ömürlerinin uzatılması hedeflenmektedir. Sebzelik içindeki oksijen oranı, azot gazı ve ozon gazı oksijen ölçer ve ozon sensörü yardımı ile kontrol edilecek olup, mekanik bir sistem yardımı ile devamlı olarak gerekli besleme yapılarak istenilen seviyede tutulacaktır. Bitki büyüme düzenleyicisi olan 1-MCP gazının etilen gazına olan etkisi ve dolayısıyla raf ömrüne etkisi ise depolama başlangıcında ürünlere farklı konsantrasyonlarda uygulanarak belirlenmesi hedeflenmiştir.

3. MATERİYAL VE YÖNTEM

Bu tez çalışması 2017–2018 yıllarında Ege Üniversitesi, Mühendislik Fakültesi, Gıda Mühendisliği Bölümünde bulunan pilot tesiste ve Meyve ve Sebze Teknolojisi Laboratuvarlarında yürütülmüştür.

3.1. Materyal

3.1.1. Hammadde

Çalışmada yerel bir marketten temin edilen limon armudu ve kıvırcık marul örnekleri kullanılmıştır. Limon armudu çeşidinin, ağaç verimi az, meyvesi küçük ve ovaldir. Zemin rengi yeşil, üst renk yüzde 80 oranında sarı renklidir. Kabuk yüzeyi düzgün az noktalı ve passızdır. Meyve sapı ince ve orta uzunluktadır. Meyve eti beyaz, et dokusu gevrek, orta sulu, tatlı ve orta aromalı, çok kaliteli bir çeşittir (Ercan, 1996).

Hasat sonrası solunum hızı ve etilen duyarlılığı yüksek olan marul (*Lactucasativa var. campania*), dünya çapında üretimi oldukça yaygın olan ve salata malzemesi olarak tüketilen, ekonomik değeri yüksek bir sebzedir. Üretimi tüm yıl içerisinde vejetasyon süresi çok kısa olduğu için de tüm bölgelerde gerçekleşmektedir (Atlas ve Sümer, 2016).

Çalışma kapsamında seçilen uygulama yöntemleri ile kontrol guruplarında yapılan analizlerle, aynı marketten alınan yaklaşık olarak aynı boyutlarda ve ağırlıklardaki taze marul ve limon armudu ile denemeler gerçekleştirilmiştir (350-400gr ağırlığında kıvırcık marul; 5-6cm boyunda ve 2-2,5cm eninde limon armutları ile denemeler gerçekleştirilmiştir).

3.1.2. Kullanılan kimyasallar

Amonyum sülfat tuzu (Merck, 101217),

Aseton (Merck 100014),

Fenolftalein (Merck, 107233),

NaOH (Merck, 106469),

Propanol (ISOLAB, 961.012.1000),

1-Metilsiklopropen (UPL MAHAAN) kullanılmıştır.

3.1.3. Kullanılan alet ve ekipmanlar

Analitik Terazı (Sartorius, Almanya)

IKA T-25 Ultra-Turrax Digital Homogenizer (Almanya)

Saf su cihazı (Zeener Power 1)

Varian Cary 50 Bio UV-Vis Spektrofotometre (Avustralya)

Dijital refraktometre (USA)

pH metre (Almanya)

Ozon jenaratörü (Türkiye)

Ozon konsantrasyonu ölçüm cihazı (Türkiye)

Azot tüpü

PBI Dansensor marka Handheld Gas Analyser (İngiltere)

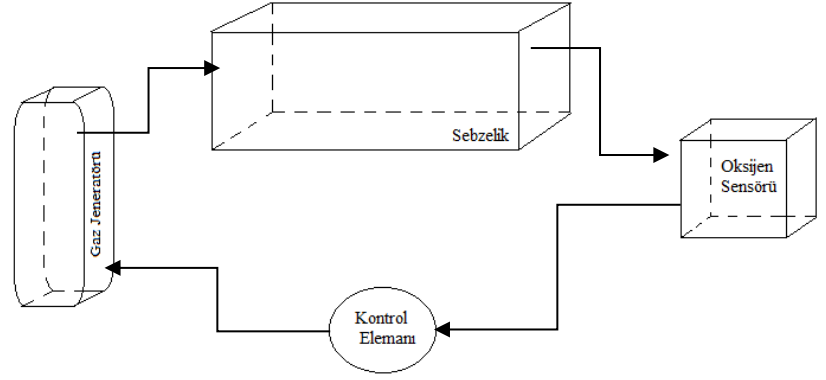
Hunter Lab Color Flex CX1633 renk ölçüm cihazı (Managment Company, USA)

3.2. Oksijen Oranı Azaltılmış Kabinin Tasarlanması

Tez kapsamında, sebzelik bölümündeki oksijen oranını azaltmak ya da solunum hızını arttıran etmenleri baskılamak için çeşitli uygulamalar gerçekleştirilmiş ve depolama süresinin hangi yöntemle kaliteyi daha iyi koruyarak uzattığı yapılan analizler ile belirlenmiştir. Sebzelik bölümü -sızdırmaz özellikte tasarlanan kabin- buzdolabının diğer bölmeleriyle hava geçişine izin vermeyecek şekilde yapılmıştır. Diğer bölmelerle gaz alışverişinin gerçekleşmeyeceği sızdırmaz kabin içinin nem oranının ayarlanması ise diğer bölmelerden ayrı bir sistem ile sağlanmıştır.

Ortamdaki oksijen miktarı, sebzelik içerisindeki ürünlerin cinsi, olgunluk seviyesi, ürün yükleme miktarı ve kapağı açılma sıklığına bağlı olarak değişim göstermektedir. Bu nedenle bütün bu değişkenler göz önüne alınarak, oksijen oranında tam anlamıyla bir kontrol sağlamak için geri beslemeli bir sistem tasarlanması düşünülmüştür. Şekil 3.1’de genel hatlarıyla blok diyagramda gösterildiği gibi geri besleme sistemi ile oksijen seviyesi baz alınarak kontrolün sağlanacağı manuel bir sistem tasarlanmıştır.

Sebzelik bölümü açılıp kapandığında, solunumla veya ürünün doğal olarak ürettiği etilen gazı ile ortama beslenen gazın tepkimeye girmesiyle oksijen seviyesi değişmektedir. Sebzelik içindeki O_2 miktarı oksijen sensörü ile ölçülüp, istenilen aralıkta kalacak şekilde azot/ozon jeneratöründen beslenecek gaz ile ayarlanmıştır. Sistemde oksijen sensörünün kullanım amacı oksijen miktarının istenilen maksimum seviyenin altında minimum seviyenin ise üzerinde tutmayı sağlamaktır. Böylelikle O_2 seviyesinin alt ve üst sınırı geçmesi engellenmiş olarak, kontrollü bir atmosfer sağlanmıştır.

Şekil 3.1. Oksijen kontrol sistemi şematik gösterimi

Ortamdaki oksijen miktarının azaltılmasıyla solunumun yavaşlatılması hedeflenmiştir. Bu nedenle oksijen miktarının kontrolsüz artışı veya azalmasını engellemek ve sadece limitlerin dışına çıktığı durumlarda çalışmasını sağlamak için, sistem oksijen sensörü tarafından okunan değere göre azot/ozon jeneratörünü çalıştıracak veya durduracaktır. Böylelikle oksijen miktarının her zaman belirlenen değerler aralığında kalması sağlanmış olacaktır.

Denemeler için örnekler hiçbir ön işlem (yıkama, ayıklama, kesme, temizleme vb.) yapılmaksızın depolama kabinlerine alınmıştır. Depolama süresi boyunca periyodik olarak (her iki günde bir) ürünlere fiziksel ve kimyasal kalite analizleri gerçekleştirilmiştir.

3.2.1. Limon armudu ve marul depolanmasında kullanılan buzdolabı sızdırmaz kabinleri

3.2.1.1. Kontrollü atmosfer kabini

KA koşullarında örneklerin depolanmasında Şekil 3.2’de gösterilen polipropilen malzemeden yapılmış 5.8 L’lik kabin kullanılmıştır. Kabinin gaz sızdırmazlığı için kapağın altına kauçuk malzemeden yapılmış bir aparat

takılmıştır. Kabin atmosfer oksijen oranı azot gazı beslemesi yapılarak azaltılmıştır. Kabin kapağı üzerine bir tane azot girişinin sağlanacağı bir tanede O₂ ölçümü yapmak için delikler açılıp, buradan depolama boyunca atmosfer bileşimini istenen yüzdedeki O₂ seviyesinde tutabilmek için manuel olarak azot beslemesi ve O₂ ölçümü yapılmıştır. Kabin içi O₂ seviyesinin ölçümü PBI Dansensor marka Handheld Gas Analyser oksijen ölçüm cihazıyla yapılmıştır.

Şekil 3.2. Kontrollü atmosfer depolama kabini

3.2.1.2. Ozon atmosfer kabini

Ozon altında örneklerin depolanmasında Şekil 3.3'te gösterilen polipropilen malzemeden yapılmış ve gaz sızdırmazlığı sağlanmış 10 L'lik kabin kullanılmıştır. Kabin kapağı üzerinde Şekil 3.4'te gösterilen Teknozon marka TKZ-P97S (Türkiye) Model ozon jeneratörünün girişinin sağlanacağı ve Teknozon marka gaz ölçüm sensörünün gireceği delikler açılmıştır. Depolama boyunca atmosfer bileşimini marul için 0,05 ppm, armut için 0,075 ppm de tutabilmek için ozon ölçüm sensörü ayarlanmış ve otomatik olarak ozon beslemesi yapılmıştır.

Şekil 3.3. Ozon kabini

Şekil 3.4. Ozon jeneratörü ve ozon ölçüm cihazı

3.2.1.3. 1-MCP uygulama kabini

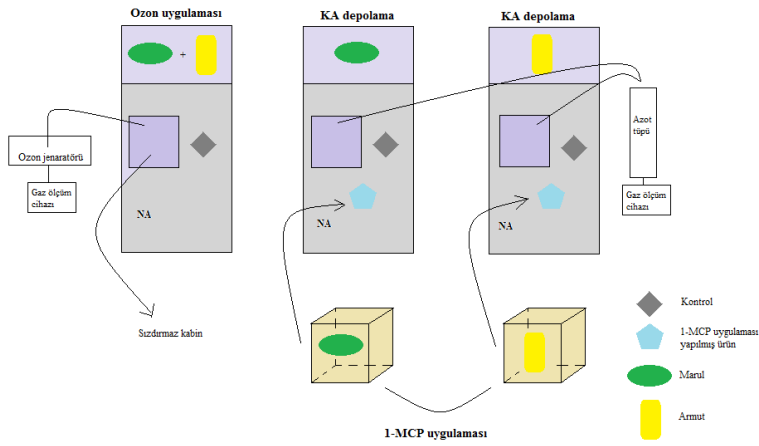
1-MCP uygulaması 1m^3 'lük hacme sahip Şekil 3.5'te gösterilen ortamda gerçekleştirilmiştir. Marul ve armut örnekleri birlikte depolanmıştır. Depolama işleminde suda çözünen tablet olarak temin edilen UPL MAHAAN marka 1-MCP suda çözündürülüp içine hava verilerek ortama yayılımı sağlanmıştır.

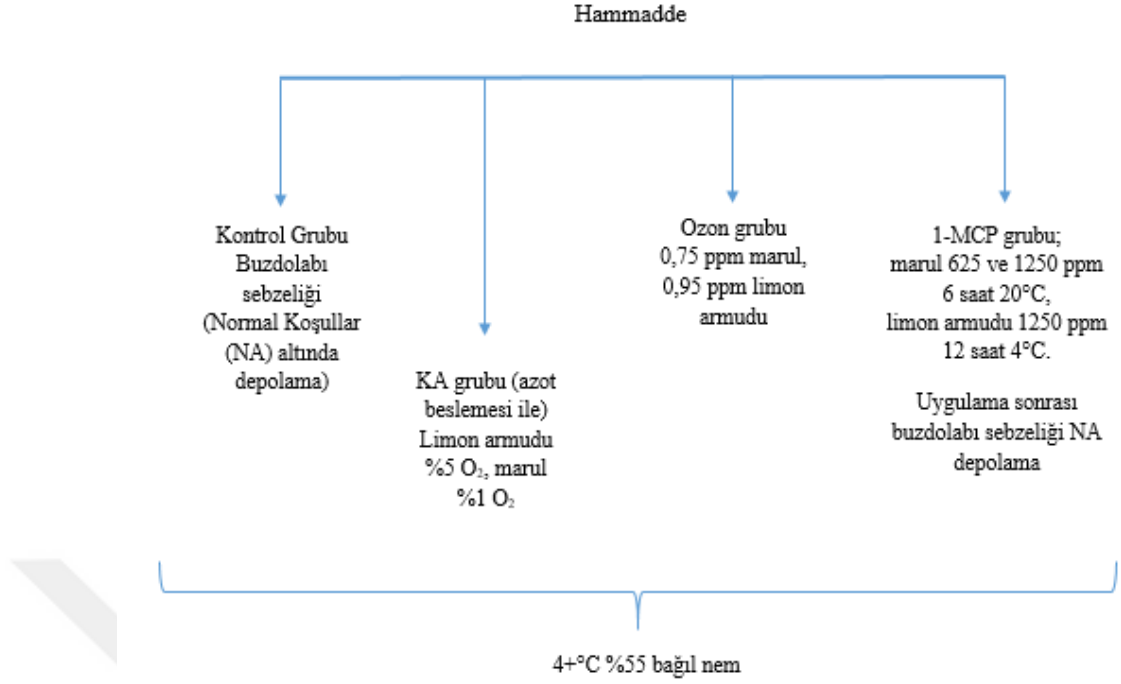
Şekil 3.5. 1-MCP uygulama ortamı

3.3. İşleme Yöntemleri

Yerel marketten temin edilen örnekler dört farklı uygulama altında Şekil 3.6. ve Şekil 3.7’de görülen deneme planına uygun olarak marul ve limon armudu için literatürde bulunan çalışmalar referans alınarak farklı süre ve sıcaklıklarda depolama çalışmaları yapılmıştır.

Şekil 3.6. Depolama uygulamasının deneme planı şekilsel gösterimi

Şekil 3.7. Depolama uygulaması deneme planı

- İşleme yöntemi 1 (Kontrol): Herhangi bir uygulamaya tabi tutulmayan limon armudu ve marullar ön işlem yapılmadan buzdolabı içerisinde, buzdolabı koşulları olan $+4\pm 2^{\circ}\text{C}$ ve %55 bağıl nemde depolanmıştır.
- İşleme yöntemi 2 (KA depolama): Herhangi bir uygulamaya tabi tutulmayan limon armudu ve marullar kabine yerleştirilerek KA ortamında buzdolabına alınmıştır, $+4^{\circ}\text{C}$ ve %55 bağıl nemde depolanmıştır. Marul için KA koşulu %1 O_2 , armut için %5 O_2 (Ünal ve Babacan, 1988; Dinçer, 2003; Cemeroğlu, 2009; Batu ve Şen, 2014) olacak şekilde ayarlanmıştır.
- İşleme yöntemi 3 (Ozon gazı altında depolama): Sızdırmaz kabin içinde sürekli olarak, OSHA (Occupational Health and Safety) (2018),

yönetmeliklerine göre seçilen ozon değerleri (; 0,75 ppm (marul) ve 0,95 ppm (limon armudu) ozon gazı altındaki örnekler, buzdolabında +4°C ve %55 bağıl nemde depolanmıştır.

- İşleme yöntemi 4 (1-MCP gazı uygulaması + Normal depolama): Marul iki farklı (625 ppm, 1250 ppm) 1-MCP konsantrasyonu altında 6 saat, 20±2 °C’de (Ku ve Wills, 1999; Wills ve Ku, 2002; Blankeship ve Dole, 2003; Watkins, 2006; Kasım, 2007a; Şen ve Türk, 2008) Şekil 3.5’te gösterilen 1m³’lük ortamda depolanmış ve sonrasında buzdolabında +4°C ve %55 bağıl nemde depolanmıştır. Limon armudu ise 1250 ppm (Sakaldaş, 2014) 1-MCP konsantrasyonu altında 12 saat, 4±2 °C’de depolanmış ve sonrasında buzdolabında +4°C ve %55 bağıl nemde depolanmıştır. 1-MCP uygulaması Şekil 3.8’de görüldüğü gibi suda çözündürülüp su içerisinde hava verilerek gaz geçirimsiz ortamda örnekler uygulanmıştır.

Şekil 3.8. 1-MCP uygulaması

Depolamaya başlamadan önce ortam nemini sabit bir değere getirmek için doymuş tuz çözeltisi hazırlanarak depolama ortamına yerleştirilmiştir. Amonyum

sülfat tuzuyla hazırlanmış doygun çözelti ortam nemini % 35 RH seviyesinden % 55 RH seviyesine taşımıştır. % 55 RH bağıl nem dengesi sağlandıktan sonra depolama işlemine başlanmıştır. Depolama işlemi boyunca aynı nem oranı sabitlenmiştir.

Her bir uygulama kontrolle eş zamanlı olarak yürütülmüş ve çalışma normal atmosfer altındaki depolamayla kıyaslanmıştır.

3.4. Fiziksel ve Kimyasal Analizler

3.4.1. Ağırlık kaybı

Örnekler depolama öncesi ve depolama süresince belirli periyotlarda tartılarak ve (1) numaralı formül kullanılarak yüzde ağırlık kaybı hesaplanmıştır.

$$\% \text{Ağırlık kaybı} = \frac{\text{Başlangıç ağırlığı} - \text{Dönem ağırlığı}}{\text{Başlangıç ağırlığı}} \times 100 \quad (1)$$

3.4.2. Suda çözünebilir kuru madde miktarı

Depolama başlangıcında ve her analiz döneminde limon armudu ve marul bünyesindeki % suda çözünebilir kuru madde (SÇKM) miktarı Hanna (ABD) marka HI96801 model dijital refraktometre ile belirlenmiştir. Örnekler belirli oranlarda sulandırılıp homojen hale getirildikten sonra aşağıdaki formüle göre hesaplanmıştır (AOAC, 1990).

$$\% \text{ Suda Çözünen Kuru Madde} \left(\frac{g}{100ml} \right) = \frac{B \times V}{\ddot{O}} \quad (2)$$

B: Seyreltilmiş örnekte saptanan briks derecesi

V: Örneğin seyretildiği hacim (ml)

Ö: Örnek miktarı (g)

3.4.3. Nem Tayini

SHIMADZU marka MOC634 (Almanya) model infrared nem tayin cihazı kullanılarak limon armudu ve marul örnekleri 3-5 g tartılarak analize alınmıştır.

3.4.4. pH miktarı

25 g örnek belli miktarda saf su ile parçalanıp homojen hale getirildikten sonra WTW İmolab (Almanya) marka pH metre ile pH ölçümü yapılmıştır (AOAC, 1995).

3.4.5. Klorofil analizi

Marul örneklerinden 1'er gram alınıp 10 ml aseton + propanol (1:1) çözücü karışımında karıştırıcıda 420 min⁻¹ devirde yarım saat çalkalanarak ekstrakte edilir. Yeşil yapraklı taze sebzelerde klorofil miktarının tespiti klorofilin %85'lik aseton ile ekstraksiyonundan sonra, ayırma hunisinde asetonun su ile yıkanmasıyla eter içerisine alınan pigmentlerin renk intensitesinin spektrofotometrede ölçümü prensibine dayanmaktadır. Klorofil miktarı, ölçümü yapılan dalga boylarındaki (660 nm, 642,5 nm) absorbans değerlerinin (3), (4) ve (5) nolu denklemlere yerleştirilmesiyle g/L cinsinden hesaplanmıştır (AOAC, 1990).

Absorbans: 660nm ve 642,5nm

$$\text{Toplam Klorofil} = (7,12) \times A_{660} + (16,8) \times A_{642,5} \quad (3)$$

$$\text{Klorofil a} = (9,93) \times A_{660} + (0,777) \times A_{642,5} \quad (4)$$

$$\text{Klorofil b} = (17,6) \times A_{642,5} + (2,81) \times A_{660} \quad (5)$$

3.4.6. Meyve kabuk rengi

Meyve kabuk rengi için marul örneklerinde her analiz döneminde 3-4 adet yaprağın üst kısımları (yaprağın $\frac{3}{4}$ kadarı) ile çalışılmıştır. Limon armudunun meyve kabuk renginin ölçülmesinde ise her analiz döneminde 3'er tane örnek alınarak tüm yüzey ile çalışılmıştır.

Depolama başlangıcında ve her analiz döneminde meyve kabuk renginde meydana gelen değişimler Color Flex Hunter Lab marka renk ölçme cihazı ile belirlenmiştir. Ölçümlerde L^* , a^* ve b^* değerleri belirlenmiş, renk değişiminin değerlendirilmesinde ise L^* , ΔE , ΔC ve hue açısı (h°) verileri kullanılmıştır.

L değeri parlaklığı göstermektedir. Chroma (C^*) değeri ve hue açısı (h°) değerlerinin hesaplanmasında denklemler kullanılmıştır. C^* değeri meyve kabuk renginin canlılığını-donukluğunu ifade etmektedir. Hue açısı, a^* ve b^* değerlerinin kesiştiği noktadan geçen doğrunun X eksenine yaptığı açıyı ifade etmektedir. Açı 0° olduğunda kırmızı; 90° olduğunda sarı; 180° olduğunda yeşil ve 270° olduğunda mavi renge karşılık gelmektedir (Şekil 3.9).

L^* , a^* , ve b^* değerleri kullanılarak toplam renk farkı (ΔE), kroma değeri (ΔC) ve Hue açısı değerleri kontrol ve 1-MCP, KA, Ozon uygulamaları yapılmış örnekler (taze örnek) referans kabul edilerek aşağıda verilen formüllere göre hesaplanmıştır.

$$\Delta C = \sqrt{(\Delta a^2 + \Delta b^2)} \quad (6)$$

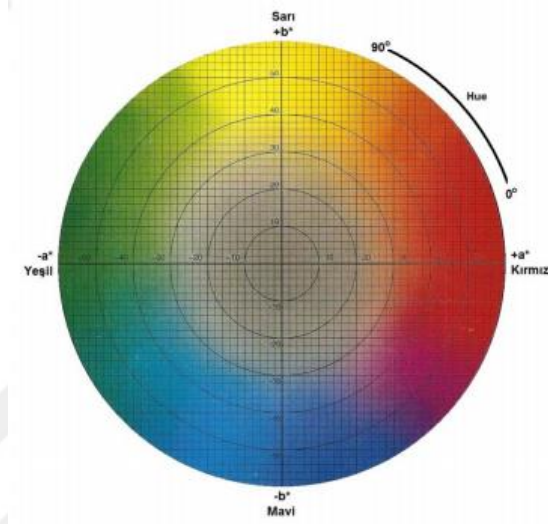
$$H^\circ = \frac{b^*/a^*}{\tan} \quad (7)$$

$$\Delta E = \sqrt{(\Delta L^*)^2 + (\Delta a^*)^2 + (\Delta b^*)^2} \quad (8)$$

$$\Delta L^* = L^* - L^*_{\text{ref}} \quad (9)$$

$$\Delta a^* = a^* - a^*_{\text{ref}} \quad (10)$$

$$\Delta b^* = b^* - b^*_{\text{ref}} \quad (11)$$

Şekil 3.9. a^* , b^* ve h° açı değerlerinin renk diyagramı üzerinde gösterilmesi

3.4.7. Duyusal değerlendirmeler

Çalışmada örneklerinin duyusal değerlendirmesi Ege Üniversitesi Gıda Mühendisliği Bölümündeki, yaşları 18-25 arasında değişen eğitilmiş panelistlerden oluşan 10 kişilik panel tarafından gerçekleştirilmiştir. Depolama başlangıcında ve her analiz döneminde depolardan çıkartılan örneklerde, dış görünüş bakımından duyusal değerlendirme yapılmıştır. Çizelge Ek 1’de puanlama test formu verilmiştir. Çalışmada Altuğ ve Elmacı (2005)’da verilen puanlama testi kullanılmıştır.

Puanlama testleri; örneklerin renk, doku, lezzet gibi bir duyusal özelliklerinin sayısal veya özel bir skala kullanarak kalite karakteristiklerinin derecelendirilmesi veya bu kalite karakteristiklerinin yoğunluğunun ölçülmesinde kullanılan bir tekniktir.

Puanlama testinin uygulanışı; paneliste tek ya da çok sayıda örnek verilir. Verilen örneğe/örneklere tercih sırasına veya duyuşsal özelliğın yoğunluğuna göre puan vermesi istenir. Panelistlerden alınan sonuçlar varyans analizi ile değeriendirilir.

Çizelge 3.1. Beğeni ile ilgili kullanılan puanlama kriterleri

Beğeni ile İlgili Puan Skalası	
Çok iyi	5 puan
İyi	4 puan
Orta	3 puan
Kötü	2 puan
Çok kötü	1 puan

3.4.8 İstatistiksel analizler

Uygulamalardan sonra örneklerin analizleri, 2 tekerrürlü ve her tekerrürde 2 tekrar olacak şekilde yapılmıştır. Sonuçların istatistik olarak değeriendirilmesinde SPSS paket programı kullanılmıştır.

Tüm parametreler SPSS (ANOVA) programında Varyans analizi ve Tukey testi kullanılarak analiz edilmiştir.

4. ARAŞTIRMA BULGULARI VE TARTIŞMA

Çalışma boyunca her bir uygulama denemesi farklı zamanlarda, farklı kontrol gruplarıyla yapılmıştır. Depolama uygulamalarının analiz sonuçlarının grafikleri ve istatistiksel analizleri, bütün uygulama denemelerinde çalışılan kontrol grubu analiz sonuçlarının ortalaması alınarak hazırlanmıştır. Bu nedenle örneklerin bütün uygulamalarda depolama başlangıç değerleri farklılık göstermektedir.

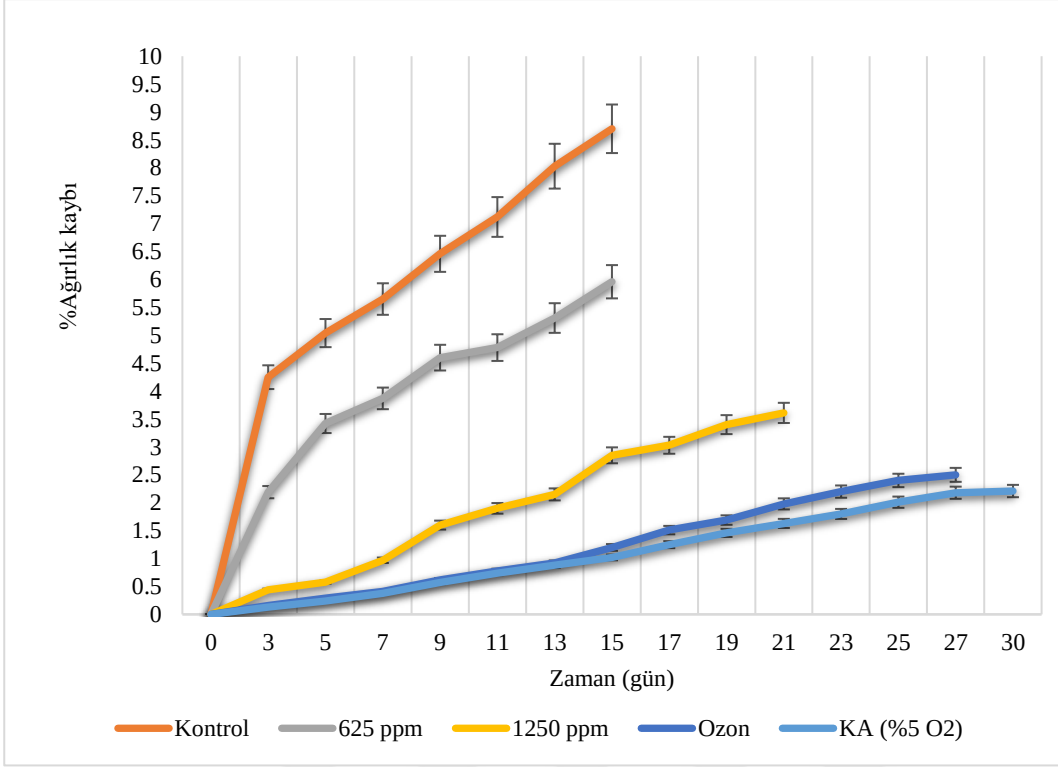
Marul ve limon armutları depolanırken uygulamalar arası depolama sürelerinde farklılıklar olduğu için istatistiksel değerlendirmeler kontrol grubunun depolama süresi esas alınarak (marul için 15 gün, limon armudu için 17 gün) yapılmış, ancak uygulamalar sonrası uzayan depolama süreleri şekillerde gösterilmiştir.

4.1. Farklı Uygulamaların Marul Örneklerinin Kalitesi Üzerine Etkileri

4.1.1. Ağırlık Kaybı

Ağırlık kaybı hem ürün kalitesi hem de ürünün ticari değeri açısından önemli bir parametredir. Marul örneklerinin depolama boyunca değişimleri Şekil 4.1’de ve bu değerlere ait istatistiksel değişim Çizelge 4.1’de ve istatistik sonuçları Ek Çizelge 2’de verilmiştir.

Genel olarak tüm uygulamalar için depolama süresi uzadıkça marul örneklerinin % ağırlık kaybı değerleri artış göstermiştir. Depolama başlangıcından 15. güne kadar ağırlık kaybı en fazla hiçbir işlem uygulanmadan buzdolabı koşullarında depolanan örneklerde (%8.7) olduğu belirlenmiştir.

Şekil 4.1.Kontrollü atmosfer, 1-MCP (625 ve 1250 ppm), ozon ve kontrol grubu marul örnekleri için ağırlık kaybı değişimi

Çizelge 4.1. Marul örneklerindeki farklı uygulamaların zamana bağlı ağırlık kaybı değişimlerinin istatistiksel verileri

Zaman (gün)	Kontrol grubu	625 ppm 1-MCP grubu	1250 ppm 1-MCP grubu	KA (azot uygulaması) grubu	Ozon grubu
3	4,25±1,1a	2,19±0,92b	0,44±0,3c	0,13±0,05d	0,16±0,03c,d
5	5,04±0,9a	3,42±0,9b	0,58±0,45c	0,24±0,09d	0,29±0,06d
7	5,65±1,02a	3,87±1,1b	0,97±0,51c	0,38±0,04d	0,41±0,04d
9	6,46±0,93a	4,6±1,05b	1,6±0,9c	0,57±0,06d	0,62±0,1d
11	7,12±0,99a	4,78±0,85b	1,9±0,8c	0,74±0,1d	0,78±0,09d
13	8,03±1,0a	5,31±1,2b	2,15±0,75c	0,88±0,85d	0,92±0,11d
15	8,7±0,95a	5,96±0,98b	2,85±0,88c	1,02±0,9d	1,2±0,18d

*Farklı harfleri taşıyan ortalamalar 0.05 önem seviyesinde istatistiksel olarak birbirinden farklıdır.

Kontrol grubundan sonra en fazla % ağırlık kaybı 1-MCP örneklerinde saptanmıştır. Kontrol grubu ve farklı konsantrasyonlarda 1-MCP (625 ppm ve 1250

ppm) uygulamaları arasında % ağırlık kaybı açısından istatistiksel değerlendirme yapıldığında; depolama başlangıcından 15. günün sonuna kadar olan depolamada belirlenen farklılık istatistiksel açıdan önemli ($p \leq 0.05$) bulunmuştur. 625 ppm 1-MCP uygulaması için ölçülen % ağırlık kaybı, 1250 ppm uygulamaya göre daha fazla olarak belirlenmiş ve depolama başlangıcından 15. günün sonuna sırası ile %5.96 ve %2.85 olarak hesaplanmıştır. 1-MCP uygulamaları için farklı konsantrasyonların 15 günlük depolama süresi içinde % ağırlık kaybı üzerine etkisinin istatistiksel açıdan önemli olduğu saptanmıştır ($p \leq 0.05$).

Marul örneklerinde bu çalışmada ozon gazı uygulamasıyla 15 günlük depolama süresinin sonunda % ağırlık kaybı %1.2'de kalmıştır. Ozon gazı altında depolama ile kontrol ve 1-MCP uygulaması ile depolanan örnekler arasındaki % ağırlık kayıpları arasındaki farklılık ayrı ayrı değerlendirildiğinde istatistiksel açıdan önemli bulunmuşken ($p \leq 0.05$), KA depolama ile arasındaki farklılık istatistiksel açıdan önemli bulunmamıştır ($p \geq 0.05$).

KA depolamada ise, % ağırlık kaybı bütün uygulamalardan daha az olmuştur. Depolama başlangıcından 15. günün sonuna kadar ağırlık kaybı %1.02'de kalmıştır. 15 günlük depolama süresi için KA depolama uygulaması ile kontrol grubu örneklerinin % ağırlık kayıpları arasındaki farklılık istatistiksel açıdan önemli bulunmuştur ($p \leq 0.05$).

Su kaybı ya da terleme ve buna bağlı olarak ağırlık kaybı taze ürünlerin depolama sürecindeki kalitesini etkileyen önemli bir faktördür. Mir ve Beaudry (2004), bitki dokularının bağıl nem %99,5'un altında olduğunda nemini kaybetme eğiliminde olduğunu bildirmiştir. Bu çalışmada buzdolabı sebzelik bölmesinin nemi %35'ten %55'e çıkarılarak bu değerde sabitlenmiştir. Bu nedenle herhangi bir uygulama yapılmadan depolanan örneklerde (kontrol grubu), ortam ve ürün nemi arasındaki farklılık nedeniyle, hızla nem kaybı gerçekleşerek, ağırlıklarında azalmaya sebep olduğu düşünülmektedir.

1-MCP uygulamalarının ağırlık kaybı üzerine etkisinin ise uygulanan konsantrasyona bağlı olarak değişim gösterdiği bilinmektedir (Şen ve Türk, 2008). 625 ppm ve altındaki konsantrasyonlarda yapılan 1-MCP uygulamalarının ağırlık

kaybını arttırdığı bir çok çalışmada görülmüştür (Kasım ve Kasım, 2007; Sakaldaş vd., 2009; Doğan vd., 2017). Literatürde yer alan 625 ppm'in üzerinde yapılan 1-MCP uygulamalarında ise çalışmamızdaki sonuçlara benzer olarak ağırlık kaybının azaltılabildiği görülmüştür (Jeong vd., 2002; Doğan vd., 2017) Bu durum; 1-MCP'nin artan konsantrasyonlarında etilen üretimini daha iyi baskılayarak, solunumu ve terlemeyi azaltıp ağırlık kaybı üzerinde olumlu etki göstermesi şeklinde açıklanabilir.

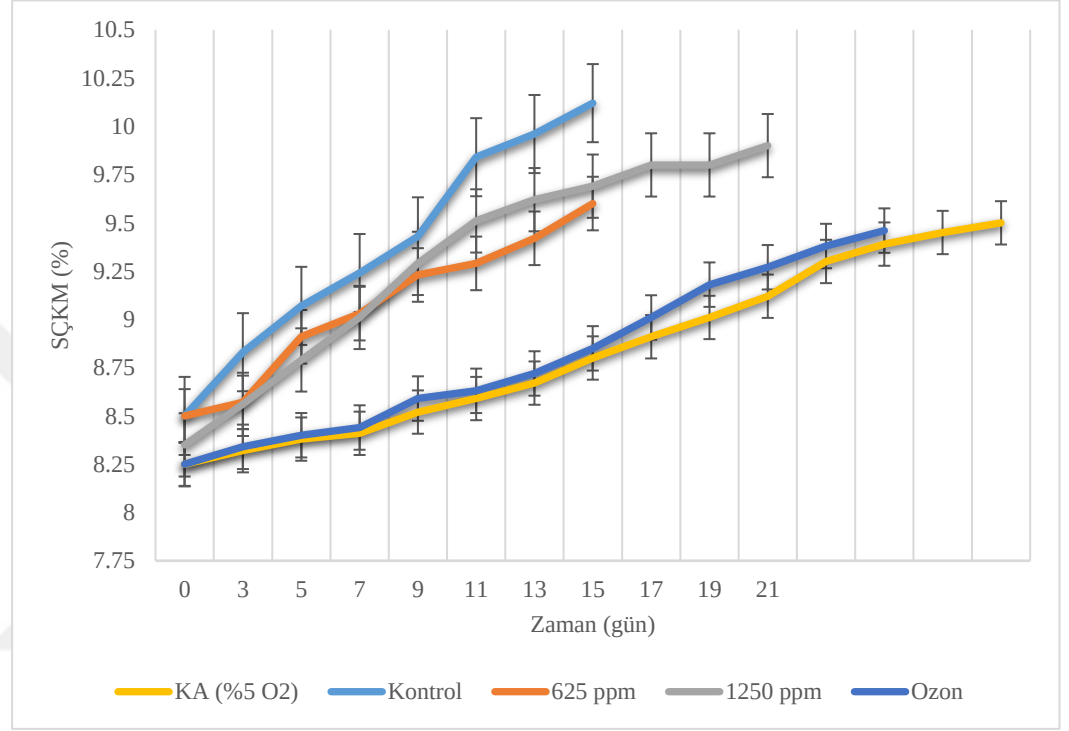
Depolama boyunca sebze ve meyvelerde gerçekleşen nem kaybının terlemenin yanında elektrolit sızıntısına bağlı olarak da gerçekleşebileceği bilinmektedir. Ozon gazı uygulamasının terleme sonucu ağırlık kaybını azalttığı (Nadas vd., 2003; Brown vd., 2004) fakat; elektrolit sızıntısına bağlı olarak da ağırlık kaybını arttırdığı (Salvador vd., 2006) daha önce yapılan çalışmalarla bildirilmiştir. Bu nedenle literatürde ozon uygulamasının nem ve ağırlık kaybına etkisine dair farklı sonuçlar bulunmaktadır. Bu tez çalışmasında ozon uygulamasının marul örneklerinin ağırlık kaybı üzerinde etkisi olduğu görülmüştür. Ozonun ağırlık kaybını azaltıcı etkisi, terlemeyi ve nem kaybını baskılaması ile açıklanabilir.

KA depolama uygulamasının ise literatürde, çalışmamıza benzer olarak ağırlık kaybı üzerinde olumlu etkisinin görüldüğü bir çok çalışma bulunmaktadır (Batu, 1998; Erkan vd., 2004; Çalhan vd., 2012; Koyuncu ve Bayındır, 2013). KA uygulamasında ağırlık kaybının daha az olması, ortamdaki gaz bileşiminin diğer ortamlara göre solunum hızını daha etkili azaltması şeklinde açıklanabilir.

4.1.2. Suda Çözünen Kuru Madde

Marul örneklerinde 5 farklı depolama uygulaması boyunca gerçekleşen SÇKM değişimi Şekil 4.2'de ve bu değerlere ait istatistiksel değişimler Çizelge 4.2.'de ve istatistik sonuçları Ek Çizelge 3'te verilmiştir.

Depolama boyunca olgunlaşmanın devam etmesi ve nem kaybının gerçekleşmesi sonucu SÇKM miktarı genel olarak artış göstermiştir. En fazla SÇKM artışı, ağırlık kabının da en fazla gerçekleştiği hiçbir işlem uygulanmadan buzdolabı koşullarında depolanan örneklerde (8.5 değerinden 10.1 değerine) görülmüştür.

Şekil 4.2. Marul örneklerinde, kontrollü atmosfer, 1-MCP, ozon ve kontrol grubunun SÇKM miktarındaki değişim

Çizelge 4.2. Marul örneklerindeki farklı uygulamaların zamana bağlı SÇKM değişimlerinin istatistiksel verileri

	Kontrol grubu	625 ppm 1-MCP grubu	1250 ppm 1-MCP grubu	KA (azot uygulaması) grubu	Ozon grubu
0	8,5±0,1a	8,5±0,05a	8,35±0,3b	8,25±0,2c	8,25±0,1b,c
3	8,83±0,1a	8,57±0,17b	8,56±0,12b	8,32±0,11c	8,34±0,1c
5	9,07±0,2a	8,91±0,11b	8,79±0,1c	8,38±0,08d	8,4±0,14d
7	9,24±0,11a	9,03±0,14b	9,01±0,12b	8,41±0,06c	8,44±0,2c
9	9,43±0,12a	9,23±0,2b	9,29±0,08b	8,52±0,1c	8,59±0,3c
11	9,84±0,2a	9,29±0,09c	9,51±0,11b	8,59±0,11d	8,63±0,09d
13	9,96±0,15a	9,42±0,1c	9,62±0,17b	8,67±0,12d	8,72±0,1d
15	10,12±0,14a	9,6±0,13b	9,69±0,11b	8,8±0,2c	8,85±0,2c

*Farklı harfleri taşıyan ortalamalar 0.05 önem seviyesinde istatistiksel olarak birbirinden farklıdır.

Kontrol grubundan sonra en fazla SÇKM miktarındaki değişim 1-MCP örneklerinde saptanmıştır. Kontrol grubu ve farklı 1-MCP uygulamaları arasında SÇKM açısından depolama boyunca belirlenen farklılığın ilk gün dışında istatistiksel açıdan önemli olduğu ($p \leq 0.05$) görülmüştür. depolama başlangıcından 15. günün sonuna kadar 625 ppm ve 1250 ppm 1-MCP uygulamasında SÇKM sırası ile %8.5 değerinden %9.6 değerine ve %8.35 değerinden %9.69 değerine yükselmiştir. 1-MCP uygulamaları kendi aralarında 15 günlük depolama süresi için istatistiksel açıdan değerlendirildiğinde ise depolama boyunca farklılık değişim gösterse de depolama sonunda fark önemsiz bulunmuştur ($p \geq 0.05$).

Ozon uygulamasında 15 günlük depolama sonunda SÇKM %8.25 değerinden %8.85 değerine yükselmiştir. 15 günlük depolama süresi için istatistiksel olarak ozon uygulaması SÇKM değeri açısından diğer uygulamalarla ayrı ayrı karşılaştırıldığında; fark KA uygulamasıyla önemsiz ($p \geq 0.05$), diğer uygulamalarla (kontrol grubu ve 1-MCP uygulamaları) ise ilk üç gün dışında önemli ($p \leq 0.05$) bulunmuştur.

KA depolamada ise, SÇKM değeriindeki artış bütün uygulamalardan daha az gerçekleşmiştir. 15 günlük depolama sonunda SÇKM değeri %8.25'ten %8.8'e yükselmiştir. SÇKM değişimi depolama başlanıcından 15.günün sonuna kadar olan süreç için istatistiksel olarak değerlendirildiğinde; KA uygulaması ile ozon uygulaması arasındaki fark önemsiz ($p \geq 0.05$) iken, KA uygulaması ile diğer uygulamalar (kontrol ve 1-MCP uygulaması) arasındaki farklılık istatistiksel açıdan önemli bulunmuştur ($p \leq 0.05$).

Brokoli gibi nişasta içermeyen sebzelerden olan maruldaki SÇKM miktarındaki artışın sebebi, bazı çeper polisakkaritlerinin şekere parçalanmasıyla suda çözünür nitelikteki şeker miktarını arttırmasından kaynaklanabilir (Karaçalı, 2004). Bunun yanında SÇKM artışına ürünün nem kaybı da etki etmektedir. Depolama boyunca sıcaklığın düşürülmesi dışında herhangi bir işlem yapmadığı durumda meyve hızla solunum yapmaya, olgunlaşmaya devam etmektedir. Bu nedenle en hızlı SÇKM artışı kontrol grubunda gözlenmiştir.

Jiang vd., (2004) yılında yaptığı çalışmada da 1-MCP uygulaması yapılan meyveler arasında SÇKM içeriği açısından belirgin bir fark görülmediğini belirtirse de, çalışma kapsamında uygulamanın etkili olduğu görülmüştür. Farklı konsantrasyonlardaki 1-MCP uygulamaları kontrol grubuyla istatistiksel açıdan değerlendirildiğinde farkın önemli ($p \leq 0.05$) olduğu saptanmıştır. 1-MCP uygulamaları kendi aralarında istatistiksel açıdan değerlendirildiğinde ise depolama süresince fark değişim gösterse de depolamanın 15. gününde fark önemsiz ($p \geq 0.05$) bulunmuştur.

Ozon uygulamasının SÇKM değerine etkisi ile ilgili literatürde bir çalışmaya rastlanmamıştır. Ozon uygulamasının nem kaybını azaltması ve solunumu yavaşlatmasıyla SÇKM değeriindeki artışın yavaşlatıldığı düşünülmektedir.

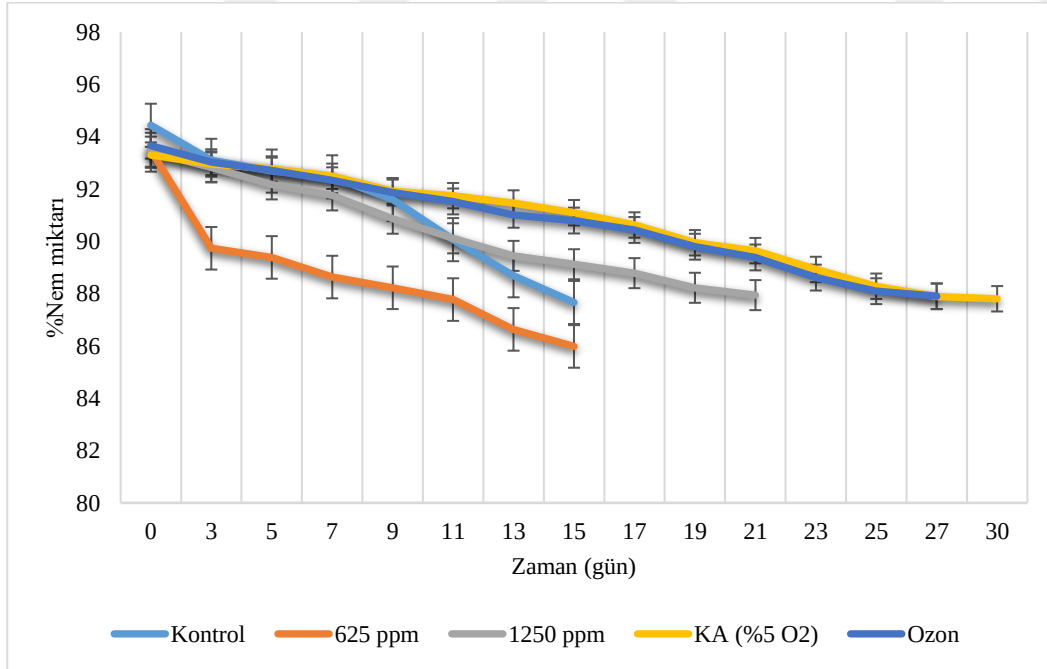
KA depolama uygulamasıyla bu çalışmada elde edilen sonuçlara benzer şekilde, literatürde SÇKM miktarındaki artışın yavaşlatıldığı çalışmalar oldukça fazladır (Batu ve Thompson, 1998; Öz ve Eriş, 2009; Onursal vd., 2015). KA

yönteminde SÇKM artışının daha az olması, solunumu daha iyi baskılayarak parçalanma reaksiyonlarını yavaşlatması nedeni ile ortaya çıktığı düşünülmektedir.

4.1.3. Nem Miktarı

Nem miktarı da ürün kalitesi açısından önemli bir parametredir. Marul örneklerinin depolama boyunca değişimleri Şekil 4.3'te ve bu değerlere ait istatistiksel veriler Çizelge 4.3.'te ve istatistik sonuçları Ek Çizelge 4'te verilmiştir.

Genel olarak tüm uygulamalar için depolama süresi uzadıkça marul örneklerinin % nem değerleri azalma göstermiştir. % nem miktarındaki en fazla değişim, ağırlık kaybı değerleri ile benzer şekilde, hiçbir uygulanma yapılmadan buzdolabı koşullarında depolanan kontrol grubu örneklerinde (%93.43 değerinde %87.66 değerine) olduğu belirlenmiştir. 15 günlük depolama boyunca kontrol grubu diğer uygulamalarla depolamanın her gününde ayrı ayrı istatistiksel olarak değerlendirildiğinde fark değişkenlik göstermiştir.

Şekil 4.3. Marul örneklerinde, kontrollü atmosfer, 1-MCP, ozon ve kontrol grubunun nem miktarı değişimi

Çizelge 4.3. Marul örneklerindeki farklı uygulamaların zamana bağlı nem miktarındaki değişimlerinin istatistiksel verileri

	Kontrol grubu	625 ppm 1-MCP grubu	1250 ppm 1-MCP grubu	KA (azot uygulaması) grubu	Ozon grubu
0	94,43±1,08a	93,47±0,21b,c	93,42±0,22b,c	93,29±0,18c	93,65±0,17b
3	93,09±0,1a	89,73±0,7b	92,82±0,2a	92,95±0,4a	93,02±0,1a
5	92,68±0,01a,b	89,38±0,18c	92,17±0,2b	92,76±0,16a	92,7±0,11a,b
7	92,46±0,03a	88,63±0,2c	91,75±0,12b	92,48±0,02a	92,33±0,11a,b
9	91,59±0,23a	88,22±0,12c	90,86±0,11b	91,91±0,43a	91,86±0,32a
11	90,06±0,23c	87,77±0,22d	90,11±0,18c	91,74±0,2a	91,52±0,22b
13	88,68±0,31c	86,63±0,11d	89,44±0,33b	91,46±0,42a	91,01±0,11a
15	87,66±0,18c	85,98±0,29d	89,12±0,26b	91,09±0,17a	90,79±0,32a

*Farklı harfleri taşıyan ortalamalar 0.05 önem seviyesinde istatistiksel olarak birbirinden farklıdır.

1-MCP uygulamalarında ölçülen % nem miktarı 15. günün sonunda; 625 ppm uygulamasında %93.47'den %85.98'e, 1250 ppm uygulamasında ise %93.42'den %89.12'ye azalmıştır. 625 ppm'lik 1-MCP uygulaması kontrol grubuyla karşılaştırıldığında farklılık istatistiksel olarak önemli bulunmuştur ($p \leq 0.05$). Nem miktarı için 1250 ppm'lik uygulamada ise 15 günlük depolama boyunca kontrol grubuyla arasındaki fark değişim gösterse de, 15. günün sonunda önemli ($p \leq 0.05$) bulunmuştur. 15 günlük depolama süresi için 1-MCP uygulamaları kendi aralarında istatistiksel olarak değerlendirildiğinde ise fark istatistiksel açıdan önemli ($p \leq 0.05$) bulunmuştur.

Tez kapsamında marul örneklerinde yapılan ozon gazı altında depolama uygulamasında örneklerin nem miktarı %93.65 değerinden %90.79 değerine düşmüştür. 15 günlük depolama süresi için kontrol grubuyla istatistiksel açıdan 11. güne kadar fark önemsiz ($p \geq 0.05$), 11. günden sonra önemli bulunmuştur ($p \leq 0.05$). KA uygulamasıyla karşılaştırıldığında ise 11.gün hariç diğer tüm günlerde fark önemsizdir ($p \geq 0.05$).

KA depolamada ise nem miktarı başlangıçta %93.29 iken 15. günün sonunda %91.09 olmuştur. 15 günlük depolama süresi için, KA uygulaması nem miktarı açısından kontrol grubuyla istatistiksel olarak değerlendirildiğinde; 3. ile 9. gün arasında fark önemsizken ($p \geq 0.05$), diğer günlerde fark önemli bulunmuştur ($p \leq 0.05$).

Mir ve Beaudry (2004), bitki dokularının bağıl nem %99,5'un altında olduğunda nemini kaybetme eğiliminde olduğunu bildirmiştir. Bu çalışmada buzdolabı sebzelik bölmesinin nemi %35'ten %55'e çıkarılarak bu değerde sabitlenmiştir. Bu nedenle herhangi bir uygulama yapılmadan doğrudan soğuk havada depolanan örneklerde (kontrol grubu) en yüksek oranda nem kaybı gerçekleşmiştir.

Şen ve Türk (2008)'e göre, 1-MCP uygulamalarının ağırlık kaybı üzerine etkisinin konsantrasyona bağlı olarak değişim göstermektedir. Ağırlık kaybındaki etki kaynağının nem miktarının azalması olduğu göz önüne alınırsa; bu çalışmada da 1-MCP'nin konsantrasyona bağlı olarak % nem üzerindeki etkisinin değiştiği ve 1-MCP konsantrasyonu arttıkça nem miktarındaki azalmanın yavaşlatıldığı görülmektedir.

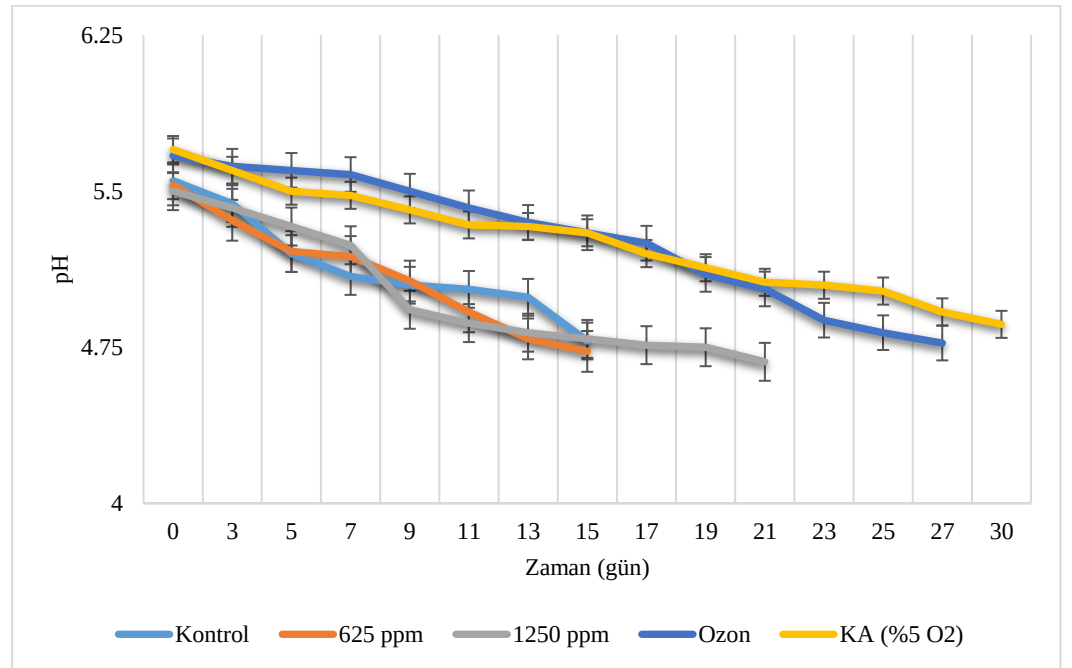
Meyve ve sebzelerin yüzeyinde gerçekleşen mat ve buruşuk görünümünün ve meydana gelen fiziksel hasarın ozonun kurutma etkisinden kaynaklanabileceği bildirilmiştir (Skog ve Chu 2001). Bununla ilgili, Cayuela vd. (2009), tarafından yapılan bir çalışmada ozon gazı altında (sürekli/kesikli, 2 ppm, 12 saat/gün, toplam 72 gün, 5°C) depolanan üzümün raf ömrünün artmasına rağmen nem kaybının daha fazla gerçekleştiği bununla birlikte görünüş bozukluklarının da meydana geldiği görülmüştür. Buna çözüm olarak; marul, üzüm, çilek, soğan, mantar, biber, havuç, brokoli ve salatalık gibi birçok meyve ve sebzeye ozon gazı altında depolama sırasında dumanlama sistemi ile ortamın nemlendirilmesinin tüm ürünlerde nem kaybı ve görünüş bozukluklarını azalttığı bildirilmiştir (Çatal ve İbanoğlu 2010). Bu çalışmada da ortam neminin %55'te olması ve uygulama konsantrasyonunun düşük olması sebebiyle ozon uygulaması kontrol grubuna göre nem miktarındaki azalmayı yavaşlatmıştır.

KA depolama yönteminin ise literatürde, çalışmamıza benzer olarak nem kaybı üzerinde olumlu etkisinin görüldüğü bir çok çalışma bulunmaktadır (Erkan vd., 2004; Çalhan vd., 2012; Koyuncu ve Bayındır, 2013). KA yönteminde nem kaybının daha az olmasını ortamdaki gaz bileşiminin diğer ortam bileşenlerine göre solunumu daha iyi baskılaması nedeni ile ortaya çıktığı düşünülmektedir.

4.1.4. pH miktarı

Depolama süresi boyunca marul örneklerinin pH değerlerinde azalma gerçekleşmiştir. Marulda gerçekleştirilen 5 farklı uygulamanın depolama boyunca pH miktarına etkisi Şekil 4.4'te, istatistiksel verileri Çizelge 4.4'te ve istatistik sonuçları ise Ek Çizelge 5'te verilmiştir.

pH değeri depolama boyunca bütün uygulamalarda azalma göstermiştir. En fazla azalma hiçbir işlem uygulanmadan buzdolabı koşullarında depolanan kontrol grubu örneklerinde (5.55'ten 4.78'e) olduğu belirlenmiştir. Diğer tüm uygulamalarla istatistiksel açıdan ayrı ayrı kıyaslandığında aralarındaki fark değişkenlik göstermiştir.

Şekil 4.4. Marul örneklerinde, kontrollü atmosfer, 1-MCP, ozon ve kontrol grubunun pH değişimi

Çizelge 4.4. Marul örneklerindeki farklı uygulamaların zamana bağlı pH değişimlerinin istatistiksel verileri

Zaman (gün)	Kontrol grubu	625 ppm 1-MCP grubu	1250 ppm 1-MCP grubu	KA (azot uygulaması) grubu	Ozon grubu
0	5,55±0,01b	5,53±0,02a,b	5,5±0,01a,b	5,7±0,03a	5,67±0,01a
3	5,44±0,02a	5,36±0,09a	5,42±0,05a	5,6±0,02b	5,62±0,011b
5	5,2±0,02a	5,21±0,07a	5,33±0,11a,b	5,5±0,2b	5,6±0,1c
7	5,09±0,01a	5,186±0,01b	5,24±0,05c	5,48±0,1d	5,58±0,09d
9	5,04±0,01b	5,06±0,01b	4,93±0,01a	5,41±0,1c	5,5±0,08d
11	5,02±0,04b	4,92±0,012a	4,866±0,03a	5,33±0,04c	5,42±0,02c
13	4,99±0,01a,b	4,79±0,03a	4,82±0,04a	5,33±0,07c	5,35±0,01c
15	4,78±0,09a	4,73±0,07a	4,79±0,1a	5,3±0,03b	5,3±0,03b

*Farklı harfleri taşıyan ortalamalar 0.05 önem seviyesinde istatistiksel olarak birbirinden farklıdır.

1-MCP uygulamalarında başlangıç değerinden itibaren 15. günün sonunda; 625 ppm uygulamasında pH değeri 5.53'ten 4.73'e, 1250 ppm uygulamasında 5.5'ten 4.79'a düşmüştür. Kontrol grubuyla 625 ppm'lik uygulama istatistiksel olarak değerlendirildiğinde; 15 günlük depolama boyunca fark değişim gösterirken depolamanın son gününde (15. gün) fark önemsiz ($p \geq 0.05$) bulunmuştur. 1250 ppm'lik uygulamada ise 15 günlük depolama boyunca kontrol grubuyla son gün dışında fark önemli ($p \leq 0.05$) bulunmuştur. 1-MCP uygulamaları kendi aralarında istatistiksel açıdan değerlendirildiğinde ise 15 günlük depolama boyunca fark değişim gösterse de depolama sonunda fark önemsiz ($p \geq 0.05$) bulunmuştur.

Ozon altında depolama uygulamasında da pH değeri 15. günde 5.67'den 5.3'e azalmıştır. İstatistiksel olarak kontrol grubuyla ozon uygulanan grubun pH değerleri açısından 15 günlük depolama boyunca fark değişim gösterirken depolama sonunda fark önemsiz ($p \geq 0.05$) bulunmuştur. 1-MCP uygulamalarıyla ozon grubu ayrı ayrı istatistiksel olarak değerlendirildiğinde ise depolama boyunca fark değişim göstermiştir.

KA depolama uygulamasında pH değeri 15 günde 5.7'den 5.3'e azalmıştır. 15 günlük depolama boyunca istatistiksel olarak diğer uygulamalarla ayrı ayrı değerlendirildiğinde farklılık gösterse de, sonuç olarak 15. günde bütün uygulamalarla arasındaki fark önemsiz bulunmuştur ($p \geq 0.05$).

Ozon depolamada pH miktarındaki değişimi inceleyecek yeterli sayıda çalışma bulunamamıştır. Ozon uygulamasında pH değeri depolama boyunca kontrol grubuna kıyasla daha az oranda değişmiştir. Kim (1999) yılında yaptığı çalışmada, ozon uygulamasının asidik ortamlarda etkinliği arttığını bildirmiştir. Ozon uygulamasının ortam pH'sının depolama boyunca azalmasıyla ozonun etkinliğinin arttığı düşünülmektedir.

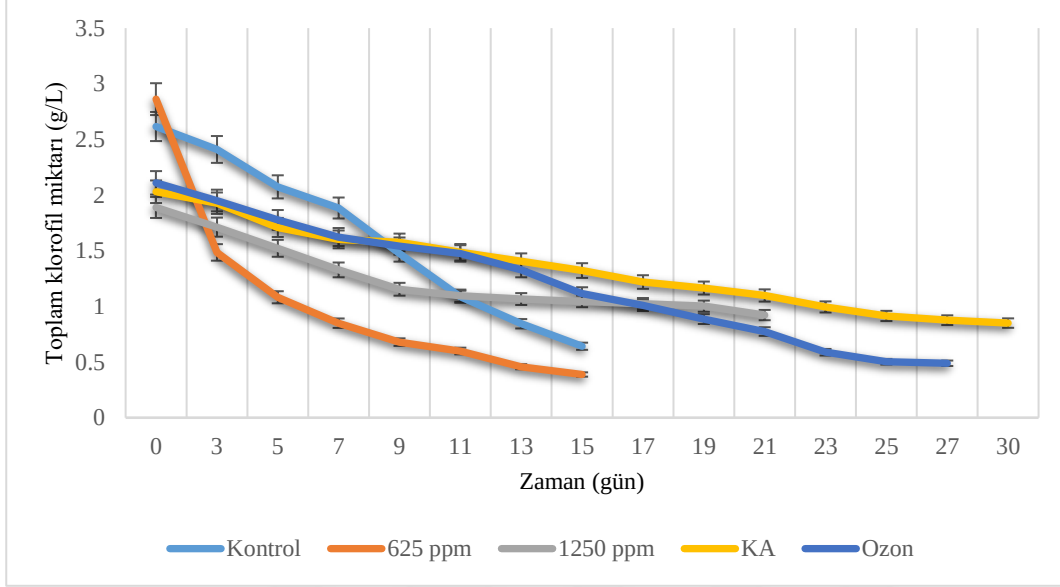
Genel olarak KA koşullarında depolanan meyve ve sebzelerin, MAP ve NA koşullarında saklananlara kıyasla pH değerlerini daha iyi koruduğu bilinmektedir (Thompson, 1998).

4.1.5. Klorofil Miktarı

Marul örneklerinde depolama boyunca gerçekleşen klorofil değişimi Şekil 4.5'te ve bu değerlere ait istatistik değerleri Ek Çizelge 6'da verilmiştir.

Genel olarak tüm uygulamalar için depolama süresi uzadıkça marul örneklerinin toplam klorofil miktarı azalma göstermiştir. 15 günlük depolama süresinde en fazla klorofil miktarı değişimi 625 ppm'lik 1-MCP uygulaması yapılan ve sonrasında buzdolabında atmosferik koşullar altında depolanan örneklerde (başlangıç değerinden 15. günün sonunda kadar %86.37'lik azalma) olduğu belirlenmiştir. Kontrol grubunda ise toplam klorofil miktarında 15 günlük depolama sonunda 2.616 değerinde 0.642 değerine azalmıştır (başlangıç değerinden 15. günün sonunda kadar %75.57'lik azalma). Kontrol grubuyla diğer uygulamalar arasında istatistiksel farklar değişkenlik göstermiştir. Fakat depolama

sonunda kontrol grubu diğer uygulamalarla ayrı ayrı değerlendirildiğinde fark önemli ($p \leq 0.05$) bulunmuştur.

Şekil 4.5. Marul örneklerinde, kontrollü atmosfer, 1-MCP, ozon ve kontrol grubunun toplam klorofil miktarındaki değişim

Çizelge 4.5. Marul örneklerindeki farklı uygulamaların zamana bağlı toplam klorofil miktarındaki değişimlerinin istatistiksel verileri

Zaman (gün)	Kontrol grubu	625 ppm 1-MCP grubu	1250 ppm 1-MCP grubu	KA (azot uygulaması) grubu	Ozon grubu
0	2,616±0,2b	2,862±0,01a	1,889±0,025d	2,03±0,8c	2,11±0,9c
3	2,41±0,09a	1,485±0,1d	1,712±0,03c	1,927±0,05b	1,951±0,65b
5	2,074±0,012a	1,082±0,047d	1,522±0,12c	1,709±0,055b	1,777±0,22b
7	1,884±0,023d	0,849±0,039a	1,328±0,54b	1,602±0,074c	1,623±0,76c
9	1,476±0,046b	0,679±0,2d	1,154±0,04c	1,575±0,082a	1,542±0,4a,b
11	1,087±0,02b	0,599±0,31c	1,096±0,065b	1,486±0,022a	1,476±0,07a
13	0,844±0,032d	0,458±0,09e	1,066±0,071c	1,406±0,32a	1,328±0,82b
15	0,642±0,04c	0,388±0,03d	1,045±0,04b	1,322±0,51a	1,116±0,88b

*Farklı harfleri taşıyan ortalamalar 0.05 önem seviyesinde istatistiksel olarak birbirinden farklıdır.

1-MCP uygulamalarından 625 ppm konsantrasyonunun farkı diğer bütün uygulamalarla (Kontrol grubu, 1250 ppm 1-MCP, KA ve Ozon uygulaması) ayrı ayrı değerlendirildiğinde hepsiyle (7. gündeki tüm uygulama sonuçları hariç) fark önemli ($p \leq 0.05$) bulunmuştur. 1250 ppm konsantrasyonunda yapılan uygulamada ise kontrol grubuyla istatistiksel açıdan değerlendirildiğinde 11.gün hariç, diğer bütün yöntemlerle ayrı ayrı değerlendirildiğinde ise 7. gün sonuçları hariç fark önemli bulunmuştur ($p \leq 0.05$).

Ozon altında depolama yönteminde toplam klorofil miktarı depolama başlangıcından 15. güne 2.11'den 1.11'e azalmıştır. 15 günlük depolama süresi içinde kontrol grubuyla kıyaslandığında 7-9 gün arasında alınan sonuçlar dışında istatistiksel açıdan fark önemli bulunmuştur ($p \leq 0.05$).

KA depolamada ise 15. günde toplam klorofil miktarındaki azalma diğer uygulamalara göre daha az gerçekleşmiştir (2.03'ten 1.32'ye). 15 günlük depolama süresi boyunca klorofil miktarındaki azalma açısından istatistiksel olarak KA uygulamasının kontrol grubuyla arasındaki fark 7. gün sonuçları hariç önemli bulunmuştur ($p \leq 0.05$).

Klorofiller asit, ısı ve bazı metal iyonlarının etkisiyle çeşitli türevlere dönüşerek kendilerine özgü yeşil rengi kaybederler (Cemeroğlu, 2010). Kontrol grubunda gerçekleşen klorofil kaybının sebebi depolama boyunca ürünün pH değerinin azalmasına bağlı olduğu düşünülmektedir.

Tez kapsamında yapılan çalışmada, 1-MCP uygulamasının klorofil miktarı üzerindeki değişimin yavaşlatılması üzerinde etkili olmadığı görülmüştür. Watkins ve William, (2005), hıyar ve brokoli örneklerinde yaptıkları çalışmalarda da yeşil renkte azalma gerçekleştiği bildirmişlerdir.

Literatürde maydanozun ozon gazı altında depolandığı çalışmada klorofil miktarında değişim olmadığı gözlemlenirken (Karaca ve Velioğlu, 2014), pazı ve brokoli örneklerinde yapılan çalışmalarda ise ozon gazı altında depolama ile toplam klorofil kaybının arttığı görülmüştür (Sevilgen, 2009; Çavuşoğlu, 2014). Tez

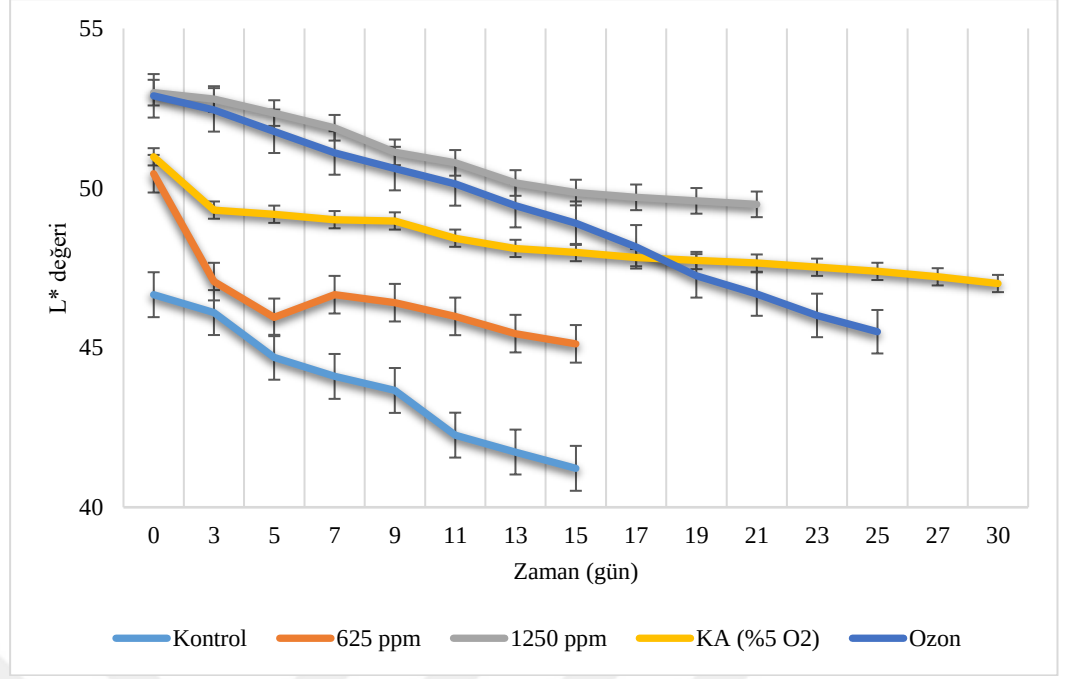
kapsamında ozon gazı uygulamasının marullarda klorofil kaybını yavaşlattığı görülmüştür. Bu durum klorofil degradasyonuna neden olan enzimlerin ozon gazıyla inaktive edilmesi veya klorofilin korunmasını sağlayan antioksidanları indüksiyonu ile açıklanabilir.

Benzer ürünlerle yapılan diğer çalışmalarda da KA depolama ile klorofil miktarındaki azalmanın önüne geçildiği görülmüştür (Prange ve Lidster, 1991; Menniti vd., 1997). Literatürde yapılan çalışmalara bakıldığında bu çalışmada elde edilen sonuçların uyumlu olduğu düşünülmektedir.

4.1.6. Meyve kabuğu rengi

Şekil 4.6' ve Çizelge 4.6'da marul örneklerinin L* aydınlık değerleri Ek Çizelge 7'de ise bu değerlerin istatistik sonuçları verilmiştir. Depolama boyunca bütün uygulamalarda L* değeri, zamanla yapraktaki nem ve klorofil kaybına bağlı olarak gerçekleşen solma, yaprak uçlarındaki kararma ve çürümelere bağlı olarak azalmıştır.

Aydınlık değeri olarak ifade edilen L* değerindeki en büyük azalma düşük sıcaklıkta depolamanın dışında herhangi bir uygulama yapılmayan kontrol grubunda gerçekleşmiştir. 15 günlük depolama boyunca kontrol grubu her uygulamayla ayrı ayrı istatistiksel olarak değerlendirildiğinde fark önemli bulunmuştur ($p \leq 0.05$).

Şekil 4.6. Marul örneklerinde, kontrollü atmosfer, 1-MCP, ozon ve kontrol grubunun L* değerinin değişimi

Çizelge 4.6. Marul örneklerindeki farklı uygulamaların zamana L* değişimlerinin istatistiksel verileri

Zaman (gün)	Kontrol grubu	625 ppm 1-MCP grubu	1250 ppm 1-MCP grubu	KA (azot uygulaması) grubu	Ozon grubu
0	46,66±0,11d	50,45±0,87c	52,99±1,3a	50,98±0,89b	52,89±0,98a
3	46,1±0,24e	47,07±0,56d	52,79±1,9a	49,31±0,32c	52,45±0,77b
5	44,7±0,09e	45,95±0,9d	52,35±1,1a	49,18±0,88c	51,78±1,1b
7	44,1±0,2e	46,66±1,1d	51,89±1,04a	49,01±0,45c	51,1±1,3b
9	43,66±1,2e	46,41±1,25d	51,12±1,02a	48,97±0,56c	50,61±0,55b
11	42,26±1,7e	45,98±1,4d	50,79±0,88a	48,43±0,22c	50,13±0,68b
13	41,73±0,9e	45,44±1,22d	50,16±1,1a	48,11±0,19c	49,45±0,44b
15	41,22±1,3d	45,12±1,09c	49,86±0,45a	47,98±0,4b	48,9±0,43b

*Farklı harfleri taşıyan ortalamalar 0.05 önem seviyesinde istatistiksel olarak birbirinden farklıdır.

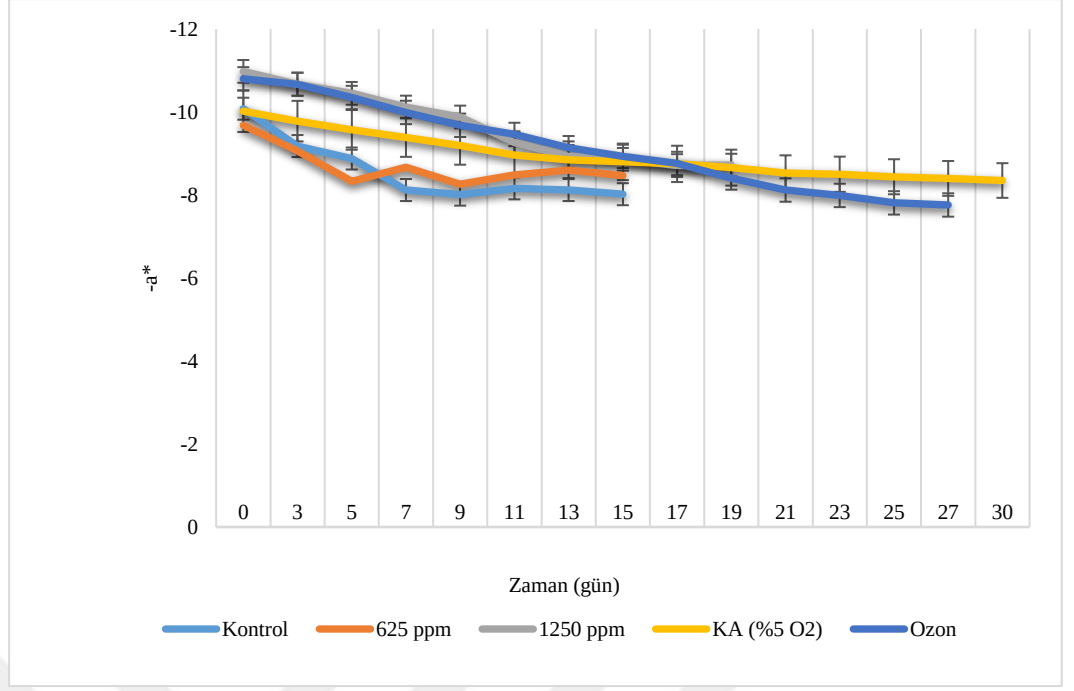
1-MCP uygulamalarından 625 ppm konsantrasyondaki uygulamada L^* değeri 50.45 değerinden 45.12'ye, 1250 ppm konsantrasyondaki uygulamada ise L^* değeri 52.99 değerinden 49.86'ya azalmıştır. 1-MCP uygulamaları kontrolle ve kendi içlerinde kıyaslandığında aralarındaki fark önemli bulunmuştur ($p \leq 0.05$). 1-MCP uygulamaları (625 ppm ve 1250 ppm) diğer yöntemlerle (KA ve ozon) her gün için ayrı ayrı kıyaslandığında da aralarındaki fark önemlidir ($p \leq 0.05$).

Ozon uygulamasında ise L^* değeri 15 günlük depolama boyunca 52.89'dan 48.9'a azalmıştır. Ozon uygulamasının diğer tüm uygulamalarla ayrı ayrı değerlendirildiğinde; ilk gün 1250 ppm 1-MCP uygulaması ve son gün KA uygulaması hariç L^* değeri arasındaki farklılık depolama boyunca önemli bulunmuştur ($p \leq 0.05$).

KA depolamada L^* değeri 15 günde 50.98'den 47.98'e azalmıştır. KA uygulamasının kontrol örnekleri ile istatistiksel açıdan farkı 15 günlük depolama süresi boyunca önemli bulunmuştur ($p \leq 0.05$). 15 günlük depolama süresi için KA uygulaması ile ozon uygulaması arasındaki fark incelendiğinde ise ilk 13 gün önemli ($p \leq 0.05$) iken, 15. günde farkın önemsiz olduğu belirlenmiştir ($p \geq 0.05$).

Şekil 4.7 ve Çizelge 4.7.'de marul örneklerinin $-a^*$ değerinin değişimi ve bu değerlerin istatistik analizi Ek Çizelge 8'de verilmiştir. Meyve örneklerinin yeşil ($-a$), kırmızı ($+a$) arasındaki renk değerlerindeki değişimi belirlemek amacıyla yapılan renk ölçümlerinden 5 farklı uygulama ile depolama boyunca $-a^*$ değerinde artış gözlenmiş yani yeşil renk canlılığını kaybetmiştir.

Genel olarak tüm uygulamalar için depolama süresi uzadıkça marul örneklerinin $-a^*$ değerleri artış göstermiştir. $-a^*$ değerindeki en fazla artış hiçbir işlem uygulanmadan buzdolabı koşullarında depolanan örneklerde (-10.1 'den -8.02 'ye) olduğu belirlenmiştir.

Şekil 4.7. Marul örneklerinde, kontrollü atmosfer, 1-MCP, ozon ve kontrol grubunun -a* değerindeki değişimi

Çizelge 4.7. Marul örneklerindeki farklı uygulamaların zamana bağlı -a* değişimlerinin istatistiksel verileri

Zaman (gün)	Kontrol grubu	625 ppm 1-MCP grubu	1250 ppm 1-MCP grubu	KA (azot uygulaması) grubu	Ozon grubu
0	-10,08±0,2b	-9,68±0,7a	-10,98±0,21c	-10,02±0,6b	-10,8±0,3c
3	-9,18±0,09a	-9,06±0,23a	-10,67±0,33d	-9,78±0,91b	-10,67±0,61d
5	-8,88±0,67b	-8,33±0,4a	-10,45±0,51d	-9,57±0,88c	-10,35±0,23d
7	-8,12±0,1a	-8,67±0,08b	-10,12±0,6d	-9,39±1,1c	-9,99±0,48d
9	-8,01±1,1a	-8,26±0,31a	-9,88±0,9c	-9,19±1b	-9,68±1c
11	-8,16±1,08a	-8,48±0,44b	-9,26±1,1d	-8,96±1,02c	-9,46±0,1e
13	-8,12±1,2a	-8,6±0,6b	-8,93±1,02c	-8,85±1,3c	-9,14±0,23d
15	-8,02±1,4a	-8,47±0,32b	-8,86±1,2b	-8,8±0,98b	-8,93±0,86b

*Farklı harfleri taşıyan ortalamalar 0.05 önem seviyesinde istatistiksel olarak birbirinden farklıdır.

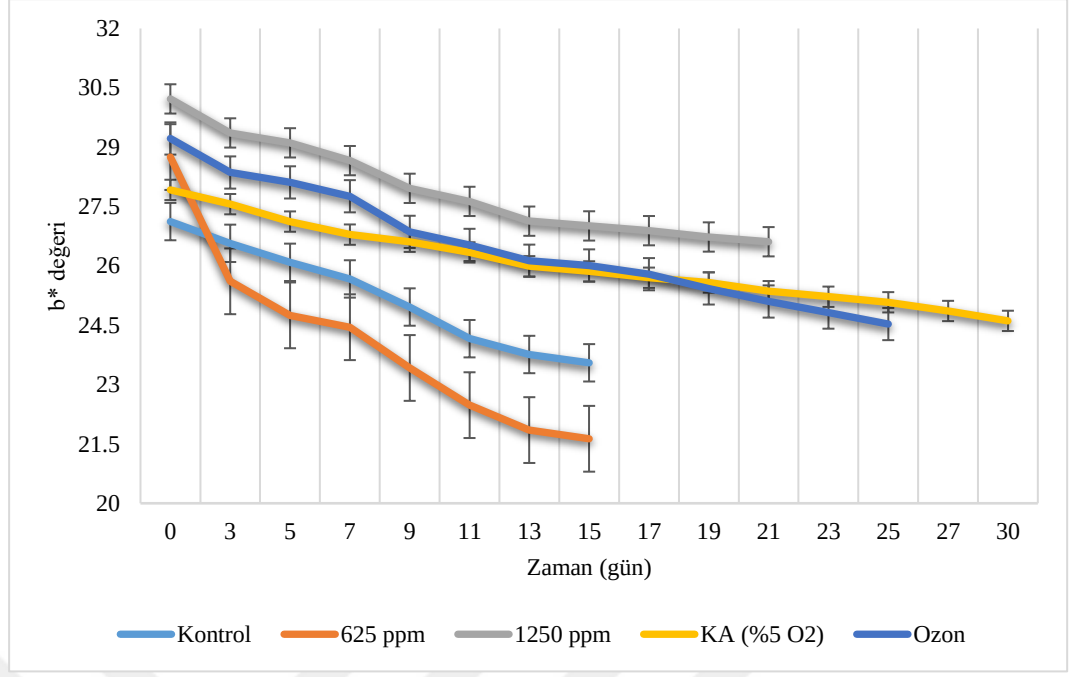
1-MCP uygulamasının 625 ppm konsantrasyonundaki uygulamasında $-a^*$ değerinde depolama boyunca dalgalanmalar olmuş, tutarlı bir etki göstermemiştir. $-a^*$ değeri depolama boyunca -9.58'den -8.47'ye çıkmıştır. 1250 ppm konsantrasyondaki uygulamasında ise 15. günde -10.8'den -8.86'ya yükselmiştir. 1250 ppm'lik uygulama kontrolle kıyaslandığı zaman 15 günlük depolama boyunca $-a^*$ değerinde farklılık önemli bulunmuştur ($p \leq 0.05$). 1-MCP uygulamaları kendi aralarında istatistiksel olarak değerlendirildiğinde farklılık önemsizdir ($p \geq 0.05$).

Ozon uygulamasında ise $-a^*$ değeri 15 günlük depolama süresinde -10.8'den -8.93'e çıkmıştır. Kontrol grubu ile kıyaslandığında aralarındaki fark depolama boyunca önemli bulunmuştur ($p \leq 0.05$). Ozon uygulaması depolamanın 1250 ppm uygulamasıyla arasında ilk 11. günü ve son günü (15. gün) $-a^*$ değerleri arasındaki fark önemsiz bulunmuştur ($p \geq 0.05$).

KA depolama yönteminde $-a^*$ değeri 15 günde -10.02'den -8.81'e yükselmiştir. KA depolama uygulaması kontrol grubu ile kıyaslandığında; birinci gün hariç diğer tüm günlerde aralarındaki fark önemli bulunmuştur ($p \leq 0.05$). Depolama süresinin 13. gününden itibaren KA ile 1250 ppm uygulaması arasındaki farklılık önemsiz bulunmuştur ($p \geq 0.05$).

Şekil 4.8 ve Çizelge 4.8.'de marul örneklerinde uygulanan 5 farklı uygulama yönteminin b^* değerindeki değişimi ve Ek Çizelge 9'da bu değerlerin istatistiksel analizi verilmiştir. Bütün yöntemlerde marul yapraklarının depolama süresince zamanla kararmasına bağlı olarak b^* değerinde yani yapraklardaki sarı renkte zamanla azalma gözlenmiştir.

Depolama boyunca b^* değerindeki en büyük değişim 625 ppm'lik 1-MCP uygulamasında görülmüştür (28.8'den 21.6'ya). Kontrol grubunda ise depolama boyunca b^* değeri 27.1'den 23.6'ya düşmüştür. İstatistiksel olarak kontrol grubu sonuçları diğer uygulamaların sonuçlarıyla her gün için ayrı ayrı değerlendirildiğinde b^* değeri açısından hepsiyle fark önemli ($p \leq 0.05$) bulunmuştur.

Şekil 4.8. Marul örneklerinde, kontrollü atmosfer, 1-MCP, ozon ve kontrol grubunun b* değerinin değişimi

Çizelge 4.8. Marul örneklerindeki farklı uygulamaların zamana bağlı b* değişimlerinin istatistiksel verileri

Zaman (gün)	Kontrol grubu	625 ppm 1-MCP grubu	1250 ppm 1-MCP grubu	KA (azot uygulaması) grubu	Ozon grubu
0	27,12±1e	28,75±0,4c	30,22±0,8a	27,92±0,98d	29,22±0,5b
3	26,57±1,1d	25,61±1,2e	29,36±1,1a	27,56±0,65c	28,36±0,44b
5	26,09±0,9d	24,75±1e	29,11±0,92a	27,12±1,1c	28,11±1,1b
7	25,67±1,3d	24,45±1e	28,66±0,86a	26,79±1,3c	27,76±1,34b
9	24,96±1,23c	23,42±1,3d	27,96±1,1a	26,61±1,09b	26,86±0,99b
11	24,16±1,4c	22,48±1,1d	27,63±1,3a	26,34±1,1b	26,53±0,23b
13	23,76±0,92c	21,85±1,06d	27,13±0,9a	25,99±0,8b	26,13±1,4a
15	23,55±1,2c	21,63±1d	27,01±1,2a	25,86±0,65b	26,01±1,6b

*Farklı harfleri taşıyan ortalamalar 0.05 önem seviyesinde istatistiksel olarak birbirinden farklıdır.

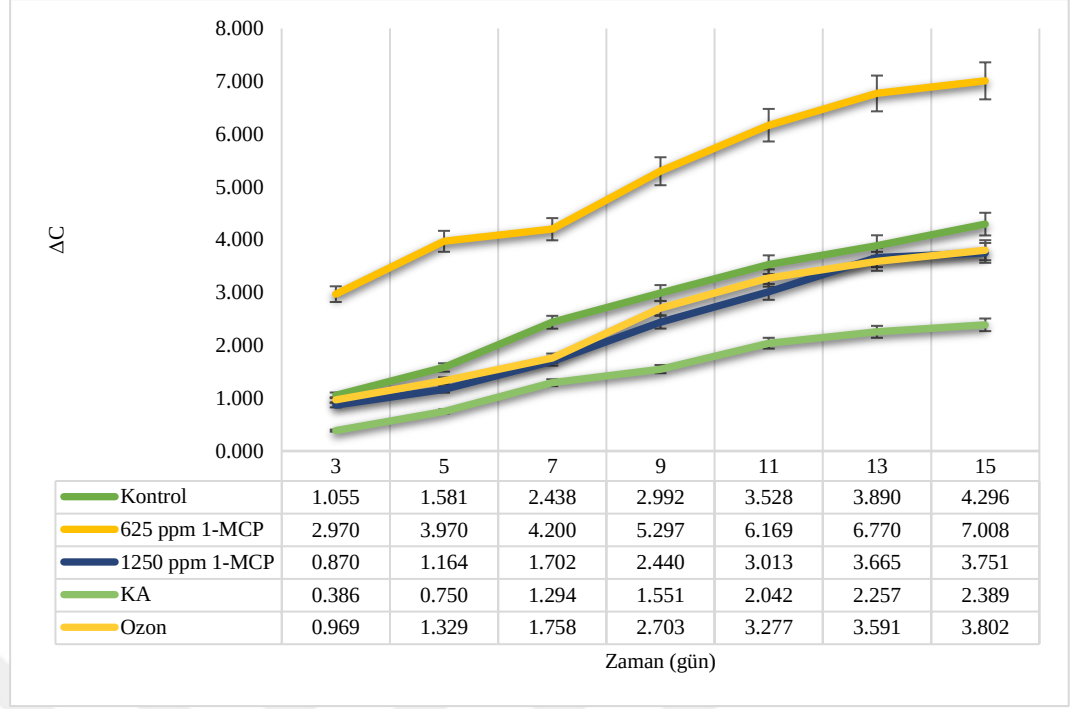
Farklı konsantrasyonlardaki 1-MCP uygulamaları tek tek kontrol grubuyla karşılaştırıldığında b^* değerindeki fark depolama boyunca önemli bulunmuştur ($p \leq 0.05$). 1-MCP uygulamaları kendi aralarında (625 ppm ve 1250 ppm) değerlendirildiğinde de fark önemli olarak saptanmıştır ($p \leq 0.05$).

15 günlük depolama boyunca ozon uygulamasının marulların b^* değeri 29.2'den 24.5'e düşmüştür. Ozon uygulaması istatistiksel açıdan diğer uygulamalarla ayrı ayrı değerlendirildiğinde; KA depolama uygulaması haricindeki diğer tüm uygulamalarla arasındaki farkın önemli olduğu bulunmuştur ($p \leq 0.05$).

b^* değerinde 15 günlük depolama boyunca en az değişim KA uygulamasında 27.9'dan 25.9'a düşerek %7.16 oranında gerçekleşmiştir. KA depolama grubu kontrolle istatistiksel açıdan değerlendirildiğinde fark önemli ($p \leq 0.05$) bulunmuşken, ozon uygulaması ile değerlendirildiğinde 9. günden sonra fark önemsiz ($p \geq 0.05$) bulunmuştur.

Şekil 4.9'da marul örneklerinin ΔC değerleri ve bu değerlere ait istatistik analizi Ek Çizelge 10'da verilmiştir.

ΔC değeri depolama boyunca genel olarak artış göstermiştir. En büyük değişim L^* değerinde de olduğu gibi 625 ppm 1-MCP uygulamasında görülmüştür. Kontrol grubunda 1.055'ten 4.296'ya yükselmiştir. İstatistiksel olarak ayrı ayrı diğer uygulamalarla değerlendirildiğinde fark önemli ($p \leq 0.05$) bulunmuştur.

Şekil 4.9. Marul örneklerinde, kontrollü atmosfer, 1-MCP, ozon ve kontrol grubunun ΔC değerinin değişimi

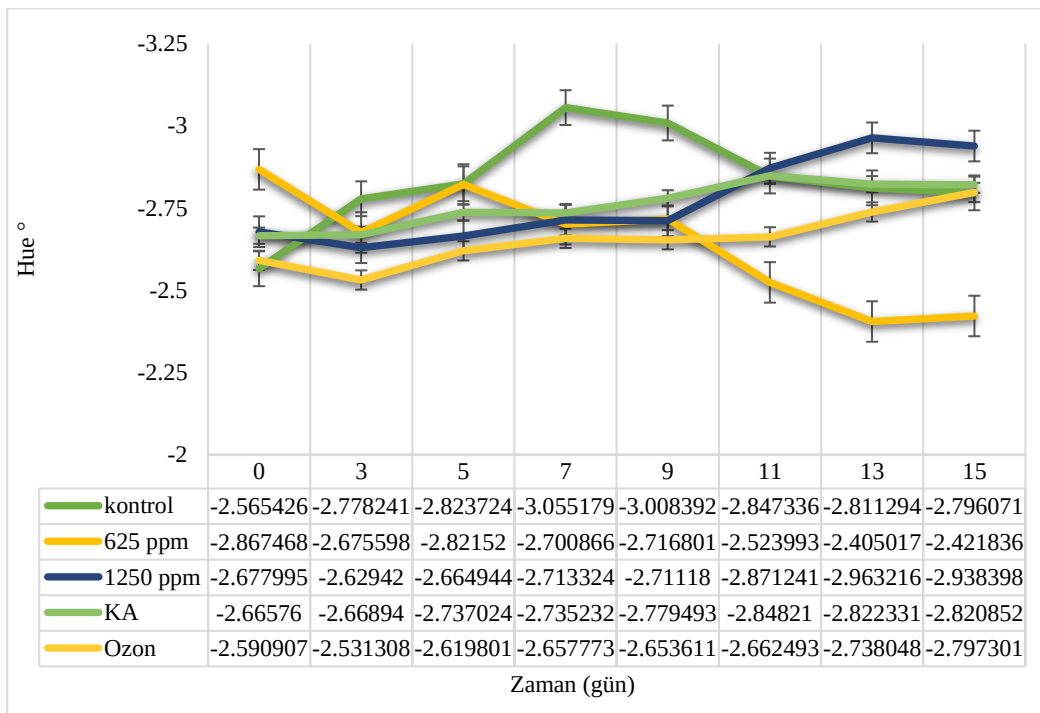
625 ppm 1-MCP uygulamasında ΔC değeri 15 günlük depolama sonunda 2.970'den 7.008'e yükselmiştir. Kontrol grubuyla istatistiksel açıdan değerlendirildiğinde depolama boyunca fark önemli ($p \leq 0.05$) bulunmuştur. 1250 ppm 1-MCP uygulamasında da kontrol grubuyla aralarındaki fark önemli ($p \leq 0.05$) bulunmuştur. 1-MCP uygulamaları kendi aralarında istatistiksel açıdan değerlendirildiğinde de fark önemli ($p \leq 0.05$) bulunmuştur.

Ozon uygulamasında 15 günlük depolama boyunca ΔC değeri 0.969'dan 3.802'ye yükselmiştir. Kontrol grubuyla depolama boyunca istatistiksel açıdan değerlendirildiğinde fark önemli ($p \leq 0.05$) bulunmuştur.

KA uygulamasında ΔC değeri en az değişim gösteren grup olmuştur (0.386'dan 2.389'a). 17 günlük depolama süresi boyunca kontrol grubunda istatistiksel olarak fark önemli ($p \leq 0.05$) bulunmuştur. KA uygulamasıyla 1-MCP uygulaması istatistiksel olarak değerlendirildiğinde ise fark ilk 9 gün önemli ($p \leq 0.05$) bulunurken, depolamanın diğer günlerinde önemsiz ($p \geq 0.05$) bulunmuştur.

Şekil 4.10'da marul örneklerinde, kontrollü atmosfer, 1-MCP, ozon ve kontrol grubunun Hue° değişimi ve Ek Çizelge 11'de bu değerlere ait istatistik analizi verilmiştir.

Genel olarak Hue° depolama boyunca genel olarak azalma göstermiştir. Kontrol grubunda bu değer -2.56'dan -2.79'a düşmüştür. Kontrol grubuyla diğer uygulama grupları istatistiksel açıdan değerlendirildiğinde fark değişkenlik göstermiştir.

Şekil 4.10. Marul örneklerinde, kontrollü atmosfer, 1-MCP, ozon ve kontrol grubunun Hue° açısı değerinin değişimi

625 ppm 1-MCP uygulamasında Hue° diğer uygulamalardan farklı olarak 15 günlük depolama süresi için dalgalanmalar göstermiş ve -2.68'den -2.42'ye artmıştır. 1250 ppm 1-MCP uygulamasında ise Hue° -2.67'den -2.93'e düşmüştür. Kontrol grubuyla istatistiksel açıdan değerlendirildiğinde aralarındaki fark depolama boyunca değişkenlik gösterse de depolama sonunda fark önemsiz bulunmuştur ($p \geq 0.05$).

Ozon uygulamasında depolama boyunca Hue° azalmıştır (-2.59'dan -2.79'a). Kontrol grubuyla istatistiksel açıdan değerlendirildiğinde aralarındaki fark 15 günlük depolama süresi boyunca; depolama başlangıcında ve sonunda önemsiz bulunmuştur ($p \geq 0.05$).

Hue° en az değişim gösteren grup KA uygulamasında gerçekleşmiştir (-2.66'dan -2.82'ye). Kontrol grubuyla istatistiksel açıdan değerlendirildiğinde aralarındaki fark depolamanın 11. gününe kadar önemli ($p \leq 0.05$) bulunurken depolamanın diğer günlerinde fark önemsiz bulunmuştur ($p \geq 0.05$).

Atmosferik koşullar altında depolanan meyve ve sebzelerde renk değerlerinde değişimin fazla olmasının sebebi; nem kaybına bağlı olarak gerçekleşen yüzeysel buruşmalar ve solma olduğu düşünülmektedir. Bunun yanında hiçbir işlem uygulamadan depolanan marul örneklerinde olgunlaşmaya bağlı olarak klorofilin hızla parçalanması da renk değerlerinin değişim miktarını arttırmıştır.

Kasım ve Kasım (2007)'de taze soğanda yaptıkları çalışmada, 1-MCP uygulamalarının ilk 7 gün renk değerlerinin korunması üzerinde etkili olduğunu sonraki 14 günde ise L* değerinin azalmasında etkili olduğu görülmüştür. Biber, brokoli, havuç ve domateslerde de soluk görünüme sebep olduğu bilinmektedir (Watkins ve William, 2005). Bu tez çalışmasında literatüre benzer olarak 1-MCP uygulamalarının 1250 ppm konsantrasyonunda marul örneklerinin renk değerleri üzerindeki etkileri benzer bulunmuştur.

Zhou vd. (2004)'te yaptıkları çalışmada ozonlama işleminin marul yaprak uçlarında kahverengileşmeyi arttırdığını bildirmişleridir. Benzer şekilde ozon uygulaması ile depolama boyunca marulların yaprak uçlarında gözle görülen renk kararmaları gözlenmiştir. Ozon uygulamasında depolama süresince ortaya çıkan yaprak uçlarındaki kararmanın L* değerini düşürdüğü düşünülmektedir. Çalışmamızdaki sonuçlara benzer olarak ıspanak, ve pazı (Sevilgen 2009), brokoli ve salatalık (Skog ve Chu 2001) gibi yeşil meyve ve sebzelerde klorofil miktarının ozon atmosferde depolama uygulaması ile azaldığı ve renkte değişim gözlemlendiğini belirtmişlerdir.

KA uygulamasıyla renk değerlerinin diğer uygulamalara göre daha iyi korunduğu görülmüştür. Bu tez çalışmasında elde edilen değerlere benzer olarak, KA depolama yöntemiyle L^* değerlerinin başlangıç düzeylerine çok yakın değerlerde korunduğunu bildiren çalışmalar bulunmaktadır (Özer, 2002). Çin lahanasında yapılan çalışmalarda O_2 oranının azaltılmasıyla yapraklarda kahverengileşmenin ve siyah çürümenin azaltıldığı görülmüştür (Lipton, 1987; Hermansen ve Hoftun, 2005). Bu durum KA depolama uygulamasında solunumun azaltılması, nem kaybının ve klorofil degradasyonunun yavaşlatılmasıyla açıklanabilir.

Marul örneklerinin renk değerlerindeki değişim, Çizelge 4.9'da verilmiştir. Genel olarak bütün uygulamaların depolama süresinin 15. günündeki renk değerleri bir arada değerlendirildiğinde; taze örneğe (kontrol grubu) göre en fazla renk değişiminin ΔE ve ΔC değerlerine bakılarak 625 ppm 1-MCP uygulamasında olduğu görülmektedir. Kontrol grubuna göre renk değerlerinin daha çok değiştiği bu uygulamada 625 ppm konsantrasyondaki 1-MCP uygulamasının marul renk kalitesini olumsuz etkilediği görülmüştür. Depolama boyunca yeşil renk parlaklığını kaybetmiş ve soluklaşmıştır. KA uygulamasının ise ΔE ve ΔC değerleri incelendiğinde renk değerlerinin taze ürüne göre en az değişim gösterdiği uygulama olduğu görülmektedir.

Çizelge 4.9. Marul örneklerinde kontrollü atmosfer, 1-MCP, ozon ve kontrol grubunun renk değerinin değişimi

	Kontrol grubu	625 ppm 1-MCP grubu	1250 ppm 1-MCP grubu	KA grubu	Ozon grubu
	15.gün	15.gün	15.gün	15.gün	15.gün
L^*	41.22±0.9e	45.12±0.4d	49.86±0.3a	47.98±0.3c	48.9±0.6b
-a*	-8.02±0.3a	-8.47±0.8b	-8.86±1.05cd	-8.8±0.4c	-8.93±0.7d
b*	23.55±1.0d	21.63±1.03e	27.01±0.5a	25.86±1.2c	26.01±1.3b
ΔE	6.93±0.9b	8.8±1.1a	4.88±0.2d	3.83±0.5e	5.51±0.4c
ΔC	4.296±1.1c	7.008±0.3d	3.751±1.06b	2.389±1.04a	3.802±0.9b
Hue°	-2.79±0.8b	-2.42±0.5a	-2.93±0.2c	-2.82±0.6bc	-2.81±0.1bc

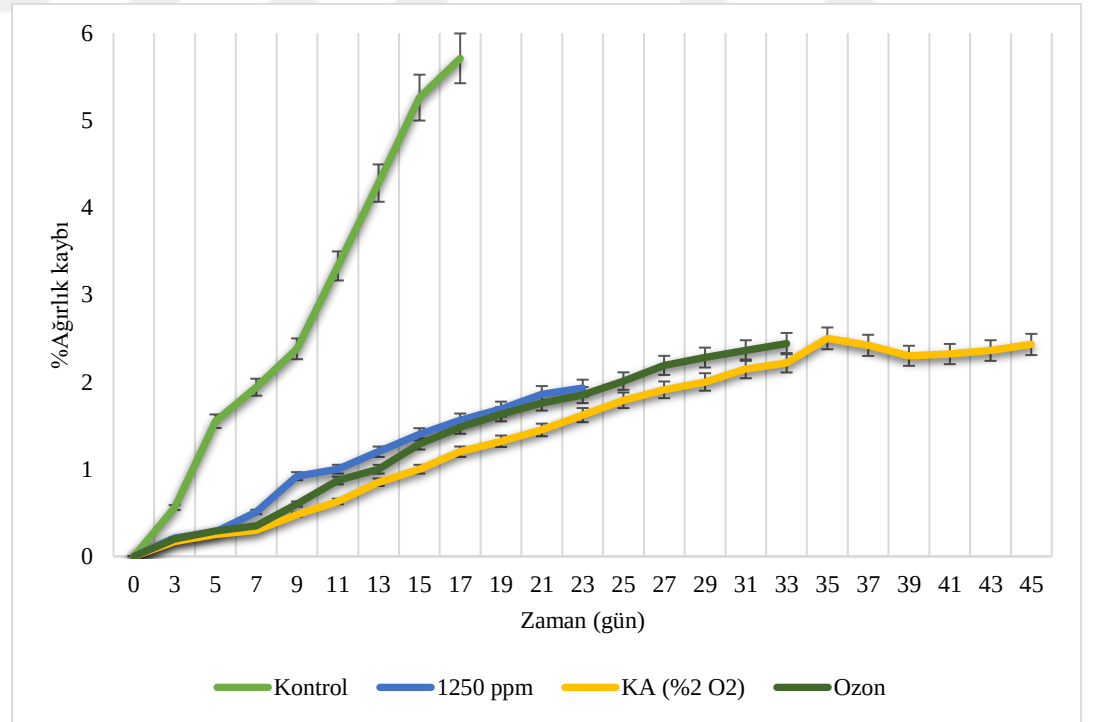
* Aynı satırda farklı harfleri taşıyan ortalamalar 0.05 önem seviyesinde istatistiksel olarak birbirinden farklıdır.

4.2. Farklı Depolama Uygulamalarının Limon Armudu Örneklerinde Analiz Sonuçları

4.2.1. Ağırlık kaybı

Limon armutlarında 4 farklı depolama uygulaması boyunca gerçekleşen % ağırlık kaybı değişimleri Şekil 4.11’de ve Çizelge 4.10’da, bu değişimin istatistik analizi Ek Çizelge 12’de verilmiştir.

Genel olarak bütün uygulamalarda % ağırlık kaybı değişimi limon armudu örneklerinde de marul örneklerine benzer şekilde depolama boyunca artış göstermiş ve en büyük artış işlem uygulaması yapılmadan depolanan kontrol grubu örneklerinde gerçekleşmiştir (%5.71). Kontrol grubu diğer tüm uygulamalarla % ağırlık kaybı değişimi açısından karşılaştırıldığında istatistiksel olarak fark önemli ($p \leq 0.05$) bulunmuştur.

Şekil 4.11. Limon armudu örneklerinde, kontrollü atmosfer, 1-MCP, ozon ve kontrol grubunun ağırlık kaybı

Çizelge 4.10. Limon armudu örneklerindeki farklı uygulamaların zamana bağlı ağırlık kaybı değişimlerinin istatistiksel verileri

Zaman (gün)	Kontrol grubu	1250 ppm 1-MCP grubu	KA (azot uygulaması) grubu	Ozon grubu
3	0,56±0,01a	0,21±0,02b	0,17±0,04b	0,2±0,01b
5	1,55±0,01a	0,28±0,08b	0,25±0,01b	0,29±0,02b
7	1,94±0,022a	0,51±0,02b	0,3±0,02c	0,35±0,01c
9	2,38±0,01a	0,92±0,01b	0,48±0,03d	0,6±0,02c
11	3,33±0,02a	1±0,021b	0,63±0,01d	0,87±0,05c
13	4,28±0,01a	1,2±0,09b	0,85±0,08c	1±0,01b,c
15	5,26±0,01a	1,4±0,01b	1±0,02c	1,29±0,01b
17	5,71±0,01a	1,56±0,02b	1,2±0,02c	1,48±0,02b

* Aynı satırda farklı harfleri taşıyan ortalamalar 0.05 önem seviyesinde istatistiksel olarak birbirinden farklıdır.

1250 ppm 1-MCP uygulamasında % ağırlık kaybı 17 günlük depolama boyunca %1,56 oranında kalmıştır. Kontrol grubuyla istatistiksel açıdan karşılaştırıldığında depolama boyunca % ağırlık kayıpları değişimi arasındaki fark önemli ($p \leq 0.05$) bulunmuştur. Diğer uygulamalarla ise % ağırlık kaybı açısından aralarındaki fark; KA uygulamasında ilk 7 gün boyunca önemsiz ($p \geq 0.05$) sonraki günler önemli ($p \leq 0.05$); ozon uygulamasında ise ilk 7 ve son 4 gün önemsiz ($p \geq 0.05$) diğer günler önemli ($p \leq 0.05$) bulunmuştur.

Ozon uygulamalarının % ağırlık kaybı 17 günlük depolama süresinde %1.48 seviyesinde gerçekleşmiştir ve kontrol grubuyla arasındaki fark önemli ($p \leq 0.05$) bulunmuştur. Diğer uygulamalarla depolama boyunca % ağırlık kaybı değişimi açısından fark değişkenlik gösterirken son gün sonuçları değerlendirildiğinde; KA uygulamasıyla farkın önemli ($p \leq 0.05$), 1-MCP uygulamasıyla farkın önemsiz ($p \geq 0.05$) olduğu görülmüştür.

KA uygulamalarında ise % ağırlık kaybı depolama boyunca %1.2 seviyesinde gerçekleşmiştir. KA uygulamasında 17 günlük depolama süresi boyunca % ağırlık kaybı bakımından uygulamalar arasındaki fark değişkenlik

gösterse de depolama sonunda fark her bir uygulama için önemli bulunmuştur ($p \leq 0.05$).

Birçok çalışmada ürünlerin atmosferik koşullar altında depolanması sırasında nem kaybına bağlı olarak ağırlık kaybı meydana geldiği bildirilmiştir (Karaçalı, 2009; Çalhan ve ark., 2012). Ağırlık kaybı taze ürünlerin depolama sürecindeki kalitesini etkileyen önemli bir faktördür. Kuzucu (2003), ağırlık kaybının, muhafaza sırasında ortamın sıcaklığı, nemi, depo içi hava dolaşım hızının yanı sıra meyve kabuk yapısı ve meyvelerdeki zararlanmalara bağlı olarak da değiştiğini bildirmiştir. Mir ve Beaudry (2004), de bitki dokularının bağıl nem %99,5'un altında olduğunda nemini kaybetme eğiliminde olduğunu bildirmiştir. Bu durumda nem miktarındaki azalmaya bağlı olarak ağırlık kaybı gerçekleşmektedir. Bu nedenle herhangi bir uygulama yapılmadan doğrudan soğuk havada depolanan örneklerde (kontrol grubu) hızla nem kaybı gerçekleşmiştir.

1-MCP uygulamasının solunumu ve terlemeyi yavaşlatarak ağırlık kaybını azaltmada etkili olduğu düşünülmektedir. Çalışmada elde edilen sonuçlara paralel olarak, 1-MCP uygulamalarının ağırlık kaybı üzerine olumlu etkide olduğuna dair yapılan çalışmalarla literatürde bulunmaktadır (Özipek ve Köksal, 2012; Kaynaş vd., 2012).

Bu çalışmada ozon uygulaması sonucu ağırlık kaybının yavaşlatıldığı görülmüştür. Kontrole kıyasla bu yöntemle depolama ömrü iki katına, çok daha düşük yüzdede ağırlık kaybıyla çıkarılmıştır. Xu (1999) çilek, ahududu ve üzümde; Achen ve Yousef (2001) elma, armut ve portakal muhafazasında; Nadas vd. (2003) çilekte; Brown vd. (2004) marul, üzüm, çilek, soğan, biber mantar, havuç ve brokolide; Palou vd. (2005) şeftalide; Hildebrand vd. (2008) havuçların muhafazasında ozon uygulamalarının ağırlık kayıplarını azalttığını ve meyvelerin raf ömrünü 2 katına kadar çıkarttığını bildirmektedirler.

Bu çalışmaya benzer olarak KA uygulamasıyla ağırlık kaybının yavaşlatıldığı benzer çalışmalar bulunmaktadır (Onursal vd., 2015). KA uygulamasında ağırlık kaybının az olmasını, ortamdaki gaz bileşiminin diğer

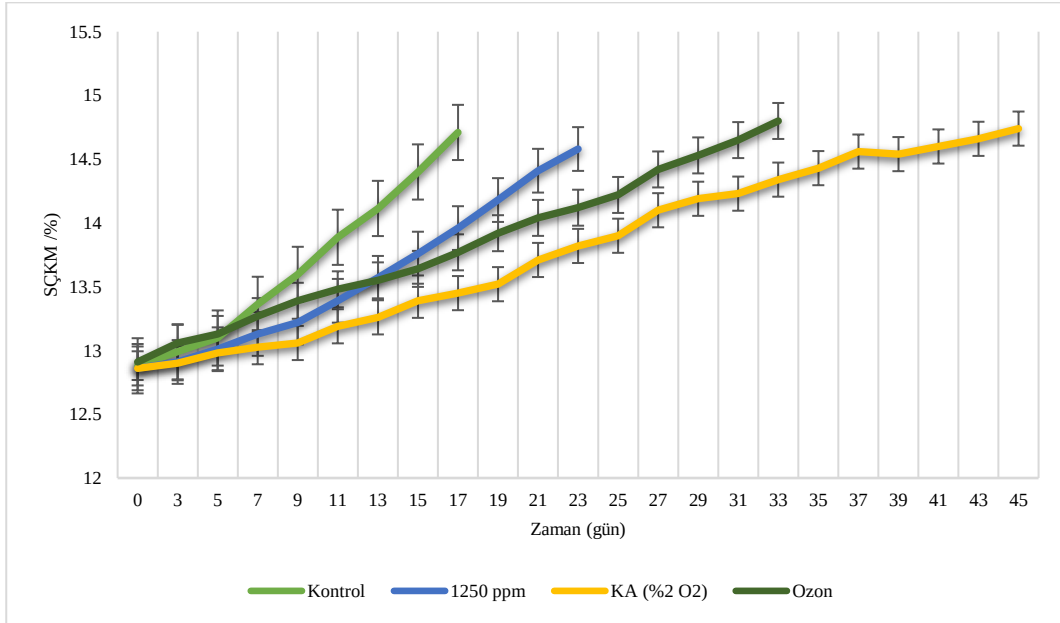
ortamlara oranla solunum hızını ve genel olarak ürün metabolizmasını daha iyi baskılanmış olabileceğine dayandırabiliriz.

4.2.2. Suda Çözünen Kuru Madde

Limon armudu örneklerinde 4 farklı depolama yöntemi boyunca gerçekleşen SÇKM değişimi Şekil 4.12’de ve zamana bağlı değişimi Çizelge 4.11.’de ve istatistiksel değerleri Ek Çizelge 13’te verilmiştir.

Depolama süresi boyunca limon armudu örneklerinin SÇKM değerlerinde artış gerçekleşmiştir. Başlangıç değeri ortalama %12.88 olan SÇKM değeri depolama sonunda ortalama %14.7’ye ulaşmıştır.

Uygulamalar arası en büyük SÇKM değişimi kontrol grubunda gerçekleşmiştir (%14.20). Kontrol grubu istatistiksel olarak ayrı ayrı diğer uygulamalarla değerlendirildiğinde farklılığı değişim gösterse de depolama sonunda fark her birinde önemli bulunmuştur ($p \leq 0.05$).

Şekil 4.12. Limon armudu örneklerinde, kontrollü atmosfer, 1-MCP, ozon ve kontrol grubunun suda çözünür kuru madde miktarı değişimi

Çizelge 4.11. Limon armudu örneklerindeki farklı uygulamaların zamana bağlı SÇKM değişimlerinin istatistiksel verileri

Zaman (gün)	Kontrol grubu	1250 ppm 1-MCP grubu	KA (azot uygulaması) grubu	Ozon grubu
0	12,88±0,01a	12,86±0,033a	12,86±0,012a	12,91±0,07a
3	12,99±0,02a	12,91±0,03a	12,9±0,023a	13,06±0,03a
5	13,098±0,05a	13,01±0,02b	12,98±0,024b	13,13±0,033a
7	13,362±0,03a	13,13±0,02b	13,026±0,019c	13,27±0,02a
9	13,597±0,023a	13,22±0,021b	13,059±0,02c	13,39±0,01a,b
11	13,888±0,021a	13,39±0,03b	13,19±0,027c	13,48±0,026b
13	14,114±0,044a	13,57±0,024b	13,26±0,018c	13,55±0,02b
15	14,4±0,028a	13,76±0,018b	13,39±0,02d	13,64±0,022c
17	14,71±0,07a	13,96±0,02b	13,45±0,01d	13,77±0,021c

* Aynı satırda farklı harfleri taşıyan ortalamalar 0.05 önem seviyesinde istatistiksel olarak birbirinden farklıdır.

1250 ppm 1-MCP uygulamasında 17 günlük süre boyunca depolamada SÇKM artışı %8.55 seviyesinde olmuştur. Kontrol grubuyla SÇKM değeri arasındaki istatistiksel fark ilk 5 gün önemli bulunmazken ($p \geq 0.05$), diğer günlerde fark önemli bulunmuştur ($p \leq 0.05$).

Ozon uygulamasında ise 17 günlük depolama boyunca SÇKM artışı %6.66 seviyesinde gerçekleşmiştir. Depolama boyunca kontrol grubuyla SÇKM açısından aralarında istatistiksel fark 11. güne kadar önemsiz ($p \geq 0.05$), kalan günlerde önemli ($p \leq 0.05$) bulunmuştur. Ozon uygulaması SÇKM açısından diğer uygulamalarla (KA ve 1-MCP) kıyaslandığında ilk 3 gün fark önemsiz ($p \geq 0.05$), 5-9 gün aralığında fark önemli ($p \leq 0.05$) ve 9. günden sonra fark; 1-MCP ile önemsiz ($p \geq 0.05$), KA ile önemli ($p \leq 0.05$) bulunmuştur.

KA depolama diğer gruplardan daha düşük artış göstermiş, 17 günlük depolama sonunda SÇKM değeri %4.58 artmıştır. KA koşullarında depolamanın diğer uygulamalarla SÇKM miktarı üzerine etkisi istatistik olarak değerlendirildiğinde ilk 3 gün önemsiz ($p \geq 0.05$), diğer günlerde önemli bulunmuştur ($p \leq 0.05$).

Depolama boyunca limon armutlarındaki SÇKM artışı olgunluğun ilerlemesiyle nişastanın parçalanarak şekere dönüşmesinden (Seymour et al., 1993) ve meyvenin içerdiği su miktarının azalmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Kontrol grubunda soğukta depolama dışında hiçbir uygulama yapılmadan depolama gerçekleştirildiği için SÇKM değeri bu grupta en fazla artış göstermiştir.

1-MCP uygulamaları genellikle meyvede solunum hızını azatlığı için SÇKM miktarındaki artış kontrol uygulamalarına göre daha düşük seviyelerde kaldığı düşünülmektedir. Elde edilen çalışma sonuçlarıyla paralel olarak, Deveci armudunun depolanmasında 1.250 ppb 1-MCP uygulamasının yapıldığı bir başka çalışmada da SÇKM değerinin korunduğu görülmüştür (Sakaldaş, 2014).

Ozon uygulamasının SÇKM değerine etkisi ile ilgili literatürde bir çalışmaya rastlanmamıştır. Ozon uygulamasının nem kaybını azaltması ve solunumu yavaşlatmasıyla SÇKM değerindeki artışın yavaşlatıldığı düşünülmektedir.

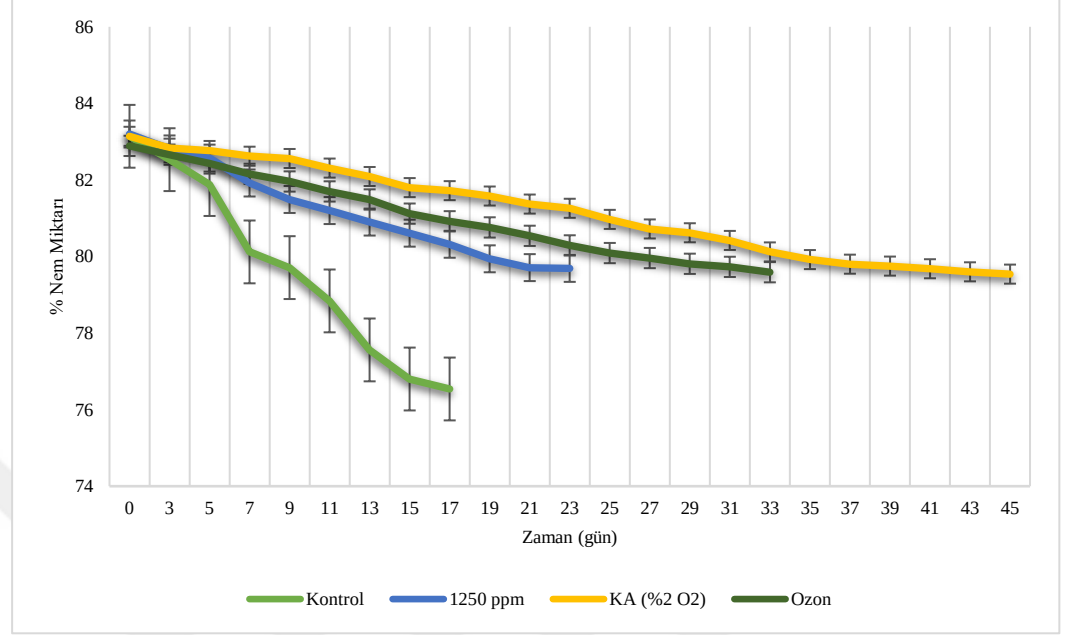
Olgunlaşmanın ilerlemesiyle artış gösteren SÇKM değeri KA uygulamasında en düşük seviyede gerçekleşmiştir. Bunun durum, ortam gaz bileşimi diğer uygulamalara göre olgunlaşmayı daha çok yavaşlattığı şeklinde açıklanabilir. Yapısal olarak benzer meyvelerde yapılan çalışmalarda da aynı sonuçlar gözlemlenmiştir (Koyuncu ve Bayındır, 2013; Onursal vd., 2015).

4.2.3. Nem miktarı

Limon armudu örneklerinin depolama boyunca ölçülen nem miktarı değişimi Şekil 4.13'te, Çizelge 4.12'de ve bu değerlere ait istatistiksel sonuçlar Ek Çizelge 14'te verilmiştir.

Uygulanan bütün yöntemlerde zamana bağlı olarak nem miktarlarında azalma gözlemlenmiştir. Kontrol grubunda 17 günlük depolama sonunda %7.95'lik nem kaybı gerçekleşmiştir. Kontrol grubunun diğer bütün uygulamalarla nem

değeri açısından istatistiksel olarak değerlendirildiğinde ilk 3 gün dışındaki depolama günlerinde fark önemli ($p \leq 0.05$) bulunmuştur.

Şekil 4.13. Limon armudu örneklerinde, kontrollü atmosfer, 1-MCP, ozon ve kontrol grubunun nem miktarı değişimi

Çizelge 4.12. Limon armudu örneklerindeki farklı uygulamaların zamana bağlı nem miktarındaki değişimlerinin istatistiksel verileri

Zaman (gün)	Kontrol grubu	1250 ppm 1-MCP grubu	KA (azot uygulaması) grubu	Ozon grubu
0	83,14±1,4a	83,2±0,9a	83,14±0,5a	82,89±0,88b
3	82,53±1,1a	82,81±0,88a	82,83±0,9a	82,66±0,75a
5	81,88±1,5c	82,57±1,1a,b	82,77±0,66a	82,43±1,1b
7	80,12±0,9c	81,92±1,2b	82,62±0,71a	82,16±1,03a,b
9	79,71±1,6d	81,49±0,97c	82,56±0,4a	81,96±0,93b
11	78,84±1,1d	81,2±1,02c	82,31±0,88a	81,7±0,76b
13	77,56±1,24c	80,9±1,3b	82,09±1,1a	81,49±0,97a,b
15	76,8±1,32d	80,61±1,4c	81,8±1a	81,12±1,4b
17	76,54±1,4d	80,32±0,9c	81,72±1,3a	80,92±1,1b

* Aynı satırda farklı harfleri taşıyan ortalamalar 0.05 önem seviyesinde istatistiksel olarak birbirinden farklıdır.

1250 ppm 1-MCP uygulamasında 17 günlük depolama süresi boyunca %3.46'lık nem kaybı gerçekleşmiştir. Kontrol grubuyla istatistiksel olarak değerlendirildiğinde depolama boyunca ilk 3 günü dışındaki depolama günlerinde fark önemli ($p \leq 0.05$) bulunmuştur. KA ve ozon uygulamaları ile 1-MCP arasındaki fark; KA için 7. günden sonra önemli ($p \leq 0.05$), ozon için de depolama boyunca değişkenlik gösterse de depolama sonunda fark önemli ($p \leq 0.05$) bulunmuştur.

Ozon uygulamasıyla limon armutlarındaki nem değişimi 17 günlük depolama sonunda %2.41 oranında olmuştur. Kontrol grubuyla kıyaslandığında nem değişimi açısından aralarındaki fark ilk 3 gün dışındaki depolama günlerinde önemli ($p \leq 0.05$) bulunmuştur. Ozon uygulamasıyla KA uygulaması kendi aralarında kıyaslandığında ise; depolama boyunca nem değeri açısından fark 3., 7. ve 13. günde önemsiz ($p \geq 0.05$) iken diğer günlerde önemli ($p \leq 0.05$) bulunmuştur.

KA depolama da 17 günlük depolama süresi boyunca nem %1.7 oranında gerçekleşmiştir. Kontrol grubuyla istatistiksel olarak karşılaştırıldığında fark ilk 3 gün dışındaki depolama günlerinde önemli ($p \leq 0.05$) bulunmuştur.

Crisosto (2000), nem kaybının % 5-7'den daha fazla olduğunda meyvelerin yenme kalitesini önemli oranda yitirdiğini belirtmiştir. Kontrol grubunda depolama sonunda nem kaybı bu aralığın dışında kalmıştır. Depolama sırasında nemlendirme yapılmadığı ve bu uygulamada sadece soğukta depolama işlemi gerçekleştirildiği için en fazla nem kaybı bu grupta gerçekleşmiştir.

1-MCP uygulaması kontrole göre nem miktarındaki azalma daha yavaş gerçekleşmiştir. Bu durum 1-MCP'nin etilen üretimi ve solunumu yavaşlatarak terlemeyi engellemesi şeklinde açıklanabilir. Literatürde armut ve benzer meyvelerle yapılan çalışmalar da bulgularımızla benzer olmuştur (Sakaldaş vd., 2014).

Bu tez çalışmasında, ozon uygulaması ile nem kaybındaki azalma yavaşlatılmıştır. Ozonun etkinliği sıcaklıkla ters, bağıl nemle doğru orantılı olarak

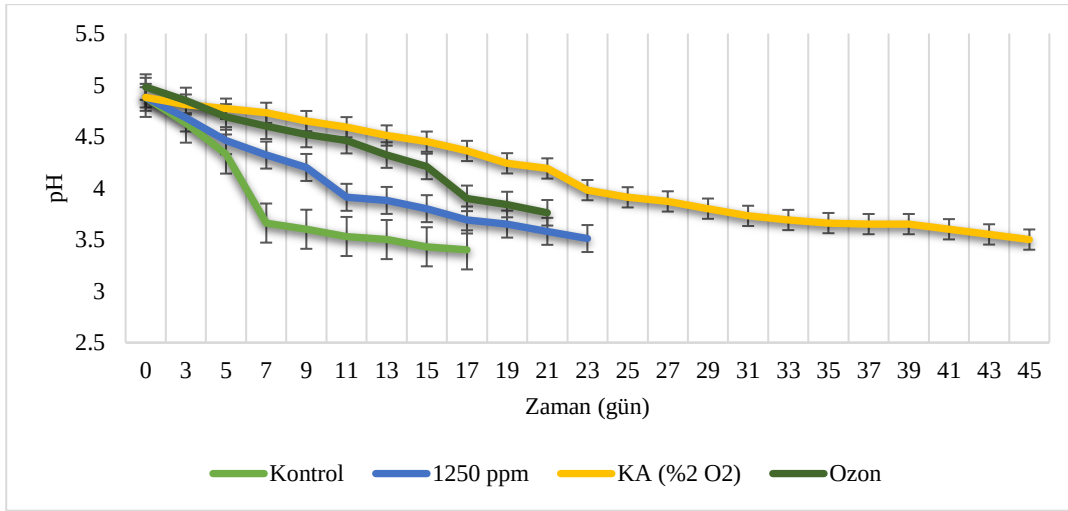
değişmektedir (Kim vd., 1999). Bu nedenle KA uygulamasına göre daha yüksek oranda nem kaybı gerçekleşen ozon uygulamasının etkinliğini iyileştirmek için ortam bağıl neminin artırılması gerekmektedir. Bağıl nem %90-95 seviyesinde olduğu durumlarda ozonun üründeki etkinliğinin artacağı düşünülmektedir.

KA depolama uygulamasında nem miktarındaki azalma diğer uygulamalara göre en az oranda gerçekleşmiştir. Literatürde limon armuduna benzer bir meyve olan elmalarda yapılan KA depolama uygulamasında da benzer sonuçlara rastlanmıştır (Kuzucu ve Bayındır 2013; Onursal vd., 2015). Bu durum KA ortamında solunumun ve terlemenin daha yavaş olmasıyla açıklanabilir.

4.2.4. pH miktarı

Limon armuduna uygulanan 4 farklı depolama yöntemi boyunca pH değişimi Şekil 4.14'te, Çizelge 4.13'te ve bu değerlerin istatistiksel analizi Ek Çizelge 15'te verilmiştir.

Depolama boyunca bütün uygulamalarda pH değeri düzenli olarak azalmıştır. Azalmanın en çok görüldüğü uygulama kontrol grubunda gerçekleşmiştir (4.9'dan 3.4'e). 17 günlük depolama süresi boyunca istatistiksel olarak ayrı ayrı diğer uygulamalarla değerlendirildiğinde; ilk gün sonuçları bütün uygulamalar arasında önemli fark görülmemiştir ($p \geq 0.05$). Depolama boyunca istatistiksel olarak kontrol grubu diğer uygulamalarla ayrı ayrı değerlendirildiğinde istatistiksel fark önemli ($p \leq 0.05$) bulunmuştur.

Şekil 4.14. Limon armudu örneklerinde, kontrollü atmosfer, 1-MCP, ozon ve kontrol grubunun pH değişimi

Çizelge 4.13. Limon armudu örneklerindeki farklı uygulamaların zamana bağlı pH değerindeki değişimlerinin istatistiksel verileri

Zaman (gün)	Kontrol grubu	1250 ppm 1-MCP grubu	KA (azot uygulaması) grubu	Ozon grubu
0	4,88±0,01a	4,88±0,01a	4,88±0,01a	4,98±0,01a
3	4,63±0,06b	4,68±0,02b	4,81±0,02a	4,85±0,05a
5	4,43±0,03c	4,46±0,012b	4,77±0,01a	4,69±0,03a
7	4,32±0,011c	4,32±0,04c	4,73±0,09a	4,6±0,01b
9	4,1±0,2c	4,2±0,01c	4,69±0,01a	4,52±0,04b
11	3,93±0,3c	3,95±0,04c	4,65±0,014a	4,46±0,02b
13	3,85±0,01c	3,88±0,08c	4,59±0,02a	4,32±0,01b
15	3,73±0,014d	3,85±0,03c	4,55±0,01a	4,21±0,03b
17	3,69±0,4d	3,79±0,01c	4,49±0,12a	4±0,01b

*Aynı satırda farklı harfleri taşıyan ortalamalar 0.05 önem seviyesinde istatistiksel olarak birbirinden farklıdır.

1250 ppm 1-MCP uygulamasında limon armutlarında 17 ünlük depolama sonunda pH değeri 4.9'dan 3.7'ye düşmüştür. Kontrol grubuyla istatistiksel olarak değerlendirildiğinde aralarındaki fark; 5. güne kadar önemsiz ($p \geq 0.05$), diğer günlerde önemli ($p \leq 0.05$) bulunmuştur. 1-MCP uygulaması KA ve ozon

uygulamasıyla ayrı ayrı değerlendirildiğinde depolama boyunca fark değişkenlik gösterse depolama sonunda fark önemli ($p \leq 0.05$) bulunmuştur.

Ozon altında depolama yönteminde ise pH değeri 4.98'den 3.9'a 17 günde düşmüştür. Kontrol grubuyla kıyaslandığında; depolama boyunca fark önemli ($p \leq 0.05$) bulunmuştur.

KA uygulamasında 17 günde pH değeri 4.9'dan 4.4'e düşmüştür. İstatistiksel olarak kontrol grubuyla değerlendirildiğinde pH açısından aralarındaki fark; depolama boyunca önemli ($p \leq 0.05$) bulunmuştur.

Depolama sırasındaki pH değerindeki azalma, solunum sonucu ortaya çıkan karbondioksit gazının belirli bir süre sonunda depolanan gıdanın sıvı formuna geçmesi ve orada karbonik asit olarak birikmesi ile açıklanabilir. Kontrol grubunda hiçbir işlem uygulanmadan depolama yapıldığı için en fazla azalma bu uygulamada gözlemlenmiştir. Akbulut ve Özcan (2005), yaptıkları çalışmada pH değerlerinde depolama boyunca genel bir azalmanın meydana geldiğini bildirmişlerdir.

1-MCP uygulamasında pH değişimi kontrole kıyasla daha az oranda gerçekleşmiştir. Bu durum 1-MCP'nin solunumu yavaşlatmasıyla açıklanabilir. Armut ve elma çeşitlerinde yapılan 1-MCP uygulamalarında da çalışmamızda yapılan değerlere benzer sonuçlar elde edilmiştir (Fan vd., 1999; Kuzucu ve Aydın, 2014; Cheng vd., 2019).

KA uygulamasında pH değerinde en az değişim olmasının sebebi ortam gaz bileşiminin diğer uygulamalara göre yapısal parçalanma reaksiyonlarını ve solunumu daha iyi yavaşlatması olarak açıklanabilir.

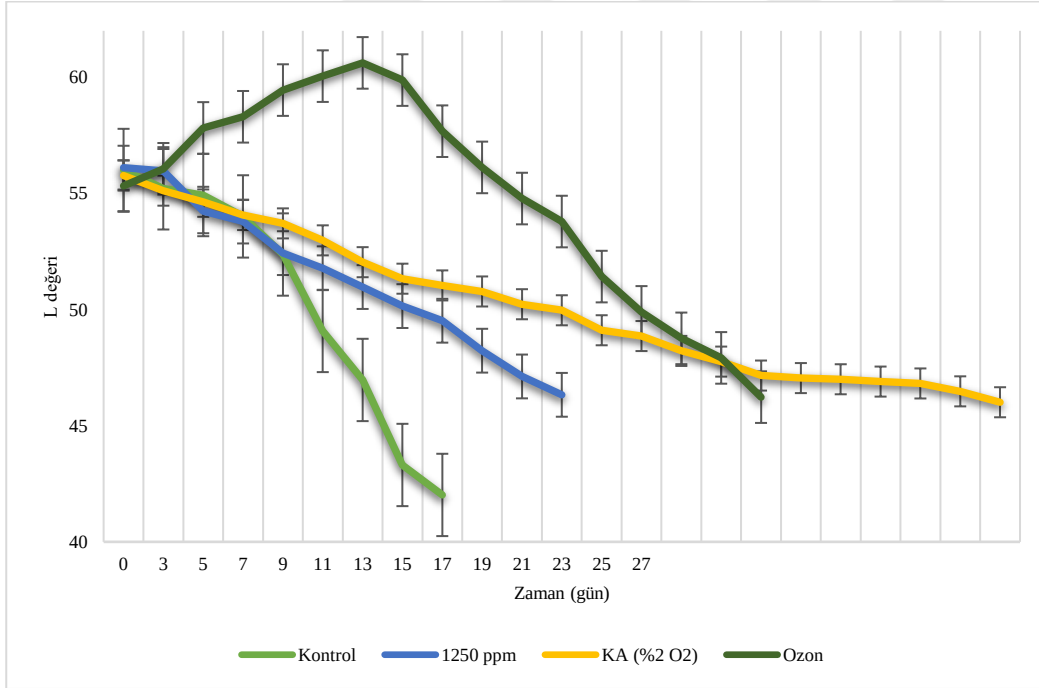
Ozon depolamada pH değerindeki değişimi inceleyecek yeterli sayıda çalışma bulunamamıştır. Ozon uygulamasında pH değeri depolama boyunca kontrol grubuna kıyasla daha az oranda değişmiştir. Koyuncu vd. (2005), farklı dozlarda ozon uygulamasına tabi tutulan 0900 Ziraat kiraz çeşidi meyvelerinin depolama süresince pH değerinde çalışmamızın sonuçlarına benzer olarak düzenli bir şekilde azalma gözlemlendiğini bildirmişlerdir. Ortam pH'sının depolama boyunca

azaldığı göz önüne alındığında ozonun etkinliği bu süre içinde artarak kontrol grubundan farklı olarak etkili olduğu düşünülmektedir.

4.2.5. Renk

Limon armudu örneklerinde depolama boyunca gerçekleşen L^* değişimi Şekil 4.15'te, Çizelge 4.14'te ve bu değerlere ait istatistiksel analizi Ek Çizelge 16'da verilmiştir.

Genel olarak depolama boyunca aydınlık değeri olarak ifade edilen L^* değerinde azalma gerçekleşmiştir. Kontrol grubunda L^* değerindeki azalma en fazla gerçekleşmiştir. Diğer uygulamalarla L^* değeri açısından istatistiksel olarak incelendiğinde; ilk 11 gün fark değişim gösterirken son 4 günde fark önemli ($p \leq 0.05$) bulunmuştur.

Şekil 4.15. Limon armudu örneklerinde, kontrollü atmosfer, 1-MCP, ozon ve kontrol grubunun L^* değerinin değişimi

Çizelge 4.14. Limon armudu örneklerindeki farklı uygulamaların zamana bağlı L* değerindeki değişimlerinin istatistiksel verileri

Zaman (gün)	Kontrol grubu	1250 ppm 1-MCP grubu	KA (azot uygulaması) grubu	Ozon grubu
0	56,01±1,03a	56,11±0,9a	55,77±0,99a	55,32±0,6a
3	55,22±1,09a	55,97±0,87a	55,12±0,86a	56,06±0,78a
5	54,93±1,5b	54,23±0,99b	54,64±0,77b	57,82±0,9a
7	54,01±0,99b	53,79±1,1b	54,07±1,07b	58,3±a1,02
9	52,37±1,04b	52,43±1b	53,71±1,1b	59,45±0,93a
11	49,08±1,03c	51,78±1,02b	52,98±0,67b	60,05±1,1a
13	46,97±1,08c	50,97±1,3b	52,04±0,9b	60,62±0,87a
15	43,31±1,1c	50,15±1,1b	51,33±1,1b	59,88±1,04a
17	42,02±0,98c	49,52±1,09b	51,04±1,3b	57,68±1a

* Aynı satırda farklı harfleri taşıyan ortalamalar 0.05 önem seviyesinde istatistiksel olarak birbirinden farklıdır.

1250 ppm konsantrasyonda 1-MCP uygulaması L* değeri üzerinde 17 günde 56.1 değerinden 49.5 değerine gelmiştir. Kontrol grubuyla 1-MCP L* değeri açısından istatistiksel olarak değerlendirildiğinde ilk 9 gün aralarındaki fark önemsizken ($p \geq 0.05$), sonraki günlerde fark önemli ($p \leq 0.05$) bulunmuştur. 1-MCP uygulamasıyla KA uygulaması arasındaki farklılık değerlendirildiğinde ise 17 günlük depolama süresi boyunca örnekler arasındaki farklılık önemsiz ($p \geq 0.05$) bulunmuştur.

Ozon uygulamasında ise armutlar ilk 15 günlük süreçte sararmaya başlamış ve bu süreçte L* değerinde artış gerçekleşmiştir. Ardından kahverengi lekelerin oluştuğu ve L* değerinin hızla düştüğü görülmüştür. 17 günlük depolama süresi boyunca L* değeri ilk 15 gün 55.3 değerinden 60.6'ya sonraki günlerde azalarak 57.7 değerine gelmiştir. Kontrol grubuyla L* değeri için istatistiksel değerlendirildiğinde aralarındaki fark ilk 3 gün önemsiz ($p \geq 0.05$), diğer depolama günlerinde ise önemli ($p \leq 0.05$) bulunmuştur.

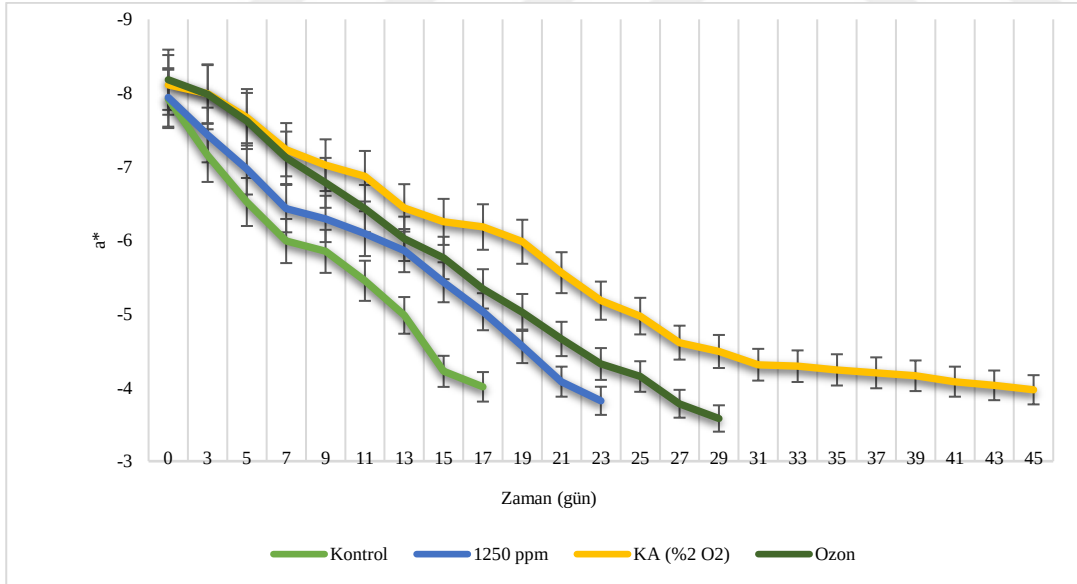
KA uygulamasında 17 günlük depolama boyunca L* değeri 55.8 değerinde 51 dğerine azalma göstermiştir. Kontrol grubuyla L* değeri için istatistiksel

değerlendirildiğinde aralarındaki fark ilk 9 gün önemsiz ($p \geq 0.05$), diğer depolama günlerinde ise önemli ($p \leq 0.05$) bulunmuştur. Ozon uygulamasıyla KA uygulaması kıyaslandığında ilk 3 hariç depolama boyunca fark önemli ($p \leq 0.05$) bulunmuştur.

Şekil 4.16'da limon armudunun depolama süresi boyunca $-a^*$ değerindeki değişimi, Çizelge 4.15'te ve Ek Çizelge 17'de bu değişime ait istatistik analiz sonucu verilmiştir.

Meyve örneklerinin yeşil (-a), kırmızı (+a) arasındaki renk değerlerindeki değişimi belirlemek amacıyla yapılan renk ölçümlerinde 4 farklı depolama uygulaması boyunca $-a^*$ değeri artmıştır.

Genel olarak değerlendirildiğinde en büyük artış kontrol grubunda gerçekleşmiştir (-7.9'dan -4.01'e). $-a^*$ değeri depolamanın ilk günü hariç diğer günlerde bütün uygulamalarla ayrı ayrı istatistiksel açıdan değerlendirildiğinde fark önemli bulunmuştur ($p \leq 0.05$).

Şekil 4.16. Limon armudu örneklerinde, kontrollü atmosfer, 1-MCP, ozon ve kontrol grubunun $-a^*$ değerinin değişimi

Çizelge 4.15. Limon armudu örneklerindeki farklı uygulamaların zamana bağlı -a* değerindeki değişimlerinin istatistiksel verileri

Zaman (gün)	Kontrol grubu	1250 ppm 1-MCP grubu	KA (azot uygulaması) grubu	Ozon grubu
0	-7,92±0,9a	-7,94±0,88a	-8,11±0,86a	-8,18±0,9a
3	-7,15±0,43a	-7,43±0,85b	-7,99±0,95c	-7,98±0,56c
5	-6,52±0,88a	-6,97±1,1b	-7,67±1,2c	-7,62±0,98c
7	-5,99±0,71a	-6,43±1,09b	-7,23±0,9c	-7,12±1c
9	-5,85±1a	-6,29±0,76b	-7,02±1d	-6,78±1,02c
11	-5,45±1,02a	-6,09±0,9b	-6,87±1,08d	-6,43±1,1c
13	-4,98±1,1a	-5,86±1,05b	-6,44±1,3c	-6,02±0,95b
15	-4,22±0,98a	-5,43±1,26b	-6,25±0,89d	-5,76±1,3c
17	-4,01±1,07a	-5,03±1,1b	-6,18±0,59d	-5,34±1,08c

*Aynı satırda farklı harfleri taşıyan ortalamalar 0.05 önem seviyesinde istatistiksel olarak birbirinden farklıdır.

-a* değeri 1-MCP uygulamasıyla 17 günlük depolama süresi boyunca -7.9'dan -5'e yükselmiştir. Kontrol grubu ile kıyaslandığında ilk gün dışında depolama süresi boyunca istatistiksel olarak fark önemli bulunmuştur ($p \leq 0.05$).

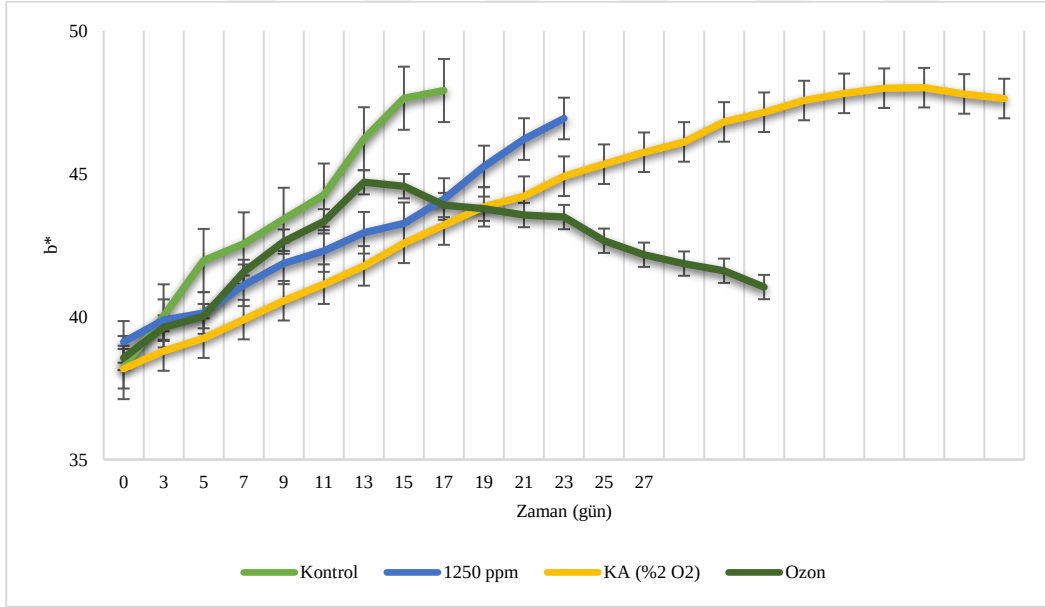
Ozon uygulamasıyla -a* değeri -8.2'den -5.3'e yükselmiştir. Kontrol grubu ile kıyaslandığında ilk gün dışında depolama süresi boyunca istatistiksel olarak fark önemli bulunmuştur ($p \leq 0.05$). KA uygulamasıyla istatistiksel açıdan değerlendirildiğinde ise ilk 7 gün fark önemsiz ($p \geq 0.05$), diğer depolama günlerinde fark önemli bulunmuştur ($p \leq 0.05$).

KA uygulamasında ise -a* değeri -8.1'den 6.2'ye yükselmiştir. Kontrol grubu ile kıyaslandığında ilk gün dışında depolama süresi boyunca istatistiksel olarak fark önemli bulunmuştur ($p \leq 0.05$). 1-MCP uygulamasıyla istatistiksel açıdan değerlendirildiğinde de ilk gün dışında depolama süresi boyunca istatistiksel olarak fark önemli bulunmuştur ($p \leq 0.05$).

Şekil 4.17’de ve Çizelge 4.16’da limon armudunun depolama süresi boyunca b^* değeriindeki değişimi ve Ek Çizelge 18’de bu değişime ait istatistik analiz sonucu verilmiştir.

b^* değeri örneklerdeki sarılık değerinin göstergesidir. Depolama boyunca limon armutları zamanla sararmış, b^* değeri artmış, ardından kahverengi lekelerin oluşumuyla bu değer artışı durmuş ve/veya azalma göstermiştir.

Genel olarak en büyük artış kontrol grubunda gerçekleşmiştir. Kontrol grubu diğer uygulamalarla ayrı ayrı istatistiksel olarak karşılaştırıldığında ilk 3 gün fark önemsiz ($p \geq 0.05$), ilerleyen günlerde ise önemli bulunmuştur ($p \leq 0.05$).

Çizelge 4.16. Limon armudu örneklerindeki farklı uygulamaların zamana bağlı b* değerindeki değişimlerinin istatistiksel verileri

Zaman (gün)	Kontrol grubu	1250 ppm 1-MCP grubu	KA (azot uygulaması) grubu	Ozon grubu
0	38,22±1,2b	39,12±1,1a	38,18±0,9b	38,56±1b
3	40,03±2a	39,88±0,9c	38,8±1b	39,62±1,2a,b
5	41,97±1,7a	40,13±1,1b	39,25±1,1c	40,02±0,9b
7	42,55±1,2a	41,1±1,07c	39,9±0,99d	41,57±1,09b
9	43,41±1,5a	41,87±1,4c	40,56±1,3d	42,63±1,2b
11	44,26±0,9a	42,3±2c	41,14±1,09d	43,34±1,06b
13	46,23±1,5a	42,94±1,7c	41,78±1,4d	44,71±1,3b
15	47,65±1a	43,27±1,5c	42,57±1,23d	44,57±1,5b
17	47,92±1,8a	44,12±1,2b	43,21±1,54c	43,91±2b

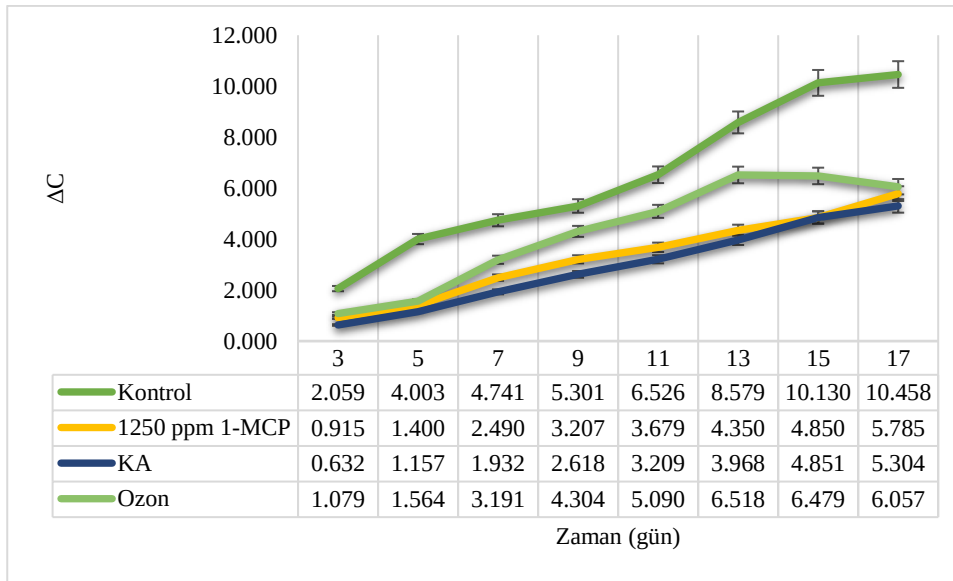
* Aynı satırda farklı harfleri taşıyan ortalamalar 0.05 önem seviyesinde istatistiksel olarak birbirinden farklıdır.

1-MCP uygulamasında ise b* değeri 39.1'den 44.1'e yükselmiştir. Kontrol grubu ile kıyaslandığında depolama süresi boyunca fark değişkenlik gösterse de depolamanın son günü istatistiksel olarak fark önemli bulunmuştur ($p \leq 0.05$).

Ozon uygulamasında ise b* değerindeki artış 17 günlük depolama süresi boyunca 38.6 değerinden 43.9 değerine yükselmiştir. Kontrol grubu ile karşılaştırıldığında ilk gün dışında 17 günlük depolama süresi için istatistiksel olarak fark önemli bulunmuştur ($p \leq 0.05$). KA uygulamasıyla istatistiksel açıdan değerlendirildiğinde de, ilk gün dışında depolama süresi boyunca istatistiksel olarak fark önemli bulunmuştur ($p \leq 0.05$).

KA uygulamasında ise b* değerindeki artış 17 günlük depolama süresi boyunca 38.2 değerinden 43.2 değerine yükselmiştir. Kontrol grubu ile kıyaslandığında ilk gün dışında depolama süresi boyunca istatistiksel olarak fark önemli bulunmuştur ($p \leq 0.05$).

Şekil 4.18’de limon armudu örneklerinde depolama boyunca gerçekleşen ΔC değerlerinin değişimi ve bu değerlere ait istatistiksel analizi Ek Çizelge 19’da verilmiştir. ΔC değeri depolama boyunca genel olarak artış göstermiştir. En büyük değişim kontrol grubunda görülmüştür. 2.059’dan 17.024’e yükselmiştir. İstatistiksel olarak tek tek diğer uygulamalarla değerlendirildiğinde fark değişim göstermiştir.

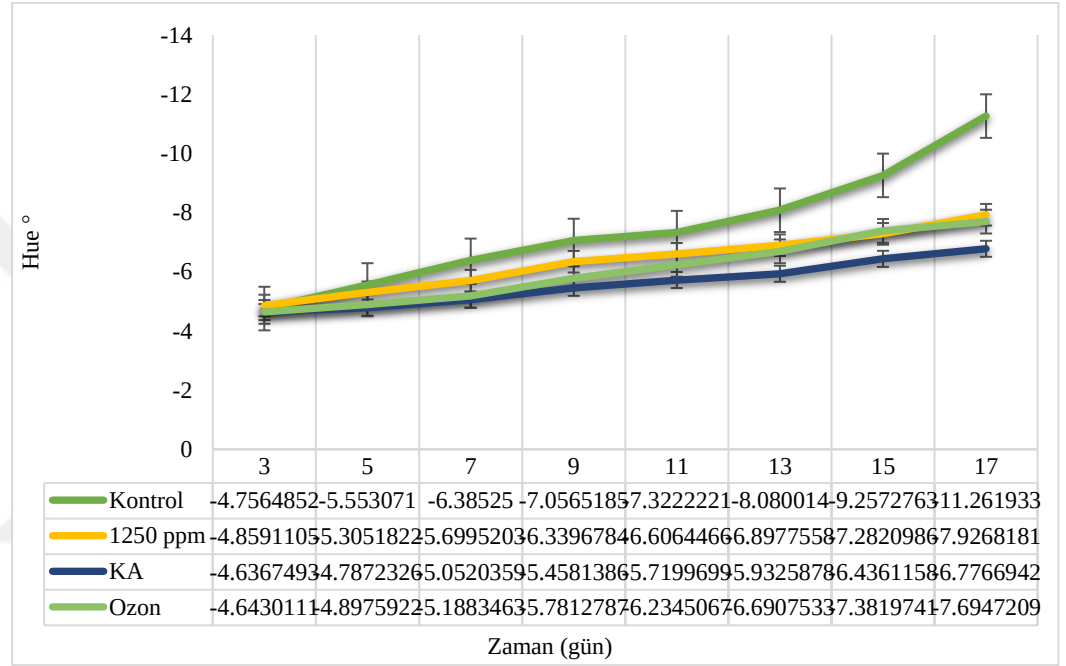
Şekil 4.18. Limon armudu örneklerinde, kontrollü atmosfer, 1-MCP, ozon ve kontrol grubunun ΔC değerinin değişimi

1250 ppm 1-MCP uygulamasında ΔC değeri 0.951’den 8.272’ye yükselmiştir. Kontrol grubu ile kıyaslandığında 3. ve 5. gün dışında depolama süresi boyunca istatistiksel olarak fark önemli bulunmuştur ($p \leq 0.05$).

Ozon uygulamasında ise ΔC değeri 1.079’dan 5.847’ye yükselmiştir. Kontrol grubu ile kıyaslandığında depolama boyunca değişkenlik gösterse de depolama sonunda istatistiksel olarak fark önemli bulunmuştur ($p \leq 0.05$).

KA uygulamasında ΔC değeri depolama boyunca 0.632’den 6.839’a yükselmiştir. Kontrol grubu ile kıyaslandığında ilk gün dışında depolama süresi boyunca istatistiksel olarak fark önemli bulunmuştur ($p \leq 0.05$).

Şekil 4.19'da limon armudu örneklerinde depolama boyunca gerçekleşen Hue° açısı değerlerinin değişimi ve bu değerlere ait istatistiksel analizi Ek Çizelge 20'de verilmiştir. Hue° açısı değeri depolama boyunca genel olarak azalma göstermiştir. En büyük değişim kontrol grubunda görülmüştür. 39.03'ten 48.08'e azalmıştır. İstatistiksel olarak ayrı ayrı diğer uygulamalarla değerlendirildiğinde fark değişim göstermiştir.

Şekil 4.19. Limon armudu örneklerinde, kontrollü atmosfer, 1-MCP, ozon ve kontrol grubunun Hue° değerinin değişimi

1250 ppm 1-MCP uygulamasında Hue° -4.85'ten -7.92'ye düşmüştür. Kontrol grubu ile kıyaslandığında ilk gün dışında depolama süresi boyunca istatistiksel olarak fark önemli bulunmuştur ($p \leq 0.05$).

Ozon uygulamasında ise 17 günlük depolama süresi boyunca Hue° -4.64'ten -7.69'a düşmüştür. Kontrol grubu ile kıyaslandığında ilk gün dışında depolama süresi boyunca istatistiksel olarak fark önemli bulunmuştur ($p \leq 0.05$).

17 günlük depolama süresi boyunca KA uygulamasında Hue° -4.63'ten -6.77'ye düşmüştür. Kontrol grubu ile kıyaslandığında ilk gün dışında depolama

süresi boyunca istatistiksel olarak fark önemli bulunmuştur ($p \leq 0.05$). KA uygulamasıyla ozon uygulaması istatistiksel olarak Hue° açısı için değerlendirildiğinde depolama süresi boyunca fark değişkenlik gösterse de depolama sonunda fark önemsiz bulunmuştur ($p \geq 0.05$).

Kontrol grubundaki örneklerde zamanla kahverengi lekelerin görülmesiyle ve yüzeyin nem kaybından dolayı büzüşerek koyulaşmasıyla parlak renk değerleri olumsuz yönde değişmiştir.

1-MCP atmosferde depolama limon armutlarında L* değerindeki artışın kontrole kıyasla yavaş olmasını sağlamıştır. Korla Xiang armutlarında yapılan çalışmada da 1-MCP uygulamasıyla L* değerinin artışının inhibe edildiği görülmüştür (Jia vd., 2019).

Ozon atmosferde depolama yönteminde kahverengi lekelerin oluşumu diğer depolama yöntemlerine göre daha hızlı olmuştur. Bunun yanında ozon atmosferde limon armudunun yeşil rengini kaybettiği de gözlemlenmiştir. Bunun sebebini ozon ve enzim aktivitesiyle renk pigmentlerinin parçalanmasına bağlı olduğu düşünülmektedir. Şeftali, havuç ve domateslere (Tetik vd., 2006), sarı-turuncu renklerini veren karotenoid miktarlarında ozon uygulaması sonucu azalma gözlemlendiği ve bu ürünlerde renk açılması olduğu belirtilmiştir. Ancak Tzortzakakis vd. (2007); ozon uygulaması yapılan domateslerde likopen ve karotenoid miktarının arttığını belirtmiş ve bu artışı ozonun yarattığı oksidatif strese bağlı olarak meyvenin savunma mekanizmasının tetiklenmesinden kaynaklanabileceğini bildirmiştir.

KA koşullarında meyve kabuğu rengindeki değişmelerin NA koşullarına göre çok daha yavaş olduğu belirtilmektedir (Goffings ve Herregods 1995). KA depolama yöntemiyle renk değerleri en iyi şekilde korunmuştur. Nem kaybının da az olduğu depolama yönteminde yüzeyde buruşma çok düşük seviyelerde olduğu için parlaklık daha uzun süre muhafaza edilmiştir. Armut, elma, erik gibi meyvelerde yapılan KA depolama yöntemlerinde de benzer sonuçların elde edildiği çalışmalar literatürde yer almaktadır (Batu, 1997; Onursal, 2015).

Genel olarak renk değerlerindeki değişim incelendiğinde limon armudu örneklerinin renk değerlerindeki değişim, Çizelge 4.19’da verilmiştir. 17 günlük depolama süresi sonunda en yüksek L^* değeri ozon grubuna ait iken en yüksek Hue° değeri KA grubuna ait olduğu görülmüştür. $-a^*$, b^* ve ΔC değerleri en az değişim gösteren örneğin KA uygulamasıyla depolanan örnekler olduğu tespit edilmiştir ($p \leq 0,05$). b^* , ΔC değerlerinin, depolama uygulamaların tamamında arttığı görülmektedir. Bunlarla birlikte bütün uygulamalarda Hue* değerinin azalmasıyla birlikte koyu rengin de azaldığı, artan ΔC değeri ile ise rengin yeşilden sarıya dönerek daha canlı hale geldiği söylenebilmektedir.

Çizelge 4.19. Limon armudu örneklerinde kontrollü atmosfer, 1-MCP, ozon ve kontrol grubunun renk değerinin değişimi

	Kontrol grubu	1250 ppm 1-MCP grubu	KA grubu	Ozon grubu
	17.gün	17.gün	17.gün	17.gün
L^*	42±1.09d	49.5±0.9c	51±0.7b	57.7±0.5a
a^*	-4.01±0.5a	-5.03±0.6b	-6.2±1.1d	-5.3±1.02c
b^*	47.9±0.5a	44.1±1.1b	43.2±0.3c	43.9±0.9b
ΔE	21.41±0.3a	10.83±0.8b	7,92±0.8c	6,70±1.1d
ΔC	17.024±1.01c	8.272±1.03a	6.839±0.3a	5.847±0.8b
Hue°	-11.26±0.9d	-7.92±0.7c	-6.77±0.1a	-7.69±0.4b

*Farklı harfleri taşıyan ortalamalar 0.05 önem seviyesinde istatistiksel olarak birbirinden farklıdır.

Limon armudu örnekleri ozon uygulaması dışındaki bütün uygulamalarda depolama boyunca aydınlık değerlerini kaybetmiş, $-a^*$ ve b^* değerleri artmıştır. Ozon uygulamasında L^* değerinin depolama süresinin ilk 17 gününde artmasının sebebi armut meyvelerinde sararmaya neden olmasıyla açıklanabilir. ΔE ve ΔC değerleri incelendiğinde en fazla renk değişimi kontrol grubunda olurken en az değişim Ozon uygulamasında olmuştur. 17. günün ΔE ve ΔC değerleri dikkate alındığında KA uygulamasının renk değerlerinde taze ürüne göre en az değişim göstererek limon armutlarının rengini depolama boyunca korugunu göstermektedir.

4.3. Duyusal Değerlendirme Sonuçları

4.3.1. Marul örnekleri için duyusal değerlendirme sonuçları

Şekil 4.20, 4.21, 4.22, 4.23 ve 4.24’da marulun beş farklı depolama uygulamasında (kontrol, 625 ppm 1-MCP, 1250 ppm 1-MCP, KA ve ozon), depolama boyunca her 5’er günde bir fotoğrafları çekilmiş ve duyusal olarak değerlendirilmiştir. Marulun raf ömrünü Zhou vd. (2004), “marulun görünümünü tüketicinin kabul edeceği şekilde sürdürdüğü süre” olarak tanımlamıştır.

Çekilen fotoğraflarda da görüldüğü gibi kontrol ve 625 ppm konsantrasyondaki 1-MCP uygulamasında 10. günden itibaren tüketicinin tüketmeyi istemeyeceği hale geldiği görülmektedir. 1250 ppm konsantrasyondaki 1-MCP uygulamasında ise renk ve görünüş tüketilebilir seviyede olduğu görülse de dokusal olarak tüketilemez hale gelmiştir.

Şekil 4.20. Kontrol grubu marul örnekleri

Şekil 4.21. 625 ppm konsantrasyonda 1-MCP uygulanmış marul örnekleri

Şekil 4.22. 1250 ppm konsantrasyonda 1-MCP uygulanmış marul örnekleri

Şekil 4.23. KA depolanmış marul örnekleri

Şekil 4.24. Ozon uygulaması yapılmış marul örnekleri

Çizelge 4.17 ve Çizelge 4.18’de marul örneklerine yapılan duyusal değerlendirme sonuçları verilmiştir. Buzdolabında 5 farklı uygulamayla muhafaza edilen marul örneklerine yapılan duyusal değerlendirmesinde depolama başlangıcında ve 1. hafta panelistlerin doku sertliğini değerlendirmesi sonucu bütün gruplar aynı puanı almıştır. Kontrol grubu ve 625 ppm 1-MCP uygulaması yapılan örnekler panelistlerden en düşük puanı alarak doku açısından en yumuşak örnek

olarak saptanmıştır. 4 hafta boyunca duyusal değerlendirmede sertlik açısından KA grubunun daha tercih edilir olduğu görülmüştür.

Çizelge 4.17. Farklı depolama uygulamaları yapılan marulların depolama boyunca sertliklerinde meydana gelen değişimler (puan)

	0.gün	1.hafta	2.hafta	3.hafta	4.hafta	Ortalama
Kontrol	40	40	28	20	-	32 ^a
625ppm 1-MCP	40	40	28	20	-	32 ^a
1250ppm 1-MCP	40	40	32	28	24	32.8 ^b
Ozon	40	40	32	28	24	32.8 ^b
Azot	40	40	36	32	32	35.2 ^c

*Farklı harfleri taşıyan ortalamalar 0.05 önem seviyesinde istatistiksel olarak birbirinden farklıdır.

Buzdolabında 5 farklı uygulamayla muhafaza edilen marul örneklerine yapılan tercih değerlendirmesinde ise; depolama başlangıcında ve 1. hafta panelistlerin doku sertliğini değerlendirmesi sonucu kontrol grubu bütün gruplar aynı puanı almıştır. Kontrol grubu ve 625 ppm 1-MCP uygulaması yapılan örnekler panelistlerden en düşük puanı alarak en az tercih edilen örnek olarak saptanmıştır. 4 hafta boyunca duyusal değerlendirmede tercih edilebilirlik açısından KA grubunun daha fazla puan aldığı görülmüştür.

Çizelge 4.18. Farklı depolama uygulamaları yapılan marulların depolama boyunca genel tercih edilebilirliklerinde meydana gelen değişimler (puan)

	0.gün	1.hafta	2.hafta	3.hafta	4.hafta	Ortalama
Kontrol	20	20	16	12	-	17 ^a
625ppm 1-MCP	20	20	16	12	-	17 ^a
1250 ppm 1-MCP	20	20	20	16	12	17.6 ^b
Ozon	20	20	20	16	12	17.6 ^b
Azot	20	20	20	20	16	19.2 ^c

*Farklı harfleri taşıyan ortalamalar 0.05 önem seviyesinde istatistiksel olarak birbirinden farklıdır.

4.3.2 Limon armudu örnekleri için duyuşal değerdendirme sonuçları

Şekil 4.25, 4.26, 4.27 ve 4.28’da limon armudunun dört farklı depolama uygulamasında (kontrol grubu, 1250 ppm 1-MCP grubu, KA), depolama boyunca yaklaşık her hafta bir fotoğrafları çekilmiş ve duyuşal olarak değerdendirilmiştir. Duyuşal analizleri ise 6 hafta boyunca 12 gün arayla yapılmıştır.

Şekil 4.25. kontrol limon armudu

Şekil 4.26. 1-MCP limon armudu

Şekil 4.27. KA limon armudu

Şekil 4.28. Ozon uygulamasında depolanmış limon armudu

Çizelge 4.19 ve Çizelge 4.20’de limon armudu örneklerine yapılan duyuşal değerdendirme sonuçları verilmiştir. Buzdolabında 4 farklı uygulamayla muhafaza edilen limon armudu örneklerine yapılan duyuşal değerdendirmesinde depolama başlangıcında panelistlerin doku sertliğini değerdendirmesi sonucu bütün gruplar aynı puanı almıştır. Kontrol grubu örnekleri panelistlerden en düşük puanı alarak doku açısından en yumuşak örnek olarak saptanmıştır. 1250 ppm 1-MCP uygulamasıyla ozon uygulaması arasında sertlik açısından duyuşal değerdendirmede depolama boyunca farklılık görölmemiştir. 4 hafta boyunca duyuşal değerdendirmede sertlik açısından KA grubu en yüksek puanı alarak daha tercih edilir olduğu görölümüştür.

Çizelge 4.19. Farklı depolama uygulamaları yapılan limon armutlarının depolama boyunca sertliklerinde meydana gelen değışimler (puan)

	0.gün	1.hafta	3.hafta	5.hafta	6.hafta	Ortalama
Kontrol	40	28	24	20	-	28 ^{a*}
1250ppm 1-MCP	40	32	28	28	24	30.4 ^b
Ozon	40	32	28	28	24	30.4 ^b
KA	40	36	36	32	28	34.4 ^c

*Farklı harfleri taşıyan ortalamalar 0.05 önem seviyesinde istatistiksel olarak birbirinden farklıdır.

Buzdolabında 5 farklı uygulamayla muhafaza edilen limon armudu örneklerine yapılan tercih değerdendirmesinde ise; depolama başlangıcında panelistlerin tercih değerdendirmesi sonucu bütün gruplar aynı puanı almıştır. Kontrol grubu örnekleri depolama sonunda panelistlerden en düşük puanı alarak en

az tercih edilen örnek olarak saptanmıştır. 4 hafta boyunca duyusal değerlendirmede tercih edilebilirlik açısından 1250 ppm 1-MCP uygulamasıyla ozon uygulaması arasında fark görülmemiştir. KA grubunun depolama boyunca diğer gruplardan daha fazla puan alarak panelistler tarafından daha çok tercih edildiği görülmüştür.

Çizelge 4.20. Farklı depolama uygulamaları yapılan limon armutlarının depolama boyunca genel tercih edilebilirliklerinde meydana gelen değişimler (puan)

	0.gün	1.hafta	3.hafta	5.hafta	6.hafta	<i>Ortalama</i>
Kontrol	20	16	12	8	-	<i>14^{a*}</i>
1250 ppm 1-MCP	20	20	16	12	12	<i>16^b</i>
Ozon	20	20	16	12	12	<i>16^b</i>
KA	20	20	20	16	16	<i>18.4^c</i>

*Farklı harfleri taşıyan ortalamalar 0.05 önem seviyesinde istatistiksel olarak birbirinden farklıdır.

5. SONUÇ ve ÖNERİLER

Ev tipi buzdolaplarında depolanan meyve ve sebzeler için raf ömrünü ürünün kalitesini de koruyarak uzatmak amacıyla, farklı depolama yöntemlerinin uygulandığı bu çalışmada elde edilen sonuçlar ve öneriler aşağıda özetlenmiştir.

Çalışmada kontrollü atmosferde depolama, 1-MCP gaz uygulaması ve ozon gazı altında depolama yöntemleri kullanılmıştır. Uygulama yöntemlerine ve uygulama parametrelerine literatür araştırması sonucu karar verilmiştir. Yapılan analizler (nem miktarı, ağırlık kaybı, SÇKM, pH, renk ve klorofil miktarı) genel kalite kriterlerini değerlendirme amaçlı olup çalışmadaki ürünlere bağlı spesifik analizlere yer verilmemiştir.

Örnekler hiçbir ön işlem yapılmadan (yıkama, ayıklama, kesme vb.) KA ve Ozon uygulaması için doğrudan, 1-MCP uygulamalarında ise uygulama yapıldıktan sonra buzdolabı sebzeliğine alınarak depolama işlemi yapılmıştır.

Uygulamalar sonunda ağırlık kaybı oranları depolama süreleri de göz önüne alınıp değerlendirildiğinde her iki üründe de en iyi sonucun KA depolama yönteminde gerçekleştiği görülmüştür. Marulda; kontrol grubunda 15. günde %8.7, 625 ppm 1-MCP uygulamasında 15. günde %5.96 iken, 1250 ppm 1-MCP uygulamasında ağırlık kaybı 21. günde %3.61 kadar olmuştur. Ozon altında depolama, 25 günlük depolama sonunda ağırlık kaybı %2.5'te kalmıştır. KA depolama yönteminde ise 30 günlük depolama süresi boyunca %2.21 oranında ağırlık kaybı gerçekleştirmiştir.

Limon armudunda; kontrol grubunda 17 günlük depolama boyunca gerçekleşen % ağırlık kaybı değişimi %5.71 kadar olmuştur. 1250 ppm 1-MCP uygulamasında 23 günde %1.93, KA depolama yönteminde ise bu kayıp 45 günde %2.43 seviyelerinde gerçekleşmiştir. Ozon gazı altında depolamada işleminde % ağırlık kaybı değişimi %2.44 seviyesine 33 günde ulaşmıştır. Depolama işleminde

ağırlık kaybı ile nem miktarındaki azalma arasında doğrudan bir ilişki olduğu için nem miktarındaki azalma oranı ağırlık kaybı ile orantılı olarak değişmiştir. Bu kalite parametresinde de marul ve limon armudu için en iyi depolama yöntemi en az değişimin olduğu uygulama olan KA uygulaması olmuştur.

Nem kaybına ve yapıdaki şekerlerin parçalanmasına bağlı olarak SÇKM değeri marul ve limon armuduna uygulanan bütün depolama yöntemlerinde belirli oranlarda artış göstermiştir. Depolama süresi dikkate alındığında her iki ürün için de en iyi depolama uygulamasının KA uygulaması olduğu görülmüştür.

Marul için SÇKM değişimi, kontrol grubunda 15 günde %19, 625 ppm 1-MCP uygulamasında 15 günde %12,9 iken, 1250 ppm 1-MCP uygulamasında ise 21 günde %18.56 oranında artışla gerçekleşmiştir. Ozon altında depolama, 25 günlük depolama sonunda SÇKM artışı başlangıç değerinden %14.66 oranında artmıştır. KA depolama yönteminde ise 30 günlük depolama süresi boyunca SÇKM başlangıç değerinden %13.81 oranında artış gerçekleşmiştir.

Limon armutlarında SÇKM değişimi en fazla kontrol grubunda gerçekleşmiştir. En az değişim ise KA uygulamasında görülmüştür.

Raf ömrü uzunluğu açısından da önemli bir parametre olan pH değerlerine bakıldığında marul için en uzun sürede en düşük pH değişimi KA depolama uygulamasında olduğu görülmüştür ve bu durum daha uzun raf ömrü için avantaj sağlamaktadır. En düşük pH değeri değişimi açısından KA depolama uygulamasına en yakın yöntem 1250 ppm'lik 1-MCP uygulaması olmuştur. En yüksek pH değeri değişimi ise kontrol grubunda gerçekleşmiştir.

Limon armudunun pH değişimi değerlendirildiğinde ise marulla yapılan çalışmaya benzer olarak en az değişim KA depolama uygulamasında, en çok değişim ise yine kontrol grubunda olmuştur.

Taze ürünlerde tüketici için en önemli kalite kriteri ilk etapta ürünlerin dış görüntüsüdür. Bu nedenle çalışmamızda depolama boyunca örneklerdeki renk değişimleri Hunter Lab renk cihazı yardımıyla sayısal olarak hesaplanmıştır.

Parlaklığın göstergesi olan L^* değeri her iki üründe de KA uygulamasında depolama sonunda en az düşüş gösteren grup olarak diğer uygulamalara göre başlangıç değerine daha yakın kalmış ve renk en iyi şekilde korunmuştur. Marul örneklerinde; 1-MCP uygulamaları değerlendirildiğinde, 625 ppm konsantrasyondaki (%10.56) uygulamanın kontrole (%11.65) yakın yüzdede azaldığı görülmektedir. 1250 ppm konsantrasyonunda ise bu azalma %6.6 seviyesinde 21 günde gerçekleşmiştir. 1-MCP konsantrasyonu arttıkça L^* değerindeki azalma daha yavaş gerçekleştiği görülmektedir. KA depolamada L^* değerinde 30 günde %7.78'lik azalma gerçekleşmiştir. Ozon uygulamasında ise L^* değeri 13. günden itibaren yaprak uçlarında kararmanın başlamasına neden olmuştur ve toplamda 25 günde %13.97 seviyesinde azalma göstererek kontrol grubundan daha yüksek oranda azalma göstermiştir.

Marul örneklerinde; 1-MCP uygulamasının 625 ppm konsantrasyonu a^* değerinde tutarlı bir etki göstermemiştir. Depolama boyunca bu uygulamada a^* değerinde dalgalanmalar olmuştur. 1250 ppm konsantrasyondaki uygulamasında ise %20.58'lik, KA depolama yönteminde %16.66'lık artış gerçekleşmiştir. Ozon uygulamasında ise a^* değeri diğer bütün uygulamalar ve kontrole kıyasla daha hızlı bir şekilde artış göstermiştir. Öyle ki 25 günlük depolama süresinde %27.68 oranında a^* değerinde artışa sebep olmuştur. Yani yeşil renk canlılığını kaybederek yapraklar matlaşmıştır, koyulaşmıştır.

Marul örnekleri için b^* değerindeki en büyük değişim kontrol grubunun (%13.16) da önüne geçerek 625 ppm'lik konsantrasyonla (%24.76) 1-MCP uygulamasında görülmüştür. Genel olarak renk analiz sonuçları

değerlendirildiğinde 625 ppm'lik 1-MCP uygulamasının marullarda renk değerleri üzerine olumlu etkisinin olmamasının yanında olumsuz etki ettiği görülmüştür. b^* değerinde en az değişim ise KA depolama yönteminde (%11.85) gerçekleşmiştir.

Marul örneklerinde depolama boyunca genel olarak renk değişimi ΔE ve ΔC değerleri dikkate alındığında en az KA uygulamasında gerçekleşmiştir. Bu uygulamada depolama sonunda marulların rengi taze ürüne (referans) en yakın değerde kaldığı görülmüştür.

Marul örneklerinin klorofil sonuçları incelendiğinde ise en büyük değişimin 625 ppm 1-MCP gurubunda meydana geldiği görülmüştür. KA depolama yöntemiyle 1250 ppm 1-MCP uygulaması arasında istatistiksel olarak fark görülmezken marul örneklerinin klorofil içeriği, diğer yöntemlere göre istatistiksel olarak farklı bulunmuştur.

Limon armutlarında ise, ozon uygulamasında örnekler ilk 15 günlük süreçte sararmaya başlamış, ardından kahverengi lekelerin oluştuğu ve L^* değerinin hızla düştüğü görülmüştür. ozon uygulamasının ürün parlaklığında olumsuz etki gösterdiği çalışma sonunda görülmüştür. En yavaş düşüş seyreden uygulamanın KA depolama olduğu görülmüştür. Diğer uygulamalara kıyasla nem kaybının da az olduğu bu yöntemde yüzeyde buruşma çok düşük seviyelerde olduğu için parlaklık daha uzun süre muhafaza edilmiştir.

Limon armutlarında ise; 4 farklı depolama boyunca zamanla kahverengi lekelerin görülmesiyle ve yüzeyin nem kaybından dolayı büzüşerek koyulaşmasıyla parlak yeşil renk kaybolmuştur. Bu nedenle a^* değeri bütün uygulamalarda zamanla artmıştır. Ozon uygulamasının a^* değerin üzerinde etkili olmadığı, kontrolle aynı seyrettiği görülmüştür. 1250 ppm konsantrasyondaki 1-MCP uygulamasıyla ve KA depolamayla yaklaşık olarak aynı a^* değerine sırasıyla 23 ve 45 günde ulaşılmıştır. Depolama sürelerine bakıldığında ise iki üründe de a^* değerinin en iyi korunduğu yöntem KA depolama olmuştur.

Limon armutlarında b^* değeri depolama boyunca kontrol ve ozon grubunda sararmaya bağlı olarak hızla artarken, 1-MCP ve KA depolamada daha yavaş artış göstermiştir. Ozon depolamada sararma hızlı gerçekleştikten sonra yüzeyde kahverengi lekelerin oluşumuna bağlı olarak grafikte kırılma yaşanmış ve b^* değerinde hızla düşüş gözlenmiştir.

Limon armutlarında rengin yeşilden sarıya dönmesi olgunlaşmadan bozulmaya geçişin göstergesidir. Bu örneklerde Ozon uygulamasıyla renk hızla sararmış ardından kahverengi lekelerin oluşumuyla L^* değeri hızla azalmıştır. 17 günlük depolama süresinde yapılan istatistiksel değerlendirmede ozon uygulamasının diğer uygulamalardan renk değerlerinin korunması üzerinde daha etkili olduğu görülse de kontrol grubundan bağımsız olarak devam eden depolama süresinde ürünün renk değerlerindeki değişim artmıştır. Limon armudu örneklerinde kontrol grubunda bağımsız olarak devam eden depolama süresinde renk değişimi en az KA uygulamasında gerçekleşmiştir. Bu uygulamada depolama sonunda limon armutlarının rengi taze ürüne (referans) en yakın değerde kaldığı görülmüştür.

Duyusal değerlendirme sertlik, renk ve tercih sıralamaları yapılmıştır. Sıralama sonucu, panelistlerin beğenileri doğrultusunda en yüksek puan alarak her iki üründe de KA depolama yönteminin tercih edildiğini göstermiştir.

Çalışmada, diğer uygulamalara kıyasla azot gazı ile oksijen oranı azaltılarak kontrollü atmosfer yaratılan sebzeliklerde depolamanın, gerçekleştirilen denemeler sonucunda depolanacak meyve ve sebzelerin tazeliğini daha uzun süre muhafaza ederek raf ömrünün uzatabileceği sonucuna varılmıştır. KA depolama uygulaması ile hem limon armudunda hem de marulda nem miktarındaki, dolayısıyla ağırlıkta gerçekleşen kayıp diğer yöntemlere göre önemli ölçüde düşük oranda gerçekleşmiştir. Buna bağlı olarak da meyve ve sebzelerin yüzeyinde buruşma ve pörsüme oluşması geciktirilerek renk değerlerinin ve görsel kalitenin uzun süre korunması sağlanmıştır. Böylece tüketicinin öncelikli olarak değerlendirmeye aldığı dış görünüş özellikleri daha uzun süre korunmuş olmaktadır. Yine KA depolama ile solunumu yavaşlatıp yapıdaki bileşenlerin parçalanmasını geciktirerek SÇKM değerleri üzerine de olumlu etkilerinin olduğu görülmüştür.

Tez kapsamında yapılan analizler sonucunda; azot beslemesiyle oluşturulan KA ortamında depolamanın, normal buzdolabı koşullarında depolamaya göre marul örneklerinin depolama süresini 1 haftadan 1 aya, limon armutlarının depolama süresini ise 2 haftadan 6 haftaya çıkardığı görülmüştür.

Çalışmada denemeler buzdolabı sebzeliklerinde gerçekleştirilmiştir. Herhangi bir nemlendirme sistemi kurulmadan sadece ortam nemini sabit tutmak için amonyum sülfat tuzu kullanılarak gerçekleştirilen denemelerde ortam nemi %55 olacak şekilde ayarlanmıştır. Sebzelik bölmesinin bağıl nem oranının daha da yükseltilerek %90 seviyesine getirilmesiyle nem ve ağırlık kaybının azaltılabileceği kalite parametrelerinde gerçekleşen kayıpların azaltılarak ürün kalitesinin de artacağı, düşünülmektedir. Bunun yanında nem kaybına bağlı olan ve yüzeyde gerçekleşen deformasyonların önüne geçilerek ürünlerin görsel kalitesini koruyarak da uzun süre tercih edilebilir olmasını sağlayacağı ön görülmektedir. Çalışmada kullanılan yöntemler dışında da ev tipi buzdolabı sebzelik bölümleri için farklı yöntemler denenmelidir. Meyve sebzelerin ön soğutmasını hızla yapabilecek ekipmanlarında da buzdolabı depolama sistemlerine ilave edilmesi raf ömrüne etkili olabileceği düşünülmektedir.

KAYNAKLAR DİZİNİ

- A.O.A.C. 1990. In Helrich K. (Ed.), *Official methods of analysis*. (15th ed.). Arlington, VA, USA.
- Achen, M., Yousef A.E., 2001. Efficacy of ozone against E. coli O157:H7 on apples, *Int. Journal of Food Science and Technology*, 66 (9), 1380-1384.
- Akbulut, M., Özcan, M., 2005, 0900 Ziraat kiraz çeşidinde hasat sonrası farklı ambalaj uygulamalarının ürün ve kalite kayıpları üzerine etkilerinin araştırılması. III. Bahçe Ürünlerinde Muhafaza ve Pazarlama Sempozyumu, 6-9 Eylül, Hatay, s. 180-187.
- Altug, T., ve Elmaci, Y., 2005. *Sensory evaluation in foods*. Meta Publication, Izmir.
- AOAC, 1995. *Official Methods of Analysis*, vol. 4 (16th ed.), Association of Official Analytical Chemists, Arlington, VA (1984) pp. 1-45
- Atlas, O., ve Sümer, A., 2016. Topraksız Ortamda Yetiştirilen Marul Bitkisinin Gelişimi Üzerine Farklı Saksı Tiplerinin Etkileri. ÇOMÜ Ziraat Fakültesi Dergisi, 43.
- Badiani M., Fuhrer J, Paolacci A. R., Giovannozzi S. G., 1996. Deriving Critical Levels of Ozone Effects on Peach Trees (*Prunus persica* L. Batsch) Grown in Open Top Chambers in Central Italy. *Fresenius Environmental Bulletin*, 5: 594-603.
- Bakoğlu, N., ve Güneş, N., T., 2014. Ankara’ Armudunda 1-Metilsiklopropen’in Bazı Derim Sonrası Kalite Parametrelerine Etkisi. VI. Bahçe Ürünlerinde Muhafaza Ve Pazarlama Sempozyumu, Bursa, s.10.
- Barrett, D. M., Beaulieu, J. C. and Shewfelt, R., 2010. “Color, Flavor, Texture and Nutritional Quality of Fresh- Cut Fruits and Vegetables: Desirable Levels, Instrumental and Sensory Measurement and the Effects of Processing”, *Crit. Rev. Food Sci.*, 50 (5), 369- 389.

KAYNAKLAR DİZİNİ

(devam)

- Batu, A.,** 1998. Kontrollü Atmosfer Koşullarında Yüksek Karbondioksit ve Düşük Oksijen Uygulamasının Domatesin Solunum Hızı Üzerine Etkisi. Gıda Teknolojisi. 1(9):34-38.
- Batu, A., Thompson A. K.,** 1998. Controlled Atmosphere Storage of Fruits and Vegetables CABI Head Office Hosworth Way Wallingford Oxfordshire OX108DE, 272p.
- Batu, A., ve Şen, L.,** 2014. Kontrollü Atmosferde Depolama Teknolojisi ve Uygulamaları. Electronic Journal of Food Technologies, 9 (3), 118-138.
- Beltran, D., Selma, M. V., Tudela, J. A., and Gil, M. I.,** 2005. Effect of Different Sanitizers on Microbial and Sensory Quality of Fresh-Cut Potato Strips Stored Under Modified Atmosphere or Vacuum Packaging. Postharvest Biology and Technology, 37: 37-46.
- Blankenship, S.M. and J.M. Dole.,** 2003. 1-Methycyclopropene: A review. Postharvest Biol. Technol. 28:1-25.
- Brackman, A., ve Streif, J.,** 1993. Ethylene, CO₂ and aroma volatiles production by apple cultivars. In International Symposium on Postharvest Treatment of Horticultural Crops 368 (pp. 51-58).
- Brody, A.,** 1989. Controlled/Modifeied Atmosphere Vacuum Packing of Foods. Food and Nutrition Press. Trumbull, CT.
- Brown, T., Corry J.E.L., James S.J.,** 2004. Humidification of chilled fruit and vegetables on retail display using an ultrasonic fogging system with water/air ozonation, International Journal of Refrigeration, 27, 862–868.
- Calderon M. ve Barkai-Golan, R.,** 1990. Food Preservation by Modified Atmospheres. Boca Raton Florida.
- Cayuela, J. A., Vázquez, A., Pérez, A. G. and García, J. M.,** 2009. “Control of Table Grapes Postharvest Decay by Ozone Treatment and Resveratrol Induction”, Food Sci. Technol. Int., 15, 495-502.
- Cemeroglu, B.,** 2004. Meyve ve Sebze İşleme Teknolojisi. 1. Cilt, 2, 55-60.

KAYNAKLAR DİZİNİ

(devam)

- Cemeroglu, B.**, 2010. Gıda analizleri. Gıda Teknolojisi Demegi Yayinlari, Bizin Grup Basimevi, (34), 657.
- Cemeroğlu, B.**, 2009. Meyve ve Sebze İşleme Teknolojisi, Cilt 1, Ankara.
- Cheng, Y., Liu, L., Feng, Y., Dong, Y., ve Guan, J.** 2019. Effects of 1-MCP on fruit quality and core browning in ‘Yali’pear during cold storage. *Scientia horticulturae*, 243, 350-356.
- Chiabrando, V., and Giacalone, G.**, 2011. Shelf-life extension of highbush blueberry using 1-methylcyclopropene stored under air and controlled atmosphere. *Food chemistry*, 126(4), 1812-1816.
- Claypool, L. L.** 1968. Meyve ve Sebzelerde Hasat-Tasnif-Ambalaj-Muhafaza Nakil. Çeviren: Doç. Dr. Mehmet Dokuzoğuz) Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları, (10).
- Crisosto, C. H., Day, K. R., Johnson, R. S., ve Garner, D.**, 2000. Influence of in-season foliar calcium sprays on fruit quality and surface discoloration incidence of peaches and nectarines. *Journal-American Pomological Society*, 54, 118-122.
- Çağatay Ö.** 2006. Ozon Uygulamasının Kirazın Soğukta Depolanma Süresi Üzerine Etkisi. Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 55s, Isparta.
- Çağırın, N. H. R., ve Kasım, M. U.**, 1996. Sebzelerde Hasat Sonrası Üçüme Zararı. *Postharvest Chiilling Injury Of Vegetables*.
- Çakır, İ. O., ve Koyuncu, M. A.**, 2014. Ozon Uygulamasının “Red Globe” Üzüm Çeşidinin Soğukta Depolanması Üzerine Etkisi, VI. Bahçe Ürünlerinde Muhafaza Ve Pazarlama Sempozyumu, Bursa, s.4.

KAYNAKLAR DİZİNİ

(devam)

- Çalhan, Ö., İ. Eren, C.E. Onursal ve A. Güneyli.** 2012. Granny Smith elma çeşidinin dinamik kontrollü atmosferde (DKA) depolanması. Bahçe Bilimi Yayın No: 3: 145-152.
- Çalhan, Ö., Onursal, C. E., Seçmen, T., Güneyli, A., ve Eren, İ.,** 2016. Galaxy Gala Elma Çeşidinde Muhafaza Öncesi SencyFresh™ Uygulamasının Depolama Süresince Meyve Kalitesi Üzerine Etkisi. Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, 53(1), 51-59.
- Çatal H., İbanoğlu Ş.** 2010. Gıdaların Ozonlanması. Gıda Teknolojileri Elektronik Dergisi 5(3): 47-55.
- Çavuşoğlu, G.,** 2014. Farklı Doz Ozon Gazı Uygulamalarının Hasat Sonrası Soğukta Saklama Sırasında Brokoli, Salatalık Ve Domates Kalitesi Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi (Doctoral dissertation, Fen Bilimleri Enstitüsü).
- DeEll, J. R., Lum, G. B., and Ehsani-Moghaddam, B.,** 2016. Effects of multiple 1-methylcyclopropene treatments on apple fruit quality and disorders in controlled atmosphere storage. Postharvest Biology and Technology, 111, 93-98.
- Dennis , C., ve Stringer, M.,** 1992. Chilled Foods. Ellis Harwood Ltd., England.
- Dinçer, İ.,** 2003, Refrigeration Systems and Applications, pp:410-420, John Wiley & Sons, Ltd., UK.
- Doğan, A., Kurubaş, M. S., ve Erkan, M.,** 2016. 'Hayward'kivi Çeşidinde Kontrollü Atmosfer ve 1-Methylcyclopropene (1-MCP) Kombinasyonunun Meyve Kalitesi ve Muhafazası Üzerine Etkileri. Meyve Bilimi, 2.
- Doğan, A., Kurubaş, M. S., ve Erkan, M.,** 2017a. Farklı dozlarda 1-Metilsiklopropen (1-MCP) uygulamalarının 'Hass' avokado çeşidinin depolanması üzerine etkileri. Mediterr Agric Sci, 30(2): 71-78.

KAYNAKLAR DİZİNİ

(devam)

- Doğan, A., Kurubaş, M. S., ve Erkan, M.,** 2017b. 'Hayward' Kivi Çeşidinde Kontrollü Atmosfer ve 1-Methylcyclopropene (1-MCP) Kombinasyonunun Meyve Kalitesi ve Muhafazası Üzerine Etkileri. *Meyve Bilimi*, 1(1).
- Eccher-Zerbini, P., Grassi, M., Rizzolo, A., Pianezzola, A., De Colellis, G., Brambilla, A.,** 2002. Harvest maturity, mineral content and postharvest quality of 'Conference' pears. *Acta Hort.*, 596:839-844.
- Ekici L., Sağdıç O., Kesmen Z.** 2006. Gıda Endüstrisinde Alternatif Bir Dezenfektan: Ozon. *Gıda Teknolojileri Elektronik Dergisi*, 1: 47-57.
- Ercan, N.,** 1996. Ege Bölgesine Uygun Yerli Ve Yabancı Armut Çeşitlerinin Seçimi. *Anadolu Ege Tarımsal Araştırma Enstitüsü Dergisi*, 6(1) : 1-16.
- Ergun, M.,** 2006. Yeni Bir Bitki Büyüme Düzenleyicisi: 1-Methylcyclopropene (1-Mcp). *Derim*, 23(1), 9-19.
- Escribano, S., Lopez, A., Sivertsen, H., Biasi, W. V., Macnish, A. J., and Mitcham, E. J.,** 2016. Impact of 1-methylcyclopropene treatment on the sensory quality of 'Bartlett' pear fruit. *Postharvest Biology and Technology*, 111, 305-313.
- Fan, X., Argenta, L., ve Mattheis, J. P.,** 2002. Interactive effects of 1-MCP and temperature on 'Elberta' peach quality. *HortScience*, 37(1), 134-138.
- Fan, X., Blankenship, S. M., ve Mattheis, J. P.,** 1999. 1-Methylcyclopropene inhibits apple ripening. *Journal of the American Society for Horticultural Science*, 124(6), 690-695.
- Fernández-León, M.F., Fernández-León, A.M., Lozano, M., Ayuso, M.C., and González-Gómez, D.,** 2013. Different postharvest strategies to preserve broccoli quality during storage and shelf life: Controlled atmosphere and 1-MCP. *Food Chemistry* 138(1): 564-573.
- Floros, J.D.,** 1990. *Chem. Eng. Progress*. June, 25.

KAYNAKLAR DİZİNİ

(devam)

- Foodelphi Science of Food Engineering**, 2018. Meyve ve Sebzelerin Soğukta Muhafazası, <https://www.foodelphi.com/tag/transpirasyon/> (Erişim tarihi: 17.07.2018)
- Güzel-Seydim, Z. B., Grene, A. K., ve Seydim, A. C.**, 2004. Use of Ozone in The Food Industry. *Lebensmittel-Wissenschaftund Technologie*, 37: 453-460.
- Halloran, N.**, 1995. *Pleurotus sajor-caju* Mantar Türünün Kontrollü Atmosferde Muhafazası. *GIDA*, 20(5).
- Hermansen A ve Hoftun H.**, 2005. Effect of storage in controlled atmosphere on post-harvest infections of *Phytophthora brassicae* and chilling injury in Chinese cabbage (*Brassica rapa L pekinensis* (Lour) Hanelt). *Journal of the Science of Food and Agriculture*: 85: 1365–1370.
- Herregods, M.**, 1994. Cost 94. Commission of the European Communities. 14.
- Hildebrand, P. D., Forney C.F., Song J.F.L. and Mcrae K. B.**, 2008. Effect of a continuous low ozone exposure (50 nL/L-1) on decay and quality of stored carrots, *Postharvest Biology and Technology*, 49(3), 397–402.
- Huber, DJ., Jeong J. and LC.**, 2003. Softening of Ripening Fruits in Response to 1-Methylcyclopropene Applications. *Acta Hort.* 628; 193202.
- Hui, Y.H.**, 1992. *Encyclopedia of Food Science an Technology*. Vol. 3. Willey Interscience.
- Jeong, J., Huber D.J. and Sargent S.A.**, 2002. Influence of 1-methylcyclopropene (1-MCP) on ripening and cell-wall matrix polysaccharides of avocado (*Persea americana*) fruit. *Postharvest Biol. Technol.* 25:241-364.
- Jia, X. H., Wang, W. H., Du, Y. M., Wei, T. O. N. G., Wang, Z. H., ve Gul, H.** 2018. Optimal storage temperature and 1-MCP treatment combinations for different marketing times of Korla Xiang pears. *Journal of integrative agriculture*, 17(3), 693-703.

KAYNAKLAR DİZİNİ

(devam)

- Jiang, W., Zhang, M., He, J. and Zhou, L.,** 2004. Regulation of 1-MCP Treated Banana Fruit Quality By Exogenous Ethylene and Temperature. Food Sci. Tech. Int. 2004;10(1):0015-6.
- Jurado-Alameda, E., Garcia-Roman, M., Altmajer-Vaz, D. and Jimenez-Perez, J. S.,** 2012. Assessment of the Use of Ozone for Cleaning Fatty Soils in the Food Industry. Journal of Food Engineering, 110: 44–52.
- Kader, A. A.,** 2003. Physiology of Controlled Atmosphere Treated Produce. Acta Horticulturae. 600, 600: VIII International Controlled Atmosphere Research Conference, pp: 349- 354.
- Karaca, H. ve Velioğlu, S.,** 2014. “Effects of ozone treatments on microbial quality and some chemical properties of lettuce, spinach and parsley”, Postharvest Biol. Technol., 88, 46- 53.
- Karaçalı, İ.** 2009. Bahçe ürünlerinin muhafaza ve pazarlanması. Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayın No: 494, İzmir, s:481.
- Kasım, R., ve Kasım, M. U.,** 2007a. Sebzelerde Etilenin Önemi Ve 1-Metilsiklopropen (1-Mcp)’ in Kullanımı. J. of Fac. of Agric., OMU, 22(2), 227-231.
- Kasım, R., ve Kasım, M. U.,** 2007b. 1-MCP Uygulamasının Minimal İşlenmiş ve İşlenmemiş Taze Soğanlarda Renk ve Kalite Değişimi Üzerine Etkileri. Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, 44(2).
- Kaynaş, K., N. Ekici, M. Sakaldaş ve N. Rodoplu.,** 2012. Fuji Zhen Aztec elma çeşidinde hasat sonrası 1-Methylcyclopropene Protabs uygulamalarının depolama süresince bazı kalite özelliklerine etkileri. Bahçe Bilimi Yayın No: 3: 55-61.
- Keutgen, A. J. and Pawelzik, E.,** 2008. “Influence of preharvest ozone exposure on quality of strawberry fruit under simulated retail conditions”, Postharvest Biol. Technol., 49, 10- 18.

KAYNAKLAR DİZİNİ

(devam)

- Kim, H.Y., H. Feng, S.A. Toshkov. and X. Fan.,** 2005. Effect of Sequential Treatment of Warm Water Dip and Low-dose Gamma Irradiation on the Quality of Fresh-cut Green Onions. *Journal of Food Science* 70(3):179-185.
- Kim, J. G., Yousef, A. E., ve Dave, S.,** 1999. Application of ozone for enhancing the microbiological safety and quality of foods: a review. *J. FoodProt.*, 62 (9) 1071-1087.
- King Jr, A. D., Magnuson, J. A., Török, T., ve Goodman, N.,** 1991. Microbial flora and storage quality of partially processed lettuce. *Journal of Food Science*, 56(2), 459-461.
- Koyuncu, M., ve Bayındır, D.** 2013. Scarlet Spur Elma Çeşidinin Normal Ve Kontrollü Atmosfer Koşullarında Depolanması. *Anadolu Tarım Bilimleri Dergisi*, 28(2), 71-76.
- Koyuncu, M.A., Savran, E., Dilmaçunal, T., Kepenek, K., Cangı, R., ve Çağatay, Ö.,** 2005. Bazı trabzon hurması çeşitlerinin soğukta depolanması. *Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 18 (1), 15-23.
- Ku, V.V.V., and Wills, R.B.H.,** 1999. Effect of 1-methylcyclopropene on the storage life of broccoli. *Postharvest Biol. Technology*. 17:127-132.
- Kutlubay Z., Engin B., Serdaroğlu S., Tüzün Y.** 2010. Dermatolojide Ozon Tedavisi, *Dermatoz*, 1(4): 209-216.
- Kuzucu, F. C., ve Aydın, M. N.,** 2014. 1-Methylcyclopropane Uygulamalarının ve Farklı Depolama Sıcaklıklarının “Fuji Kiku” Elma Çeşidinin Meyve Kalitesine Etkileri. *ÇOMÜ Ziraat Fakültesi Dergisi*, 2(1), 101-108.
- Kuzucu, F.C.,** 2003. Çanakkale-Lapseki Koşullarında Yetiştirilen Trabzon Hurmalarında Meyve Gelişimi, Olgunlaşma ve Depolama Karakteristikleri Üzerinde Araştırmalar. *Trakya Üniversitesi, Tekirdağ Ziraat Fakültesi, Bahçe Bitkileri Anabilim Dalı, Doktora Tezi, Tekirdağ*, 171 s.

KAYNAKLAR DİZİNİ

(devam)

- Lewis, L., Zhuang, H., Payne, F.A. and Barth, M.M.** 1996. Beta-carotene content and color assessment in ozone treated broccoli florets during modified atmosphere packaging, in Book of Abstracts, Abstract No 99, Chicago, IL: Institute of Food Technologists Annual Meeting.
- Li, J., Lei, H., Song, H., Lai, T., Xu, X., and Shi, X.,** 2017. 1-methylcyclopropene (1-MCP) suppressed postharvest blue mold of apple fruit by inhibiting the growth of *Penicillium expansum*. *Postharvest Biology and Technology*, 125, 59-64.
- Lidster P.D., Blanpied G.D. ve Prange R.K.,** 1990. Controlled-atmosphere Disorders of Commercial Fruits and Vegetables. Agriculture and Agri-Food Canada, Kentville, Nova Scotia, Canada Publication 1847/E.
- Lipton WJ.,** 1987. Carbon dioxide-induced injury of romaine lettuce stored in controlled atmospheres. *HortScience*: 22: 461–463.
- Liu, H., Cao, J., and Jiang, W.,** 2015. Changes in phenolics and antioxidant property of peach fruit during ripening and responses to 1-methylcyclopropene. *Postharvest Biology and Technology*, 108, 111-118.
- Lopez-Briones, G., Varoquaux, P., Bureau, G., & Pascat, B.,** 1993. Modified atmosphere packaging of common mushroom. *International journal of food science & technology*, 28(1), 57-68.
- Lu, X., Meng, G., Jin, W., and Gao, H.,** 2018. Effects of 1-MCP in combination with Ca application on aroma volatiles production and softening of ‘Fuji’ apple fruit. *Scientia Horticulturae*, 229, 91-98.
- Lum, G. B., DeEll, J. R., Hoover, G. J., Subedi, S., Shelp, B. J., and Bozzo, G. G.,** 2017. 1-Methylcyclopropene and controlled atmosphere modulate oxidative stress metabolism and reduce senescence-related disorders in stored pear fruit. *Postharvest Biology and Technology*, 129, 52-63.

KAYNAKLAR DİZİNİ

(devam)

- Lurie, S., Pre-Aymard, C., Ravid, U., Larkov, O., Fallik, E.,** 2002. Effect of 1-methylcyclopropene on volatile emission and aroma in Anna apples. *J. Agric. Food Chem.* 50, 4251_ 4256.
- Madden, M. C., ve Hogsett, W. E.,** 2001. A historical overview of the ozone exposure problem, *Human and Ecological Risk Assessment*, 7(5), 1121-1131.
- Mahapatra A. K., Muthukumarappan K., Julson J. L.** 2005. Applications of Ozone, Bacteriocins and Irradiation in Food Processing: A Review. *Critical Reviews in Food Science and Nutrition*, 45(6): 447– 461.
- Mattheis, J., Fan, X. and Argenta, L.,** 2000. Responses of Apple and Pear Fruit to 1-Methylcyclopropene. 16 th Annual Postharvest Conference. Tree Fruit Research and Extension Center. Washington State University. USA.
- Meheriuk M., Prange, R.K., Lidster, P.D. ve Porritt, S.W.,** 1994. Postharvest disorders of apples and pears. *Agriculture Canada Publication* 1737/E.
- Menniti A. M., Maccaferri M. and Folchi A.,** 1997. Physio-pathological responses of cabbage stored under controlled atmospheres. *Postharvest Biology and Technology*: 10: 207–212.
- Mermelstein, N. H.,** 1999. Use of Ozone to Improve the Safety of Fresh Fruits and Vegetables, (Ed: Food Technology), “Intervention Strategies to Improve the Safety of the Institute of Food Technologists Annual Meeting”, 53 (10), 58-61.
- Merodio, C.,** 1994. Cost 94. Commission of the European Communities: 25.
- Mir N, Beaudry R.,** 2002. Atmosphere control using oxygen and carbondioxide. In: Knee Ms, editor. *Fruit quality and its biological basis*. Boca Raton, Florida: Sheffield Academic Press; 2002. p. 122–56.
- Mir N, Canoles M, Beaudry R, Baldwin E, Pal Mehla C.,** 2004. Inhibiting tomato ripening with 1-methylcyclopropene. *J Am Soc Hortic Sci* 2004;129:112–20.

KAYNAKLAR DİZİNİ

(devam)

- Mir, N. A., Curell, E., Khan, N., Whitaker, M. and Beaudry, R., M.,** 2001. Harvest Maturity, Storage Temperature, and 1-MCP Application Frequency Alter Firmness Retention and Chlorophyll Fluorescence of 'Redchief Delicious' Apples. *Journal of the American Society for Horticultural Science* Vol: 126 (2001); 618-624.
- MODES,** 2018. Kontrollü Atmosfer Depoları. <http://www.modeso.com.tr/icerik/hizmetlerimiz/kontrollu-atmosfer-depolari> (Erişim tarihi: 12.06.2018)
- Nadas, A., Olma, M., Garcia, J. M.,** 2003. Growth of *Botrytis cinerea* and Strawberry Quality in Ozone- enriched Atmospheres, *J. Food Sci.*, 68, 1798-1802.
- Nsibuka, AK.,** 2011. "Improving Postharvest Quality of Berries with Ozone Treatment, Yüksek Lisans Tezi, Katholieke Universiteit Leuven and Universiteit Gent Interuniversity, Belgium, 1-24.
- Nunes, M. D. N., ve Emond, J. P.,** 2003. Storage temperature. *Postharvest physiology and pathology of vegetables*, 209-228.
- Onursal, C. E., Erbaş, D., ve Koyuncu, M. A.,** 2015. Eğirdir Koşullarında Yetiştirilen Pink Lady Elma Çeşidinde Farklı Atmosfer Bileşimlerinin Depolama Boyunca Meyve Kalitesine Etkisi. *Journal of Natural and Applied Science*, 19(2), 179-183.
- Ooraikul, B. Ve Stiles, M.E.,** 1991. *Modified Atmosphere of Food*. Ellis Harwood Ltd., England.
- Öz, A. T., ve Eriş, A.** 2009. Kontrollü atmosfer (ka) ve normal atmosfer (na) koşullarında depolamanın farklı zamanlarda derilen "Hayward"(Actinidia deliciosa) kivi çeşidinin kalite değişimine etkisi. *GIDA*, 34(2), 83-89.
- Özer, M.H.,** 2002. Elma çeşitlerinin kontrollü atmosferde muhafazası. *Uludağ Üniversitesi Ziraat Fak. Dergisi*, 16(2):189-202.

KAYNAKLAR DİZİNİ

(devam)

- Özüpek Ö. ve A.İ. Köksal.,** 2012. Ankara koşullarında yetiştirilen Cooper 900 ve Gloster elma çeşitlerinin muhafaza üzerine 1-Methylcyclopropene uygulamalarının etkisi. Bahçe Bilimi Yayın No: 3: 71-80.
- Özkaya, O., Yildirim, D., Dündar, Ö., ve Tükel, S. S.,** 2016. Effects of 1-methylcyclopropene (1-MCP) and modified atmosphere packaging on postharvest storage quality of nectarine fruit. *Scientia Horticulturae*, 198, 454-461.
- Özüpek, Ö.,** 2010. Derim Sonrası 1-Methylcyclopropene Uygulamalarının Bazı Elma Çeşitlerinin Muhafazası Üzerine Etkisi. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Bahçe Bitkileri Anabilim Dalı Yüksek Lisan Tezi, Ankara, Türkiye, 80s.
- Palou, L., Crisosto, C. H., Smilanick, J. L., Adaskaveg, J. E. and Zoffoli, J. F.,** 2002. Effects of continuous 0,3 ppm ozone exposure on decay development and physiological responses of peaches and table grapes in cold storage, *Postharvest Biol. Tec.*, 24, 39- 48.
- Porat, R., B. Weiss, L. Cohen, A. Daus, R. Goren, and S. Droby,** 1999. Effects of ethylene and 1-methylcyclopropene on the postharvest qualities of 'Shamouti' oranges. *Postharvest Biol. Technol.* 15:155-163.
- Prange, R.K. ve Harrison, P.A.,** 1993. Effect of controlled atmosphere and humidity on postharvest physiology of buttercup winter squash, *Cucurbita maxima* Duch. hybrid 'Sweet Mama'. *Proceedings of the 6th International Controlled Atmosphere Research Conference*, Ithaca, 759–766.
- Prange, R.K., ve Lidster, P.D.,** 1991. Controlled atmosphere and lighting effects on storage of winter cabbage. *Canadian Journal of Plant Science*, 71(1), 263-268.
- Sakaki, T. and Kondo, N.,** 1981. Destruction of photosynthetic pigments in ozone fumigated spinach leaves. *Kokuritsu Kogai Kenkyusho Kenkyu Hokoku*, 28, 31-37.

KAYNAKLAR DİZİNİ

(devam)

- Sakaldas, M., Öztakat, C., ve Kaynaş, K.,** 2009. Hasat sonrası 1-Methylcyclopropane uygulamalarının farklı sıcaklık derecelerinde depolanan kavunlarda (*Cucumis melo* L. cv. Dellteks F1) meyve kalitesi üzerine olan etkileri. Süleyman Demirel Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, 4(1), 1-9.
- Sakaldas, M.,** 2014. Çanakkale Yöresinde Yetiştirilen “Deveci” Armut Çeşidinde Hasat Sonrası 1–Methylcyclopropane Uygulamalarının Depolama Süresince Kaliteye Olan Etkileri. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, 2 (1), 109-116.
- Sakaldas, M.,** 2016. ‘Deveci’ Armut Çeşidinde Hasat Öncesi 1-Methylcyclopropene (Harvista) Uygulamalarının Meyve Dökümü Ve Olgunlaşmaya Etkileri. Meyve Bilimi, 1, 105-111.
- Sakar, E., Ünver, H., Taş, A., ve Ak, B. E.,** 2014. Meyvelerde 1-MCP (1-methylcyclopropene)’nin Kullanım Olanakları. Harran Tarım Ve Gıda Bilimleri Dergisi, 18(1), 47-54.
- Salvador, A., Abad, I., Arnal, L. and Martinez-Javega, JM.,** 2006. Effect of Ozone on Postharvest Quality of Persimmon, J. Food Sci., 71 (6), 446.
- Savaş, E., Tavşanlı, H., ve Gökgözoğlu, İ.,** 2014. Ozone Applications in Food Industry. Turkish Journal of Agriculture-Food Science and Technology, 2(3), 122-127.
- Scuderi, D., Restuccia, C., Chisari, M., Barbagallo, R.N., Caggia, C., Giuffrida, F.,** 2011. Salinity of nutrient solution influences the shelf-life of fresh-cut lettuce grown in floating system. Postharvest Biology and Technology, 59 (2011) 132–137.
- Sevilgen Ö.,** 2009. Ozon, Klor Ve Hidrojen Peroksit Uygulamalarının Pazıda Klorofil Miktarı Üzerine Etkileri, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi.
- Singh, N., Singh, R. K., Bhunia, A. K., ve Stroshine, R. L.,** 2002. Efficacy of chlorine dioxide, ozone, and thyme essential oil or a sequential washing in killing *Escherichia coli* O157: H7 on lettuce and baby carrots. LWT-Food Science and Technology, 35(8), 720-729.

KAYNAKLAR DİZİNİ

(devam)

- Sisler, E.C., Blankenship, S.M.,** 1996. Methods of counteracting an ethylene response in plants. U.S. Patent Number 5,518,988.
- Skog, L. J. and Chu, C. L.,** 2001. Effect of ozone on qualities of fruits and vegetables in cold storage, Can. J. Plant Sci., 81(4), 773-778.
- Şen , F., ve Türk, E. F.,** 2008. Bahçe Ürünlerde 1-Metilsiklopropen (1-MCP) Kullanımı. Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, 45(3).
- Tan, B. K., Watson, I. A., Patron, R., and Peden, I.,** 2005. A Real-Time Monitoring and Detection Instrument for Analysis of the Effects of O₃ on Bioluminescent *Escherichia coli* on Agar Surfaces-Potential Applications of the Food Industry. Innovative Food Science and Emerging Technologies, 6: 183-188.
- Tetik, N., Topuz, A., Turhan, İ. ve Karhan, M.,** 2006. Meyve ve Sebzelerin İşlenmesi ve Muhafazasında Ozon Uygulamaları, Türkiye 9. Gıda Kongresi, Bolu. 281-293.
- Thompson, A. K.,** 2010. Controlled Atmosphere Storage of Fruits and Vegetables, 2nd Ed., pp: 1-10, Cab International, Wellingford Oxon, UK.
- Tiwari, B. K., O' Donnell, C. P., Muthukumarappan, K. ve Cullen, P. J.,** 2009. Anthocyanin and colour degradation in ozone treated blackberry juice, Innov. Food Sci. Emerg., 10, 70-75.
- Türk, R., ve Karaca, H.,** 2015. Ülkemizde taze ürün depolayan soğuk muhafaza tesislerinde teknik ve ekonomik nitelikler. 12. Ulusal Tesisat Mühendisliği Kongresi, 8-11.
- Türk, R., Yıldırım, I., ve İkat, D.,** 2015. Meyve ve Sebzelerin Muhafazasında Soğuk Depoların Kalite ve Kantiteye Etkileri. Tesisat Mühendisliği, 148- Temmuz/Ağustos.
- Tzortzakis, N., Borland, A., Singleton, I. and Barnes, J.,** 2007. Impact of atmospheric ozone-enrichment on quality-related attributes of tomato fruit, Postharvest Biol.

KAYNAKLAR DİZİNİ

(devam)

- Uzun, S.,** 2011. Su Kalitesinin İyileştirilmesinde Ozon Kullanımı ve Kimyasal Etkileri. Türk Hijyen ve Deneysel Biyoloji Dergisi, 68 (2): 105-113.
- Ünal, G., ve Babacan, H.,** 1988. Atmosfer Kontrollü depolamada Yeni Bir Teknoloji: Hollow Fiber Membranlı Alpha Azot Jeneratörü, Türkiye 6. Gıda Kongresi, s, 112-118.
- Valizadeh, A., ve Dündar, Ö.,** 2015. Farklı Derim Sonrası Uygulamaların Sofralık Üzümlerin Soğukta Muhafazasına Etkileri. Bahçe Bitkileri Anabilim Dalı, Doktora Tezi . Çukurova Üniversitesi ,Adana.
- Varoquaux, P, Mazollier, J. ve Albagnac G.,** 1996. The influence of raw material characteristics on the storage life of fresh-cut butterhead lettuce. Postharvest Biology and Technology 1996: 9: 127–139.
- Wang, Z. ve Dilley, D.R.,** 1999. Control of superficial scald of apples by low oxygen atmospheres. HortScience 1999: 34: 1145–1151.
- Watkins, C. B.,** 2006. The use of 1-methylcyclopropene (1-MCP) on fruits and vegetables. Biotechnology advances, 24(4), 389-409.
- Watkins, C.B.,** 2002. Ethylene synthesis, mode of action, consequences and control. In: Knee, M. (Ed.), Fruit Quality and its Biological Basis. Sheffield Academic Pres, 180– 224.
- Watkins, C.B.,** 2006. The use of 1methylcyclopropene (1-MCP) on fruits and vegetables. Biotechnolology Advances. 24; 389409.
- Wills, R.B.H., and Ku, V.V.V.,** 2002. Use of 1methylcyclopropene to extend the postharvest life of lettuce. J.Sci.Food Agric. 82:1253-1255.
- Xu, L.,** 1999. Use of Ozone to improve the safety of fresh fruits and vegetables, 1st fruit&vegetable products division symposium, “Intervention Strategies to Improvethe Safety of Fruits and Vegetables,” at the Annual Meeting of the Institute of Food Technologists, 24- 28 July, Chicago, 53(10), 58.
- Yıldız, P. O. ve Yangılar, F.,** 2014. Ozon ve Gıda Endüstrisinde Kullanım Alanları. Bitlis Eren Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi, 3(1), 94-101.

KAYNAKLAR DİZİNİ**(devam)**

- Yılmaz, D., ve Gökdoğan, M.E.,** 2012. Bazı Elma Çeşitlerinin Farklı Depolama Koşullarında Fiziko- Mekanik Özelliklerinin Belirlenmesi. 27. Tarımsal Mekanizasyon Ulusal Kongresi, 5-7 Eylül 2012, Samsun, 392-398.
- Zhang L., Lu Z., Yu Z. and Gao X.,** 2005. “Preservation Fresh-cut Celery by Treatment of Ozonated Water”, Food Control, 16, 279-283.
- Zhang, X., Zhang, Z., Wang, L., Zhang, Z., Jing, L. and Zhao, C.,** 2011. Impact of ozone on quality of strawberry during cold storage, Frontiers Agriculture of China, 5 (3), 356-360.
- Zhou, T., Harrison, A. D., McKellar, R., Young, J. C., Odumeru, J., Piyasena, P., ve Karr, S.,** 2004. Determination of acceptability and shelf life of ready-to-use lettuce by digital image analysis. Food Research International, 37(9), 875-881.
- Zou, J., Chen, J., Tang, N., Gao, Y., Hong, M., Wei, W., and Li, Z.,** 2018. Transcriptome analysis of aroma volatile metabolism change in tomato (*Solanum lycopersicum*) fruit under different storage temperatures and 1-MCP treatment. Postharvest Biology and Technology, 135, 57-67.

TEŞEKKÜR

Keşfetmenin ve araştırmanın sonunun olmadığını gösteren, olaylara ve durumlara bakış açısı ile hayatımda köşe taşı olan, sektörde iyi bir gıda mühendisi olma yolunda bana inanan, güvenen ve bu doğrultuda yardımlarını esirgemeyen ve beni yönlendiren çok kıymetli danışmanım Sayın Prof. Dr. Taner BAYSAL'a cân-ı gönülden teşekkür eder, sevgi ve saygılarımı sunarım.

Dostluğu ve destekleri ile her zaman yanımda olan sevgili arkadaşım Büşra ÇAKALOĞLU'na çok teşekkür ederim.

Çalışmalarım süresince ekipman teminini sağlayarak tez çalışmama destek veren Teknozon Ozon Sistemleri Çevre Teknolojileri Elektrik Elektronik Makine San. ve Tic. Ltd. Şti. ve Işık Tarım A.Ş.'ye teşekkür ederim.

Yaşamın boyunca ellerini hep sırtımda hissettiğim, sevgiyle ve büyük fedakarlıklarla beni yetiştirip bugüne taşıyan canım büyük aileme tüm kalbimle teşekkür ederim.

Aysu GÜRMAN

ÖZGEÇMİŞ

Aysu GÜRMAN, 14.11.1990 tarihinde İZMİR’de doğmuştur. 2016 yılında Ege Üniversitesi, Mühendislik Fakültesi, Gıda Mühendisliği Bölümü’nden başarıyla mezun olmuştur. Aynı yıl Ege Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Gıda Mühendisliği Anabilim Dalı, Meyve-Sebze İşleme ve Mühendisliği Bilim Dalı’nda yüksek lisans eğitimine başlamıştır.

EKLER DİZİNİ

EK 1. 5 puanlık duyusal değerlendirme form örneği

EK 2. Kontrollü atmosfer, 1-MCP (625 ve 1250 ppm), ozon ve kontrol grubu marul örnekleri için ağırlık kaybı değişiminin istatistiksel sonuçları

EK 3. Kontrollü atmosfer, 1-MCP (625 ve 1250 ppm), ozon ve kontrol grubu marul örnekleri için SÇKM değişiminin istatistiksel sonuçları

EK 4. Kontrollü atmosfer, 1-MCP (625 ve 1250 ppm), ozon ve kontrol grubu marul örnekleri için nem miktarındaki değişimin istatistiksel sonuçları

EK 5: Kontrollü atmosfer, 1-MCP (625 ve 1250 ppm), ozon ve kontrol grubu marul örnekleri için pH değişiminin istatistiksel sonuçları

EK 6: Kontrollü atmosfer, 1-MCP (625 ve 1250 ppm), ozon ve kontrol grubu marul örnekleri için Klorofil miktarındaki değişimin istatistiksel sonuçları

EK 7: Kontrollü atmosfer, 1-MCP (625 ve 1250 ppm), ozon ve kontrol grubu marul örnekleri için L* değerinin değişiminin istatistiksel sonuçları

EK 8: Kontrollü atmosfer, 1-MCP (625 ve 1250 ppm), ozon ve kontrol grubu marul örnekleri için a* değerinin değişiminin istatistiksel sonuçları

EK 9: Kontrollü atmosfer, 1-MCP (625 ve 1250 ppm), ozon ve kontrol grubu marul örnekleri için b* değerinin değişiminin istatistiksel sonuçları

EK 10: Kontrollü atmosfer, 1-MCP (625 ve 1250 ppm), ozon ve kontrol grubu marul örnekleri için ΔC değerinin değişiminin istatistiksel sonuçları

EK 11: Kontrollü atmosfer, 1-MCP (625 ve 1250 ppm), ozon ve kontrol grubu marul örnekleri için Hue açısı değişiminin istatistiksel sonuçları

EK 12: Limon armudu örneklerinde, kontrollü atmosfer, 1-MCP, ozon ve kontrol grubunun ağırlık kaybı değişiminin istatistiksel sonuçları

EK 13: Limon armudu örneklerinde, kontrollü atmosfer, 1-MCP, ozon ve kontrol grubunun SÇKM değişiminin istatistiksel sonuçları

EK 14: Limon armudu örneklerinde, kontrollü atmosfer, 1-MCP, ozon ve kontrol grubunun nem miktarındaki değişiminin istatistiksel sonuçları

EK 15: Limon armudu örneklerinde, kontrollü atmosfer, 1-MCP, ozon ve kontrol grubunun pH değerinin değişiminin istatistiksel sonuçları

EK 16: Limon armudu örneklerinde, kontrollü atmosfer, 1-MCP, ozon ve kontrol grubunun L^* değerinin değişiminin istatistiksel sonuçları

EK 17: Limon armudu örneklerinde, kontrollü atmosfer, 1-MCP, ozon ve kontrol grubunun a^* değerinin değişiminin istatistiksel sonuçları

EK 18: Limon armudu örneklerinde, kontrollü atmosfer, 1-MCP, ozon ve kontrol grubunun b^* değerinin değişiminin istatistiksel sonuçları

EK 19: Limon armudu örneklerinde, kontrollü atmosfer, 1-MCP, ozon ve kontrol grubunun ΔC değişiminin istatistiksel sonuçları

EK 20: Limon armudu örneklerinde, kontrollü atmosfer, 1-MCP, ozon ve kontrol grubunun Hue açısı değişiminin istatistiksel sonuçları

EK 1. 5 puanlık duyusal değerlendirme form örneği

PUANLAMA TESTİ					
Panelistin Adı Soyadı:			Tarih:.././ 2018		
Ürün:			Saat:		
Açıklama: Aşağıda verilmiş olan kalite kriterleri açısından size verilen kodlu örnekleri ayrı ayrı 5 puan üzerinden değerlendiriniz. Teşekkür ederiz.					
Kalite kriterleri		Örnek kodu			
Sertlik					
Genel beğeni/Tercih					
Puan değerleri ile ilgili açıklamalar	Çok kötü 1	Kötü 2	Orta 3	İyi 4	Çok iyi 5
Kalite ölçütleri ile ilgili açıklamalar:					
İstenen özellikler			İstenmeyen özellikler		
✓ Parlak renk ✓ Marullar için yaprağın diriliği ✓ Armutlar için dokusal sertlik			✗ Yüzeyde buruşma ✗ Marullar için yaprak uçlarında koyu yeşil/kahverengi renk oluşumu ✗ Marullar için yüzeyde ıslaklık oluşumu ✗ Armut için açık sarı renk oluşumu		

EK 2. Kontrollü atmosfer, 1-MCP (625 ve 1250 ppm), ozon ve kontrol grubu marul örnekleri için ağırlık kaybı değişiminin istatistiksel sonuçları

Multiple Comparisons								
Tukey HSD								
Dependent Variable	(i) yöntem	(j) yöntem	Mean Difference (i-j)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval		
						Lower Bound	Upper Bound	
gün3	Kontrol	625 ppm 1-MCP	2,08000*	,07155	,000	1,7930	2,3670	
		1250 ppm 1-MCP	3,81000*	,07155	,000	3,5230	4,0970	
		KA	4,11000*	,07155	,000	3,8230	4,3970	
		Ozon	4,03500*	,07155	,000	3,7480	4,3220	
	625 ppm 1-MCP	Kontrol	-2,08000*	,07155	,000	-2,3670	-1,7930	
		1250 ppm 1-MCP	1,73000*	,07155	,000	1,4430	2,0170	
		KA	2,03000*	,07155	,000	1,7430	2,3170	
		Ozon	1,95500*	,07155	,000	1,6680	2,2420	
	1250 ppm 1-MCP	Kontrol	-3,81000*	,07155	,000	-4,0970	-3,5230	
		625 ppm 1-MCP	-1,73000*	,07155	,000	-2,0170	-1,4430	
		KA	-,30000*	,07155	,042	-,5870	-,0130	
		Ozon	-,22500	,07155	,117	-,0620	,5120	
	KA	Kontrol	-4,11000*	,07155	,000	-4,3970	-3,8230	
		625 ppm 1-MCP	-2,03000*	,07155	,000	-2,3170	-1,7430	
		1250 ppm 1-MCP	-,30000*	,07155	,042	-,5870	-,0130	
		Ozon	-,07500	,07155	,825	-,3620	,2120	
	Ozon	Kontrol	-4,03500*	,07155	,000	-4,3220	-3,7480	
		625 ppm 1-MCP	-1,95500*	,07155	,000	-2,2420	-1,6680	
		1250 ppm 1-MCP	-,22500	,07155	,117	-,5120	,0620	
		KA	-,07500	,07155	,825	-,3620	,2120	
gün5	Kontrol	625 ppm 1-MCP	1,65000*	,05771	,000	1,4185	1,8815	
		1250 ppm 1-MCP	4,55000*	,05771	,000	4,3185	4,7815	
		KA	4,89000*	,05771	,000	4,6585	5,1215	
		Ozon	4,81000*	,05771	,000	4,5785	5,0415	
	625 ppm 1-MCP	Kontrol	-1,65000*	,05771	,000	-1,8815	-1,4185	
		1250 ppm 1-MCP	2,90000*	,05771	,000	2,6685	3,1315	
		KA	3,24000*	,05771	,000	3,0085	3,4715	
		Ozon	3,16000*	,05771	,000	2,9285	3,3915	
	1250 ppm 1-MCP	Kontrol	-4,55000*	,05771	,000	-4,7815	-4,3185	
		625 ppm 1-MCP	-2,90000*	,05771	,000	-3,1315	-2,6685	
		KA	-,34000*	,05771	,010	-,6185	-,0715	
		Ozon	-,26000	,05771	,032	-,5385	-,0285	
	KA	Kontrol	-4,89000*	,05771	,000	-5,1215	-4,6585	
		625 ppm 1-MCP	-2,24000*	,05771	,000	-2,4715	-2,0085	
		1250 ppm 1-MCP	-,34000*	,05771	,010	-,6185	-,0885	
		Ozon	-,08000	,05771	,660	-,3115	,1515	
	Ozon	Kontrol	-4,81000*	,05771	,000	-5,0415	-4,5785	
		625 ppm 1-MCP	-3,16000*	,05771	,000	-3,3915	-2,9285	
		1250 ppm 1-MCP	-,26000*	,05771	,032	-,5385	-,0285	
		KA	-,08000	,05771	,660	-,3115	,1515	
gün7	Kontrol	625 ppm 1-MCP	1,77000*	,02757	,000	1,6594	1,8806	
		1250 ppm 1-MCP	4,70000*	,02757	,000	4,5894	4,8106	
		KA	5,26000*	,02757	,000	5,1494	5,3706	
		Ozon	5,22000*	,02757	,000	5,1094	5,3306	
	625 ppm 1-MCP	Kontrol	-1,77000*	,02757	,000	-1,8806	-1,6594	
		1250 ppm 1-MCP	2,93000*	,02757	,000	2,8194	3,0406	
		KA	3,49000*	,02757	,000	3,3794	3,6006	
		Ozon	3,45000*	,02757	,000	3,3394	3,5606	
	1250 ppm 1-MCP	Kontrol	-4,70000*	,02757	,000	-4,8106	-4,5894	
		625 ppm 1-MCP	-2,93000*	,02757	,000	-3,0406	-2,8194	
		KA	-,66000*	,02757	,000	-,4494	-,8706	
		Ozon	-,52000*	,02757	,000	-,4094	-,6306	
	KA	Kontrol	-5,26000*	,02757	,000	-5,3706	-5,1494	
		625 ppm 1-MCP	-3,49000*	,02757	,000	-3,6006	-3,3794	
		1250 ppm 1-MCP	-,66000*	,02757	,000	-,8706	-,4494	
		Ozon	-,04000	,02757	,627	-,1506	,0706	
	Ozon	Kontrol	-5,22000*	,02757	,000	-5,3306	-5,1094	
		625 ppm 1-MCP	-,52000*	,02757	,000	-,6306	-,4094	
		1250 ppm 1-MCP	-,52000*	,02757	,000	-,6306	-,4094	
		KA	-,04000	,02757	,627	-,1506	,0706	
gün9	Kontrol	625 ppm 1-MCP	1,82000*	,13031	,000	1,2973	2,3427	
		1250 ppm 1-MCP	5,03000*	,13031	,000	4,5073	5,5527	
		KA	5,84500*	,13031	,000	5,3223	6,3677	
		Ozon	5,77500*	,13031	,000	5,2523	6,2977	
	625 ppm 1-MCP	Kontrol	-1,82000*	,13031	,000	-2,3427	-1,2973	
		1250 ppm 1-MCP	3,21000*	,13031	,000	2,6873	3,7327	
		KA	4,02500*	,13031	,000	3,5023	4,5477	
		Ozon	3,95500*	,13031	,000	3,4323	4,4777	
	1250 ppm 1-MCP	Kontrol	-5,03000*	,13031	,000	-5,5527	-4,5073	
		625 ppm 1-MCP	-3,21000*	,13031	,000	-3,7327	-2,6873	
		KA	-,81500*	,13031	,008	-,2923	1,3377	
		Ozon	-,74500*	,13031	,012	-,2223	1,2677	
	KA	Kontrol	-5,84500*	,13031	,000	-6,3677	-5,3223	
		625 ppm 1-MCP	-4,02500*	,13031	,000	-4,5477	-3,5023	
		1250 ppm 1-MCP	-,81500*	,13031	,008	-,2923	1,3377	
		Ozon	-,07000	,13031	,979	-,5927	,4527	
	Ozon	Kontrol	-5,77500*	,13031	,000	-6,2977	-5,2523	
		625 ppm 1-MCP	-3,95500*	,13031	,000	-4,4777	-3,4323	
		1250 ppm 1-MCP	-,74500*	,13031	,012	-,2223	1,2677	
		KA	-,07000	,13031	,979	-,5927	,4527	
gün11	Kontrol	625 ppm 1-MCP	2,37000*	,04159	,000	2,2031	2,5369	
		1250 ppm 1-MCP	5,31000*	,04159	,000	5,1431	5,4769	
		KA	6,41500*	,04159	,000	6,2481	6,5819	
		Ozon	6,37000*	,04159	,000	6,2031	6,5369	
	625 ppm 1-MCP	Kontrol	-2,37000*	,04159	,000	-2,5369	-2,2031	
		1250 ppm 1-MCP	2,94000*	,04159	,000	2,7731	3,1069	
		KA	4,04500*	,04159	,000	3,8781	4,2119	
		Ozon	4,00000*	,04159	,000	3,8331	4,1669	
	1250 ppm 1-MCP	Kontrol	-5,31000*	,04159	,000	-5,4769	-5,1431	
		625 ppm 1-MCP	-2,94000*	,04159	,000	-3,1069	-2,7731	
		KA	1,10500*	,04159	,000	,9381	1,2719	
		Ozon	1,06000*	,04159	,000	,8931	1,2269	
	KA	Kontrol	-6,41500*	,04159	,000	-6,5819	-6,2481	
		625 ppm 1-MCP	-4,04500*	,04159	,000	-4,2119	-3,8781	
		1250 ppm 1-MCP	-1,10500*	,04159	,000	-1,2719	-,9381	
		Ozon	-,04500	,04159	,810	-,2119	,1219	
	Ozon	Kontrol	-6,37000*	,04159	,000	-6,5369	-6,2031	
		625 ppm 1-MCP	-4,00000*	,04159	,000	-4,1669	-3,8331	
		1250 ppm 1-MCP	-1,06000*	,04159	,000	-1,2269	-,8931	
		KA	-,04500	,04159	,810	-,2119	,1219	
gün13	Kontrol	625 ppm 1-MCP	2,71000*	,02408	,000	2,6134	2,8066	
		1250 ppm 1-MCP	5,86500*	,02408	,000	5,7684	5,9616	
		KA	7,15000*	,02408	,000	7,0534	7,2466	
		Ozon	7,10500*	,02408	,000	7,0084	7,2016	
	625 ppm 1-MCP	Kontrol	-2,71000*	,02408	,000	-2,8066	-2,6134	
		1250 ppm 1-MCP	3,15500*	,02408	,000	3,0584	3,2516	
		KA	4,44000*	,02408	,000	4,3434	4,5366	
		Ozon	4,39500*	,02408	,000	4,2984	4,4916	
	1250 ppm 1-MCP	Kontrol	-5,86500*	,02408	,000	-5,9616	-5,7684	
		625 ppm 1-MCP	-3,15500*	,02408	,000	-3,2516	-3,0584	
		KA	1,28500*	,02408	,000	1,1884	1,3816	
		Ozon	1,24000*	,02408	,000	1,1434	1,3366	
	KA	Kontrol	-7,15000*	,02408	,000	-7,2466	-7,0534	
		625 ppm 1-MCP	-4,44000*	,02408	,000	-4,5366	-4,3434	
		1250 ppm 1-MCP	-1,28500*	,02408	,000	-1,3816	-1,1884	
		Ozon	-,04500	,02408	,432	-,1416	,0516	
	Ozon	Kontrol	-7,10500*	,02408	,000	-7,2016	-7,0084	
		625 ppm 1-MCP	-4,39500*	,02408	,000	-4,4916	-4,2984	
		1250 ppm 1-MCP	-1,24000*	,02408	,000	-1,3366	-1,1434	
		KA	-,04500	,02408	,432	-,1416	,0516	
gün15	Kontrol	625 ppm 1-MCP	2,74500*	,06403	,000	2,4881	3,0019	
		1250 ppm 1-MCP	5,85500*	,06403	,000	5,5981	6,1119	
		KA	7,89000*	,06403	,000	7,4931	7,9469	
		Ozon	7,46500*	,06403	,000	7,2081	7,7219	
	625 ppm 1-MCP	Kontrol	-2,74500*	,06403	,000	-3,0019	-2,4881	
		1250 ppm 1-MCP	3,11000*	,06403	,000	2,8531	3,3669	
		KA	4,94500*	,06403	,000	4,6881	5,2019	
		Ozon	4,72000*	,06403	,000	4,4631	4,9769	
	1250 ppm 1-MCP	Kontrol	-5,85500*	,06403	,000	-6,1119	-5,5981	
		625 ppm 1-MCP	-3,11000*	,06403	,000	-3,3669	-2,8531	
		KA	1,83500*	,06403	,000	1,5781	2,0919	
		Ozon	1,61000*	,06403	,000	1,3531	1,8669	
	KA	Kontrol	-7,89000*	,06403	,000	-7,9469	-7,4931	
		625 ppm 1-MCP	-4,94500*	,06403	,000	-5,2019	-4,6881	
		1250 ppm 1-MCP	-1,83500*	,06403	,000	-2,0919	-1,5781	
		Ozon	-,22500	,06403	,981	-,9319	,4811	
	Ozon	Kontrol	-7,46500*	,06403	,000	-7,7219	-7,2081	
		625 ppm 1-MCP	-4,72000*	,06403	,000	-4,9769	-4,4631	
		1250 ppm 1-MCP	-1,61000*	,06403	,000	-1,8669	-1,3531	
		KA	-,22500	,06403	,981	-,9319	,4811	

EK 3. Kontrollü atmosfer, 1-MCP (625 ve 1250 ppm), ozon ve kontrol grubu marul örnekleri için SÇKM değişiminin istatistiksel sonuçları

Multiple Comparisons						
Tukey HSD						
Dependent Variable	(I) yöntem	(J) yöntem	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval Lower Bound Upper Bound
gun0	Kontrol	625 ppm 1-MCP	.02500	.02646	.868	-.0811 .1311
		1250 ppm 1-MCP	.15000	.02646	.012	.0439 .2561
		KA	.26500*	.02646	.001	.1589 .3711
	625 ppm 1-MCP	Ozon	.25500	.02646	.001	.1489 .3611
		Kontrol	-.02500	.02646	.868	-.1311 .0811
		1250 ppm 1-MCP	.12500	.02646	.026	.0189 .2311
	1250 ppm 1-MCP	KA	.24000	.02646	.001	.1339 .3461
		Ozon	.23000*	.02646	.002	.1239 .3361
		Kontrol	-.15000	.02646	.012	-.2561 -.0439
	KA	625 ppm 1-MCP	-.12500	.02646	.026	-.2311 -.0189
		1250 ppm 1-MCP	.11500*	.02646	.037	.0089 .2211
		Ozon	.10500	.02646	.052	-.0011 .2111
gun3	Kontrol	625 ppm 1-MCP	-.26500*	.02646	.001	-.3711 -.1589
		1250 ppm 1-MCP	-.24000*	.02646	.001	-.3461 -.1339
		Ozon	-.01000	.02646	.994	-.1161 .0861
	625 ppm 1-MCP	Kontrol	.26500*	.02646	.001	.1589 .3711
		1250 ppm 1-MCP	.23000*	.02646	.002	.1239 .3361
		Ozon	.23500	.02646	.001	.1289 .3411
	1250 ppm 1-MCP	KA	.48000*	.02646	.001	.3424 .6176
		Ozon	.45500*	.02646	.000	.3576 .5524
		Kontrol	-.23000	.02646	.001	-.3274 -.1326
	625 ppm 1-MCP	1250 ppm 1-MCP	.25000	.02646	.999	-.0024 .5024
		KA	.25000*	.02646	.001	.1526 .3474
		Ozon	.22500	.02646	.001	.1276 .3224
	1250 ppm 1-MCP	Kontrol	-.23500*	.02646	.001	-.3324 -.1376
		625 ppm 1-MCP	-.00500	.02646	.999	-.1024 .0924
		KA	.24500*	.02646	.001	.1476 .3424
	Ozon	625 ppm 1-MCP	.22000*	.02646	.001	.1226 .3174
		1250 ppm 1-MCP	.48000*	.02646	.000	.3826 .5774
		Ozon	-.25000*	.02646	.001	-.3474 -.1526
	KA	625 ppm 1-MCP	-.48000*	.02646	.000	-.5774 -.3826
		1250 ppm 1-MCP	-.24500*	.02646	.001	-.3424 -.1476
		Ozon	-.02500	.02646	.833	-.1224 .0724
	Ozon	Kontrol	-.45500*	.02646	.000	-.5524 -.3576
		625 ppm 1-MCP	-.22500*	.02646	.001	-.3224 -.1276
		1250 ppm 1-MCP	-.22000*	.02646	.001	-.3174 -.1226
gun5	Kontrol	625 ppm 1-MCP	.02500	.02646	.833	-.0724 .1224
		1250 ppm 1-MCP	.18000	.02646	.001	.0660 .2940
		KA	.28500*	.02646	.000	.1780 .3920
	625 ppm 1-MCP	Ozon	.06500*	.02646	.000	.0210 .1090
		Kontrol	-.18000*	.02646	.001	-.2940 -.0660
		1250 ppm 1-MCP	.10500	.02646	.012	.0310 .1790
	1250 ppm 1-MCP	KA	.51500*	.02646	.000	.4410 .5890
		Ozon	.48500*	.02646	.000	.4110 .5590
		Kontrol	-.28500*	.02646	.000	-.3920 -.1780
	625 ppm 1-MCP	1250 ppm 1-MCP	-.10500*	.02646	.012	-.1790 -.0310
		KA	.41000*	.02646	.000	.3360 .4840
		Ozon	.38000*	.02646	.000	.3060 .4540
	KA	Kontrol	-.06500*	.02646	.000	-.1090 -.0210
		625 ppm 1-MCP	-.51500*	.02646	.000	-.5890 -.4410
		1250 ppm 1-MCP	-.41000*	.02646	.000	-.4840 -.3360
	Ozon	625 ppm 1-MCP	-.48500*	.02646	.000	-.5590 -.4110
		1250 ppm 1-MCP	-.06500*	.02646	.000	-.1090 -.0210
		KA	-.38000*	.02646	.000	-.4540 -.3060
gun7	Kontrol	625 ppm 1-MCP	.22500	.02646	.001	.1418 .3082
		1250 ppm 1-MCP	.25000*	.02646	.000	.1668 .3332
		KA	.84500*	.02646	.000	.7818 .9082
	625 ppm 1-MCP	Ozon	.01000	.02646	.900	-.0922 .1118
		Kontrol	-.22500	.02646	.001	-.3082 .1418
		1250 ppm 1-MCP	.02500	.02646	.751	-.0582 .1082
	1250 ppm 1-MCP	KA	.62000*	.02646	.000	.5368 .7032
		Ozon	.58500*	.02646	.000	.5018 .6682
		Kontrol	-.25000*	.02646	.000	-.3332 .1668
	625 ppm 1-MCP	1250 ppm 1-MCP	-.02500	.02646	.751	-.1082 .0582
		KA	.59500*	.02646	.000	.5118 .6782
		Ozon	.56000*	.02646	.000	.4768 .6432
	KA	Kontrol	-.84500*	.02646	.000	-.9082 .7818
		625 ppm 1-MCP	-.62000*	.02646	.000	-.7032 .5368
		1250 ppm 1-MCP	-.59500*	.02646	.000	-.6782 .5118
	Ozon	Kontrol	-.01000	.02646	.900	-.1182 .0482
		625 ppm 1-MCP	-.61000*	.02646	.000	-.6932 .7268
		1250 ppm 1-MCP	-.58500*	.02646	.000	-.6682 .5018
gun9	Kontrol	625 ppm 1-MCP	.05000	.02646	.6432	-.1768 .2768
		1250 ppm 1-MCP	.03500	.02646	.512	-.0482 .1182
		KA	.19000*	.02646	.004	.0854 .2946
	625 ppm 1-MCP	Ozon	.14000*	.02646	.016	.0354 .2446
		Kontrol	-.05000	.02646	.643	-.1768 .0646
		1250 ppm 1-MCP	.72000*	.02646	.000	.6154 .8246
	1250 ppm 1-MCP	KA	.68500*	.02646	.000	.5804 .7896
		Kontrol	-.14000	.02646	.016	-.2446 .0354
		625 ppm 1-MCP	.05000	.02646	.643	-.0646 .1768
	KA	Kontrol	-.72000*	.02646	.000	-.8246 .6154
		625 ppm 1-MCP	-.68500*	.02646	.000	-.7896 .5804
		Ozon	-.03500	.02646	.682	-.1396 .0696
	Ozon	Kontrol	-.05000	.02646	.643	-.1768 .0646
		625 ppm 1-MCP	-.06500*	.02646	.000	-.1686 .0384
		1250 ppm 1-MCP	.73500*	.02646	.000	.6306 .8394
gun11	Kontrol	625 ppm 1-MCP	.55500*	.02214	.000	.4662 .6438
		1250 ppm 1-MCP	.32500*	.02214	.000	.2362 .4138
		KA	1.25500*	.02214	.000	1.1662 .3438
	625 ppm 1-MCP	Ozon	1.24500*	.02214	.000	1.1562 .3338
		Kontrol	-.55500*	.02214	.000	-.6438 .1162
		1250 ppm 1-MCP	-.23000*	.02214	.001	-.3188 .1412
	1250 ppm 1-MCP	KA	.70000*	.02214	.000	.6112 .7888
		Ozon	.68000*	.02214	.000	.6012 .7588
		Kontrol	-.32500*	.02214	.000	-.4138 .2362
	625 ppm 1-MCP	1250 ppm 1-MCP	.23000*	.02214	.001	.1412 .3188
		KA	.93000*	.02214	.000	.8412 .1018
		Ozon	.92000*	.02214	.000	.8312 .1008
	KA	Kontrol	-.1.25500*	.02214	.000	-.1.3438 .1.1662
		625 ppm 1-MCP	-.70000*	.02214	.000	-.7888 .6112
		1250 ppm 1-MCP	-.93000*	.02214	.000	-.1.0188 .8412
	Ozon	Kontrol	-.01000	.02214	.989	-.0888 .0788
		625 ppm 1-MCP	-.1.24500*	.02214	.000	-.1.3338 .1.1562
		1250 ppm 1-MCP	-.68000*	.02214	.000	-.7788 .6012
gun13	Kontrol	625 ppm 1-MCP	.36500*	.02933	.000	.2474 .4826
		1250 ppm 1-MCP	.1.33000*	.02933	.000	1.2124 .1.4476
		KA	1.38500*	.02933	.000	1.1874 .1.6026
	625 ppm 1-MCP	Kontrol	-.36500*	.02933	.000	-.4826 .2474
		1250 ppm 1-MCP	-.1.7500*	.02933	.010	-.2926 .0674
		KA	.79000*	.02933	.000	.6724 .9076
	1250 ppm 1-MCP	Ozon	.74500*	.02933	.000	.6274 .8626
		Kontrol	-.36500*	.02933	.000	-.4826 .2474
		625 ppm 1-MCP	-.1.7500*	.02933	.010	-.2926 .0674
	KA	1250 ppm 1-MCP	.62000*	.02933	.000	.5024 .7376
		Kontrol	-.1.33000*	.02933	.000	-.1.4476 .1.2124
		625 ppm 1-MCP	-.79000*	.02933	.000	-.9076 .6724
	Ozon	1250 ppm 1-MCP	-.96500*	.02933	.000	-.1.0826 .8474
		Kontrol	-.04500	.02933	.585	-.1626 .0726
		625 ppm 1-MCP	-.74500*	.02933	.000	-.8626 .6374
gun15	Kontrol	625 ppm 1-MCP	.49000*	.03225	.000	.3606 .6194
		1250 ppm 1-MCP	.43500*	.03225	.000	.3056 .5644
		KA	1.33000*	.03225	.000	1.2006 .1.4594
	625 ppm 1-MCP	Ozon	1.30000*	.03225	.000	1.1706 .1.4294
		Kontrol	-.49000*	.03225	.000	-.6194 .3606
		1250 ppm 1-MCP	-.05500	.03225	.504	-.1844 .0744
	1250 ppm 1-MCP	KA	.84000*	.03225	.000	.7106 .9694
		Kontrol	-.43500*	.03225	.000	-.5644 .3056
		625 ppm 1-MCP	-.89500*	.03225	.000	-.1.0244 .1.0244
	KA	Ozon	.86500*	.03225	.000	.7356 .9944
		Kontrol	-.1.33000*	.03225	.000	-.1.4594 .1.2006
		625 ppm 1-MCP	-.84000*	.03225	.000	-.9694 .7106
	Ozon	1250 ppm 1-MCP	-.05500	.03225	.504	-.1.0244 .1.0244
		Kontrol	-.43500*	.03225	.000	-.5644 .3056
		625 ppm 1-MCP	-.89500*	.03225	.000	-.1.0244 .1.0244
	KA	Ozon	.86500*	.03225	.000	.7356 .9944
		Kontrol	-.1.33000*	.03225	.000	-.1.4594 .1.2006
		625 ppm 1-MCP	-.84000*	.03225	.000	-.9694 .7106
	Ozon	1250 ppm 1-MCP	-.05500	.03225	.504	-.1.0244 .1.0244
		Kontrol	-.43500*	.03225	.000	-.5644 .3056
		625 ppm 1-MCP	-.89500*	.03225	.000	-.1.0244 .1.0244

*. The mean difference is significant at the 0.05 level.

EK 4. Kontrollü atmosfer, 1-MCP (625 ve 1250 ppm), ozon ve kontrol grubu marul örnekleri için nem miktarındaki değişimin istatistiksel sonuçları

Multiple Comparisons										
Dependent Variable		(b) yöntem	(c) yöntem	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval			
gun0	Kontrol	625ppm 1-MCP		.74500 [*]	.13061	.012	.2210	1.2690		
		1250ppm 1-MCP		1.09500 [*]	.13061	.003	.4810	1.7090		
		KA		1.26500 [*]	.13061	.001	.7410	1.7890		
	625ppm 1-MCP	Kontrol		-.74500 [*]	.13061	.012	-1.2690	-.2210		
		1250ppm 1-MCP		-.26000	.13061	.384	-.2640	.7840		
		KA		.52000	.13061	.051	-.0040	1.0440		
	1250ppm 1-MCP	Kontrol		-.01500	.13061	1.000	-.5390	.5090		
		625ppm 1-MCP		-1.00500 [*]	.13061	.003	-1.5290	-.4810		
		KA		-.26000	.13061	.384	-.2640	.7840		
	KA	Kontrol		-.26000	.13061	.384	-.2640	.7840		
		625ppm 1-MCP		-.53500 [*]	.13061	.046	-1.0590	-.0110		
		1250ppm 1-MCP		-.73000 [*]	.13061	.013	-1.2540	-.2060		
	gun3	Kontrol	625ppm 1-MCP		.01500	.31214	.983	-.6071	.6371	
			1250ppm 1-MCP		.39500	.31214	.721	-.8571	1.6471	
			KA		.67000	.31214	.328	-.5821	1.9221	
625ppm 1-MCP		Kontrol		-.65000	.31214	1.000	-1.2021	1.3021		
		1250ppm 1-MCP		-3.51500 [*]	.31214	.001	-4.7671	-2.2629		
		KA		-3.12000 [*]	.31214	.001	-4.3721	-1.8679		
1250ppm 1-MCP		Kontrol		-3.84500 [*]	.31214	.001	-4.9971	-1.5929		
		625ppm 1-MCP		-.39500	.31214	.721	-.8571	.8571		
		KA		.312000 [*]	.31214	.001	1.8679	4.3721		
KA		Kontrol		-.67000	.31214	.328	-.5821	.9271		
		625ppm 1-MCP		2.84500 [*]	.31214	.001	1.5929	4.0971		
		1250ppm 1-MCP		-.27500	.31214	.893	-1.5271	.9771		
Ozon		Kontrol		-.05000	.31214	1.000	-.8721	.6221		
		625ppm 1-MCP		3.46500 [*]	.31214	.001	2.2129	4.7171		
		1250ppm 1-MCP		.34500	.31214	.799	-.9071	1.5971		
gun5	Kontrol	625ppm 1-MCP		.62000	.31214	.385	-.6321	1.8721		
		1250ppm 1-MCP		3.43500 [*]	.31214	.000	2.9058	3.9642		
		KA		1.40000	.31214	.131	-.1292	.9292		
	625ppm 1-MCP	Kontrol		-.15000	.31214	.784	-.6792	.3792		
		1250ppm 1-MCP		-.09000	.31214	.868	-.6092	.4492		
		KA		-.343500 [*]	.31214	.000	-3.9642	-2.9058		
	1250ppm 1-MCP	Kontrol		-3.03500 [*]	.31214	.000	-3.5642	-2.5058		
		625ppm 1-MCP		-3.58500 [*]	.31214	.000	-4.1142	-3.0558		
		KA		-3.51500 [*]	.31214	.000	-4.0442	-2.9858		
	KA	Kontrol		-.40000	.31214	.131	-.9292	.1292		
		625ppm 1-MCP		3.03500 [*]	.31214	.000	2.5058	3.5642		
		1250ppm 1-MCP		-.65000 [*]	.31214	.043	-1.0792	-.0208		
	Ozon	Kontrol		-.48000	.31214	.071	-1.0092	.0492		
		625ppm 1-MCP		1.5000	.31214	.784	-.3792	.6792		
		1250ppm 1-MCP		3.58500 [*]	.31214	.000	3.0558	4.1142		
gun7	Kontrol	625ppm 1-MCP		.09000	.31214	.868	-.4492	.6092		
		1250ppm 1-MCP		3.51500 [*]	.31214	.001	2.9858	4.0442		
		KA		.48000	.31214	.071	-.0492	1.0092		
	625ppm 1-MCP	Kontrol		-.07000	.31214	.880	-.5992	.4592		
		1250ppm 1-MCP		3.99500 [*]	.31214	.000	3.4335	4.5565		
		KA		.64500 [*]	.31214	.029	.0835	1.2065		
	1250ppm 1-MCP	Kontrol		-.02000	.31214	1.000	-.5815	.5415		
		625ppm 1-MCP		-.15000	.31214	.784	-.6792	.3792		
		KA		-.399500 [*]	.31214	.000	-4.5565	-3.4335		
	Ozon	Kontrol		-3.50500 [*]	.31214	.000	-3.9115	-2.7885		
		625ppm 1-MCP		-4.01500 [*]	.31214	.000	-4.5765	-3.4535		
		KA		-3.84500 [*]	.31214	.000	-4.4065	-3.2835		
	gun9	Kontrol	625ppm 1-MCP		-.64500 [*]	.31214	.029	-1.2065	.0835	
			1250ppm 1-MCP		3.35000 [*]	.31214	.000	2.7885	3.9115	
			KA		-.66500 [*]	.31214	.026	-1.2265	-.0335	
625ppm 1-MCP		Kontrol		-.49500	.31214	.079	-1.0565	.0665		
		1250ppm 1-MCP		.02000	.31214	.856	-.6266	.3766		
		KA		4.01500 [*]	.31214	.000	3.4535	4.5765		
1250ppm 1-MCP		Kontrol		-.66500 [*]	.31214	.026	-1.2265	-.0335		
		625ppm 1-MCP		-1.7000	.31214	.856	-.7215	.7315		
		KA		-.15000	.31214	.784	-.6792	.3792		
gun1		Kontrol	625ppm 1-MCP		3.84500 [*]	.31214	.000	3.2835	4.4065	
			1250ppm 1-MCP		.49500	.31214	.079	-1.0565	.0665	
			KA		3.84500 [*]	.31214	.000	3.2835	4.4065	
		625ppm 1-MCP	Kontrol		-.78000 [*]	.31214	.005	-1.2406	.3394	
			1250ppm 1-MCP		2.76500 [*]	.31214	.000	2.3144	3.2156	
			KA		-1.07000 [*]	.31214	.001	-1.5206	-.6194	
	1250ppm 1-MCP	Kontrol		-.86500 [*]	.31214	.003	-1.3156	-.4144		
		625ppm 1-MCP		-.28000	.31214	.230	-.7306	.1706		
		KA		3.83500 [*]	.31214	.000	3.3844	4.2866		
	KA	Kontrol		1.07000 [*]	.31214	.001	.6194	1.5206		
		625ppm 1-MCP		.20500	.31214	.451	-.2456	.6556		
		1250ppm 1-MCP		.07500	.31214	.856	-.6266	.3766		
	gun13	Kontrol	625ppm 1-MCP		3.63000 [*]	.31214	.000	3.1794	4.0806	
			1250ppm 1-MCP		.66500 [*]	.31214	.003	.4144	1.3156	
			KA		-.20500	.31214	.451	-.6556	.2456	
625ppm 1-MCP		Kontrol		2.65000 [*]	.31214	.000	2.3151	2.9849		
		1250ppm 1-MCP		-.08000	.31214	.863	-.7549	.5849		
		KA		1.66500 [*]	.31214	.000	1.3301	1.9999		
1250ppm 1-MCP		Kontrol		3.73000 [*]	.31214	.000	2.3951	3.0649		
		625ppm 1-MCP		1.66500 [*]	.31214	.000	1.3301	1.9999		
		KA		1.66500 [*]	.31214	.000	1.3301	1.9999		
gun15		Kontrol	625ppm 1-MCP		-.125000 [*]	.31214	.000	-1.5849	-.9151	
			1250ppm 1-MCP		1.66500 [*]	.31214	.000	1.3301	1.9999	
			KA		4.31500 [*]	.31214	.000	3.9801	4.6499	
		625ppm 1-MCP	Kontrol		1.58500 [*]	.31214	.000	1.2501	1.9199	
			1250ppm 1-MCP		.33500 [*]	.31214	.050	.0001	.6699	
			KA		1.33000 [*]	.31214	.000	.9951	1.6649	
	Ozon	Kontrol		3.98000 [*]	.31214	.000	3.6451	4.3149		
		625ppm 1-MCP		1.25000 [*]	.31214	.000	.9151	1.5849		
		1250ppm 1-MCP		-.33500 [*]	.31214	.050	-.6699	-.0001		
	gun1	Kontrol	625ppm 1-MCP		2.24500 [*]	.12693	.000	1.7368	2.7542	
			1250ppm 1-MCP		-.83000 [*]	.12693	.007	-1.3392	-.3208	
			KA		-.276500 [*]	.12693	.000	-3.2942	-.2768	
		625ppm 1-MCP	Kontrol		-.24000 [*]	.12693	.000	-2.8092	-1.8908	
			1250ppm 1-MCP		-.24500 [*]	.12693	.000	-2.7542	-1.7358	
			KA		-3.07600 [*]	.12693	.000	-3.6842	-2.5658	
1250ppm 1-MCP		Kontrol		-.503000 [*]	.12693	.000	-5.5392	-4.5208		
		625ppm 1-MCP		-.503000 [*]	.12693	.000	-5.5392	-4.5208		
		KA		-.503000 [*]	.12693	.000	-5.5392	-4.5208		
Ozon		Kontrol		3.98500	.12693	.131	-1.242	.8942		
		625ppm 1-MCP		2.40000	.12693	.000	1.8908	2.9092		
		1250ppm 1-MCP		1.64500 [*]	.12693	.000	1.1189	2.1711		
gun3		Kontrol	625ppm 1-MCP		1.57000 [*]	.27946	.000	1.0608	2.0792	
			1250ppm 1-MCP		1.57000 [*]	.27946	.001	1.0608	2.0792	
			KA		1.57000 [*]	.27946	.001	1.0608	2.0792	
	625ppm 1-MCP	Kontrol		-.503000 [*]	.12693	.000	-5.5392	-4.5208		
		1250ppm 1-MCP		-.503000 [*]	.12693	.000	-5.5392	-4.5208		
		KA		-.503000 [*]	.12693	.000	-5.5392	-4.5208		
	Ozon	Kontrol		3.98500	.12693	.131	-1.242	.8942		
		625ppm 1-MCP		2.40000	.12693	.000	1.8908	2.9092		
		1250ppm 1-MCP		1.64500 [*]	.12693	.000	1.1189	2.1711		
	gun5	Kontrol	625ppm 1-MCP		1.57000 [*]	.27946	.000	1.0608	2.0792	
			1250ppm 1-MCP		1.57000 [*]	.27946	.001	1.0608	2.0792	
			KA		1.57000 [*]	.27946	.001	1.0608	2.0792	
		625ppm 1-MCP	Kontrol		-.503000 [*]	.12693	.000	-5.5392	-4.5208	
			1250ppm 1-MCP		-.503000 [*]	.12693	.000	-5.5392	-4.5208	
			KA		-.503000 [*]	.12693	.000	-5.5392	-4.5208	
Ozon		Kontrol		3.98500	.12693	.131	-1.242	.8942		
		625ppm 1-MCP		2.40000	.12693	.000	1.8908	2.9092		
		1250ppm 1-MCP		1.64500 [*]	.12693	.000	1.1189	2.1711		
gun7		Kontrol	625ppm 1-MCP		1.57000 [*]	.27946	.000	1.0608	2.0792	
			1250ppm 1-MCP		1.57000 [*]	.27946	.001	1.0608	2.0792	
			KA		1.57000 [*]	.27946	.001	1.0608	2.0792	
		625ppm 1-MCP	Kontrol		-.503000 [*]	.12693	.000	-5.5392	-4.5208	
			1250ppm 1-MCP		-.503000 [*]	.12693	.000	-5.5392	-4.5208	
			KA		-.503000 [*]	.12693	.000	-5.5392	-4.5208	
	Ozon	Kontrol		3.98500	.12693	.131	-1.242	.8942		
		625ppm 1-MCP		2.40000	.12693	.000	1.8908	2.9092		
		1250ppm 1-MCP		1.64500 [*]	.12693	.000	1.1189	2.1711		
	gun9	Kontrol	625ppm 1-MCP		1.57000 [*]	.27946	.000	1.0608	2.0792	
			1250ppm 1-MCP		1.57000 [*]	.27946	.001	1.0608	2.0792	
			KA		1.57000 [*]	.27946	.001	1.0608	2.0792	
		625ppm 1-MCP	Kontrol		-.503000 [*]	.12693	.000	-5.5392	-4.5208	
			1250ppm 1-MCP		-.503000 [*]	.12693	.000	-5.5392	-4.5208	
			KA		-.503000 [*]	.12693	.000	-5.5392	-4.5208	
Ozon		Kontrol		3.98500	.12693	.131	-1.242	.8942		
		625ppm 1-MCP		2.40000	.12693	.000	1.8908	2.9092		
		1250ppm 1-MCP		1.64500 [*]	.12693	.000	1.1189	2.1711		
gun11		Kontrol	625ppm 1-MCP		1.57000 [*]	.27946	.000	1.0608	2.0792	
			1250ppm 1-MCP		1.57000 [*]	.27946	.001	1.0608	2.0792	
			KA		1.57000 [*]	.27946	.001	1.0608	2.0792	
		625ppm 1-MCP	Kontrol		-.503000 [*]	.12693	.000	-5.5392	-4.5208	
			1250ppm 1-MCP		-.503000 [*]	.12693	.000	-5.5392	-4.5208	
			KA		-.503000 [*]	.12693	.000	-5.5392	-4.5208	
	Ozon	Kontrol		3.98500	.12693	.131	-1.242	.8942		
		625ppm 1-MCP		2.40000	.12693	.000	1.8908	2.9092		
		1250ppm 1-MCP		1.64500 [*]	.12693	.000	1.1189	2.1711		
	gun13	Kontrol	625ppm 1-MCP		1.57000 [*]	.27946	.000	1.0608	2.0792	
			1250ppm 1-MCP							

EK 5: Kontrollü atmosfer, 1-MCP (625 ve 1250 ppm), ozon ve kontrol grubu marul örnekleri için pH değişiminin istatistiksel sonuçları

Tukey HSD		Multiple Comparisons					
Dependent Variable	(I) yöntem	(J) yöntem	Mean Difference (I - J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
						Lower Bound	Upper Bound
gun0	Kontrol	625 ppm 1-MCP	-.21500 ^a	.06301	.089	-.3378	.4678
		1250 ppm 1-MCP	-.40500 ^a	.06301	.097	-.1522	.6578
		KA	-.36500 ^a	.06301	.011	-.1122	.6178
		Ozon	-.24500	.06301	.056	-.0078	.4978
	625 ppm 1-MCP	Kontrol	-.21500	.06301	.089	-.4678	.0378
		1250 ppm 1-MCP	.19000	.06301	.133	-.0628	.4428
		KA	.15000	.06301	.258	-.1028	.4028
		Ozon	.03000	.06301	.986	-.2228	.2828
	1250 ppm 1-MCP	Kontrol	-.40500 ^a	.06301	.097	-.6578	.1522
		625 ppm 1-MCP	-.19000	.06301	.133	-.4428	.0928
		KA	-.04000	.06301	.962	-.2928	.2128
		Ozon	-.16000	.06301	.219	-.4128	.0928
gun3	Kontrol	625 ppm 1-MCP	.09500 ^a	.02074	.030	.0118	.1782
		1250 ppm 1-MCP	.50500 ^a	.02074	.000	.4218	.5882
		KA	.22000 ^a	.02074	.001	.1368	.3032
		Ozon	.11000 ^a	.02074	.016	.0268	.1932
	625 ppm 1-MCP	Kontrol	-.09500 ^a	.02074	.030	-.1782	.0118
		1250 ppm 1-MCP	.41000 ^a	.02074	.000	.3268	.4932
		KA	.12500 ^a	.02074	.009	.0418	.2082
		Ozon	.01500	.02074	.942	-.0682	.0982
	1250 ppm 1-MCP	Kontrol	-.50500 ^a	.02074	.000	-.5882	-.4218
		625 ppm 1-MCP	-.41000 ^a	.02074	.000	-.4932	-.3268
		KA	.02800 ^a	.02074	.000	.3682	.2018
		Ozon	-.39500 ^a	.02074	.000	-.4782	-.3118
	KA	Kontrol	-.22000 ^a	.02074	.001	-.3032	-.1368
		625 ppm 1-MCP	-.12500 ^a	.02074	.009	-.2082	-.0418
		1250 ppm 1-MCP	-.28500 ^a	.02074	.000	-.3682	-.2018
		Ozon	.11000 ^a	.02074	.016	.1932	.0268
gun5	Kontrol	625 ppm 1-MCP	-.01500 ^a	.02074	.942	-.0982	.0682
		1250 ppm 1-MCP	.39500 ^a	.02074	.000	.3118	.4782
		KA	.11000 ^a	.02074	.016	.0268	.1932
		Ozon	-.39500 ^a	.02074	.000	-.4782	-.3118
	625 ppm 1-MCP	Kontrol	.01500	.02074	.923	-.0682	.0407
		1250 ppm 1-MCP	.34000 ^a	.01265	.000	.2893	.3907
		KA	.03000	.01265	.260	-.0207	.0807
		Ozon	-.06500 ^a	.01265	.019	-.1157	.0143
	1250 ppm 1-MCP	Kontrol	.01000	.01265	.923	-.0407	.0607
		1250 ppm 1-MCP	.35000 ^a	.01265	.000	.2993	.4007
		KA	.04000	.01265	.115	-.0107	.0907
		Ozon	-.05500 ^a	.01265	.037	-.1057	.0043
	1250 ppm 1-MCP	Kontrol	-.34000 ^a	.01265	.000	-.3907	-.2893
		625 ppm 1-MCP	-.35000 ^a	.01265	.000	-.4007	-.2993
		KA	-.31000 ^a	.01265	.000	-.3607	-.2593
		Ozon	-.40500 ^a	.01265	.000	-.4557	-.3543
gun7	Kontrol	625 ppm 1-MCP	-.03000	.01265	.260	-.0807	.0207
		1250 ppm 1-MCP	-.04000	.01265	.115	-.0907	.0107
		KA	.31000	.01265	.000	.2593	.3607
		Ozon	-.09500 ^a	.01265	.004	-.1457	-.0443
	625 ppm 1-MCP	Kontrol	.03000	.01265	.019	.0143	.1157
		1250 ppm 1-MCP	.05500 ^a	.01265	.037	.0043	.1057
		KA	.40500 ^a	.01265	.000	.3543	.4557
		Ozon	.09500 ^a	.01265	.004	.0443	.1457
	1250 ppm 1-MCP	Kontrol	-.11000 ^a	.01483	.003	-.1745	-.0555
		1250 ppm 1-MCP	.26000 ^a	.01483	.000	.2005	.3195
		KA	.03000	.01483	.372	.0885	.0285
		Ozon	-.02500 ^a	.01483	.513	-.0845	.0345
	625 ppm 1-MCP	Kontrol	.11000 ^a	.01483	.003	.0555	.1745
		1250 ppm 1-MCP	.37500 ^a	.01483	.000	.3155	.4345
		KA	.08500 ^a	.01483	.012	.0285	.1445
		Ozon	.09000 ^a	.01483	.009	.0305	.1495
	1250 ppm 1-MCP	Kontrol	-.26000 ^a	.01483	.000	-.3195	-.2005
		625 ppm 1-MCP	-.37500 ^a	.01483	.000	-.4345	-.3155
		KA	-.28000 ^a	.01483	.000	-.3495	-.2305
		Ozon	-.28500 ^a	.01483	.000	-.3445	-.2255
gun9	Kontrol	625 ppm 1-MCP	.03000	.01483	.372	.0235	.0885
		1250 ppm 1-MCP	.08500 ^a	.01483	.012	.1445	.0255
		KA	.09000 ^a	.01483	.009	.0305	.1495
		Ozon	.02500 ^a	.01483	.513	-.0845	.0345
	625 ppm 1-MCP	Kontrol	.11000 ^a	.01483	.003	.0555	.1745
		1250 ppm 1-MCP	.37500 ^a	.01483	.000	.3155	.4345
		KA	.08500 ^a	.01483	.012	.0285	.1445
		Ozon	.09000 ^a	.01483	.009	.0305	.1495
	1250 ppm 1-MCP	Kontrol	-.26000 ^a	.01483	.000	-.3195	-.2005
		625 ppm 1-MCP	-.37500 ^a	.01483	.000	-.4345	-.3155
		KA	-.28000 ^a	.01483	.000	-.3495	-.2305
		Ozon	-.28500 ^a	.01483	.000	-.3445	-.2255
gun11	Kontrol	625 ppm 1-MCP	.09000 ^a	.01183	.000	.0325	.1475
		1250 ppm 1-MCP	.26000 ^a	.01183	.000	.2175	.3025
		KA	.01500	.01183	.807	.0703	.0403
		Ozon	.16000 ^a	.01183	.001	.0947	.2053
	625 ppm 1-MCP	Kontrol	.09000 ^a	.01183	.000	.0325	.1475
		1250 ppm 1-MCP	.18500 ^a	.01183	.000	.1453	.2047
		KA	.10500 ^a	.01183	.003	.1603	.0497
		Ozon	.06000	.01183	.037	.0047	.1153
	1250 ppm 1-MCP	Kontrol	-.27500 ^a	.01183	.000	-.3303	-.2197
		625 ppm 1-MCP	-.18500 ^a	.01183	.000	-.2403	-.1297
		KA	-.29000 ^a	.01183	.000	-.3453	-.2347
		Ozon	-.12500 ^a	.01183	.001	-.1803	-.0697
gun13	Kontrol	625 ppm 1-MCP	.01500	.01378	.807	.0403	.0703
		1250 ppm 1-MCP	.10500 ^a	.01378	.003	.0497	.1603
		KA	.29000 ^a	.01378	.000	.2347	.3453
		Ozon	.16500 ^a	.01378	.000	.1097	.2203
	625 ppm 1-MCP	Kontrol	.01500	.02739	.003	.1051	.3249
		1250 ppm 1-MCP	.29000 ^a	.02739	.001	.1801	.3999
		KA	.02000	.02739	.940	-.0899	.1299
		Ozon	.14500 ^a	.02739	.017	.0351	.2549
	1250 ppm 1-MCP	Kontrol	-.21500 ^a	.02739	.003	-.3249	-.1051
		625 ppm 1-MCP	-.07500	.02739	.178	-.0349	.1849
		KA	-.19500 ^a	.02739	.005	-.3049	-.0851
		Ozon	-.07000 ^a	.02739	.215	-.1799	.0399
gun15	Kontrol	625 ppm 1-MCP	-.29000 ^a	.02739	.001	-.3999	-.1801
		1250 ppm 1-MCP	-.07500	.02739	.178	-.1849	.0349
		KA	-.27000 ^a	.02739	.001	-.3799	-.1601
		Ozon	-.14500 ^a	.02739	.017	-.2549	-.0351
	625 ppm 1-MCP	Kontrol	.21500 ^a	.02739	.003	.3249	.1051
		1250 ppm 1-MCP	.07500	.02739	.178	.0349	.1849
		KA	.19500 ^a	.02739	.005	.3049	.0851
		Ozon	.07000 ^a	.02739	.215	.1799	.0399
	1250 ppm 1-MCP	Kontrol	-.01500	.02739	.807	-.0403	.0703
		625 ppm 1-MCP	-.10500 ^a	.02739	.003	-.0497	.1603
		KA	-.29000 ^a	.02739	.000	-.2347	.3453
		Ozon	-.16500 ^a	.02739	.000	-.1097	.2203
gun17	Kontrol	625 ppm 1-MCP	.07000	.04135	.510	.0859	.2359
		1250 ppm 1-MCP	.06000	.04135	.627	.1059	.2259
		KA	-.01500	.04135	.995	.1809	.1509
		Ozon	.05500	.04135	.688	.1109	.2209
	625 ppm 1-MCP	Kontrol	.07000	.04135	.510	.0859	.2359
		1250 ppm 1-MCP	.01000	.04135	.999	.1759	.1559
		KA	-.08500	.04135	.360	-.2509	.0809
		Ozon	.01500	.04135	.995	.1809	.1509
	1250 ppm 1-MCP	Kontrol	.06000	.04135	.627	.1059	.2259
		625 ppm 1-MCP	.01000	.04135	.999	.1759	.1559
		KA	-.07500	.04135	.455	-.2409	.0909
		Ozon	-.05500	.04135	1.000	-.1709	.1609
gun19	Kontrol	625 ppm 1-MCP	.01500	.04135	.995	.1809	.1509
		1250 ppm 1-MCP	.08500	.04135	.360	.0809	.2509
		KA	.07500	.04135	.455	-.2409	.0909
		Ozon	.07000	.04135	.510	.0859	.2359
	625 ppm 1-MCP	Kontrol	.01500	.04135	.995	.1809	.1509
		1250 ppm 1-MCP	.08500	.04135	.360	.0809	.2509
		KA	.07500	.04135	.455	-.2409	.0909
		Ozon	.07000	.04135	.510	.0859	.2359
	1250 ppm 1-MCP	Kontrol	.06000	.04135	.627	.1059	.2259
		625 ppm 1-MCP	.01000	.04135	.999	.1759	.1559
		KA	-.07500	.04135	.455	-.2409	.0909
		Ozon	-.05500	.04135	1.000	-.1709	.1609

^a. The mean difference is significant at the 0.05 level.

EK 6: Kontrollü atmosfer, 1-MCP (625 ve 1250 ppm), ozon ve kontrol grubu marul örnekleri için Klorofil miktarındaki değişiminin istatistiksel sonuçları

Multiple Comparisons						
Dependent Variable		(i) yöntem	(j) yöntem	Mean Difference (i-j)	Std. Error	Sig.
						95% Confidence Interval
						Lower Bound Upper Bound
gun0	kontrol	625 ppm 1-MCP	1250 ppm 1-MCP	-.23550 [*]	.02443	.001
		KA	Ozon	-.73850 [*]	.02443	.000
		625 ppm 1-MCP	KA	.55300 [*]	.02443	.000
	625 ppm 1-MCP	1	1250 ppm 1-MCP	-.23550 [*]	.02443	.001
		KA	Ozon	-.73350 [*]	.02443	.000
		625 ppm 1-MCP	KA	.97400 [*]	.02443	.000
	1250 ppm 1-MCP	1	625 ppm 1-MCP	-.73850 [*]	.02443	.000
		KA	Ozon	-.19550 [*]	.02443	.003
		625 ppm 1-MCP	KA	-.87400 [*]	.02443	.001
	KA	1	625 ppm 1-MCP	-.55300 [*]	.02443	.000
		1250 ppm 1-MCP	Ozon	-.78850 [*]	.02443	.000
		625 ppm 1-MCP	Ozon	-.05500 [*]	.02443	.295
	5	1	625 ppm 1-MCP	-.49800 [*]	.02443	.000
		1250 ppm 1-MCP	Ozon	-.73350 [*]	.02443	.000
		625 ppm 1-MCP	Ozon	-.24050 [*]	.02443	.001
gun3	kontrol	625 ppm 1-MCP	1250 ppm 1-MCP	.92250 [*]	.01058	.000
		KA	Ozon	.70900 [*]	.01058	.000
		625 ppm 1-MCP	KA	.47650 [*]	.01058	.000
	625 ppm 1-MCP	1	1250 ppm 1-MCP	-.92250 [*]	.01058	.000
		KA	Ozon	-.21350 [*]	.01058	.000
		625 ppm 1-MCP	KA	-.44600 [*]	.01058	.000
	1250 ppm 1-MCP	1	625 ppm 1-MCP	-.70900 [*]	.01058	.000
		KA	Ozon	-.21350 [*]	.01058	.000
		625 ppm 1-MCP	KA	-.25050 [*]	.01058	.000
	KA	1	625 ppm 1-MCP	-.47650 [*]	.01058	.000
		1250 ppm 1-MCP	Ozon	-.44600 [*]	.01058	.000
		625 ppm 1-MCP	Ozon	-.01800 [*]	.01058	.505
	5	1	625 ppm 1-MCP	-.45850 [*]	.01058	.000
		1250 ppm 1-MCP	Ozon	.46400 [*]	.01058	.000
		625 ppm 1-MCP	Ozon	.25050 [*]	.01058	.000
gun5	kontrol	625 ppm 1-MCP	1250 ppm 1-MCP	.90850 [*]	.01768	.000
		KA	Ozon	.54100 [*]	.01768	.000
		625 ppm 1-MCP	KA	.34750 [*]	.01768	.000
	625 ppm 1-MCP	1	1250 ppm 1-MCP	-.90850 [*]	.01768	.000
		KA	Ozon	-.99850 [*]	.01768	.000
		625 ppm 1-MCP	KA	-.45750 [*]	.01768	.000
	1250 ppm 1-MCP	1	625 ppm 1-MCP	-.54100 [*]	.01768	.000
		KA	Ozon	-.71050 [*]	.01768	.000
		625 ppm 1-MCP	KA	-.45750 [*]	.01768	.000
	KA	1	625 ppm 1-MCP	-.34750 [*]	.01768	.000
		1250 ppm 1-MCP	Ozon	.65100 [*]	.01768	.000
		625 ppm 1-MCP	Ozon	.19350 [*]	.01768	.001
	5	1	625 ppm 1-MCP	-.38800 [*]	.01768	.000
		1250 ppm 1-MCP	Ozon	-.05950 [*]	.01768	.093
		625 ppm 1-MCP	Ozon	-.71050 [*]	.01768	.000
gun7	kontrol	625 ppm 1-MCP	1250 ppm 1-MCP	1.03650	.531.38187	1.000
		KA	Ozon	.25250	.531.38187	1.000
		625 ppm 1-MCP	KA	.25100	.531.38187	1.000
	625 ppm 1-MCP	1	1250 ppm 1-MCP	-.839.92450	.531.38187	.563
		KA	Ozon	-.51400	.531.38187	1.000
		625 ppm 1-MCP	KA	.78950	.531.38187	1.000
	1250 ppm 1-MCP	1	625 ppm 1-MCP	-.840.96100	.531.38187	.562
		KA	Ozon	-.52250	.531.38187	1.000
		625 ppm 1-MCP	KA	.51400	.531.38187	1.000
	KA	1	625 ppm 1-MCP	-.27150	.531.38187	1.000
		1250 ppm 1-MCP	Ozon	.839.92450	.531.38187	.563
		625 ppm 1-MCP	Ozon	.840.17550	.531.38187	.562
	5	1	625 ppm 1-MCP	.839.92450	.531.38187	.563
		1250 ppm 1-MCP	Ozon	.840.17550	.531.38187	.562
		625 ppm 1-MCP	Ozon	.840.17550	.531.38187	.562
gun9	kontrol	625 ppm 1-MCP	1250 ppm 1-MCP	.78850 [*]	.01979	.000
		KA	Ozon	.31700 [*]	.01979	.007
		625 ppm 1-MCP	KA	-.05400 [*]	.01979	.180
	625 ppm 1-MCP	1	1250 ppm 1-MCP	-.78850 [*]	.01979	.000
		KA	Ozon	-.47150 [*]	.01979	.000
		625 ppm 1-MCP	KA	-.44650 [*]	.01979	.000
	1250 ppm 1-MCP	1	625 ppm 1-MCP	-.31700 [*]	.01979	.000
		KA	Ozon	-.47150 [*]	.01979	.000
		625 ppm 1-MCP	KA	-.44650 [*]	.01979	.000
	KA	1	625 ppm 1-MCP	-.05400 [*]	.01979	.007
		1250 ppm 1-MCP	Ozon	.01800 [*]	.01979	.000
		625 ppm 1-MCP	Ozon	.07550 [*]	.01979	.060
	5	1	625 ppm 1-MCP	.01800 [*]	.01979	.000
		1250 ppm 1-MCP	Ozon	.07550 [*]	.01979	.060
		625 ppm 1-MCP	Ozon	.07550 [*]	.01979	.060
gun11	kontrol	625 ppm 1-MCP	1250 ppm 1-MCP	.47850 [*]	.02067	.000
		KA	Ozon	-.01000 [*]	.02067	.986
		625 ppm 1-MCP	KA	.42500 [*]	.02067	.000
	625 ppm 1-MCP	1	1250 ppm 1-MCP	-.47850 [*]	.02067	.000
		KA	Ozon	-.47850 [*]	.02067	.000
		625 ppm 1-MCP	KA	-.90350 [*]	.02067	.000
	1250 ppm 1-MCP	1	625 ppm 1-MCP	-.47850 [*]	.02067	.000
		KA	Ozon	-.90350 [*]	.02067	.000
		625 ppm 1-MCP	KA	-.90350 [*]	.02067	.000
	KA	1	625 ppm 1-MCP	-.42500 [*]	.02067	.000
		1250 ppm 1-MCP	Ozon	.01000 [*]	.02067	.986
		625 ppm 1-MCP	Ozon	.42500 [*]	.02067	.000
	5	1	625 ppm 1-MCP	.01000 [*]	.02067	.986
		1250 ppm 1-MCP	Ozon	.42500 [*]	.02067	.000
		625 ppm 1-MCP	Ozon	.42500 [*]	.02067	.000
gun13	kontrol	625 ppm 1-MCP	1250 ppm 1-MCP	.39850 [*]	.01073	.000
		KA	Ozon	-.21050 [*]	.01073	.000
		625 ppm 1-MCP	KA	-.55100 [*]	.01073	.000
	625 ppm 1-MCP	1	1250 ppm 1-MCP	-.39850 [*]	.01073	.000
		KA	Ozon	-.60600 [*]	.01073	.000
		625 ppm 1-MCP	KA	-.84850 [*]	.01073	.000
	1250 ppm 1-MCP	1	625 ppm 1-MCP	-.60600 [*]	.01073	.000
		KA	Ozon	-.84850 [*]	.01073	.000
		625 ppm 1-MCP	KA	-.84850 [*]	.01073	.000
	KA	1	625 ppm 1-MCP	-.55100 [*]	.01073	.000
		1250 ppm 1-MCP	Ozon	-.21050 [*]	.01073	.000
		625 ppm 1-MCP	Ozon	-.21050 [*]	.01073	.000
	5	1	625 ppm 1-MCP	-.55100 [*]	.01073	.000
		1250 ppm 1-MCP	Ozon	-.21050 [*]	.01073	.000
		625 ppm 1-MCP	Ozon	-.21050 [*]	.01073	.000
gun15	kontrol	625 ppm 1-MCP	1250 ppm 1-MCP	.26200 [*]	.02229	.000
		KA	Ozon	-.36500 [*]	.02229	.000
		625 ppm 1-MCP	KA	.70500 [*]	.02229	.000
	625 ppm 1-MCP	1	1250 ppm 1-MCP	-.26200 [*]	.02229	.000
		KA	Ozon	-.65550 [*]	.02229	.000
		625 ppm 1-MCP	KA	-.96700 [*]	.02229	.000
	1250 ppm 1-MCP	1	625 ppm 1-MCP	-.73800 [*]	.02229	.000
		KA	Ozon	-.39350 [*]	.02229	.000
		625 ppm 1-MCP	KA	-.31150 [*]	.02229	.000
	KA	1	625 ppm 1-MCP	.70500 [*]	.02229	.000
		1250 ppm 1-MCP	Ozon	.96700 [*]	.02229	.000
		625 ppm 1-MCP	Ozon	.31150 [*]	.02229	.000
	5	1	625 ppm 1-MCP	.46700 [*]	.02229	.000
		1250 ppm 1-MCP	Ozon	.73800 [*]	.02229	.000
		625 ppm 1-MCP	Ozon	.73800 [*]	.02229	.000

*. The mean difference is significant at the 0.05 level.

EK 7: Kontrollü atmosfer, 1-MCP (625 ve 1250 ppm), ozon ve kontrol grubu marul örnekleri için L* değerinin değişiminin istatistiksel sonuçları

Turkey HSD								
Dependent Variable	(i) yöntem	(j) yöntem	Mean Difference (i-j)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval		
						Lower Bound	Upper Bound	
gun0	Kontrol	625 ppm 1-MCP	-3.86500 ^a	.08735	.000	-4.2154	-3.5146	
		1250 ppm 1-MCP	-6.31500 ^a	.08735	.000	-6.6654	-5.9646	
		KA	-4.36000 ^a	.08735	.000	-4.7104	-4.0096	
	625 ppm 1-MCP	Kontrol	3.86500 ^a	.08735	.000	3.5146	4.2154	
		1250 ppm 1-MCP	-2.45000 ^a	.08735	.000	-2.8004	-2.0996	
		KA	-.49500 ^a	.08735	.012	-.8454	-.1446	
	1250 ppm 1-MCP	Kontrol	-2.40000 ^a	.08735	.000	-2.7504	-2.0496	
		625 ppm 1-MCP	6.31500 ^a	.08735	.000	5.9646	6.6654	
		KA	2.45000 ^a	.08735	.000	2.0996	2.8004	
	KA	Kontrol	1.95500 ^a	.08735	.000	1.6046	2.3054	
		625 ppm 1-MCP	1.05000 ^a	.08735	.974	-.3004	4.0004	
		1250 ppm 1-MCP	4.36000 ^a	.08735	.000	4.0096	4.7104	
gun3	Kontrol	625 ppm 1-MCP	4.95000 ^a	.08735	.012	1.4446	8.4554	
		1250 ppm 1-MCP	-1.95500 ^a	.08735	.000	-2.3054	-1.6046	
		KA	-1.90500 ^a	.08735	.000	-2.2554	-1.5546	
	625 ppm 1-MCP	Kontrol	6.26500 ^a	.08735	.000	5.9146	6.6154	
		1250 ppm 1-MCP	2.40000 ^a	.08735	.000	2.0496	2.7504	
		KA	-.05000 ^a	.08735	.974	-.4004	.3004	
	1250 ppm 1-MCP	Kontrol	1.90500 ^a	.08735	.000	1.5546	2.2554	
		625 ppm 1-MCP	-9.95500 ^a	.02569	.000	-10.8819	-.8819	
		1250 ppm 1-MCP	-6.67000 ^a	.02569	.000	-6.7731	-6.5669	
	625 ppm 1-MCP	Kontrol	-3.23000 ^a	.02569	.000	-3.3331	-3.1269	
		1250 ppm 1-MCP	-6.32500 ^a	.02569	.000	-6.4281	-6.2219	
		1250 ppm 1-MCP	Kontrol	6.67000 ^a	.02569	.000	6.5669	6.7731
gun5	Kontrol	625 ppm 1-MCP	5.68500 ^a	.02569	.000	5.5819	5.7881	
		1250 ppm 1-MCP	3.44000 ^a	.02569	.000	3.3369	3.5431	
		KA	3.23000 ^a	.02569	.000	2.9199	4.4801	
	625 ppm 1-MCP	Kontrol	2.24500 ^a	.02569	.000	2.1419	2.3481	
		1250 ppm 1-MCP	-3.44000 ^a	.02569	.000	-3.5431	-3.3369	
		Ozon	6.32500 ^a	.02569	.000	6.2219	6.4281	
	Ozon	625 ppm 1-MCP	5.34000 ^a	.02569	.000	5.2369	5.4431	
		1250 ppm 1-MCP	-.34500 ^a	.02569	.000	-.4481	-.2419	
		1250 ppm 1-MCP	Kontrol	3.09500 ^a	.02569	.000	2.98919	3.20081
	gun7	Kontrol	625 ppm 1-MCP	-1.12000 ^a	.07308	.000	-1.4131	-.8269
			1250 ppm 1-MCP	-8.57500 ^a	.07308	.000	-8.8681	-8.2819
			KA	-4.39500 ^a	.07308	.000	-4.6881	-4.1019
625 ppm 1-MCP		Kontrol	1.12000 ^a	.07308	.000	.8269	1.4131	
		1250 ppm 1-MCP	-7.45500 ^a	.07308	.000	-7.7481	-7.1619	
		KA	-3.27500 ^a	.07308	.000	-3.5681	-2.9819	
1250 ppm 1-MCP		Kontrol	8.57500 ^a	.07308	.000	8.2819	8.8681	
		625 ppm 1-MCP	7.45500 ^a	.07308	.000	7.1619	7.7481	
		Ozon	4.18000 ^a	.07308	.000	3.8869	4.4731	
gun9		Kontrol	625 ppm 1-MCP	1.63500 ^a	.07308	.000	1.3419	1.9281
			1250 ppm 1-MCP	4.39500 ^a	.07308	.000	4.1019	4.6881
			1250 ppm 1-MCP	3.27500 ^a	.07308	.000	2.9819	3.5681
	625 ppm 1-MCP	Kontrol	4.18000 ^a	.07308	.000	4.4731	3.8869	
		1250 ppm 1-MCP	-2.64500 ^a	.07308	.000	-2.9381	-2.3519	
		Ozon	6.94000 ^a	.07308	.000	6.6469	7.2331	
	Ozon	625 ppm 1-MCP	5.82000 ^a	.07308	.000	5.5269	6.1131	
		1250 ppm 1-MCP	-1.63500 ^a	.07308	.000	-1.9281	-1.3419	
		1250 ppm 1-MCP	Kontrol	7.67000 ^a	.07308	.000	7.3677	7.9723
	gun11	Kontrol	625 ppm 1-MCP	5.24000 ^a	.07308	.000	4.9377	5.5423
			1250 ppm 1-MCP	11.84000 ^a	.07308	.000	11.5377	12.1423
			KA	4.17000 ^a	.07308	.001	3.8677	4.4723
625 ppm 1-MCP		Kontrol	-6.85000 ^a	.07308	.000	-7.1523	-6.5477	
		1250 ppm 1-MCP	-11.84000 ^a	.07308	.000	-12.1423	-11.5377	
		Ozon	6.85000 ^a	.07308	.000	6.5477	7.1523	
Ozon		625 ppm 1-MCP	4.42000 ^a	.07308	.000	4.1177	4.7223	
		1250 ppm 1-MCP	-8.20000 ^a	.07308	.001	-8.5023	-7.8977	
		1250 ppm 1-MCP	Kontrol	11.02000 ^a	.07308	.000	10.7177	11.3223
gun13		Kontrol	625 ppm 1-MCP	-2.74000 ^a	.05648	.000	-2.9966	-2.5134
			1250 ppm 1-MCP	-7.53500 ^a	.05648	.000	-7.7916	-7.3084
			KA	-6.93000 ^a	.05648	.000	-7.1566	-6.7034
	625 ppm 1-MCP	Kontrol	2.74000 ^a	.05648	.000	2.5134	2.9666	
		1250 ppm 1-MCP	-4.79500 ^a	.05648	.000	-5.0216	-4.5684	
		KA	-2.59500 ^a	.05648	.000	-2.8216	-2.3684	
	1250 ppm 1-MCP	Kontrol	-4.19000 ^a	.05648	.000	-4.4166	-3.9634	
		625 ppm 1-MCP	7.53500 ^a	.05648	.000	7.3084	7.7616	
		1250 ppm 1-MCP	4.79500 ^a	.05648	.000	4.5684	5.0216	
	gun15	Kontrol	625 ppm 1-MCP	2.20000 ^a	.05648	.000	1.9734	2.4266
			1250 ppm 1-MCP	5.33500 ^a	.05648	.000	5.1084	5.5616
			KA	2.59500 ^a	.05648	.000	2.3684	2.8216
625 ppm 1-MCP		Kontrol	1.59500 ^a	.05648	.000	1.8216	1.3684	
		1250 ppm 1-MCP	6.93000 ^a	.05648	.000	6.7034	7.1566	
		KA	4.19000 ^a	.05648	.000	3.9634	4.4166	
Ozon		625 ppm 1-MCP	6.05000 ^a	.05648	.001	3.7884	8.3116	
		1250 ppm 1-MCP	-6.05000 ^a	.05648	.001	-8.3116	-.3784	
		KA	1.59500 ^a	.05648	.000	1.3684	1.8216	
gun17		Kontrol	625 ppm 1-MCP	2.74000 ^a	.05648	.000	2.5134	2.9666
			1250 ppm 1-MCP	-4.79500 ^a	.05648	.000	-5.0216	-4.5684
			KA	-2.59500 ^a	.05648	.000	-2.8216	-2.3684
	625 ppm 1-MCP	Kontrol	6.05000 ^a	.05648	.001	3.9634	4.4166	
		1250 ppm 1-MCP	-6.05000 ^a	.05648	.001	-8.3116	-.3784	
		KA	1.59500 ^a	.05648	.000	1.3684	1.8216	
	Ozon	625 ppm 1-MCP	6.93000 ^a	.05648	.000	6.7034	7.1566	
		1250 ppm 1-MCP	4.19000 ^a	.05648	.000	3.9634	4.4166	
		KA	2.20000 ^a	.05648	.000	1.9734	2.4266	
	gun19	Kontrol	625 ppm 1-MCP	-3.69500 ^a	.06253	.000	-3.9458	-3.4442
			1250 ppm 1-MCP	-8.54000 ^a	.06253	.000	-8.7908	-8.2892
			KA	-6.23500 ^a	.06253	.000	-6.4858	-5.9842
625 ppm 1-MCP		Kontrol	3.69500 ^a	.06253	.000	3.4442	3.9458	
		1250 ppm 1-MCP	-4.84500 ^a	.06253	.000	-5.0958	-4.5942	
		KA	-2.64000 ^a	.06253	.000	-2.7908	-2.2892	
1250 ppm 1-MCP		Kontrol	8.54000 ^a	.06253	.000	8.2892	8.7908	
		625 ppm 1-MCP	4.84500 ^a	.06253	.000	4.5942	5.0958	
		KA	2.30500 ^a	.06253	.001	2.0542	2.5558	
KA		Kontrol	6.23500 ^a	.06253	.000	5.9842	6.4858	
		625 ppm 1-MCP	2.64000 ^a	.06253	.000	2.2892	2.7908	
		1250 ppm 1-MCP	-2.30500 ^a	.06253	.000	-2.5558	-2.0542	
gun21	Kontrol	625 ppm 1-MCP	1.80000 ^a	.06253	.000	1.8508	1.3492	
		1250 ppm 1-MCP	7.83500 ^a	.06253	.000	7.5842	8.0858	
		KA	4.14000 ^a	.06253	.000	3.8892	4.3908	
	625 ppm 1-MCP	Kontrol	-3.86500 ^a	.14598	.000	-4.2506	-3.0794	
		1250 ppm 1-MCP	-8.37000 ^a	.14598	.000	-8.9556	-7.7844	
		KA	-6.37500 ^a	.14598	.000	-6.9606	-5.7894	
	1250 ppm 1-MCP	Kontrol	3.66500 ^a	.14598	.000	3.0794	4.2506	
		625 ppm 1-MCP	-4.70000 ^a	.14598	.000	-5.2906	-4.1194	
		KA	-2.71000 ^a	.14598	.000	-3.2956	-2.1244	
	gun23	Kontrol	625 ppm 1-MCP	3.80500 ^a	.14598	.000	4.3906	3.2194
			1250 ppm 1-MCP	3.80500 ^a	.14598	.000	4.3906	3.2194
			KA	1.98500 ^a	.14598	.000	1.4094	2.5606
625 ppm 1-MCP		Kontrol	9.00000 ^a	.14598	.009	8.3144	9.6856	
		1250 ppm 1-MCP	6.37500 ^a	.14598	.000	5.7804	6.9696	
		KA	2.71000 ^a	.14598	.000	2.1244	3.2956	
Ozon		625 ppm 1-MCP	-1.98500 ^a	.14598	.000	-2.5806	-1.4094	
		1250 ppm 1-MCP	-1.04000 ^a	.14598	.000	-1.6806	-.3994	
		KA	7.47000 ^a	.14598	.000	6.8844	8.0556	
gun25		Kontrol	625 ppm 1-MCP	8.54000 ^a	.14598	.000	7.8908	9.2892
			1250 ppm 1-MCP	4.84500 ^a	.14598	.000	4.3908	5.2892
			KA	2.30500 ^a	.14598	.000	1.8508	2.7508
	625 ppm 1-MCP	Kontrol	-3.86500 ^a	.14598	.000	-4.2506	-3.0794	
		1250 ppm 1-MCP	-8.37000 ^a	.14598	.000	-8.9556	-7.7844	
		KA	-6.37500 ^a	.14598	.000	-6.9606	-5.7894	
	1250 ppm 1-MCP	Kontrol	3.66500 ^a	.14598	.000	3.0794	4.2506	
		625 ppm 1-MCP	-4.70000 ^a	.14598	.000	-5.2906	-4.1194	
		KA	-2.71000 ^a	.14598	.000	-3.2956	-2.1244	
	gun27	Kontrol	625 ppm 1-MCP	3.80500 ^a	.14598	.000	4.3906	3.2194
			1250 ppm 1-MCP	3.80500 ^a	.14598	.000	4.3906	3.2194
			KA	1.98500 ^a	.14598	.000	1.4094	2.5606
625 ppm 1-MCP		Kontrol	9.00000 ^a	.14598	.009	8.3144	9.6856	
		1250 ppm 1-MCP	6.37500 ^a	.14598	.000	5.7804	6.9696	
		KA	2.71000 ^a	.14598	.000	2.1244	3.2956	
Ozon		625 ppm 1-MCP	-1.98500 ^a	.14598	.000	-2.5806	-1.4094	
		1250 ppm 1-MCP	-1.04000 ^a	.14598	.000	-1.6806	-.3994	
		KA	7.47000 ^a	.14598	.000	6.8844	8.0556	
gun29		Kontrol	625 ppm 1-MCP	8.54000 ^a	.14598	.000	7.8908	9.2892
			1250 ppm 1-MCP	4.84500 ^a	.14598	.000	4.3908	5.2892
			KA	2.30500 ^a	.14598	.000	1.8508	2.7508
	625 ppm 1-MCP	Kontrol	-3.86500 ^a	.14598	.000	-4.2506	-3.0794	
		1250 ppm 1-MCP	-8.37000 ^a	.14598	.000	-8.9556	-7.7844	
		KA	-6.37500 ^a	.14598	.000	-6.9606	-5.7894	
	1250 ppm 1-MCP	Kontrol	3.66500 ^a	.14598	.000	3.0794	4.2506	
		625 ppm 1-MCP	-4.70000 ^a	.14598	.000	-5.2906	-4.1194	
		KA	-2.71000 ^a	.14598	.000	-3.2956	-2.1244	
	gun31	Kontrol	625 ppm 1-MCP	3.80500 ^a	.14598	.000	4.3906	3.2194
			1250 ppm 1-MCP	3.80500 ^a	.14598	.000	4.3906	3.2194
			KA	1.98500 ^a	.14598	.000	1.4094	2.5606
625 ppm 1-MCP		Kontrol	9.00000 ^a	.14598	.009	8.3144	9.6856	
		1250 ppm 1-MCP	6.37500 ^a	.14598	.000	5.7804	6.9696	
		KA	2.71000 ^a	.14598	.000	2.1244	3.2956	
Ozon		625 ppm 1-MCP	-1.98500 ^a	.14598	.000	-2.5806	-1.4094	
		1250 ppm 1-MCP	-1.04000 ^a	.14598	.000	-1.6806	-.3994	
		KA	7.47000 ^a	.14598	.000	6.8844	8.0556	
gun33		Kontrol	625 ppm 1-MCP	8.54000 ^a	.14598	.000	7.8908	9.2892
			1250 ppm 1-MCP	4.84500 ^a	.14598	.000	4.3908	5.2892
			KA	2.30500 ^a	.14598	.000	1.8508	2.7508
	625 ppm 1-MCP	Kontrol	-3.86500 ^a	.14598	.000	-4.2506	-3.0794	
		1250 ppm 1-MCP	-8.37000 ^a	.14598	.000	-8.9556	-7.7844	
		KA	-6.37500 ^a	.14598	.000	-6.9606	-5.7894	
	1250 ppm 1-MCP	Kontrol	3.66500 ^a	.1				

EK 8: Kontrollü atmosfer, 1-MCP (625 ve 1250 ppm), ozon ve kontrol grubu marul örnekleri için a* değerinin değişiminin istatistiksel sonuçları

Multiple Comparisons						
Tüketi HSD			Mean Difference (i-j)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval
Dependent Variable	(i) yöntem	(j) yöntem				Lower Bound Upper Bound
gun0	Kontrol	625 ppm 1-MCP	-.46000 ^a	.07266	.008	-.7515 -1.6885
	Kontrol	1250 ppm 1-MCP	-.80000 ^a	.07266	.001	-.9085 -1.0915
	KA	KA	-.02000	.07266	.998	-.3115 .2715
	Ozon	Ozon	.71000 ^a	.07266	.001	.4185 .1005
	Ozon	KA	-.82000 ^a	.07266	.001	-.9285 -.7115
625 ppm 1-MCP	Kontrol	625 ppm 1-MCP	1.26000 ^a	.07266	.000	.9685 1.5515
	Kontrol	1250 ppm 1-MCP	.44000 ^a	.07266	.009	.1485 .7315
	KA	KA	.17000 ^a	.07266	.000	.0485 .2915
	Ozon	Ozon	.80000 ^a	.07266	.001	.10915 .5085
	Ozon	625 ppm 1-MCP	-1.26000 ^a	.07266	.000	-.15515 -.9685
1250 ppm 1-MCP	Kontrol	625 ppm 1-MCP	-.82000 ^a	.07266	.001	-.1115 -.5285
	Kontrol	1250 ppm 1-MCP	-.06000	.07266	.734	-.3815 .3015
	KA	KA	-.02000	.07266	.998	-.2715 .3115
	Ozon	Ozon	.44000 ^a	.07266	.009	-.7315 -.1485
	Ozon	625 ppm 1-MCP	1.26000 ^a	.07266	.000	.5285 1.1115
S	Kontrol	625 ppm 1-MCP	.73000 ^a	.07266	.001	.4385 1.0215
	Kontrol	1250 ppm 1-MCP	-.17000 ^a	.07266	.000	-.14615 -.8785
	KA	KA	.08000	.07266	.734	-.2015 .3615
	Ozon	Ozon	.73000 ^a	.07266	.001	.10215 .4885
	Ozon	625 ppm 1-MCP	-.80000	.07266	.987	-.2837 .2237
gun3	Kontrol	625 ppm 1-MCP	1.50000 ^a	.06325	.000	1.2463 1.7537
	Kontrol	1250 ppm 1-MCP	.69000 ^a	.06325	.001	.4363 .9437
	KA	KA	1.58000 ^a	.06325	.000	1.3263 1.8337
	Ozon	Ozon	.03000	.06325	.987	-.2237 .2837
	Ozon	625 ppm 1-MCP	1.53000 ^a	.06325	.000	1.2763 1.7837
625 ppm 1-MCP	Kontrol	625 ppm 1-MCP	1.53000 ^a	.06325	.000	1.2763 1.7837
	Kontrol	1250 ppm 1-MCP	.03000	.06325	.987	-.2237 .2837
	KA	KA	.03000	.06325	.987	-.2237 .2837
	Ozon	Ozon	1.61000 ^a	.06325	.000	1.3563 1.8637
	Ozon	625 ppm 1-MCP	-1.50000 ^a	.06325	.000	-1.7537 -1.2463
1250 ppm 1-MCP	Kontrol	625 ppm 1-MCP	-1.53000 ^a	.06325	.000	-1.7837 -1.2763
	Kontrol	1250 ppm 1-MCP	-.81000 ^a	.06325	.000	-1.0637 -.5563
	KA	KA	.81000 ^a	.06325	.000	.5563 1.0637
	Ozon	Ozon	.93000 ^a	.06325	.000	.6837 1.1737
	Ozon	625 ppm 1-MCP	-.99000 ^a	.06325	.001	-.7363 -1.2437
KA	Kontrol	625 ppm 1-MCP	-.72000 ^a	.06325	.001	-.9737 -.4663
	Kontrol	1250 ppm 1-MCP	1.66000 ^a	.06325	.000	1.4180 1.9020
	KA	KA	1.46000 ^a	.06325	.000	1.2180 1.7020
	Ozon	Ozon	.46000 ^a	.06325	.003	.2180 .7020
	Ozon	625 ppm 1-MCP	-1.66000 ^a	.06325	.000	-1.9020 -1.4180
S	Kontrol	625 ppm 1-MCP	-1.66000 ^a	.06325	.000	-1.9020 -1.4180
	Kontrol	1250 ppm 1-MCP	-2.12000 ^a	.06325	.000	-2.3620 -1.8780
	KA	KA	-.93000 ^a	.06325	.000	-1.1720 -.6880
	Ozon	Ozon	-.20000	.06325	.948	-.4420 .0420
	Ozon	625 ppm 1-MCP	1.66000 ^a	.06325	.000	1.4180 1.9020
gun5	Kontrol	625 ppm 1-MCP	-.56000 ^a	.06033	.005	-.3778 .8822
	Kontrol	1250 ppm 1-MCP	1.86000 ^a	.06033	.000	1.6378 2.0822
	KA	KA	1.18500 ^a	.06033	.000	1.0028 1.5072
	Ozon	Ozon	1.73000 ^a	.06033	.000	1.4078 2.0522
	Ozon	625 ppm 1-MCP	1.40000 ^a	.06033	.000	1.0778 1.7222
625 ppm 1-MCP	Kontrol	625 ppm 1-MCP	1.40000 ^a	.06033	.000	1.0778 1.7222
	Kontrol	1250 ppm 1-MCP	.82500 ^a	.06033	.003	.3028 .9472
	KA	KA	1.17000 ^a	.06033	.000	.8478 1.4922
	Ozon	Ozon	-.196000 ^a	.06033	.000	-.2822 .1878
	Ozon	625 ppm 1-MCP	-1.40000 ^a	.06033	.000	-1.7222 -1.0778
1250 ppm 1-MCP	Kontrol	625 ppm 1-MCP	-.77500 ^a	.06033	.001	-.4528 .0272
	Kontrol	1250 ppm 1-MCP	-.23000	.06033	.156	-.5522 .0922
	KA	KA	-1.18500 ^a	.06033	.000	-1.5072 -.8628
	Ozon	Ozon	.62500 ^a	.06033	.003	-.9472 -.3028
	Ozon	625 ppm 1-MCP	1.40000 ^a	.06033	.000	1.0778 1.7222
S	Kontrol	625 ppm 1-MCP	-.77500 ^a	.06033	.001	-.4528 .0272
	Kontrol	1250 ppm 1-MCP	-.23000	.06033	.156	-.5522 .0922
	KA	KA	-.62500 ^a	.06033	.003	-.9472 -.3028
	Ozon	Ozon	.77500 ^a	.06033	.001	.4528 .0272
	Ozon	625 ppm 1-MCP	1.40000 ^a	.06033	.000	1.0778 1.7222
gun7	Kontrol	625 ppm 1-MCP	-.15500	.05339	.150	-.3692 .0592
	Kontrol	1250 ppm 1-MCP	1.77500 ^a	.05339	.000	1.4058 1.9442
	KA	KA	1.13500 ^a	.05339	.000	.8628 1.4058
	Ozon	Ozon	1.83500 ^a	.05339	.000	1.4208 1.8492
	Ozon	625 ppm 1-MCP	1.48000 ^a	.05339	.000	1.2658 1.6942
625 ppm 1-MCP	Kontrol	625 ppm 1-MCP	1.48000 ^a	.05339	.000	1.2658 1.6942
	Kontrol	1250 ppm 1-MCP	1.17500 ^a	.05339	.000	1.3892 1.5608
	KA	KA	1.62000 ^a	.05339	.000	1.8342 1.4058
	Ozon	Ozon	-.13500 ^a	.05339	.000	-.13492 -.13492
	Ozon	625 ppm 1-MCP	-1.40000 ^a	.05339	.000	-1.7222 -1.0778
1250 ppm 1-MCP	Kontrol	625 ppm 1-MCP	-.64000 ^a	.05339	.000	-.4258 .0642
	Kontrol	1250 ppm 1-MCP	-.50000 ^a	.05339	.001	-.2858 .7142
	KA	KA	-.13500 ^a	.05339	.000	-.13492 -.13492
	Ozon	Ozon	1.40000 ^a	.05339	.000	1.0742 .7258
	Ozon	625 ppm 1-MCP	1.40000 ^a	.05339	.000	1.0742 .7258
gun9	Kontrol	625 ppm 1-MCP	-.39500 ^a	.04572	.004	-.1516 .5184
	Kontrol	1250 ppm 1-MCP	1.06500 ^a	.04572	.000	.8916 1.2484
	KA	KA	.76500 ^a	.04572	.000	.5816 .9484
	Ozon	Ozon	1.31500 ^a	.04572	.000	1.1316 1.4984
	Ozon	625 ppm 1-MCP	1.06500 ^a	.04572	.000	.8916 1.2484
625 ppm 1-MCP	Kontrol	625 ppm 1-MCP	.73000 ^a	.04572	.000	.5466 .9134
	Kontrol	1250 ppm 1-MCP	.43000 ^a	.04572	.001	.2466 .6134
	KA	KA	.68000 ^a	.04572	.000	.4966 .8666
	Ozon	Ozon	-.106500 ^a	.04572	.000	-.12484 -.08816
	Ozon	625 ppm 1-MCP	-.73000 ^a	.04572	.000	-.9134 -.5466
1250 ppm 1-MCP	Kontrol	625 ppm 1-MCP	-.73000 ^a	.04572	.000	-.9134 -.5466
	Kontrol	1250 ppm 1-MCP	-.30000 ^a	.04572	.007	-.4834 -.1166
	KA	KA	.76500 ^a	.04572	.000	.6666 .8634
	Ozon	Ozon	-.43000 ^a	.04572	.001	-.6134 -.2466
	Ozon	625 ppm 1-MCP	1.06500 ^a	.04572	.000	.8916 1.2484
KA	Kontrol	625 ppm 1-MCP	-.43000 ^a	.04572	.001	-.6134 -.2466
	Kontrol	1250 ppm 1-MCP	-.30000 ^a	.04572	.007	-.4834 -.1166
	KA	KA	.76500 ^a	.04572	.000	.6666 .8634
	Ozon	Ozon	-.43000 ^a	.04572	.001	-.6134 -.2466
	Ozon	625 ppm 1-MCP	1.06500 ^a	.04572	.000	.8916 1.2484
S	Kontrol	625 ppm 1-MCP	-.55000 ^a	.04572	.000	-.7334 -.3666
	Kontrol	1250 ppm 1-MCP	-.25000 ^a	.04572	.014	-.4334 -.0666
	KA	KA	.48000 ^a	.03194	.000	.3568 .6032
	Ozon	Ozon	.76000 ^a	.03194	.000	.6319 .8881
	Ozon	625 ppm 1-MCP	-.48500 ^a	.03194	.000	-.6131 -.3569
gun11	Kontrol	625 ppm 1-MCP	-.76000 ^a	.03194	.000	-.8881 -.6319
	Kontrol	1250 ppm 1-MCP	-.48500 ^a	.03194	.000	-.6131 -.3569
	KA	KA	-.27500 ^a	.03194	.002	-.4469 -.1031
	Ozon	Ozon	-.24500 ^a	.03194	.003	-.4119 -.0881
	Ozon	625 ppm 1-MCP	-.76000 ^a	.03194	.000	-.8881 -.6319
625 ppm 1-MCP	Kontrol	625 ppm 1-MCP	-.76000 ^a	.03194	.000	-.8881 -.6319
	Kontrol	1250 ppm 1-MCP	-.48500 ^a	.03194	.000	-.6131 -.3569
	KA	KA	-.27500 ^a	.03194	.002	-.4469 -.1031
	Ozon	Ozon	-.24500 ^a	.03194	.003	-.4119 -.0881
	Ozon	625 ppm 1-MCP	-.76000 ^a	.03194	.000	-.8881 -.6319
1250 ppm 1-MCP	Kontrol	625 ppm 1-MCP	-.76000 ^a	.03194	.000	-.8881 -.6319
	Kontrol	1250 ppm 1-MCP	-.48500 ^a	.03194	.000	-.6131 -.3569
	KA	KA	-.27500 ^a	.03194	.002	-.4469 -.1031
	Ozon	Ozon	-.24500 ^a	.03194	.003	-.4119 -.0881
	Ozon	625 ppm 1-MCP	-.76000 ^a	.03194	.000	-.8881 -.6319
S	Kontrol	625 ppm 1-MCP	-.76000 ^a	.03194	.000	-.8881 -.6319
	Kontrol	1250 ppm 1-MCP	-.48500 ^a	.03194	.000	-.6131 -.3569
	KA	KA	-.27500 ^a	.03194	.002	-.4469 -.1031
	Ozon	Ozon	-.24500 ^a	.03194	.003	-.4119 -.0881
	Ozon	625 ppm 1-MCP	-.76000 ^a	.03194	.000	-.8881 -.6319
gun15	Kontrol	625 ppm 1-MCP	-.76000 ^a	.03194	.000	-.8881 -.6319
	Kontrol	1250 ppm 1-MCP	-.48500 ^a	.03194	.000	-.6131 -.3569
	KA	KA	-.27500 ^a	.03194	.002	-.4469 -.1031
	Ozon	Ozon	-.24500 ^a	.03194	.003	-.4119 -.0881
	Ozon	625 ppm 1-MCP	-.76000 ^a	.03194	.000	-.8881 -.6319
625 ppm 1-MCP	Kontrol	625 ppm 1-MCP	-.76000 ^a	.03194	.000	-.8881 -.6319
	Kontrol	1250 ppm 1-MCP	-.48500 ^a	.03194	.000	-.6131 -.3569
	KA	KA	-.27500 ^a	.03194	.002	-.4469 -.1031
	Ozon	Ozon	-.24500 ^a	.03194	.003	-.4119 -.0881
	Ozon	625 ppm 1-MCP	-.76000 ^a	.03194	.000	-.8881 -.6319
1250 ppm 1-MCP	Kontrol	625 ppm 1-MCP	-.76000 ^a	.03194	.000	-.8881 -.6319
	Kontrol	1250 ppm 1-MCP	-.48500 ^a	.03194	.000	-.6131 -.3569
	KA	KA	-.27500 ^a	.03194	.002	-.4469 -.1031
	Ozon	Ozon	-.24500 ^a	.03194	.003	-.4119 -.0881
	Ozon	625 ppm 1-MCP	-.76000 ^a	.03194	.000	-.8881 -.6319
S	Kontrol	625 ppm 1-MCP	-.76000 ^a	.03194	.000	-.8881 -.6319
	Kontrol	1250 ppm 1-MCP	-.48500 ^a	.03194	.000	-.6131 -.3569
	KA	KA	-.27500 ^a	.03194	.002	-.4469 -.1031
	Ozon	Ozon	-.24500 ^a	.03194	.003	-.4119 -.0881
	Ozon	625 ppm 1-MCP	-.76000 ^a	.03194	.000	-.8881 -.6319

EK 9: Kontrollü atmosfer, 1-MCP (625 ve 1250 ppm), ozon ve kontrol grubu marul örnekleri için b* değerinin değişiminin istatistiksel sonuçları

Tukey HSD						
Multiple Comparisons						
Dependent Variable	(b) yöntem	(c) yöntem	Mean Difference (i-j)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval
						Lower Bound Upper Bound
gün0	Kontrol	625 ppm 1-MCP	-1.48000 ^a	.08579	.000	-1.6241 -1.3359
		1250 ppm 1-MCP	-3.03000 ^a	.08579	.000	-3.2441 -2.8159
		KA	-.78000 ^a	.08579	.001	-1.1241 -.4359
		Ozon	-2.10000 ^a	.08579	.000	-2.4441 -1.7559
	625 ppm 1-MCP	Kontrol	1.48000 ^a	.08579	.000	1.1359 1.8241
		1250 ppm 1-MCP	-1.52000 ^a	.08579	.000	-1.8841 -1.1759
		KA	.70000 ^a	.08579	.002	.3059 1.0441
		Ozon	-.62000 ^a	.08579	.004	-.9641 -.2759
	1250 ppm 1-MCP	Kontrol	3.03000 ^a	.08579	.000	2.6559 3.3441
		625 ppm 1-MCP	1.52000 ^a	.08579	.000	1.1759 1.8841
		KA	2.22000 ^a	.08579	.000	1.8759 2.5641
		Ozon	.80000 ^a	.08579	.001	.5059 1.2441
	KA	Kontrol	.78000 ^a	.08579	.001	.4359 1.1241
		625 ppm 1-MCP	.70000 ^a	.08579	.002	-.10441 -.3559
		1250 ppm 1-MCP	-2.22000 ^a	.08579	.000	-2.5641 -1.8759
		Ozon	-1.32000 ^a	.08579	.000	-1.6641 -.9759
	Ozon	Kontrol	2.10000 ^a	.08579	.000	1.7559 2.4441
		625 ppm 1-MCP	.62000 ^a	.08579	.004	.2759 .9641
		1250 ppm 1-MCP	-.80000 ^a	.08579	.001	-1.2441 -.5559
		KA	1.32000 ^a	.08579	.000	.9759 1.6641
gün3	Kontrol	625 ppm 1-MCP	-.96000 ^a	.11402	.002	-.1626 -.7574
		1250 ppm 1-MCP	-2.69000 ^a	.11402	.000	-3.1474 -2.2326
		KA	1.08000 ^a	.11402	.001	-.5474 .16474
		Ozon	-1.89000 ^a	.11402	.000	-2.3474 -1.4326
	625 ppm 1-MCP	Kontrol	.96000 ^a	.11402	.002	.1626 .7574
		1250 ppm 1-MCP	-3.65000 ^a	.11402	.000	-4.1074 -3.1926
		KA	-2.05000 ^a	.11402	.000	-2.5074 -1.5926
		Ozon	-2.85000 ^a	.11402	.000	-3.3074 -2.3926
	1250 ppm 1-MCP	Kontrol	2.69000 ^a	.11402	.000	2.2326 3.1474
		625 ppm 1-MCP	3.65000 ^a	.11402	.000	3.1926 4.1074
		KA	1.80000 ^a	.11402	.000	1.1426 2.0574
		Ozon	.80000 ^a	.11402	.005	.3426 1.2574
	KA	Kontrol	1.08000 ^a	.11402	.001	.5326 1.6474
		625 ppm 1-MCP	2.05000 ^a	.11402	.000	1.5926 2.5074
		1250 ppm 1-MCP	-1.80000 ^a	.11402	.000	-2.0574 -1.1426
		Ozon	-.80000 ^a	.11402	.005	-1.2574 -.3426
	Ozon	Kontrol	1.89000 ^a	.11402	.000	1.4326 2.3474
		625 ppm 1-MCP	2.85000 ^a	.11402	.000	2.3926 3.3074
		1250 ppm 1-MCP	1.80000 ^a	.11402	.000	1.2574 2.5074
		KA	.80000 ^a	.11402	.005	.3426 1.2574
gün5	Kontrol	625 ppm 1-MCP	-1.39000 ^a	.07887	.000	-1.6736 -1.1064
		1250 ppm 1-MCP	-2.91500 ^a	.07887	.000	-3.2314 -2.5986
		KA	-1.08000 ^a	.07887	.000	-1.3964 -.7636
		Ozon	-1.96500 ^a	.07887	.000	-2.2814 -1.6486
	625 ppm 1-MCP	Kontrol	1.39000 ^a	.07887	.000	1.1064 1.6736
		1250 ppm 1-MCP	-4.30500 ^a	.07887	.000	-4.6214 -3.9886
		KA	-2.47000 ^a	.07887	.000	-2.7864 -2.1536
		Ozon	-3.35500 ^a	.07887	.000	-3.6714 -3.0386
	1250 ppm 1-MCP	Kontrol	2.91500 ^a	.07887	.000	2.5986 3.2314
		625 ppm 1-MCP	4.30500 ^a	.07887	.000	3.9886 4.6214
		KA	1.83500 ^a	.07887	.000	1.5186 2.1514
		Ozon	.95000 ^a	.07887	.000	.6336 1.2664
	KA	Kontrol	1.08000 ^a	.07887	.000	.7636 1.3964
		625 ppm 1-MCP	2.47000 ^a	.07887	.000	2.1536 2.7864
		1250 ppm 1-MCP	-1.83500 ^a	.07887	.000	-2.1514 -1.5186
		Ozon	-.88500 ^a	.07887	.001	-1.2014 -.5686
	Ozon	Kontrol	1.96500 ^a	.07887	.000	1.6486 2.2814
		625 ppm 1-MCP	3.35500 ^a	.07887	.000	3.0386 3.6714
		1250 ppm 1-MCP	.95000 ^a	.07887	.000	1.2664 1.6336
		KA	.88500 ^a	.07887	.001	.5686 1.2014
gün7	Kontrol	625 ppm 1-MCP	-1.23500 ^a	.08775	.000	-.8930 -1.5770
		1250 ppm 1-MCP	-2.92500 ^a	.08775	.000	-3.2770 -2.5730
		KA	-1.21000 ^a	.08775	.000	-1.5620 -.8580
		Ozon	-2.07500 ^a	.08775	.000	-2.4270 -1.7230
	625 ppm 1-MCP	Kontrol	1.23500 ^a	.08775	.000	1.5770 .8930
		1250 ppm 1-MCP	-4.16000 ^a	.08775	.000	-4.5120 -3.8080
		KA	-2.44500 ^a	.08775	.000	-2.7970 -2.0930
		Ozon	-3.31000 ^a	.08775	.000	-3.6620 -2.9580
	1250 ppm 1-MCP	Kontrol	2.92500 ^a	.08775	.000	2.5730 3.2770
		625 ppm 1-MCP	4.16000 ^a	.08775	.000	3.8080 4.5120
		KA	1.71500 ^a	.08775	.000	1.3630 2.0670
		Ozon	.85000 ^a	.08775	.001	.4980 1.2020
	KA	Kontrol	1.21000 ^a	.08775	.000	.8580 1.5620
		625 ppm 1-MCP	2.44500 ^a	.08775	.000	2.0930 2.7970
		1250 ppm 1-MCP	-1.71500 ^a	.08775	.000	-2.0670 -1.3630
		Ozon	-.85000 ^a	.08775	.001	-1.2170 -.5130
	Ozon	Kontrol	2.07500 ^a	.08775	.000	1.7230 2.4270
		625 ppm 1-MCP	3.31000 ^a	.08775	.000	2.9580 3.6620
		1250 ppm 1-MCP	.85000 ^a	.08775	.001	1.2020 1.4980
		KA	.85000 ^a	.08775	.001	.5130 1.2170
gün9	Kontrol	625 ppm 1-MCP	-1.40000 ^a	.15966	.002	-.7645 -2.0455
		1250 ppm 1-MCP	-2.83500 ^a	.15966	.000	-3.4755 -2.1945
		KA	-1.58500 ^a	.15966	.001	-2.2255 -.9445
		Ozon	-1.88500 ^a	.15966	.000	-2.5255 -1.2445
	625 ppm 1-MCP	Kontrol	1.40000 ^a	.15966	.002	-.7645 2.0455
		1250 ppm 1-MCP	-4.24000 ^a	.15966	.000	-4.8805 -3.5995
		KA	-2.99000 ^a	.15966	.000	-3.6305 -2.3495
		Ozon	-3.29000 ^a	.15966	.000	-3.9305 -2.6495
	1250 ppm 1-MCP	Kontrol	2.83500 ^a	.15966	.000	2.1945 3.4755
		625 ppm 1-MCP	4.24000 ^a	.15966	.000	3.5995 4.8805
		KA	1.25000 ^a	.15966	.003	.6095 1.8905
		Ozon	.95000 ^a	.15966	.010	.3095 1.5905
	KA	Kontrol	1.58500 ^a	.15966	.001	.9445 2.2255
		625 ppm 1-MCP	2.99000 ^a	.15966	.000	2.3495 3.6305
		1250 ppm 1-MCP	-1.25000 ^a	.15966	.003	-1.8905 -.6095
		Ozon	-.30000 ^a	.15966	.428	-.9405 .3405
	Ozon	Kontrol	1.88500 ^a	.15966	.000	1.2445 2.5255
		625 ppm 1-MCP	3.29000 ^a	.15966	.000	2.6495 3.9305
		1250 ppm 1-MCP	.95000 ^a	.15966	.010	-.3095 1.5905
		KA	.95000 ^a	.15966	.428	-.3405 .9405
gün11	Kontrol	625 ppm 1-MCP	1.83500 ^a	.19751	.001	1.0427 2.6273
		1250 ppm 1-MCP	-3.21500 ^a	.19751	.001	-4.0073 -2.4227
		KA	-2.12500 ^a	.19751	.001	-2.9173 -1.3327
		Ozon	-2.26500 ^a	.19751	.000	-3.0573 -1.4727
	625 ppm 1-MCP	Kontrol	-1.83500 ^a	.19751	.001	-2.6273 -1.0427
		1250 ppm 1-MCP	-5.05000 ^a	.19751	.000	-5.8423 -4.2577
		KA	-3.99000 ^a	.19751	.000	-4.7823 -3.1877
		Ozon	-4.10000 ^a	.19751	.000	-4.8923 -3.3077
	1250 ppm 1-MCP	Kontrol	3.21500 ^a	.19751	.000	2.4227 4.0073
		625 ppm 1-MCP	5.05000 ^a	.19751	.000	4.2577 5.8423
		KA	1.09000 ^a	.19751	.014	.2977 1.8823
		Ozon	.95000 ^a	.19751	.025	.1577 1.7423
	KA	Kontrol	2.12500 ^a	.19751	.001	1.3327 2.9173
		625 ppm 1-MCP	3.99000 ^a	.19751	.000	3.1877 4.7823
		1250 ppm 1-MCP	-1.09000 ^a	.19751	.014	-1.8823 -.2977
		Ozon	-.95000 ^a	.19751	.046	-.9323 .6523
	Ozon	Kontrol	2.26500 ^a	.19751	.000	1.4727 3.0573
		625 ppm 1-MCP	4.10000 ^a	.19751	.000	3.3077 4.8923
		1250 ppm 1-MCP	-.95000 ^a	.19751	.025	-1.7423 -.1577
		KA	1.40000 ^a	.19751	.046	-.9323 .9323
gün13	Kontrol	625 ppm 1-MCP	2.00000 ^a	.11463	.000	1.5402 2.4598
		1250 ppm 1-MCP	-3.23000 ^a	.11463	.000	-3.6898 -2.7702
		KA	-2.24500 ^a	.11463	.000	-2.7048 -1.7852
		Ozon	-2.36500 ^a	.11463	.000	-2.8248 -1.9052
	625 ppm 1-MCP	Kontrol	-2.00000 ^a	.11463	.000	-2.4598 -1.5402
		1250 ppm 1-MCP	-6.23000 ^a	.11463	.000	-6.6898 -5.7702
		KA	-4.24500 ^a	.11463	.000	-4.7048 -3.7852
		Ozon	-4.36500 ^a	.11463	.000	-4.8248 -3.9052
	1250 ppm 1-MCP	Kontrol	3.23000 ^a	.11463	.000	2.7702 3.6898
		625 ppm 1-MCP	5.23000 ^a	.11463	.000	4.7702 5.6898
		KA	.98500 ^a	.11463	.003	.5252 1.4448
		Ozon	.86500 ^a	.11463	.003	.4052 1.3248
	KA	Kontrol	2.24500 ^a	.11463	.000	1.7852 2.7048
		625 ppm 1-MCP	4.24500 ^a	.11463	.000	3.7852 4.7048
		1250 ppm 1-MCP	-.98500 ^a	.11463	.002	-1.4448 -.5252
		Ozon	-1.2000 ^a	.11463	.826	-.5798 .3398
	Ozon	Kontrol	2.36500 ^a	.11463	.000	1.9052 2.8248
		625 ppm 1-MCP	4.36500 ^a	.11463	.000	3.9052 4.8248
		1250 ppm 1-MCP	-.86500 ^a	.11463	.003	-1.3248 -.4052
		KA	.86500 ^a	.11463	.003	.4052 1.3248
gün15	Kontrol	625 ppm 1-MCP	2.00000 ^a	.11463	.000	1.5402 2.4598
		1250 ppm 1-MCP	-3.23000 ^a	.11463	.000	-3.6898 -2.7702
		KA	-2.24500 ^a	.11463	.000	-2.7048 -1.7852
		Ozon	-2.36500 ^a	.11463	.000	-2.8248 -1.9052
	625 ppm 1-MCP	Kontrol	-2.00000 ^a	.11463	.000	-2.4598 -1.5402
		1250 ppm 1-MCP	-6.23000 ^a	.11463	.000	-6.6898 -5.7702
		KA	-4.24500 ^a	.11463	.000	-4.7048 -3.7852
		Ozon	-4.36500 ^a	.11463	.000	-4.8248 -3.9052
	1250 ppm 1-MCP	Kontrol	3.23000 ^a	.11463	.000	2.7702 3.6898
		625 ppm 1-MCP	5.23000 ^a	.11463	.000	4.7702 5.6898
		KA	.98500 ^a	.11463	.003	.5252 1.4448
		Ozon	.86500 ^a	.11463	.003	.4052 1.3248
	KA	Kontrol	2.24500 ^a	.11463	.000	1.7852 2.7048
		625 ppm 1-MCP	4.24500 ^a	.11463	.000	3.7852 4.7048
		1250 ppm 1-MCP	-.98500 ^a	.11463	.002	-1.4448 -.5252
		Ozon	-1.2000 ^a	.11463	.826	-.5798 .3398
	Ozon	Kontrol	2.36500 ^a	.11463	.000	1.9052 2.8248
		625 ppm 1-MCP	4.36500 ^a	.11463	.000	3.9052 4.8248
		1250 ppm 1-MCP	-.86500 ^a	.11463	.003	-1.3248 -.4052
		KA	.86500 ^a	.11463	.003	.4052 1.3248

EK 10: Kontrollü atmosfer, 1-MCP (625 ve 1250 ppm), ozon ve kontrol grubu marul örnekleri için ΔC değerinin değişiminin istatistiksel sonuçları

Multiple Comparisons										
Tukey HSD										
				Mean Difference (i - j)			95% Confidence Interval			
Dependent Variable	(i) yöntem	(j) yöntem		SEM Error	Sig.	Lower Bound	Upper Bound			
gun1	1.00	2.00	-3.34358	.12511	.000	-3.5454	-2.8417			
		3.00	-2.4517	.12511	.395	-.2567	.7470			
		4.00	-4.1312	.12511	.100	-.8150	-.0887			
		5.00	-.29164	.12511	.271	-.2102	.7390			
	2.00	1.00	3.34358	.12511	.000	2.8417	3.8454			
		3.00	3.58875	.12511	.000	3.0869	4.0906			
		4.00	4.29346	.12511	.000	3.4286	5.1423			
		5.00	3.83227	.12511	.000	3.1334	4.5371			
	3.00	1.00	-2.4517	.12511	.395	-.7470	.2647			
		2.00	-3.58875	.12511	.000	-4.0906	-3.0869			
		4.00	-.85829	.12511	.017	-1.1602	-.1584			
		5.00	.84447	.12511	.995	-.0554	.8483			
gun5	1.00	2.00	-4.1312	.12511	.100	-.0887	.9150			
		3.00	-2.83046	.12511	.000	-3.4323	-2.4286			
		4.00	.85829	.12511	.017	1.1602	1.1602			
		5.00	.78476	.12511	.013	-.2029	1.2686			
	2.00	1.00	4.1312	.12511	.100	.0887	-.9150			
		3.00	2.83046	.12511	.000	3.4323	4.1889			
		4.00	-.85829	.12511	.017	-1.1602	-.1584			
		5.00	-.78476	.12511	.013	-.2029	1.2686			
	gun9	1.00	2.00	-2.8111	.11439	.000	-3.1108	-2.5114		
			3.00	1.36982	.11439	.000	.9109	1.8287		
			4.00	-2.59876	.11439	.000	-3.6176	-1.0908		
			5.00	.88353	.11439	.003	.4247	1.3424		
2.00		1.00	2.8111	.11439	.000	2.5114	3.1108			
		3.00	3.72286	.11439	.000	3.2632	4.1889			
		4.00	-2.38646	.11439	.000	-3.6603	-1.1479			
		5.00	3.23578	.11439	.000	2.7769	3.6947			
gun13		1.00	2.00	-1.8934	.10657	.000	-2.1106	-1.6762		
			3.00	1.13146	.10657	.001	.7341	1.5582		
			4.00	.44629	.10657	.041	.0210	.8769		
			5.00	.72812	.10657	.005	.3016	1.1566		
	2.00	1.00	1.8934	.10657	.000	1.6762	2.1106			
		3.00	4.82412	.10657	.000	4.3966	5.2516			
		4.00	4.14175	.10657	.000	3.7142	4.5893			
		5.00	4.42158	.10657	.000	3.9841	4.8491			
	gun15	1.00	2.00	-2.35225	.11439	.000	-2.8111	-1.8934		
			3.00	1.36982	.11439	.000	.9109	1.8287		
			4.00	-2.59876	.11439	.000	-3.6176	-1.0908		
			5.00	.88353	.11439	.003	.4247	1.3424		
2.00		1.00	2.35225	.11439	.000	1.8934	2.8111			
		3.00	3.72286	.11439	.000	3.2632	4.1889			
		4.00	-2.38646	.11439	.000	-3.6603	-1.1479			
		5.00	3.23578	.11439	.000	2.7769	3.6947			
gun17		1.00	2.00	-2.35225	.11439	.000	-2.8111	-1.8934		
			3.00	1.36982	.11439	.000	.9109	1.8287		
			4.00	-2.59876	.11439	.000	-3.6176	-1.0908		
			5.00	.88353	.11439	.003	.4247	1.3424		
	2.00	1.00	2.35225	.11439	.000	1.8934	2.8111			
		3.00	3.72286	.11439	.000	3.2632	4.1889			
		4.00	-2.38646	.11439	.000	-3.6603	-1.1479			
		5.00	3.23578	.11439	.000	2.7769	3.6947			
	gun19	1.00	2.00	-2.35225	.11439	.000	-2.8111	-1.8934		
			3.00	1.36982	.11439	.000	.9109	1.8287		
			4.00	-2.59876	.11439	.000	-3.6176	-1.0908		
			5.00	.88353	.11439	.003	.4247	1.3424		
2.00		1.00	2.35225	.11439	.000	1.8934	2.8111			
		3.00	3.72286	.11439	.000	3.2632	4.1889			
		4.00	-2.38646	.11439	.000	-3.6603	-1.1479			
		5.00	3.23578	.11439	.000	2.7769	3.6947			
gun21		1.00	2.00	-2.35225	.11439	.000	-2.8111	-1.8934		
			3.00	1.36982	.11439	.000	.9109	1.8287		
			4.00	-2.59876	.11439	.000	-3.6176	-1.0908		
			5.00	.88353	.11439	.003	.4247	1.3424		
	2.00	1.00	2.35225	.11439	.000	1.8934	2.8111			
		3.00	3.72286	.11439	.000	3.2632	4.1889			
		4.00	-2.38646	.11439	.000	-3.6603	-1.1479			
		5.00	3.23578	.11439	.000	2.7769	3.6947			
	gun23	1.00	2.00	-2.35225	.11439	.000	-2.8111	-1.8934		
			3.00	1.36982	.11439	.000	.9109	1.8287		
			4.00	-2.59876	.11439	.000	-3.6176	-1.0908		
			5.00	.88353	.11439	.003	.4247	1.3424		
2.00		1.00	2.35225	.11439	.000	1.8934	2.8111			
		3.00	3.72286	.11439	.000	3.2632	4.1889			
		4.00	-2.38646	.11439	.000	-3.6603	-1.1479			
		5.00	3.23578	.11439	.000	2.7769	3.6947			
gun25		1.00	2.00	-2.35225	.11439	.000	-2.8111	-1.8934		
			3.00	1.36982	.11439	.000	.9109	1.8287		
			4.00	-2.59876	.11439	.000	-3.6176	-1.0908		
			5.00	.88353	.11439	.003	.4247	1.3424		
	2.00	1.00	2.35225	.11439	.000	1.8934	2.8111			
		3.00	3.72286	.11439	.000	3.2632	4.1889			
		4.00	-2.38646	.11439	.000	-3.6603	-1.1479			
		5.00	3.23578	.11439	.000	2.7769	3.6947			
	gun27	1.00	2.00	-2.35225	.11439	.000	-2.8111	-1.8934		
			3.00	1.36982	.11439	.000	.9109	1.8287		
			4.00	-2.59876	.11439	.000	-3.6176	-1.0908		
			5.00	.88353	.11439	.003	.4247	1.3424		
2.00		1.00	2.35225	.11439	.000	1.8934	2.8111			
		3.00	3.72286	.11439	.000	3.2632	4.1889			
		4.00	-2.38646	.11439	.000	-3.6603	-1.1479			
		5.00	3.23578	.11439	.000	2.7769	3.6947			
gun29		1.00	2.00	-2.35225	.11439	.000	-2.8111	-1.8934		
			3.00	1.36982	.11439	.000	.9109	1.8287		
			4.00	-2.59876	.11439	.000	-3.6176	-1.0908		
			5.00	.88353	.11439	.003	.4247	1.3424		
	2.00	1.00	2.35225	.11439	.000	1.8934	2.8111			
		3.00	3.72286	.11439	.000	3.2632	4.1889			
		4.00	-2.38646	.11439	.000	-3.6603	-1.1479			
		5.00	3.23578	.11439	.000	2.7769	3.6947			
	gun31	1.00	2.00	-2.35225	.11439	.000	-2.8111	-1.8934		
			3.00	1.36982	.11439	.000	.9109	1.8287		
			4.00	-2.59876	.11439	.000	-3.6176	-1.0908		
			5.00	.88353	.11439	.003	.4247	1.3424		
2.00		1.00	2.35225	.11439	.000	1.8934	2.8111			
		3.00	3.72286	.11439	.000	3.2632	4.1889			
		4.00	-2.38646	.11439	.000	-3.6603	-1.1479			
		5.00	3.23578	.11439	.000	2.7769	3.6947			
gun33		1.00	2.00	-2.35225	.11439	.000	-2.8111	-1.8934		
			3.00	1.36982	.11439	.000	.9109	1.8287		
			4.00	-2.59876	.11439	.000	-3.6176	-1.0908		
			5.00	.88353	.11439	.003	.4247	1.3424		
	2.00	1.00	2.35225	.11439	.000	1.8934	2.8111			
		3.00	3.72286	.11439	.000	3.2632	4.1889			
		4.00	-2.38646	.11439	.000	-3.6603	-1.1479			
		5.00	3.23578	.11439	.000	2.7769	3.6947			
	gun35	1.00	2.00	-2.35225	.11439	.000	-2.8111	-1.8934		
			3.00	1.36982	.11439	.000	.9109	1.8287		
			4.00	-2.59876	.11439	.000	-3.6176	-1.0908		
			5.00	.88353	.11439	.003	.4247	1.3424		
2.00		1.00	2.35225	.11439	.000	1.8934	2.8111			
		3.00	3.72286	.11439	.000	3.2632	4.1889			
		4.00	-2.38646	.11439	.000	-3.6603	-1.1479			
		5.00	3.23578	.11439	.000	2.7769	3.6947			
gun37		1.00	2.00	-2.35225	.11439	.000	-2.8111	-1.8934		
			3.00	1.36982	.11439	.000	.9109	1.8287		
			4.00	-2.59876	.11439	.000	-3.6176	-1.0908		
			5.00	.88353	.11439	.003	.4247	1.3424		
	2.00	1.00	2.35225	.11439	.000	1.8934	2.8111			
		3.00	3.72286	.11439	.000	3.2632	4.1889			
		4.00	-2.38646	.11439	.000	-3.6603	-1.1479			
		5.00	3.23578	.11439	.000	2.7769	3.6947			
	gun39	1.00	2.00	-2.35225	.11439	.000	-2.8111	-1.8934		
			3.00	1.36982	.11439	.000	.9109	1.8287		
			4.00	-2.59876	.11439	.000	-3.6176	-1.0908		
			5.00	.88353	.11439	.003	.4247	1.3424		
2.00		1.00	2.35225	.11439	.000	1.8934	2.8111			
		3.00	3.72286	.11439	.000	3.2632	4.1889			
		4.00	-2.38646	.11439	.000	-3.6603	-1.1479			
		5.00	3.23578	.11439	.000	2.7769	3.6947			
gun41		1.00	2.00	-2.35225	.11439	.000	-2.8111	-1.8934		
			3.00	1.36982	.11439	.000	.9109	1.8287		
			4.00	-2.59876	.11439	.000	-3.6176	-1.0908		
			5.00	.88353	.11439	.003	.4247	1.3424		
	2.00	1.00	2.35225	.11439	.000	1.8934	2.8111			
		3.00	3.72286	.11439	.000	3.2632	4.1889			
		4.00	-2.38646	.11439	.000	-3.6603	-1.1479			
		5.00	3.23578	.11439	.000	2.7769	3.6947			
	gun43	1.00	2.00	-2.35225	.11439	.000	-2.8111	-1.8934		
			3.00	1.36982	.11439	.000	.9109	1.8287		
			4.00	-2.59876	.11439	.000	-3.6176	-1.0908		
			5.00	.88353	.11439	.003	.4247	1.3424		
2.00		1.00	2.35225	.11439	.000	1.8934	2.8111			
		3.00	3.72286	.11439	.000	3.2632	4.1889			
		4.00	-2.38646	.11439	.000	-3.6603	-1.1479			
		5.00	3.23578	.11439	.000	2.7769	3.6947			
gun45		1.00	2.00	-2.35225	.11439	.000	-2.8111	-1.8934		
			3.00	1.36982	.11439	.000	.9109	1.8287		
			4.00	-2.59876	.11439	.000	-3.6176	-1.0908		
			5.00	.88353	.11439	.003	.4247	1.3424		

EK 11: Kontrollü atmosfer, 1-MCP (625 ve 1250 ppm), ozon ve kontrol grubu marul örnekleri için Hue açısı değişiminin istatistiksel sonuçları

Tukey HSD		Multiple Comparisons						
		Mean Difference (D _j - D _i)		Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval		
Dependent Variable	(i) yntem	(j) yntem				Lower Bound	Upper Bound	
gn3	1.00	2.00	-3.34358	.12511	.000	-3.6454	-2.9417	
		3.00	-24517	.12511	.395	-.2007	1470	
		4.00	-41312	.12511	.100	-.9150	.0887	
		5.00	-26164	.12511	.271	-.2702	.7935	
		2.00	3.34358	.12511	.000	2.9417	3.6454	
	2.00	3.00	3.58875	.12511	.000	3.0869	4.0906	
		4.00	2.93846	.12511	.000	2.4286	3.4323	
		5.00	3.63922	.12511	.000	3.1324	4.1371	
		1.00	-3.58875	.12511	.000	-4.0906	-3.0869	
		2.00	-5.95829	.12511	.017	-1.1602	-1.583	
	3.00	4.00	34647	.12511	.395	-4554	2483	
		5.00	-24517	.12511	.395	-17470	2567	
		1.00	-3.58875	.12511	.000	-4.0906	-3.0869	
		2.00	-5.95829	.12511	.017	-1.1602	-1.056	
		4.00	34647	.12511	.395	-4554	2483	
	4.00	5.00	41312	.12511	.100	-.0887	.9150	
		1.00	-2.93846	.12511	.000	-3.4323	-2.4286	
		2.00	5.95829	.12511	.017	1.056	1.1602	
		3.00	79476	.12511	.013	2629	12066	
		5.00	-26164	.12511	.271	-.7935	2102	
	gn5	1.00	2.00	-3.69246	.10657	.000	-4.1200	-3.2649
			3.00	1.13166	.10657	.001	.7041	1.5592
			4.00	44829	.10657	.041	.0218	.8768
			5.00	72912	.10657	.005	.2016	1.1586
			2.00	3.69246	.10657	.000	3.2649	4.1200
2.00		3.00	4.82412	.10657	.000	4.3966	5.2516	
		4.00	4.14175	.10657	.000	3.7142	4.6093	
		5.00	4.42195	.10657	.000	3.8441	4.9491	
		1.00	-1.13166	.10657	.001	-1.5592	-.7041	
		2.00	-4.82412	.10657	.000	-5.2516	-4.3966	
3.00		4.00	4.0236	.10657	.007	-1.1099	-.2548	
		5.00	4.0254	.10657	.002	-.9301	.0250	
		1.00	44829	.10657	.041	-.0218	.8768	
		2.00	-4.14175	.10657	.000	-4.6093	-3.7142	
		3.00	4.0236	.10657	.007	-.2548	1.1099	
4.00		5.00	27882	.10657	.000	-1477	7073	
		1.00	72912	.10657	.005	1.1586	-.2016	
		2.00	-4.42195	.10657	.000	-4.9491	-3.9441	
		3.00	4.0254	.10657	.002	-.9301	.0250	
		4.00	27882	.10657	.000	-1477	7073	
5.00		1.00	-2.35229	.11439	.000	-2.8111	-1.8934	
		2.00	1.36882	.11439	.000	.9109	1.8287	
		3.00	-7.55870	.11439	.000	-8.0176	-7.0998	
		4.00	-7.55870	.11439	.000	-8.0176	-7.0998	
		5.00	89357	.11439	.003	8247	13426	
gn7		1.00	2.00	2.35229	.11439	.000	1.8934	2.8111
			3.00	3.72206	.11439	.000	3.2632	4.1809
			4.00	-5.20646	.11439	.000	-5.6653	-4.7478
			5.00	3.23578	.11439	.000	2.7789	3.6947
			2.00	-1.36882	.11439	.000	-1.8287	-.9109
		2.00	3.00	-3.72206	.11439	.000	-4.1809	-3.2632
			4.00	-6.82852	.11439	.000	-8.3874	-5.2696
			5.00	4.86238	.11439	.040	-.9452	-.0274
			1.00	7.55870	.11439	.000	7.0998	8.0176
			4.00	5.20646	.11439	.000	4.7478	5.6653
		3.00	5.00	8.92852	.11439	.000	8.4696	9.3874
			1.00	8.44224	.11439	.000	7.8834	8.9011
			2.00	3.88259	.11439	.003	1.3424	-.4247
			4.00	-3.23578	.11439	.000	-3.6947	-.2778
			5.00	4.86238	.11439	.040	-.0274	.9452
		4.00	5.00	-1.07221	.07496	.000	-1.3729	-.7715
			1.00	-1.07221	.07496	.000	-1.3729	-.7715
			2.00	-3.54887	.07496	.000	-3.8487	-3.2483
			3.00	5.5675	.07496	.004	.2561	.8574
			4.00	3.7866	.07496	.020	-.5787	-.0774
	gn9	1.00	2.00	-2.47378	.07496	.000	-2.7744	-2.1731
			3.00	1.07221	.07496	.000	.7715	1.3729
			4.00	1.62887	.07496	.000	1.3283	1.9296
			5.00	3.6415	.07496	.001	.2035	.9488
			2.00	2.47378	.07496	.000	2.1731	2.7744
2.00		3.00	3.54887	.07496	.000	3.2483	3.8487	
		4.00	4.10272	.07496	.000	3.8020	4.4334	
		5.00	3.16791	.07496	.000	2.8672	3.4686	
		1.00	-1.07221	.07496	.000	-1.3729	-.7715	
		2.00	-3.54887	.07496	.000	-3.8487	-3.2483	
3.00		4.00	5.5675	.07496	.004	.2561	.8574	
		5.00	3.7866	.07496	.020	-.5787	-.0774	
		1.00	-1.07221	.07496	.000	-1.3729	-.7715	
		2.00	-3.54887	.07496	.000	-3.8487	-3.2483	
		4.00	5.5675	.07496	.004	.2561	.8574	
4.00		5.00	-1.07221	.07496	.000	-1.3729	-.7715	
		1.00	-1.07221	.07496	.000	-1.3729	-.7715	
		2.00	-3.54887	.07496	.000	-3.8487	-3.2483	
		3.00	5.5675	.07496	.004	.2561	.8574	
		4.00	3.7866	.07496	.020	-.5787	-.0774	
gn11		1.00	2.00	-2.22148	.19523	.001	-3.0048	-1.4383
			3.00	1.74819	.19523	.002	.8070	2.6234
			4.00	2.43573	.19523	.000	1.6526	3.2189
			5.00	1.43889	.19523	.004	.0549	2.2212
			2.00	2.22148	.19523	.001	1.4383	3.0048
	2.00	3.00	3.98166	.19523	.000	3.1785	4.1448	
		4.00	4.85720	.19523	.000	3.8740	5.4404	
		5.00	3.65685	.19523	.000	2.8784	4.4427	
		1.00	-1.74819	.19523	.002	-2.5234	-.9578	
		2.00	-3.98166	.19523	.000	-4.2448	-3.7186	
	3.00	4.00	8.9554	.19523	.077	-.0876	1.4787	
		5.00	-3.65710	.19523	.076	1.8853	.8811	
		1.00	-2.43573	.19523	.000	-3.2189	-1.6526	
		2.00	-4.85720	.19523	.000	-5.4404	-3.8740	
		3.00	-8.9554	.19523	.077	-1.4787	.0876	
	4.00	5.00	-9.9765	.19523	.019	-1.7889	-.2145	
		1.00	-1.43889	.19523	.004	-2.2212	-.6549	
		2.00	-3.65685	.19523	.000	-4.4427	-.8811	
		3.00	3.65710	.19523	.076	-.8811	1.8853	
		4.00	9.9765	.19523	.019	1.7889	2.2145	
	gn13	1.00	2.00	-2.36325	.17676	.000	-2.7458	-1.9806
			3.00	1.55449	.17676	.001	.1024	2.9170
			4.00	2.59866	.17676	.000	.2473	3.1520
			5.00	1.51525	.17676	.002	.6010	1.2505
			2.00	2.36325	.17676	.000	1.8109	2.9168
2.00		3.00	3.91794	.17676	.000	3.3866	4.4703	
		4.00	4.96232	.17676	.000	4.4450	5.5192	
		5.00	3.51600	.17676	.000	2.9443	4.0877	
		1.00	-1.55449	.17676	.001	-2.1170	-1.0024	
		2.00	-3.91794	.17676	.000	-4.4703	-3.3666	
3.00		4.00	1.04647	.17676	.003	.4826	1.5937	
		5.00	-6.01434	.17676	.148	-.9837	5.10	
		1.00	-2.36868	.17676	.000	-3.1520	-1.5843	
		2.00	-4.96232	.17676	.000	-5.6912	-4.2336	
		3.00	-1.04647	.17676	.003	-.1593	.8426	
4.00		5.00	-1.44431	.17676	.001	-.1868	.8408	
		1.00	-1.51525	.17676	.002	-.6010	-.2473	
		2.00	-3.51600	.17676	.000	-4.0889	-.2943	
		3.00	3.91794	.17676	.000	3.3866	4.4703	
		4.00	1.44431	.17676	.001	-.1868	.8408	
gn15		1.00	2.00	-2.25088	.24543	.002	-3.1064	-1.3953
			3.00	1.96797	.24543	.003	.8634	2.8225
			4.00	2.98937	.24543	.000	2.014	3.9105
			5.00	1.00819	.24543	.046	.0236	1.9927
			2.00	2.25088	.24543	.002	1.2513	3.1904
	2.00	3.00	4.17386	.24543	.000	3.1893	5.1584	
		4.00	5.61162	.24543	.000	4.2073	6.7166	
		5.00	3.21407	.24543	.000	2.2295	4.1984	
		1.00	-1.96797	.24543	.003	-2.9025	-.8928	
		2.00	-4.17386	.24543	.000	-5.1884	-3.1893	
	3.00	4.00	1.01796	.24543	.044	.0334	2.0025	
		5.00	-9.9579	.24543	.055	-1.9444	.0248	
		1.00	-2.98937	.24543	.000	-3.9105	-2.0684	
		2.00	-5.61162	.24543	.000	-6.1764	-.4237	
		3.00	-1.01796	.24543	.044	-.2025	-.9334	
	4.00	5.00	-9.97752	.24543	.062	-2.9623	-.9239	
		1.00	-1.96818	.24543	.000	-2.9027	-.8928	
		2.00	-4.17775	.24543	.003	-.8932	2.2895	
		3.00	4.17775	.24543	.003	3.1893	5.1584	
		4.00	5.61162	.24543	.000	4.2073	6.7166	

EK 12: Limon armudu örneklerinde, kontrollü atmosfer, 1-MCP, ozon ve kontrol grubunun ağırlık kaybı değişiminin istatistiksel sonuçları

Dependent Variable	(I) yöntem	(J) yöntem	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
						Lower Bound	Upper Bound
gün3	Kontrol	1250 ppm 1-MCP	,36500 [*]	,01658	,000	,2975	,4325
		KA	,40000 [*]	,01658	,000	,3325	,4675
		Ozon	,37500 [*]	,01658	,000	,3075	,4425
	1250 ppm 1-MCP	1	-,36500 [*]	,01658	,000	-,4325	-,2975
		KA	,03500	,01658	,289	-,0325	,1025
		Ozon	,01000	,01658	,926	-,0575	,0775
	KA	1	-,40000 [*]	,01658	,000	-,4675	-,3325
		1250 ppm 1-MCP	-,03500	,01658	,289	-,1025	,0325
		Ozon	-,02500	,01658	,510	-,0925	,0425
	Ozon	1	-,37500 [*]	,01658	,000	-,4425	-,3075
		1250 ppm 1-MCP	-,01000	,01658	,926	-,0775	,0575
		KA	,02500	,01658	,510	-,0425	,0925
gün5	Kontrol	1250 ppm 1-MCP	1,31000 [*]	,04016	,000	1,1465	1,4735
		KA	1,36500 [*]	,04016	,000	1,2015	1,5285
		Ozon	1,33000 [*]	,04016	,000	1,1665	1,4935
	1250 ppm 1-MCP	1	-,131000 [*]	,04016	,000	-,14735	-,11465
		KA	,05500	,04016	,574	-,1085	,2185
		Ozon	,02000	,04016	,955	-,1435	,1835
	KA	1	-,136500 [*]	,04016	,000	-,15285	-,12015
		1250 ppm 1-MCP	-,05500	,04016	,574	-,2185	,1085
		Ozon	-,03500	,04016	,820	-,1985	,1285
	Ozon	1	-,133000 [*]	,04016	,000	-,14935	-,11665
		1250 ppm 1-MCP	-,02000	,04016	,955	-,1835	,1435
		KA	,03500	,04016	,820	-,1285	,1985
gün7	Kontrol	1250 ppm 1-MCP	1,39000 [*]	,02475	,000	1,2893	1,4907
		KA	1,61500 [*]	,02475	,000	1,5143	1,7157
		Ozon	1,55000 [*]	,02475	,000	1,4493	1,6507
	1250 ppm 1-MCP	1	-,139000 [*]	,02475	,000	-,14907	-,12893
		KA	,22500 [*]	,02475	,003	,1243	,3257
		Ozon	,16000 [*]	,02475	,010	,0593	,2607
	KA	1	-,161500 [*]	,02475	,000	-,17157	-,15143
		1250 ppm 1-MCP	-,22500 [*]	,02475	,003	-,3257	-,1243
		Ozon	-,06500	,02475	,176	-,1657	,0357
	Ozon	1	-,155000 [*]	,02475	,000	-,16507	-,14493
		1250 ppm 1-MCP	-,16000 [*]	,02475	,010	-,2607	-,0593
		KA	,06500	,02475	,176	-,0357	,1657
gün9	Kontrol	1250 ppm 1-MCP	1,46000 [*]	,01969	,000	1,3799	1,5401
		KA	1,93000 [*]	,01969	,000	1,8499	2,0101
		Ozon	1,80500 [*]	,01969	,000	1,7249	1,8851
	1250 ppm 1-MCP	1	-,146000 [*]	,01969	,000	-,15401	-,13799
		KA	,47000 [*]	,01969	,000	,3899	,5501
		Ozon	,34500 [*]	,01969	,000	,2649	,4251
	KA	1	-,193000 [*]	,01969	,000	-,20101	-,18499
		1250 ppm 1-MCP	-,47000 [*]	,01969	,000	-,5501	-,3899
		Ozon	-,12500 [*]	,01969	,011	-,2051	-,0449
	Ozon	1	-,180500 [*]	,01969	,000	-,18851	-,17249
		1250 ppm 1-MCP	-,34500 [*]	,01969	,000	-,4251	-,2649
		KA	,12500 [*]	,01969	,011	,0449	,2051
gün11	Kontrol	1250 ppm 1-MCP	2,33000 [*]	,01803	,000	2,2566	2,4034
		KA	2,72500 [*]	,01803	,000	2,6516	2,7984
		Ozon	2,45500 [*]	,01803	,000	2,3816	2,5284
	1250 ppm 1-MCP	1	-,233000 [*]	,01803	,000	-,24034	-,22566
		KA	,39500 [*]	,01803	,000	,3216	,4684
		Ozon	,12500 [*]	,01803	,008	,0516	,1984
	KA	1	-,272500 [*]	,01803	,000	-,27984	-,26516
		1250 ppm 1-MCP	-,39500 [*]	,01803	,000	-,4684	-,3216
		Ozon	-,27000 [*]	,01803	,000	-,3434	-,1966
	Ozon	1	-,245500 [*]	,01803	,000	-,25284	-,23816
		1250 ppm 1-MCP	-,12500 [*]	,01803	,008	-,1984	-,0516
		KA	,27000 [*]	,01803	,000	,1966	,3434
gün13	Kontrol	1250 ppm 1-MCP	3,06500 [*]	,07858	,000	2,7451	3,3849
		KA	3,51500 [*]	,07858	,000	3,1951	3,8349
		Ozon	3,29000 [*]	,07858	,000	2,9701	3,6099
	1250 ppm 1-MCP	1	-,306500 [*]	,07858	,000	-,33849	-,27451
		KA	,45000 [*]	,07858	,016	,1301	,7699
		Ozon	,22500	,07858	,141	-,0949	,5449
	KA	1	-,351500 [*]	,07858	,000	-,38349	-,31951
		1250 ppm 1-MCP	-,45000 [*]	,07858	,016	-,7699	-,1301
		Ozon	-,22500	,07858	,141	-,5449	,0949
	Ozon	1	-,329000 [*]	,07858	,000	-,36099	-,29701
		1250 ppm 1-MCP	-,22500	,07858	,141	-,5449	,0949
		KA	,22500	,07858	,141	-,0949	,5449
gün15	Kontrol	1250 ppm 1-MCP	3,89500 [*]	,05327	,000	3,6782	4,1118
		KA	4,27000 [*]	,05327	,000	4,0532	4,4868
		Ozon	4,01000 [*]	,05327	,000	3,7932	4,2268
	1250 ppm 1-MCP	1	-,389500 [*]	,05327	,000	-,41118	-,36782
		KA	,37500 [*]	,05327	,007	,1582	,5918
		Ozon	,11500	,05327	,276	-,1018	,3318
	KA	1	-,427000 [*]	,05327	,000	-,44868	-,40532
		1250 ppm 1-MCP	-,37500 [*]	,05327	,007	-,5918	-,1582
		Ozon	-,26000 [*]	,05327	,027	-,4768	-,0432
	Ozon	1	-,401000 [*]	,05327	,000	-,42268	-,37932
		1250 ppm 1-MCP	-,11500	,05327	,276	-,3318	,1018
		KA	,26000 [*]	,05327	,027	,0432	,4768
gün17	Kontrol	1250 ppm 1-MCP	4,22000 [*]	,07306	,000	3,9226	4,5174
		KA	4,63000 [*]	,07306	,000	4,3326	4,9274
		Ozon	4,30500 [*]	,07306	,000	4,0076	4,6024
	1250 ppm 1-MCP	1	-,422000 [*]	,07306	,000	-,45174	-,39226
		KA	,41000 [*]	,07306	,017	,1126	,7074
		Ozon	,08500	,07306	,677	-,2124	,3824
	KA	1	-,463000 [*]	,07306	,000	-,49274	-,43326
		1250 ppm 1-MCP	-,41000 [*]	,07306	,017	-,7074	-,1126
		Ozon	-,32500 [*]	,07306	,037	-,6224	-,0276
	Ozon	1	-,430500 [*]	,07306	,000	-,46024	-,40076
		1250 ppm 1-MCP	-,08500	,07306	,677	-,3824	,2124
		KA	,32500 [*]	,07306	,037	,0276	,6224

*. The mean difference is significant at the 0.05 level.

EK 13: Limon armudu örneklerinde, kontrollü atmosfer, 1-MCP, ozon ve kontrol grubunun SÇKM değişiminin istatistiksel sonuçları

Multiple Comparisons						
Tukey HSD						
Dependent Variable	(i) yöntem	(j) yöntem	Mean Difference (i-j)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval Lower Bound Upper Bound
gün0	Kontrol	1250 ppm 1-MCP	,01000	,02550	,977	-,0938 ,1138
		KA	,01000	,02550	,977	-,0938 ,1138
		Ozon	-,04000	,02550	,483	-,1438 ,0638
	1250 ppm 1-MCP	Kontrol	-,01000	,02550	,977	-,1138 ,0938
		KA	,00000	,02550	1,000	-,1038 ,1038
		Ozon	-,05000	,02550	,334	-,1538 ,0538
	KA	Kontrol	-,01000	,02550	,977	-,1138 ,0938
		1250 ppm 1-MCP	,00000	,02550	1,000	-,1038 ,1038
		Ozon	-,05000	,02550	,334	-,1538 ,0538
	Ozon	Kontrol	,04000	,02550	,483	-,0638 ,1438
		1250 ppm 1-MCP	,05000	,02550	,334	-,0538 ,1538
		KA	,05000	,02550	,334	-,0538 ,1538
gün3	Kontrol	1250 ppm 1-MCP	,11000	,04822	,245	-,0863 ,3063
		KA	,13500	,04822	,150	-,0613 ,3313
		Ozon	,01500	,04822	,988	-,1813 ,2113
	1250 ppm 1-MCP	Kontrol	-,11000	,04822	,245	-,3063 ,0863
		KA	,02500	,04822	,950	-,1713 ,2213
		Ozon	-,09500	,04822	,331	-,2913 ,1013
	KA	Kontrol	-,13500	,04822	,150	-,3313 ,0813
		1250 ppm 1-MCP	-,02500	,04822	,950	-,2213 ,1713
		Ozon	-,12000	,04822	,201	-,3163 ,0763
	Ozon	Kontrol	-,01500	,04822	,988	-,2113 ,1813
		1250 ppm 1-MCP	,09500	,04822	,331	-,1013 ,2913
		KA	,12000	,04822	,201	-,0763 ,3163
gün5	Kontrol	1250 ppm 1-MCP	,07400	,01675	,038	,0058 ,1422
		KA	,11900	,01675	,007	,0508 ,1872
		Ozon	-,02900	,01675	,279	-,1042 ,0452
	1250 ppm 1-MCP	Kontrol	-,07400	,01675	,038	-,1422 ,0058
		KA	,04500	,01675	,166	-,0232 ,1132
		Ozon	-,11000	,01675	,010	-,1782 ,0418
	KA	Kontrol	-,11900	,01675	,007	-,1872 ,0508
		1250 ppm 1-MCP	-,04500	,01675	,166	-,1132 ,0232
		Ozon	-,15500	,01675	,003	-,2232 ,0868
	Ozon	Kontrol	,03600	,01675	,279	-,0322 ,1042
		1250 ppm 1-MCP	,11000	,01675	,010	,0418 ,1782
		KA	,15500	,01675	,003	,0868 ,2232
gün7	Kontrol	1250 ppm 1-MCP	,22600	,02560	,003	,1218 ,3302
		KA	,34100	,02560	,001	,2368 ,4452
		Ozon	,09600	,02560	,065	-,0082 ,2002
	1250 ppm 1-MCP	Kontrol	-,22600	,02560	,003	-,3302 ,1218
		KA	,11500	,02560	,036	,0108 ,2192
		Ozon	-,13000	,02560	,024	-,2342 ,0258
	KA	Kontrol	-,34100	,02560	,001	-,4452 ,2368
		1250 ppm 1-MCP	-,11500	,02560	,036	-,2192 ,0108
		Ozon	-,24500	,02560	,002	-,3492 ,1408
	Ozon	Kontrol	,09600	,02560	,065	-,2002 ,0082
		1250 ppm 1-MCP	,13000	,02560	,024	,0258 ,2342
		KA	,24500	,02560	,002	,1408 ,3492
gün9	Kontrol	1250 ppm 1-MCP	,30350	,03891	,005	,1451 ,4619
		KA	,48350	,03891	,001	,3251 ,6419
		Ozon	,15350	,03891	,055	-,0049 ,3119
	1250 ppm 1-MCP	Kontrol	-,30350	,03891	,005	-,4619 ,1451
		KA	,18000	,03891	,033	,0216 ,3384
		Ozon	-,15000	,03891	,059	-,3084 ,0084
	KA	Kontrol	-,48350	,03891	,001	-,6419 ,3251
		1250 ppm 1-MCP	-,18000	,03891	,033	-,3384 ,0216
		Ozon	-,33000	,03891	,004	-,4884 ,1716
	Ozon	Kontrol	-,15350	,03891	,055	-,3119 ,0049
		1250 ppm 1-MCP	,15000	,03891	,058	-,0084 ,3084
		KA	,33000	,03891	,004	,1716 ,4884
gün11	Kontrol	1250 ppm 1-MCP	,43400	,04334	,002	,2576 ,6104
		KA	,63400	,04334	,000	,4576 ,8104
		Ozon	,33400	,04334	,005	,1576 ,5104
	1250 ppm 1-MCP	Kontrol	-,43400	,04334	,002	-,6104 ,2576
		KA	,20000	,04334	,033	,0236 ,3764
		Ozon	-,10000	,04334	,239	-,2764 ,0764
	KA	Kontrol	-,63400	,04334	,000	-,8104 ,4576
		1250 ppm 1-MCP	-,20000	,04334	,033	-,3764 ,0236
		Ozon	-,30000	,04334	,008	-,4764 ,1236
	Ozon	Kontrol	-,33400	,04334	,005	-,5104 ,1576
		1250 ppm 1-MCP	,10000	,04334	,239	,0764 ,2764
		KA	,30000	,04334	,008	,1236 ,4764
gün13	Kontrol	1250 ppm 1-MCP	,56000	,02236	,000	,4690 ,6510
		KA	,84000	,02236	,000	,7490 ,9310
		Ozon	,55000	,02236	,000	,4590 ,6410
	1250 ppm 1-MCP	Kontrol	-,56000	,02236	,000	-,6510 ,4690
		KA	,28000	,02236	,001	,1890 ,3710
		Ozon	-,01000	,02236	,967	-,1010 ,0810
	KA	Kontrol	-,84000	,02236	,000	-,9310 ,7490
		1250 ppm 1-MCP	-,28000	,02236	,001	-,3710 ,1890
		Ozon	-,29000	,02236	,001	-,3810 ,1990
	Ozon	Kontrol	-,55000	,02236	,000	-,6410 ,4590
		1250 ppm 1-MCP	,01000	,02236	,967	-,0810 ,1010
		KA	,29000	,02236	,001	,1990 ,3810
gün15	Kontrol	1250 ppm 1-MCP	,51000	,01581	,000	,4456 ,5744
		KA	,89000	,01581	,000	,8256 ,9544
		Ozon	,64000	,01581	,000	,5756 ,7044
	1250 ppm 1-MCP	Kontrol	-,51000	,01581	,000	-,5744 ,4456
		KA	,38000	,01581	,000	,3156 ,4444
		Ozon	,13000	,01581	,004	,0656 ,1944
	KA	Kontrol	-,89000	,01581	,000	-,9544 ,8256
		1250 ppm 1-MCP	-,38000	,01581	,000	-,4444 ,3156
		Ozon	-,25000	,01581	,000	-,3144 ,1856
	Ozon	Kontrol	-,64000	,01581	,000	-,7044 ,5756
		1250 ppm 1-MCP	-,13000	,01581	,004	-,1944 ,0656
		KA	,25000	,01581	,000	,1856 ,3144
gün17	Kontrol	1250 ppm 1-MCP	,80000	,03808	,000	,6450 ,9550
		KA	,128000	,03808	,000	,11250 ,14350
		Ozon	,97000	,03808	,000	,8150 ,11250
	1250 ppm 1-MCP	Kontrol	-,80000	,03808	,000	-,9550 ,6450
		KA	,48000	,03808	,001	,3250 ,6350
		Ozon	-,17000	,03808	,037	,0150 ,3250
	KA	Kontrol	-,128000	,03808	,000	-,14350 ,11250
		1250 ppm 1-MCP	-,48000	,03808	,001	-,6350 ,3250
		Ozon	-,31000	,03808	,004	-,4650 ,1550
	Ozon	Kontrol	-,97000	,03808	,000	-,11250 ,8150
		1250 ppm 1-MCP	-,17000	,03808	,037	-,3250 ,0150
		KA	,31000	,03808	,004	,1550 ,4650

*. The mean difference is significant at the 0.05 level.

EK 14: Limon armudu örneklerinde, kontrollü atmosfer, 1-MCP, ozon ve kontrol grubunun nem miktarındaki değişiminin istatistiksel sonuçları

Multiple Comparisons							
Tukey HSD							
Dependent Variable	(I) yöntem	(J) yöntem	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
						Lower Bound	Upper Bound
gün0	Kontrol	1250 ppm 1-MCP	-.05500	.05766	.781	-.2897	.1797
		KA	.06000	.05766	.738	-.1747	.2947
		Ozon	.34500	.05766	.013	.1103	.5797
	1250 ppm 1-MCP	Kontrol	.05500	.05766	.781	-.1797	.2897
		KA	.11500	.05766	.324	-.1197	.3497
		Ozon	.40000	.05766	.009	.1653	.6347
	KA	Kontrol	-.06000	.05766	.738	-.2947	.1747
		1250 ppm 1-MCP	-.11500	.05766	.324	-.3497	.1197
		Ozon	.28500	.05766	.026	.0503	.5197
	Ozon	Kontrol	-.34500	.05766	.013	-.5797	-.1797
		1250 ppm 1-MCP	-.40000	.05766	.009	-.6347	-.1653
		KA	-.28500	.05766	.026	-.5197	-.0503
gün3	Kontrol	1250 ppm 1-MCP	-.26500	.10542	.196	-.6941	.1641
		KA	-.14000	.10542	.594	-.5691	.2891
		Ozon	.00000	.10542	1.000	-.4291	.4291
	1250 ppm 1-MCP	Kontrol	.26500	.10542	.196	.1641	.6941
		KA	.12500	.10542	.665	-.3041	.5541
		Ozon	.26500	.10542	.196	.1641	.6941
	KA	Kontrol	.14000	.10542	.594	-.2891	.5691
		1250 ppm 1-MCP	-.12500	.10542	.665	-.5541	.3041
		Ozon	.14000	.10542	.594	-.2891	.5691
	Ozon	Kontrol	.00000	.10542	1.000	-.4291	.4291
		1250 ppm 1-MCP	-.26500	.10542	.196	-.6941	.1641
		KA	-.14000	.10542	.594	-.5691	.2891
gün5	Kontrol	1250 ppm 1-MCP	-.82000	.08761	.003	-1.1766	-.4634
		KA	-1.00500	.08761	.001	-1.3616	-.6484
		Ozon	-.58500	.08761	.009	-.8416	-.2284
	1250 ppm 1-MCP	Kontrol	.82000	.08761	.003	.4634	1.1766
		KA	-.18500	.08761	.289	-.5416	.1716
		Ozon	.23500	.08761	.167	-.1216	.5916
	KA	Kontrol	1.00500	.08761	.001	.6484	1.3616
		1250 ppm 1-MCP	.18500	.08761	.289	-.1716	.5416
		Ozon	.42000	.08761	.029	.0634	.7766
	Ozon	Kontrol	.58500	.08761	.009	.2284	.8416
		1250 ppm 1-MCP	-.23500	.08761	.167	-.5916	.1216
		KA	-.42000	.08761	.029	-.7766	-.0634
gün7	Kontrol	1250 ppm 1-MCP	-1.63500	.11667	.001	-2.1100	-1.1600
		KA	-2.29000	.11667	.000	-2.7650	-1.8150
		Ozon	-1.86000	.11667	.000	-2.3350	-1.3850
	1250 ppm 1-MCP	Kontrol	1.63500	.11667	.001	1.1600	2.1100
		KA	-.65500	.11667	.017	-1.1300	-.1800
		Ozon	-.22500	.11667	.345	-.7000	.2500
	KA	Kontrol	2.29000	.11667	.000	1.8150	2.7650
		1250 ppm 1-MCP	.65500	.11667	.017	.1800	1.1300
		Ozon	.43000	.11667	.068	-.0450	.9050
	Ozon	Kontrol	1.86000	.11667	.000	1.3850	2.3350
		1250 ppm 1-MCP	.22500	.11667	.345	-.2500	.7000
		KA	.43000	.11667	.068	-.0450	.9050
gün9	Kontrol	1250 ppm 1-MCP	-1.74500	.07194	.000	-2.0378	-1.4522
		KA	-2.76500	.07194	.000	-3.0578	-2.4722
		Ozon	-2.12000	.07194	.000	-2.4128	-1.8272
	1250 ppm 1-MCP	Kontrol	1.74500	.07194	.000	1.4522	2.0378
		KA	-1.02000	.07194	.001	-1.3128	-.7272
		Ozon	-.37500	.07194	.022	-.6678	-.0822
	KA	Kontrol	2.76500	.07194	.000	2.4722	3.0578
		1250 ppm 1-MCP	1.02000	.07194	.001	.7272	1.3128
		Ozon	.64500	.07194	.003	.3522	.9378
	Ozon	Kontrol	2.12000	.07194	.000	1.8272	2.4128
		1250 ppm 1-MCP	.37500	.07194	.022	.0822	.6678
		KA	.64500	.07194	.003	.9378	1.3522
gün11	Kontrol	1250 ppm 1-MCP	-2.40500	.06344	.000	-2.6633	-2.1467
		KA	-3.44000	.06344	.000	-3.6983	-3.1817
		Ozon	-2.78500	.06344	.000	-3.0433	-2.5267
	1250 ppm 1-MCP	Kontrol	2.40500	.06344	.000	2.1467	2.6633
		KA	-1.03500	.06344	.000	-1.2933	-.7767
		Ozon	-.38000	.06344	.013	-.6383	-.1217
	KA	Kontrol	3.44000	.06344	.000	3.1817	3.6983
		1250 ppm 1-MCP	1.03500	.06344	.000	.7767	1.2933
		Ozon	.65500	.06344	.002	.3967	.9133
	Ozon	Kontrol	2.78500	.06344	.000	2.5267	3.0433
		1250 ppm 1-MCP	.38000	.06344	.013	.1217	.6383
		KA	-.65500	.06344	.002	-.9133	-.3967
gün13	Kontrol	1250 ppm 1-MCP	-3.34000	.20006	.000	-4.1544	-2.5256
		KA	-4.73500	.20006	.000	-5.5494	-3.9206
		Ozon	-4.13500	.20006	.000	-4.9494	-3.3206
	1250 ppm 1-MCP	Kontrol	3.34000	.20006	.000	2.5256	4.1544
		KA	-1.39500	.20006	.008	-2.2094	-.5806
		Ozon	-.79500	.20006	.054	-1.6094	.0194
	KA	Kontrol	4.73500	.20006	.000	3.9206	5.5494
		1250 ppm 1-MCP	1.39500	.20006	.008	.5806	2.2094
		Ozon	.60000	.20006	.125	-.2144	1.4144
	Ozon	Kontrol	4.13500	.20006	.000	3.3206	4.9494
		1250 ppm 1-MCP	.79500	.20006	.054	.0194	1.6094
		KA	-.60000	.20006	.125	-1.4144	.2144
gün15	Kontrol	1250 ppm 1-MCP	-3.76000	.05712	.000	-3.9925	-3.5275
		KA	-4.93000	.05712	.000	-5.1625	-4.6975
		Ozon	-4.27500	.05712	.000	-4.5075	-4.0425
	1250 ppm 1-MCP	Kontrol	3.76000	.05712	.000	3.5275	3.9925
		KA	-1.17000	.05712	.000	-1.4025	-.9375
		Ozon	-.51500	.05712	.003	-.7475	-.2825
	KA	Kontrol	4.93000	.05712	.000	4.6975	5.1625
		1250 ppm 1-MCP	1.17000	.05712	.000	.9375	1.4025
		Ozon	.65500	.05712	.001	.4225	.8875
	Ozon	Kontrol	4.27500	.05712	.000	4.0425	4.5075
		1250 ppm 1-MCP	.51500	.05712	.003	.2825	.7475
		KA	-.65500	.05712	.001	-.8875	-.4225
gün17	Kontrol	1250 ppm 1-MCP	-3.90000	.12395	.000	-4.4046	-3.3954
		KA	-5.28500	.12395	.000	-5.7896	-4.7804
		Ozon	-4.48000	.12395	.000	-4.9846	-3.9754
	1250 ppm 1-MCP	Kontrol	3.90000	.12395	.000	3.3954	4.4046
		KA	-1.38500	.12395	.001	-1.8896	-.8904
		Ozon	-.59000	.12395	.032	-.1084	.0754
	KA	Kontrol	5.28500	.12395	.000	4.7804	5.7896
		1250 ppm 1-MCP	1.38500	.12395	.001	.8904	1.8896
		Ozon	.80500	.12395	.010	.3004	1.3096
	Ozon	Kontrol	4.48000	.12395	.000	3.9754	4.9846
		1250 ppm 1-MCP	.59000	.12395	.032	.0754	1.0846
		KA	-.80500	.12395	.010	-1.3096	-.3004

*. The mean difference is significant at the 0.05 level.

EK 15: Limon armudu örneklerinde, kontrollü atmosfer, 1-MCP, ozon ve kontrol grubunun pH değerinin değişiminin istatistiksel sonuçları

Multiple Comparisons								
Tukey HSD								
Dependent Variable		(I) yöntem	(J) yöntem	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
							Lower Bound	Upper Bound
gün0	Kontrol	1250 ppm 1-MCP		.00500	.03758	.999	-.1480	.1580
		KA		-.03500	.03758	.792	-.1880	.1180
		Ozon		-.13500	.03758	.074	-.2880	.0180
	1250 ppm 1-MCP	1		-.00500	.03758	.999	-.1580	.1480
		KA		-.04000	.03758	.727	-.1930	.1130
		Ozon		-.14000	.03758	.066	-.2930	.0130
	KA	1		.03500	.03758	.792	-.1180	.1880
		1250 ppm 1-MCP		.04000	.03758	.727	-.1130	.1930
		Ozon		.10000	.03758	.171	-.2530	.0530
	Ozon	1		.13500	.03758	.074	-.0180	.2880
		1250 ppm 1-MCP		.14000	.03758	.066	-.0130	.2930
		KA		.10000	.03758	.171	-.0530	.2530
gün3	Kontrol	1250 ppm 1-MCP		-.07500	.02208	.087	-.1649	.0149
		KA		-.19000	.02208	.003	-.2799	-.1001
		Ozon		-.21000	.02208	.002	-.2999	-.1201
	1250 ppm 1-MCP	1		.07500	.02208	.087	-.0149	.1649
		KA		-.11500	.02208	.022	-.2049	-.0251
		Ozon		-.13500	.02208	.012	-.2249	-.0451
	KA	1		.19000	.02208	.003	.1001	.2799
		1250 ppm 1-MCP		.11500	.02208	.022	.0251	.2049
		Ozon		.02000	.02208	.804	-.1099	.0699
	Ozon	1		.21000	.02208	.002	.1201	.2999
		1250 ppm 1-MCP		.13500	.02208	.012	.0451	.2249
		KA		.02000	.02208	.804	-.0699	.1099
gün5	Kontrol	1250 ppm 1-MCP		-.16500	.03062	.019	-.2896	-.0404
		KA		-.42000	.03062	.001	-.5446	-.2954
		Ozon		-.38000	.03062	.001	-.5046	-.2554
	1250 ppm 1-MCP	1		.16500	.03062	.019	.0404	.2896
		KA		-.25500	.03062	.004	-.3796	-.1304
		Ozon		-.21500	.03062	.007	-.3396	-.0904
	KA	1		.42000	.03062	.001	.2954	.5446
		1250 ppm 1-MCP		.25500	.03062	.004	.1304	.3796
		Ozon		.04000	.03062	.605	-.0846	.1646
	Ozon	1		.38000	.03062	.001	.2554	.5046
		1250 ppm 1-MCP		.21500	.03062	.007	.0904	.3396
		KA		-.04000	.03062	.605	-.1646	.0846
gün7	Kontrol	1250 ppm 1-MCP		-.64500	.02208	.000	-.7349	-.5551
		KA		-.10500	.02208	.000	-.11399	-.9601
		Ozon		-.96000	.02208	.000	-.10499	-.8701
	1250 ppm 1-MCP	1		.64500	.02208	.000	.5551	.7349
		KA		-.40500	.02208	.000	-.4949	-.3151
		Ozon		-.31500	.02208	.000	-.4049	-.2251
	KA	1		1.05000	.02208	.000	.9601	1.1399
		1250 ppm 1-MCP		.40500	.02208	.000	.3151	.4949
		Ozon		.09000	.02208	.050	.0001	.1799
	Ozon	1		.96000	.02208	.000	.8701	1.0499
		1250 ppm 1-MCP		.31500	.02208	.000	.2251	.4049
		KA		-.09000	.02208	.050	-.1799	-.0001
gün9	Kontrol	1250 ppm 1-MCP		-.62000	.02622	.000	-.7267	-.5133
		KA		-.102000	.02622	.000	-.11267	-.9133
		Ozon		-.96500	.02622	.000	-.10117	-.7983
	1250 ppm 1-MCP	1		.62000	.02622	.000	.5133	.7267
		KA		-.40000	.02622	.000	-.5067	-.2933
		Ozon		-.28500	.02622	.001	-.3917	-.1783
	KA	1		1.02000	.02622	.000	.9133	1.1267
		1250 ppm 1-MCP		.40000	.02622	.000	.2933	.5067
		Ozon		.11500	.02622	.039	.0083	.2217
	Ozon	1		.96500	.02622	.000	.7983	1.0117
		1250 ppm 1-MCP		.28500	.02622	.001	.1783	.3917
		KA		-.11500	.02622	.039	-.2217	-.0083
gün11	Kontrol	1250 ppm 1-MCP		-.36500	.02669	.001	-.4737	-.2563
		KA		-.103000	.02669	.000	-.11387	-.9213
		Ozon		-.89000	.02669	.000	-.9987	-.7813
	1250 ppm 1-MCP	1		.36500	.02669	.001	.2563	.4737
		KA		-.66500	.02669	.000	-.7737	-.5563
		Ozon		-.52500	.02669	.000	-.6337	-.4163
	KA	1		1.03000	.02669	.000	.9213	1.1387
		1250 ppm 1-MCP		.66500	.02669	.000	.5563	.7737
		Ozon		.14000	.02669	.021	.0313	.2487
	Ozon	1		.89000	.02669	.000	.7813	.9987
		1250 ppm 1-MCP		.52500	.02669	.000	.4163	.6337
		KA		-.14000	.02669	.021	-.2487	.0313
gün13	Kontrol	1250 ppm 1-MCP		-.34000	.02937	.001	-.4596	-.2204
		KA		-.100500	.02937	.000	-.11246	-.8854
		Ozon		-.81000	.02937	.000	-.9296	-.6904
	1250 ppm 1-MCP	1		.34000	.02937	.001	.2204	.4596
		KA		-.66500	.02937	.000	-.7846	-.5454
		Ozon		-.47000	.02937	.000	-.5896	-.3504
	KA	1		1.00500	.02937	.000	.8854	1.1246
		1250 ppm 1-MCP		.66500	.02937	.000	.5454	.7846
		Ozon		.19500	.02937	.009	.0754	.3146
	Ozon	1		.81000	.02937	.000	.6904	.9296
		1250 ppm 1-MCP		.47000	.02937	.000	.3504	.5896
		KA		-.19500	.02937	.009	-.3146	.0754
gün15	Kontrol	1250 ppm 1-MCP		-.36500	.01837	.000	-.4398	-.2902
		KA		-.99000	.01837	.000	-.10648	-.8835
		Ozon		-.77000	.01837	.000	-.8448	-.6952
	1250 ppm 1-MCP	1		.36500	.01837	.000	.2902	.4398
		KA		-.62500	.01837	.000	-.6998	-.5502
		Ozon		-.48500	.01837	.000	-.4798	-.3302
	KA	1		.99000	.01837	.000	.8835	1.0648
		1250 ppm 1-MCP		.62500	.01837	.000	.5502	.6998
		Ozon		.22000	.01837	.001	.1452	.2948
	Ozon	1		.77000	.01837	.000	.6952	.8448
		1250 ppm 1-MCP		.48500	.01837	.000	.3302	.4798
		KA		-.22000	.01837	.001	-.2948	.1452
gün17	Kontrol	1250 ppm 1-MCP		-.29000	.03841	.006	-.4463	-.1337
		KA		-.97500	.03841	.000	-.11313	-.8187
		Ozon		-.54500	.03841	.001	-.7013	-.3887
	1250 ppm 1-MCP	1		.29000	.03841	.006	.1337	.4463
		KA		-.68500	.03841	.000	-.8413	-.5287
		Ozon		-.25500	.03841	.009	-.4113	-.0987
	KA	1		.97500	.03841	.000	.8187	1.1313
		1250 ppm 1-MCP		.68500	.03841	.000	.5287	.8413
		Ozon		.43000	.03841	.001	.2737	.5863
	Ozon	1		.54500	.03841	.001	.3887	.7013
		1250 ppm 1-MCP		.25500	.03841	.009	.0987	.4113
		KA		-.43000	.03841	.001	-.5863	-.2737

*. The mean difference is significant at the 0.05 level.

EK 16: Limon armudu örneklerinde, kontrollü atmosfer, 1-MCP, ozon ve kontrol grubunun L* değerinin değişiminin istatistiksel sonuçları

Multiple Comparisons							
Tukey HSD							
Dependent Variable	(I) yöntem	(J) yöntem	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
						Lower Bound	Upper Bound
gün0	Kontrol	1250 ppm 1-MCP	-.05000	.29738	.998	-1.2606	1.1606
		KA	.62000	.29738	.297	-.5906	1.8306
		Ozon	.84500	.29738	.144	-.3656	2.0556
	1250 ppm 1-MCP	Kontrol	.05000	.29738	.998	-1.1606	1.2606
		KA	.67000	.29738	.252	-.5406	1.8806
		Ozon	.89500	.29738	.123	-.3156	2.1056
	KA	Kontrol	-.62000	.29738	.297	-1.8306	.5906
		1250 ppm 1-MCP	-.67000	.29738	.252	-1.8806	.5406
		Ozon	-.22500	.29738	.870	-.9856	1.4356
	Ozon	Kontrol	-.84500	.29738	.144	-2.0556	.3656
		1250 ppm 1-MCP	-.89500	.29738	.123	-2.1056	.3156
		KA	-.22500	.29738	.870	-1.4356	.9856
gün3	Kontrol	1250 ppm 1-MCP	-.37500	.35484	.730	-1.8195	1.0695
		KA	.05000	.35484	.999	-1.3945	1.4945
		Ozon	-.92000	.35484	.182	-2.3645	.5245
	1250 ppm 1-MCP	Kontrol	.37500	.35484	.730	-1.0695	1.8195
		KA	.42500	.35484	.659	-1.0195	1.8695
		Ozon	-.54500	.35484	.497	-1.9895	.8995
	KA	Kontrol	-.05000	.35484	.999	-1.4945	1.3945
		1250 ppm 1-MCP	-.42500	.35484	.659	-1.8695	1.0195
		Ozon	-.97000	.35484	.159	-2.4145	.4745
	Ozon	Kontrol	.92000	.35484	.182	-.5245	2.3645
		1250 ppm 1-MCP	.54500	.35484	.497	-.8995	1.9895
		KA	.97000	.35484	.159	-.4745	2.4145
gün5	Kontrol	1250 ppm 1-MCP	.35000	.49997	.892	-1.6853	2.3853
		KA	.14500	.49997	.990	-1.8903	2.1803
		Ozon	-.284500	.49997	.014	-4.8803	-.3097
	1250 ppm 1-MCP	Kontrol	-.35000	.49997	.892	-2.3853	1.6853
		KA	-.20500	.49997	.974	-2.2403	1.8303
		Ozon	-.329500	.49997	.009	-5.3303	-1.2597
	KA	Kontrol	-.14500	.49997	.990	-2.1803	1.8903
		1250 ppm 1-MCP	.20500	.49997	.974	-1.8303	2.2403
		Ozon	-.309000	.49997	.012	-5.1253	-1.0547
	Ozon	Kontrol	2.84500	.49997	.014	.8097	4.8803
		1250 ppm 1-MCP	3.29500	.49997	.009	1.2597	5.3303
		KA	3.09000	.49997	.012	1.0547	5.1253
gün7	Kontrol	1250 ppm 1-MCP	.61000	.29981	.311	-.6105	1.8305
		KA	-.03000	.29981	1.000	-1.2505	1.1905
		Ozon	-.4.14500	.29981	.001	-5.3655	-2.9245
	1250 ppm 1-MCP	Kontrol	-.61000	.29981	.311	-1.8305	.6105
		KA	-.64000	.29981	.283	-1.8605	.5805
		Ozon	-.4.75500	.29981	.000	-5.9755	-3.5345
	KA	Kontrol	.03000	.29981	1.000	-1.1905	1.2505
		1250 ppm 1-MCP	.64000	.29981	.283	-.5805	1.8605
		Ozon	-.4.11500	.29981	.001	-5.3355	-2.8945
	Ozon	Kontrol	4.14500	.29981	.001	2.9245	5.3655
		1250 ppm 1-MCP	4.75500	.29981	.000	3.5345	5.9755
		KA	4.11500	.29981	.001	2.8945	5.3355
gün9	Kontrol	1250 ppm 1-MCP	-.03000	.35854	1.000	-1.4896	1.4296
		KA	-.1.17000	.35854	.098	-2.6296	.2896
		Ozon	-.7.04000	.35854	.000	-8.4996	-5.5804
	1250 ppm 1-MCP	Kontrol	.03000	.35854	1.000	-1.4296	1.4896
		KA	-.1.14000	.35854	.106	-2.5996	.3196
		Ozon	-.7.01000	.35854	.000	-8.4696	-5.5504
	KA	Kontrol	1.17000	.35854	.098	-.2896	2.6296
		1250 ppm 1-MCP	1.14000	.35854	.106	-.3196	2.5996
		Ozon	-.5.87000	.35854	.000	-7.3296	-4.4104
	Ozon	Kontrol	7.04000	.35854	.000	5.5804	8.4996
		1250 ppm 1-MCP	7.01000	.35854	.000	5.5504	8.4696
		KA	5.87000	.35854	.000	4.4104	7.3296
gün11	Kontrol	1250 ppm 1-MCP	-.1.85000	.42686	.041	-3.5977	-.1123
		KA	-.3.45000	.42686	.004	-5.1877	-1.7123
		Ozon	-.10.48500	.42686	.000	-12.2227	-8.7473
	1250 ppm 1-MCP	Kontrol	1.85000	.42686	.041	.1123	3.5877
		KA	-.1.60000	.42686	.065	-3.3377	.1377
		Ozon	-.8.63500	.42686	.000	-10.3727	-6.8973
	KA	Kontrol	3.45000	.42686	.004	1.7123	5.1877
		1250 ppm 1-MCP	1.60000	.42686	.065	-.1377	3.3377
		Ozon	-.7.03500	.42686	.000	-8.7727	-5.2973
	Ozon	Kontrol	10.48500	.42686	.000	8.7473	12.2227
		1250 ppm 1-MCP	8.63500	.42686	.000	6.8973	10.3727
		KA	7.03500	.42686	.000	5.2973	8.7727
gün13	Kontrol	1250 ppm 1-MCP	-.3.50000	.40740	.004	-5.1586	-1.8415
		KA	-.5.03500	.40740	.001	-6.6935	-3.3765
		Ozon	-.13.32500	.40740	.000	-14.9835	-11.6665
	1250 ppm 1-MCP	Kontrol	3.50000	.40740	.004	1.8415	5.1585
		KA	-.1.53500	.40740	.064	-3.1935	.1235
		Ozon	-.9.82500	.40740	.000	-11.4835	-8.1665
	KA	Kontrol	5.03500	.40740	.001	3.3765	6.6935
		1250 ppm 1-MCP	1.53500	.40740	.064	-.1235	3.1935
		Ozon	-.8.29000	.40740	.000	-9.9405	-6.6315
	Ozon	Kontrol	13.32500	.40740	.000	11.6665	14.9835
		1250 ppm 1-MCP	9.82500	.40740	.000	8.1665	11.4835
		KA	8.29000	.40740	.000	6.6315	9.9485
gün15	Kontrol	1250 ppm 1-MCP	-.5.92000	.82477	.007	-9.2775	-2.5625
		KA	-.7.51000	.82477	.003	-10.8675	-4.1525
		Ozon	-.15.28500	.82477	.000	-18.6425	-11.9275
	1250 ppm 1-MCP	Kontrol	5.92000	.82477	.007	2.5625	9.2775
		KA	-.1.59000	.82477	.345	-.9475	1.7675
		Ozon	-.9.36500	.82477	.001	-12.7225	-6.0075
	KA	Kontrol	7.51000	.82477	.003	4.1525	10.8675
		1250 ppm 1-MCP	1.59000	.82477	.345	-1.7675	4.9475
		Ozon	-.7.77500	.82477	.002	-11.1325	-4.4175
	Ozon	Kontrol	15.28500	.82477	.000	11.9275	18.6425
		1250 ppm 1-MCP	9.36500	.82477	.001	6.0075	12.7225
		KA	7.77500	.82477	.002	4.4175	11.1325
gün17	Kontrol	1250 ppm 1-MCP	-.6.75000	.46027	.000	-8.6237	-4.8763
		KA	-.8.51000	.46027	.000	-10.3837	-6.6363
		Ozon	-.14.83000	.46027	.000	-16.7037	-12.9563
	1250 ppm 1-MCP	Kontrol	6.75000	.46027	.000	4.8763	8.6237
		KA	-.1.76000	.46027	.061	-.36337	.1137
		Ozon	-.8.08000	.46027	.000	-9.9537	-6.2063
	KA	Kontrol	8.51000	.46027	.000	6.6363	10.3837
		1250 ppm 1-MCP	1.76000	.46027	.061	-.1137	3.6337
		Ozon	-.6.32000	.46027	.001	-8.1937	-4.4463
	Ozon	Kontrol	14.83000	.46027	.000	12.9563	16.7037
		1250 ppm 1-MCP	8.08000	.46027	.000	6.2063	9.9537
		KA	6.32000	.46027	.001	4.4463	8.1937

*. The mean difference is significant at the 0.05 level.

EK 17: Limon armudu örneklerinde, kontrollü atmosfer, 1-MCP, ozon ve kontrol grubunun a* değerinin değişiminin istatistiksel sonuçları

Multiple Comparisons							
Tukey HSD							
Dependent Variable	(I) yöntem	(J) yöntem	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
						Lower Bound	Upper Bound
gün0	Kontrol	1250 ppm 1-MCP	-.04000	.08979	.967	-.4055	.3255
		KA	.14500	.08979	.463	-.2205	.5105
		Ozon	.18000	.08979	.320	-.1855	.5455
	1250 ppm 1-MCP	Kontrol	.04000	.08979	.967	-.3255	.4055
		KA	.18500	.08979	.304	-.1805	.5505
		Ozon	.22000	.08979	.209	-.1455	.5855
	KA	Kontrol	-.14500	.08979	.463	-.5105	.2205
		1250 ppm 1-MCP	-.18500	.08979	.304	-.5505	.1805
		Ozon	.03500	.08979	.977	-.3305	.4005
	Ozon	Kontrol	-.18000	.08979	.320	-.5455	.1855
		1250 ppm 1-MCP	-.22000	.08979	.209	-.5855	.1455
		KA	-.03500	.08979	.977	-.4005	.3305
gün3	Kontrol	1250 ppm 1-MCP	-.29000	.07062	.049	.0025	.5775
		KA	.82000	.07062	.001	.5325	1.1075
		Ozon	.71500	.07062	.002	.4275	1.0025
	1250 ppm 1-MCP	Kontrol	-.29000	.07062	.049	-.5775	.0025
		KA	.53000	.07062	.006	.2425	.8175
		Ozon	.42500	.07062	.013	.1375	.7125
	KA	Kontrol	-.82000	.07062	.001	-1.1075	-.5325
		1250 ppm 1-MCP	-.53000	.07062	.006	-.8175	-.2425
		Ozon	-.10500	.07062	.519	-.3925	.1825
	Ozon	Kontrol	-.71500	.07062	.002	-1.0025	-.4275
		1250 ppm 1-MCP	-.42500	.07062	.013	-.7125	-.1375
		KA	.10500	.07062	.519	-.1825	.3925
gün5	Kontrol	1250 ppm 1-MCP	.42500	.05545	.005	.1993	.6507
		KA	1.17500	.05545	.000	.9493	1.4007
		Ozon	1.05000	.05545	.000	.8243	1.2757
	1250 ppm 1-MCP	Kontrol	-.42500	.05545	.005	-.6507	-.1993
		KA	.75000	.05545	.001	.5243	.9757
		Ozon	.62500	.05545	.001	.3993	.8507
	KA	Kontrol	-1.17500	.05545	.000	-1.4007	-.9493
		1250 ppm 1-MCP	-.75000	.05545	.001	-.9757	-.5243
		Ozon	-.12500	.05545	.252	-.3507	.1007
	Ozon	Kontrol	-1.05000	.05545	.000	-1.2757	-.8243
		1250 ppm 1-MCP	-.62500	.05545	.001	-.8507	-.3993
		KA	.12500	.05545	.252	-.1007	.3507
gün7	Kontrol	1250 ppm 1-MCP	.47000	.06919	.008	.1883	.7517
		KA	1.37000	.06919	.000	1.0883	1.6517
		Ozon	1.16500	.06919	.000	.8833	1.4467
	1250 ppm 1-MCP	Kontrol	-.47000	.06919	.008	-.7517	-.1883
		KA	.90000	.06919	.001	.6183	1.1817
		Ozon	.69500	.06919	.002	.4133	.9767
	KA	Kontrol	-1.37000	.06919	.000	-1.6517	-.10883
		1250 ppm 1-MCP	-.90000	.06919	.001	-1.1817	-.6183
		Ozon	-.20500	.06919	.129	-.4867	.0767
	Ozon	Kontrol	-1.16500	.06919	.000	-1.4467	-.8833
		1250 ppm 1-MCP	-.69500	.06919	.002	-.9767	-.4133
		KA	.20500	.06919	.129	-.0767	.4867
gün9	Kontrol	1250 ppm 1-MCP	.47000	.07194	.010	.1772	.7628
		KA	1.28500	.07194	.000	.9922	1.5778
		Ozon	.91500	.07194	.001	.6222	1.2078
	1250 ppm 1-MCP	Kontrol	-.47000	.07194	.010	-.7628	-.1772
		KA	.81500	.07194	.001	.5222	1.1078
		Ozon	.44500	.07194	.012	.1522	.7378
	KA	Kontrol	-1.28500	.07194	.000	-1.5778	-.9922
		1250 ppm 1-MCP	-.81500	.07194	.001	-1.1078	-.5222
		Ozon	-.37000	.07194	.023	-.6628	-.0772
	Ozon	Kontrol	-.91500	.07194	.001	-1.2078	-.6222
		1250 ppm 1-MCP	-.44500	.07194	.012	-.7378	-.1522
		KA	.37000	.07194	.023	.0772	.6628
gün11	Kontrol	1250 ppm 1-MCP	.57000	.04528	.001	.3857	.7543
		KA	1.36000	.04528	.000	1.1757	1.5443
		Ozon	.94000	.04528	.000	.7557	1.1243
	1250 ppm 1-MCP	Kontrol	-.57000	.04528	.001	-.7543	-.3857
		KA	.79000	.04528	.000	.6057	.9743
		Ozon	.37000	.04528	.004	.1857	.5543
	KA	Kontrol	-1.36000	.04528	.000	-1.5443	-.1757
		1250 ppm 1-MCP	-.79000	.04528	.000	-.9743	-.6057
		Ozon	-.42000	.04528	.003	-.6043	-.2357
	Ozon	Kontrol	-.94000	.04528	.000	-1.1243	-.7557
		1250 ppm 1-MCP	-.37000	.04528	.004	-.5543	-.1857
		KA	.42000	.04528	.003	.2357	.6043
gün13	Kontrol	1250 ppm 1-MCP	.89000	.08803	.002	.5316	1.2484
		KA	1.58000	.08803	.000	1.2216	1.9384
		Ozon	1.12000	.08803	.001	.7616	1.4784
	1250 ppm 1-MCP	Kontrol	-.89000	.08803	.002	-1.2484	-.5316
		KA	.69000	.08803	.005	.3316	1.0484
		Ozon	.23000	.08803	.179	-.1284	.5884
	KA	Kontrol	-1.58000	.08803	.000	-1.9384	-.12216
		1250 ppm 1-MCP	-.69000	.08803	.005	-.10484	-.3316
		Ozon	-.46000	.08803	.022	-.8184	-.1016
	Ozon	Kontrol	-1.12000	.08803	.001	-1.4784	-.7616
		1250 ppm 1-MCP	-.23000	.08803	.179	-.5884	.1284
		KA	.46000	.08803	.022	.1016	.8184
gün15	Kontrol	1250 ppm 1-MCP	1.20500	.03041	.000	1.0812	1.3288
		KA	2.06500	.03041	.000	1.9412	2.1888
		Ozon	1.52000	.03041	.000	1.3962	1.6438
	1250 ppm 1-MCP	Kontrol	-1.20500	.03041	.000	-1.3288	-.10812
		KA	.86000	.03041	.000	.7362	.9838
		Ozon	.31500	.03041	.002	.1912	.4388
	KA	Kontrol	-2.06500	.03041	.000	-2.1888	-.19412
		1250 ppm 1-MCP	-.86000	.03041	.000	-.9838	-.7362
		Ozon	-.54500	.03041	.000	-.6688	-.4212
	Ozon	Kontrol	-1.52000	.03041	.000	-1.6438	-.13962
		1250 ppm 1-MCP	-.31500	.03041	.002	-.4388	-.1912
		KA	.54500	.03041	.000	.4212	.6688
gün17	Kontrol	1250 ppm 1-MCP	1.01000	.03708	.000	.8590	1.1610
		KA	2.13500	.03708	.000	1.9840	2.2860
		Ozon	1.36500	.03708	.000	1.2140	1.5160
	1250 ppm 1-MCP	Kontrol	-1.01000	.03708	.000	-1.1610	-.8590
		KA	1.12500	.03708	.000	.9740	1.2760
		Ozon	.95500	.03708	.002	.8040	1.1060
	KA	Kontrol	-2.13500	.03708	.000	-2.2860	-.19840
		1250 ppm 1-MCP	-1.12500	.03708	.000	-1.2760	-.9740
		Ozon	-.77000	.03708	.000	-.9210	-.6190
	Ozon	Kontrol	-1.36500	.03708	.000	-1.5160	-.12140
		1250 ppm 1-MCP	-.95500	.03708	.002	-.8040	-.6190
		KA	.77000	.03708	.000	.6190	.9210

*. The mean difference is significant at the 0.05 level.

EK 18: Limon armudu örneklerinde, kontrollü atmosfer, 1-MCP, ozon ve kontrol grubunun b* değerinin değişiminin istatistiksel sonuçları

Multiple Comparisons							
Tukey HSD							
Dependent Variable	(I) yöntem	(J) yöntem	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
						Lower Bound	Upper Bound
gün0	1	1250 ppm 1-MCP	-.105000 ^a	.11180	.002	-.15051	-.5949
		3	-.11000	.11180	.767	-.5651	.3451
		4	-.44000	.11180	.056	-.8951	.0151
	1250 ppm 1-MCP	1	1.05000 ^a	.11180	.002	.5949	1.5051
		3	.94000 ^a	.11180	.004	.4849	1.3951
		4	.61000 ^a	.11180	.019	.1549	1.0651
	3	1	.11000	.11180	.767	-.3451	.5651
		1250 ppm 1-MCP	-.94000 ^a	.11180	.004	-1.3951	-.4849
		4	-.33000	.11180	.130	-.7851	.1251
	4	1	.44000	.11180	.056	-.0151	.8951
		1250 ppm 1-MCP	-.61000 ^a	.11180	.019	-1.0651	-.1549
		3	.33000	.11180	.130	-.1251	.7851
gün3	1	1250 ppm 1-MCP	.30000	.10747	.151	-.1375	.7375
		3	1.19000 ^a	.10747	.001	.7525	1.6275
		4	.51000 ^a	.10747	.030	.0725	.9475
	1250 ppm 1-MCP	1	-.30000	.10747	.151	-.7375	.1375
		3	.89000 ^a	.10747	.004	.4525	1.3275
		4	-.21000	.10747	.336	-.2275	.6475
	3	1	-1.19000 ^a	.10747	.001	-1.6275	-.7525
		1250 ppm 1-MCP	-.89000 ^a	.10747	.004	-1.3275	-.4525
		4	-.68000 ^a	.10747	.011	-1.1175	-.2425
	4	1	-.51000	.10747	.030	-.9475	-.0725
		1250 ppm 1-MCP	-.21000	.10747	.336	-.6475	.2275
		3	.88000 ^a	.10747	.011	.2425	1.1175
gün5	1	1250 ppm 1-MCP	1.70500 ^a	.11795	.000	1.2248	2.1852
		3	2.57000 ^a	.11795	.000	2.0898	3.0502
		4	1.81000 ^a	.11795	.000	1.3298	2.2902
	1250 ppm 1-MCP	1	-1.70500 ^a	.11795	.000	-2.1852	-1.2248
		3	.86500 ^a	.11795	.006	.3848	1.3452
		4	1.0500	.11795	.811	-.3752	.5852
	3	1	-2.57000 ^a	.11795	.000	-3.0502	-2.0898
		1250 ppm 1-MCP	-.86500 ^a	.11795	.006	-1.3452	-.3848
		4	-.76000 ^a	.11795	.010	-1.2402	-.2798
	4	1	-1.81000 ^a	.11795	.000	-2.2902	-1.3298
		1250 ppm 1-MCP	-.10500	.11795	.811	-.5852	.3752
		3	.76000 ^a	.11795	.010	.2798	1.2402
gün7	1	1250 ppm 1-MCP	1.30500 ^a	.10500	.001	.8776	1.7324
		3	2.54500 ^a	.10500	.000	2.1176	2.9724
		4	.78000 ^a	.10500	.006	.3528	1.2074
	1250 ppm 1-MCP	1	-1.30500 ^a	.10500	.001	-1.7324	-.8776
		3	1.24000 ^a	.10500	.001	.8126	1.6674
		4	-.52500 ^a	.10500	.025	-.9524	-.0976
	3	1	-2.54500 ^a	.10500	.000	-2.9724	-2.1176
		1250 ppm 1-MCP	-1.24000 ^a	.10500	.001	-1.6674	-.8126
		4	-1.76500 ^a	.10500	.000	-2.1924	-1.3376
	4	1	-.78000	.10500	.006	-1.2074	-.3528
		1250 ppm 1-MCP	.52500 ^a	.10500	.025	.0976	.9524
		3	1.76500 ^a	.10500	.000	1.3376	2.1924
gün9	1	1250 ppm 1-MCP	1.47000	.14637	.002	.8741	2.0659
		3	2.59500 ^a	.14637	.000	1.9991	3.1909
		4	.86500 ^a	.14637	.025	.0691	1.2609
	1250 ppm 1-MCP	1	-1.47000	.14637	.002	-2.0659	-.8741
		3	1.12500 ^a	.14637	.005	.5291	1.7209
		4	-.80500 ^a	.14637	.018	-1.4009	-.2091
	3	1	-2.59500 ^a	.14637	.000	-3.1909	-1.9991
		1250 ppm 1-MCP	-1.12500 ^a	.14637	.005	-1.7209	-.5291
		4	-1.93000 ^a	.14637	.001	-2.5259	-1.3341
	4	1	-.86500	.14637	.035	-1.2609	-.0691
		1250 ppm 1-MCP	.80500 ^a	.14637	.018	.2091	1.4009
		3	1.93000 ^a	.14637	.001	1.3341	2.5259
gün11	1	1250 ppm 1-MCP	1.90500	.07194	.000	1.6122	2.1978
		3	3.00500 ^a	.07194	.000	2.7122	3.2978
		4	.83000 ^a	.07194	.001	.6372	1.2228
	1250 ppm 1-MCP	1	-1.90500 ^a	.07194	.000	-2.1978	-.6122
		3	1.10000 ^a	.07194	.000	.8072	1.3928
		4	-.97500 ^a	.07194	.001	-1.2678	-.6822
	3	1	-3.00500 ^a	.07194	.000	-3.2978	-2.7122
		1250 ppm 1-MCP	-1.10000 ^a	.07194	.000	-1.3928	-.8072
		4	-2.07500 ^a	.07194	.000	-2.3678	-1.7822
	4	1	-.93000	.07194	.001	-1.2228	-.6372
		1250 ppm 1-MCP	.97500 ^a	.07194	.001	.6822	1.2678
		3	2.07500 ^a	.07194	.000	1.7822	3.2678
gün13	1	1250 ppm 1-MCP	3.41500 ^a	.07624	.000	3.1046	3.7254
		3	4.46500 ^a	.07624	.000	4.1546	4.7754
		4	1.51500 ^a	.07624	.000	1.2046	1.8254
	1250 ppm 1-MCP	1	-3.41500 ^a	.07624	.000	-3.7254	-3.1046
		3	1.05000 ^a	.07624	.001	.7396	1.3604
		4	-1.90000 ^a	.07624	.000	-2.2104	-1.5896
	3	1	-4.46500 ^a	.07624	.000	-4.7754	-4.1546
		1250 ppm 1-MCP	-1.05000 ^a	.07624	.001	-1.3604	-.7396
		4	-2.95000 ^a	.07624	.000	-3.2604	-2.6396
	4	1	-1.51500 ^a	.07624	.000	-1.8254	-1.2046
		1250 ppm 1-MCP	1.90000 ^a	.07624	.000	1.5896	2.2104
		3	2.95000 ^a	.07624	.000	2.6396	3.2604
gün15	1	1250 ppm 1-MCP	4.18000 ^a	.11319	.000	3.7192	4.6408
		3	4.93500 ^a	.11319	.000	4.4742	5.3958
		4	3.04000 ^a	.11319	.000	2.5792	3.5008
	1250 ppm 1-MCP	1	-4.18000 ^a	.11319	.000	-4.6408	-3.7192
		3	.75500 ^a	.11319	.009	.2942	1.2158
		4	-1.14000 ^a	.11319	.002	-1.6008	-.6792
	3	1	-4.93500 ^a	.11319	.000	-5.3958	-4.4742
		1250 ppm 1-MCP	-.75500 ^a	.11319	.009	-1.2158	-.2942
		4	-1.89500 ^a	.11319	.000	-2.3558	-1.4342
	4	1	-3.04000 ^a	.11319	.000	-3.5008	-2.5792
		1250 ppm 1-MCP	1.14000 ^a	.11319	.002	.6792	1.6008
		3	1.89500 ^a	.11319	.000	1.4342	2.3558
gün17	1	1250 ppm 1-MCP	3.66000 ^a	.13162	.000	3.1242	4.1958
		3	4.65500 ^a	.13162	.000	4.1192	5.1908
		4	4.05500 ^a	.13162	.000	3.5192	4.5908
	1250 ppm 1-MCP	1	-3.66000 ^a	.13162	.000	-4.1958	-3.1242
		3	.96500 ^a	.13162	.006	.4592	1.5308
		4	-.39500	.13162	.124	-.1408	.8308
	3	1	-4.65500 ^a	.13162	.000	-5.1908	-4.1192
		1250 ppm 1-MCP	-.96500 ^a	.13162	.006	-1.5308	-.4592
		4	-.69000 ^a	.13162	.025	-1.1358	-.0642
	4	1	-4.05500 ^a	.13162	.000	-4.5908	-3.5192
		1250 ppm 1-MCP	-.39500	.13162	.124	-.8308	.1408
		3	.60000 ^a	.13162	.035	.0642	1.1358

*. The mean difference is significant at the 0.05 level.

EK 19: Limon armudu örneklerinde, kontrollü atmosfer, 1-MCP, ozon ve kontrol grubunun ΔC değişiminin istatistiksel sonuçları

Multiple Comparisons							
Tukey HSD							
Dependent Variable	(i) yöntem	(j) yöntem	Mean Difference (i-j)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
						Lower Bound	Upper Bound
gun0	1	1250 ppm 1-MCP	-.102093	.09518	.001	-1.4084	-.6335
	3		-.13739	.09518	.539	-.5249	-.2001
	4		-.46759 [*]	.09518	.027	-.8551	-.0801
	1250 ppm 1-MCP	1	.102093	.09518	.001	.6335	1.4084
	3		.88354 [*]	.09518	.003	.4961	1.2710
	4		.55334 [*]	.09518	.015	.1659	.9408
	3	1250 ppm 1-MCP	-.13739	.09518	.539	-.5250	-.2449
	4		-.86354 [*]	.09518	.003	-1.2710	-.4961
	4		-.33020	.09518	.082	-.7177	.0573
	4	1	.46759	.09518	.027	.0801	.8551
	1250 ppm 1-MCP	3	-.55334 [*]	.09518	.015	-.9408	-.1659
	3		.33020	.09518	.082	-.0573	.7177
gun3	1	1250 ppm 1-MCP	-.24277	.10684	.247	-.1922	.6777
	3		1.01367 [*]	.10684	.002	.5789	1.4488
	4		.36816	.10684	.084	-.0668	.8031
	1250 ppm 1-MCP	1	-.24277	.10684	.247	-.6777	.1922
	3		.77110 [*]	.10684	.007	.3362	1.2060
	4		.12539	.10684	.871	-.3096	.5603
	3	1250 ppm 1-MCP	1.01367 [*]	.10684	.002	1.4488	.5789
	4		-.77110 [*]	.10684	.007	-1.2060	-.3362
	4		-.64571 [*]	.10684	.013	-1.0807	-.2108
	4	1	-.36816	.10684	.084	-.8031	.0668
	1250 ppm 1-MCP	3	-.12539	.10684	.871	-.5603	.3096
	3		.64571 [*]	.10684	.013	.2108	1.0807
gun5	1	1250 ppm 1-MCP	1.61309 [*]	.12053	.001	1.1224	2.1038
	3		2.32715 [*]	.12053	.000	1.8365	2.8178
	4		1.60466 [*]	.12053	.001	1.1140	2.0953
	1250 ppm 1-MCP	1	-.161309	.12053	.001	-2.1038	-1.1224
	3		.71406 [*]	.12053	.014	.2234	1.2047
	4		-.00849	.12053	1.000	-.4991	.4822
	3	1250 ppm 1-MCP	2.32715 [*]	.12053	.000	2.8178	1.8365
	4		-.71406 [*]	.12053	.014	-1.2047	-.2234
	4		-.72249 [*]	.12053	.013	-1.2132	-.2318
	4	1	-.160466	.12053	.001	-2.0953	-1.1140
	1250 ppm 1-MCP	3	.00849	.12053	1.000	-.4822	.4991
	3		.72249 [*]	.12053	.013	.2318	1.2132
gun7	1	1250 ppm 1-MCP	1.22219 [*]	.10644	.001	.7889	1.6555
	3		2.28428 [*]	.10644	.000	1.8610	2.7276
	4		.59205 [*]	.10644	.017	.1588	1.0253
	1250 ppm 1-MCP	1	-.122219	.10644	.001	-1.6555	-.7889
	3		1.07209 [*]	.10644	.002	.6388	1.5054
	4		-.03014 [*]	.10644	.014	-1.0634	-.1969
	3	1250 ppm 1-MCP	2.28428 [*]	.10644	.000	2.7276	1.8610
	4		-.107209 [*]	.10644	.002	-1.5054	-.6388
	4		-.170223 [*]	.10644	.000	-2.1355	-1.2689
	4	1	-.59205 [*]	.10644	.017	-1.0253	-.1588
	1250 ppm 1-MCP	3	.03014 [*]	.10644	.014	.1969	1.0634
	3		1.70223 [*]	.10644	.000	1.2689	2.1355
gun9	1	1250 ppm 1-MCP	1.38896 [*]	.14936	.003	.7809	1.9970
	3		2.36845 [*]	.14936	.000	1.7604	2.9765
	4		.52545	.14936	.079	-.0826	1.1335
	1250 ppm 1-MCP	1	-.138896	.14936	.003	-1.9970	-.7809
	3		.97950 [*]	.14936	.010	.3715	1.5875
	4		-.86351 [*]	.14936	.015	-1.4715	-.2555
	3	1250 ppm 1-MCP	2.36845 [*]	.14936	.000	2.9765	1.7604
	4		-.97950 [*]	.14936	.010	-1.5875	-.3715
	4		-.184300 [*]	.14936	.001	-2.4510	-1.2350
	4	1250 ppm 1-MCP	-.52545	.14936	.079	-1.1335	.0826
	3		.86351 [*]	.14936	.015	.2555	1.4715
	3		1.84300 [*]	.14936	.001	1.2350	2.4510
gun11	1	1250 ppm 1-MCP	1.81301 [*]	.06844	.000	1.5344	2.0916
	3		2.77967 [*]	.06844	.000	2.5011	3.0583
	4		.78490	.06844	.001	.5163	1.0735
	1250 ppm 1-MCP	1	-.181301	.06844	.000	-2.0916	-1.5344
	3		.86666 [*]	.06844	.001	.6881	1.2453
	4		-.101811 [*]	.06844	.000	-1.2967	-.7395
	3	1250 ppm 1-MCP	2.77967 [*]	.06844	.000	3.0583	2.5011
	4		-.86666 [*]	.06844	.001	-1.2453	-.6881
	4		-.198477 [*]	.06844	.000	-2.2634	-1.7062
	4	1250 ppm 1-MCP	-.78490	.06844	.001	-1.0735	-.5163
	3		1.01811 [*]	.06844	.000	.7395	1.2967
	3		1.98477 [*]	.06844	.000	1.7062	2.2634
gun13	1	1250 ppm 1-MCP	3.28463 [*]	.08441	.000	2.9410	3.6283
	3		4.22495 [*]	.08441	.000	3.8813	4.5686
	4		1.37096 [*]	.08441	.000	1.0274	1.7146
	1250 ppm 1-MCP	1	-.328463	.08441	.000	-3.6283	-.29410
	3		.84032 [*]	.08441	.001	.5967	1.2838
	4		-.181365 [*]	.08441	.000	-2.2573	-1.5700
	3	1250 ppm 1-MCP	4.22495 [*]	.08441	.000	4.5686	3.8813
	4		-.94032 [*]	.08441	.001	-1.2838	-.5967
	4		-.285397 [*]	.08441	.000	-3.1976	-.2104
	4	1250 ppm 1-MCP	-.84032 [*]	.08441	.001	-1.7146	-.10274
	3		1.81365 [*]	.08441	.000	1.5700	2.2573
	3		2.85397 [*]	.08441	.000	2.5104	3.1976
gun15	1	1250 ppm 1-MCP	4.02926 [*]	.11239	.000	3.5717	4.4868
	3		4.66148 [*]	.11239	.000	4.2040	5.1190
	4		2.68969 [*]	.11239	.000	2.4012	3.9162
	1250 ppm 1-MCP	1	-.402926	.11239	.000	-4.4868	-3.5717
	3		.83222 [*]	.11239	.017	.1747	1.0897
	4		-.17057 [*]	.11239	.002	-1.6281	-.7136
	3	1250 ppm 1-MCP	4.66148 [*]	.11239	.000	5.1190	4.2040
	4		-.83222 [*]	.11239	.017	-1.0897	-.1747
	4		-.180279 [*]	.11239	.000	-2.2603	-1.3453
	4	1250 ppm 1-MCP	-.268969	.11239	.000	-3.3162	-2.4012
	3		1.17057 [*]	.11239	.002	.7130	1.6281
	3		1.80279 [*]	.11239	.000	1.3453	2.2603
gun17	1	1250 ppm 1-MCP	3.54357 [*]	.12777	.000	3.0234	4.0637
	3		4.38789 [*]	.12777	.000	3.8678	4.9080
	4		3.88417 [*]	.12777	.000	3.3740	4.4143
	1250 ppm 1-MCP	1	-.354357 [*]	.12777	.000	-4.0637	-3.0234
	3		.84433 [*]	.12777	.009	.3242	1.3645
	4		.35061	.12777	.158	-.1695	.8707
	3	1250 ppm 1-MCP	4.38789 [*]	.12777	.000	4.9080	3.8678
	4		-.84433 [*]	.12777	.009	-1.3645	-.3242
	4		-.49372	.12777	.059	-1.0139	.0264
	4	1250 ppm 1-MCP	-.388417 [*]	.12777	.000	-4.4143	-3.3740
	3		-.35061	.12777	.158	-.8707	.1695
	3		.49372	.12777	.059	-.0264	1.0139

*. The mean difference is significant at the 0.05 level.

EK 20: Limon armudu örneklerinde, kontrollü atmosfer, 1-MCP, ozon ve kontrol grubunun Hue açısı değişiminin istatistiksel sonuçları

Dependent Variable	(I) yöntem	(J) yöntem	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
						Lower Bound	Upper Bound
gün0	1	1250 ppm 1-MCP	,16066	,06721	,221	-,1129	,4343
		3	-,07388	,06721	,708	-,3476	,1996
		4	-,05309	,06721	,856	-,3267	,2205
	1250 ppm 1-MCP	1	-,16066	,06721	,221	-,4343	,1129
		3	-,23464	,06721	,081	-,5082	,0390
		4	-,21375	,06721	,106	-,4873	,0598
	3	1	,07388	,06721	,708	-,1996	,3476
		1250 ppm 1-MCP	,23464	,06721	,081	-,0390	,5082
		4	,02088	,06721	,988	-,2527	,2945
	4	1	,05309	,06721	,856	-,2205	,3267
		1250 ppm 1-MCP	,21375	,06721	,106	-,0598	,4873
		3	-,02088	,06721	,988	-,2945	,2527
gün3	1	1250 ppm 1-MCP	-,26001	,04975	,022	-,4625	-,0575
		3	-,73079	,04975	,000	-,9333	-,5283
		4	-,57721	,04975	,001	-,7797	-,3747
	1250 ppm 1-MCP	1	,26001	,04975	,022	,0575	,4625
		3	-,47076	,04975	,002	-,6733	-,2683
		4	-,31720	,04975	,011	-,5197	-,1147
	3	1	,73079	,04975	,000	,5283	,9333
		1250 ppm 1-MCP	,47076	,04975	,002	,2683	,6733
		4	,15358	,04975	,115	-,0489	,3561
	4	1	,57721	,04975	,001	,3747	,7797
		1250 ppm 1-MCP	,31720	,04975	,011	,1147	,5197
		3	-,15358	,04975	,115	-,3561	,0489
gün5	1	1250 ppm 1-MCP	-,63896	,04171	,000	-,8087	-,4692
		3	-,131645	,04171	,000	-,14862	-,11467
		4	-,113095	,04171	,000	-,13007	-,09612
	1250 ppm 1-MCP	1	,63896	,04171	,000	,4692	,8087
		3	-,67750	,04171	,000	-,8473	-,5077
		4	-,49200	,04171	,001	-,6618	-,3222
	3	1	,131645	,04171	,000	,11467	,14862
		1250 ppm 1-MCP	,67750	,04171	,000	,5077	,8473
		4	,18550	,04171	,037	,0157	,3553
	4	1	,113095	,04171	,000	,9612	,13007
		1250 ppm 1-MCP	,49200	,04171	,001	,3222	,6618
		3	-,18550	,04171	,037	-,3553	-,0157
gün7	1	1250 ppm 1-MCP	-,73212	,05669	,001	-,9629	-,5014
		3	-,169926	,05669	,000	-,19300	-,14685
		4	-,129019	,05669	,000	-,15209	-,10594
	1250 ppm 1-MCP	1	,73212	,05669	,001	,5014	,9629
		3	-,96715	,05669	,000	-,11979	-,7364
		4	-,55807	,05669	,002	-,7888	-,3273
	3	1	,169926	,05669	,000	,14685	,19300
		1250 ppm 1-MCP	,96715	,05669	,000	,7364	,11979
		4	,40909	,05669	,007	,1783	,6398
	4	1	,129019	,05669	,000	,10594	,15209
		1250 ppm 1-MCP	,55807	,05669	,002	,3273	,7888
		3	-,40909	,05669	,007	-,6398	-,1783
gün9	1	1250 ppm 1-MCP	-,79353	,06444	,001	-,10559	-,5312
		3	-,172002	,06444	,000	-,19824	-,14577
		4	-,111472	,06444	,000	-,13771	-,08524
	1250 ppm 1-MCP	1	,79353	,06444	,001	,5312	,10559
		3	-,92849	,06444	,000	-,11888	-,6642
		4	-,32119	,06444	,025	-,5835	-,05989
	3	1	,172002	,06444	,000	,14577	,19824
		1250 ppm 1-MCP	,92849	,06444	,000	,6642	,11888
		4	,60530	,06444	,002	,3430	,8676
	4	1	,111472	,06444	,000	,8524	,13771
		1250 ppm 1-MCP	,32119	,06444	,025	,0598	,5835
		3	-,60530	,06444	,002	-,8676	-,3430
gün11	1	1250 ppm 1-MCP	-,108273	,05780	,000	-,13180	-,08475
		3	-,206043	,05780	,000	-,22957	-,18252
		4	-,133655	,05780	,000	-,15718	-,11013
	1250 ppm 1-MCP	1	,108273	,05780	,000	,8475	,13180
		3	-,97770	,05780	,000	-,12130	-,7424
		4	-,25382	,05780	,039	-,4891	-,0185
	3	1	,206043	,05780	,000	,18252	,22957
		1250 ppm 1-MCP	,97770	,05780	,000	,7424	,12130
		4	,72388	,05780	,001	,4886	,9592
	4	1	,133655	,05780	,000	,11013	,15718
		1250 ppm 1-MCP	,25382	,05780	,039	,0185	,4891
		3	-,72388	,05780	,001	-,9592	-,4886
gün13	1	1250 ppm 1-MCP	-,205903	,13653	,000	-,26148	-,15033
		3	-,301946	,13653	,000	-,35752	-,24637
		4	-,202749	,13653	,000	-,25833	-,14717
	1250 ppm 1-MCP	1	,205903	,13653	,000	,15033	,26148
		3	-,96043	,13653	,007	-,15162	-,4047
		4	,03154	,13653	,995	-,5242	,5873
	3	1	,301946	,13653	,000	,24637	,35752
		1250 ppm 1-MCP	,96043	,13653	,007	,4047	,15162
		4	,99197	,13653	,007	,4362	,15477
	4	1	,202749	,13653	,000	,14717	,25833
		1250 ppm 1-MCP	-,03154	,13653	,995	-,5873	,5242
		3	-,99197	,13653	,007	-,15477	-,4362
gün15	1	1250 ppm 1-MCP	-,329733	,04353	,000	-,34746	-,31201
		3	-,452280	,04353	,000	-,47000	-,43456
		4	-,353993	,04353	,000	-,37171	-,33627
	1250 ppm 1-MCP	1	,329733	,04353	,000	,31201	,34746
		3	-,122547	,04353	,000	-,14027	-,10482
		4	-,24260	,04353	,017	-,4198	-,0654
	3	1	,452280	,04353	,000	,43456	,47000
		1250 ppm 1-MCP	,122547	,04353	,000	,10482	,14027
		4	,96267	,04353	,000	,8057	,11601
	4	1	,353993	,04353	,000	,33627	,37171
		1250 ppm 1-MCP	,24260	,04353	,017	,0654	,4198
		3	-,96267	,04353	,000	-,11601	-,8057
gün17	1	1250 ppm 1-MCP	,354357	,12777	,000	,30234	,40637
		3	,438789	,12777	,000	,38678	,49080
		4	,389417	,12777	,000	,33740	,44143
	1250 ppm 1-MCP	1	-,354357	,12777	,000	-,40637	-,30234
		3	-,84433	,12777	,009	-,3242	,13645
		4	,35061	,12777	,158	-,1695	,8707
	3	1	-,438789	,12777	,000	-,49080	-,38678
		1250 ppm 1-MCP	-,84433	,12777	,009	-,13645	-,3242
		4	-,49372	,12777	,059	-,10139	,0264
	4	1	-,389417	,12777	,000	-,44143	-,3740
		1250 ppm 1-MCP	-,35061	,12777	,158	-,8707	,1695
		3	,49372	,12777	,059	-,0264	,10139

*. The mean difference is significant at the 0.05 level.